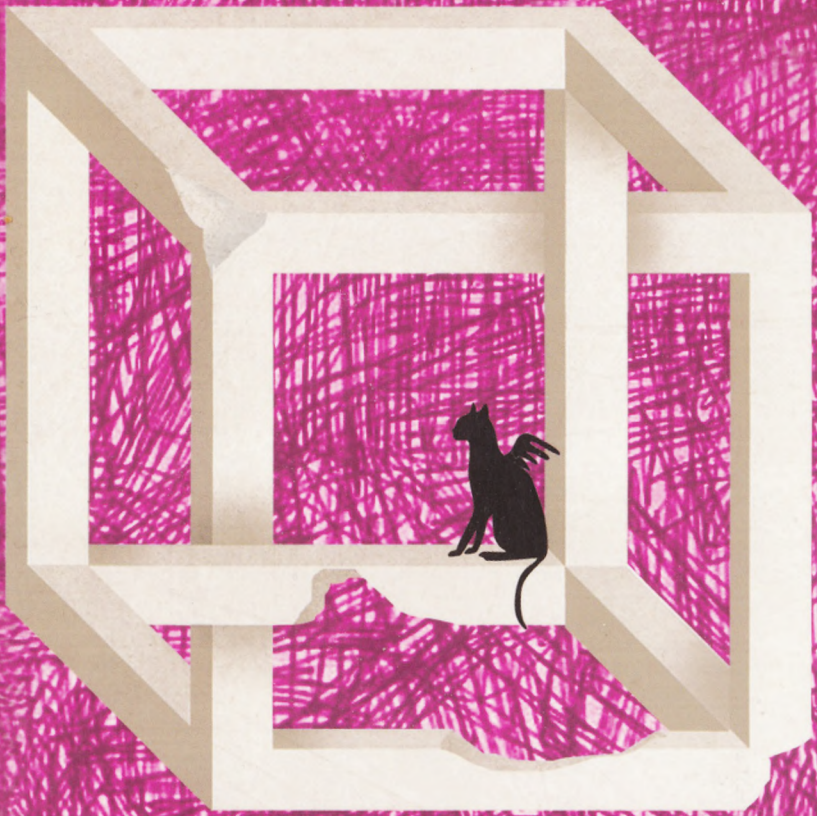

IAIN BANKS *Tiltas*

IAIN BANKS

Tiltas

Vertė

RŪTA SUCHODOLSKYTĖ,

ELMA PAULAUSKAITĖ

kitos knygos

ISBN 978-609-427-039-0
UDK 821.111(411)-31
Ba385

IAIN BANKS
Tiltas

Versta iš:
Iain Banks „The Bridge“
Abacus, 1990

Iš anglų kalbos vertė Elma Paulauskaitė, Rūta Suchodolsl
Leidyklos redaktorė Lolita Petrašiūnaitė
Dizaineris Aurimas Lažinskas

© Iain Banks, 1986
© kitos knygos, 2011

Tiražas 1500 egz.
Išleido:
UAB „Kitos knygos“
Vienybės g. 21, LT-51379 Kaunas
info@kitosknygos.lt
www.kitosknygos.lt

Spausdino:
UAB „Spaudos praktika“
www.repro.lt

Skiriama

JAMESUI HALE'UI

Turinys

K O M A 7

Metaformozė:

Pirmas 10

Antras 36

Trečias 56

Ketvirtas 73

T R I A S A S 94

Metamorfėjus:

Pirmas 109

Antras 122

Trečias 139

Ketvirtas 156

E O C E N A S 182

Metamorfozė:

Oligocenas 207

Miocenas 220

Pliocenas 233

Kvarteras 259

K O D A 279

K O M A

Spąstuose. Sugniaužtas. Iš visų pusių slegiamas svorio, įstrigęs nuolaužose (esi priverstas susivienyti su automobiliu). Prašau, nereikia ugnies, tik nereikia ugnies! Šūdas! Skauda. Prakeiktas tiltas. Pats kaltas (taip, prakeiktas tiltas, jis – kraujo spalvos. Matai tiltą, matai vyrą, vairuojantį automobilį, matai, kad jis nemato kito automobilio, matai siaubingą AVARIJĄ, matai kraujuojantį vyrą sulaužytais kaulais, jo kraujas – tilto spalvos. Taip, pats kaltas. Idiotas!) Prašau, tik nereikia ugnies! Kraujas raudonas. Raudonas kraujas. Matai, kaip kraujuoja vyras, matai, kaip iš automobilio teka skystis. Radiatorius raudonas, kraujas raudonas, kraujas – kaip raudona alyva. Degalų siurblys dar veikia. Šūdas. Sakau, *šūdas,* baisiai skauda! Siurblys dar veikia, tačiau suknistas skystis liejasi aplinkui. Dabar tikriausiai trenks į galą – taip man ir reikia, bet gerai, kad nedega, bent jau kol kas. Įdomu, kiek... Kiek laiko praėjo? Automobiliai. Policijos automobiliai (sumuštiniai su džemu*). Sumuštinis su džemu. Aš esu džemas automobilyje-sumuštinyje, aš esu sumuštinis. Matai kraujuojantį vyrą. Pats kaltas. Melskis, kad nebūtų ir kitų sužeistų. (Ne, nesimelsk, ateiste, atsimeni, kiek kartų prisiekei [motina: „Nereikia taip kalbėti"], kiek kartų prisiekei, jog būsi ateistu net apkasuose**, na štai, drauguži, išmušė tavo

* Taip žargonu vadinami Didžiosios Britanijos policijos automobiliai dėl oranžinių juostų ant baltų šonų.

** Užuomina į amerikiečių dvasininko Williamo Thomo Cummingso (1903–1944) pasakymą: „Karo metu apkasuose ateistų nelieka."

valanda, nes tu sunkiesi į pilkai rausvą kelią ir kiekvieną akimirką gali įsiplieksti ugnis, galbūt bet kuriuo atveju tu mirsi – kitas automobilis gali smogti į tavo užpakalį, jeigu dar kas nors užsispoksos į prakeiktą tiltą, tad jeigu norėtum melstis, dabar pats tinkamiausias laikas, bet, o šūdas, po velnių, JĖZAUKAIPSKAUDA! [GERAI. Pavartojau tik kaip keiksmažodį, nieko rimta, garbės žodis. Prisiekiu Dievu.] GERAI. Iki pasimatymo, Dieve. Tu – tikras šunsnukis.) Pasakei tai, ką galvojai, vaikine. Kokios ten raidės? MG, VS ir mano 233 FS. O kaip dėl?.. Kur?.. Kas?.. O *šūdas*, pamiršau savo vardą. Taip kartą nutiko vakarėlyje, kai girtas ir apsipūtęs per greitai atsistojau, tačiau šįkart yra kitaip. (Ir kodėl atsimenu tąsyk pamiršęs, o dabar negaliu prisiminti savo vardo? Reikalas rimtas. Man tai nepatinka. Ištraukite mane iš čia.)

Matau bedugnę džiunglėse, lianų apraizgytą tiltą, upę apačioje. Taku atšuoliuoja didelė balta katė (aš?), šoka ant tilto. Jaguaras albinosas (ar tai aš?) bėga siūbuojančiu tiltu ilgais grakščiais šuoliais (ką aš regiu? Kur *tai* yra? Ar tai vyksta iš tikrųjų?), balta mirtis (turėtų būti juoda, bet esu, cha cha, nusiteikęs neigiamai) lekia per tiltą...

Stop. Vaizdas bąla, jame atsiranda skylių. Filmas perdega kiaurai (*ugnis!*). Įstrigęs vartuose (*jaguaras* vartuose?) sustoja, vaizdas liejasi, išsisklaido (matai, kaip išsisklaido vaizdas). Niekas neištveria tokio atidaus žiūrėjimo. Lieka baltas ekranas.

Skausmas. Skausmo apskritimas krūtinėje. Kaip įdagas, kaip apvalus atspaudas (ar aš užantspauduotas atvaizdas pašto ženkle? Pergamento skiautė su užrašu „Iš bibliotekos...“ (Prašom pasirinkti:

a) gerb. Dievas,
b) ponia Gamta,
c) Č. Darvinas ir sūnūs,
d) K. Markso portretas,
e) visi išvardyti variantai.)

Skauda. Baltas gaudesys, baltas skausmas. Iš pradžių – sunkumas iš visų pusių, o dabar – skausmas. Ak, nesibaigianti gyvenimo įvairovė. Aš pajudėjau. Jei galiu judėti, ar aš jau ištrauktas iš nuolaužų?

O gal įsiplieskė liepsna? Galbūt aš tik mirštu – išbalęs, nukraujavęs? (Priduotas pasibaigus terminui?) Dabar nieko nematau (dabar matau viską). Guliu lygumoje, tarp aukštų kalnų (arba galbūt lovoje tarp... medicinos aparatų? Tarp žmonių? Ir tarp vienų, ir tarp kitų? (Tiesą sakant, žmogau, žvelgiant *plačiau*, jie – vienodi. Tai bent pažvelgiau!) Kam tai rūpi? Ar man? Et, šūdas, gal aš jau lavonas, gal vis dėlto yra gyvenimas po gyvenimo... Hm... Galbūt visa kita tebuvo sapnas (taip, žinoma), ir aš prabundu („Tamsiojistotis“)... O čia dabar kas?

Ar kas nors girdėjote? Ar tai tik aš išgirdau?

Tamsioji stotis. Štai ir vėl. Garsas, panašus į traukinio švilpuką, – kažkas išvyksta. Kažkas tuojau prasidės arba pasibaigs, o gal – ir viena, ir kita. Kažkas, o tiksliau – TAMSIOJISTOTIS aš.

Arba ne aš (aš nežinau, esu nevietinis, manęs neklauskite).

Tamsioji stotis.

Na, viskas gerai...

METAFORMOZĖ

Pirmas

Tamsioji stotis, uždaryta ir tuščia, kartojo tolstančio traukinio silpstantį švilpesį. Vakaro pilkumoje švilpuko aidas atrodė drėgnas ir šaltas, tarsi garvežio išmestas garas būtų jam suteikęs kai kurių savo savybių. Tanki, tamsi medžių skraistė, gaubianti kalnus, absorbavo garsą it sunkus, drėgmę sugeriantis audinys. Sugrįžo tik silpni aidesiai, atsimušę į miško vientisumą ardančias uolas, į skardžius, į akmenų nuogriuvomis užverstus šlaitus ir į nusiritusius riedulius.

Kai švilpimo garsas išnyko, stoviniavau priešais tuščią stotį, nenorėdamas atsigręžti į tylią karietą. Įtempęs klausą, mėginau pagauti paskutinius stačiu slėnio šlaitu besileidžiančio garvežio bildesio atgarsius. Norėjau išgirsti jo pūkštimą, smarkų stūmoklių šerdžių dunksėjimą, vožtuvų ir slankiklių tauškėjimą. Nors joks kitas garsas nedrumstė slėnio rimties, neišgirdau nei traukinio, nei jo variklio. Sąstatas išvyko. Rūškaname danguje kyšojo juodi, statūs geležinkelio stoties stogai ir stori kaminai. Šen bei ten, drėgname, vėsiame slėnio ore, virš pajuodusių čerpių ir suodinų plytų kabojo lėtai besisklaidančios dūmų ar garų sruogos. Rodės, mano drabužius persmelkė sudegusių anglių ir drėgnų garų kvapas.

Atsisukęs pažvelgiau į karietą. Ji buvo nudažyta juodai lyg laidotuvėms, užplombuota, užrakinta iš išorės ir suveržta storais odiniais

diržais. Pakinktuose dvi neramios kumelės trypčiojo ant lapais nukloto kelio, vedančio iš stoties. Jos purtė tamsias galvas ir vartė didžiules akis. Pakinktai dzingsėjo ir žvangėjo, karieta lengvai siūbavo, pro išsiplėtusias kumelių šnerves veržėsi garų tumulai – arkliai tarsi mėgdžiojo traukinio išvykimą.

Patikrinau uždarytus langus ir užrakintas duris, patampiau įtemptus odos diržus, paklibinau metalines rankenas, tuomet užsiropščiau ant vežiko pasostės ir paėmiau vadeles. Nužvelgiau siaurą kelią, vedantį miško link. Čiupau botagą ir – kiek padvejojęs – padėjau jį atgal, nenorėdamas trikdyti slėnyje tvyrančios tylos. Sugniaužiau medinį stabdžių svertą. Dėl kažkokio keisto fiziologinio pokyčio mano delnai sudrėko, o burna išdžiūvo. Karieta krestelėjo, veikiausiai todėl, kad arkliai nenustygo vietoje.

Dangus virš mūsų atrodė blankus, pilkas ir nesikeičiantis. Aukštesnes aplinkines viršukalnes maždaug medžių aukštyje dengė lygus debesų kilimas. Atrodė, kad dantytas viršūnes ir aštrias keteras apgaubė ir išlygino švelni migla. Šviesa tuo pačiu metu buvo ir blandi, ir smelkianti. Išsitraukęs laikrodį suvokiau: net jeigu viskas ir eitų sklandžiai, mažai tikėtina, kad pabaigsiu kelionę iki sutemų. Patapšnojau kišenę, kurioje nešiojausi titnagą ir pintį – galėsiu tamsoje susikurti ugnelę. Karieta vėl susvyravo, o žirgai, išsproginę akis, sukiodami kaklus, trypčiojo ir muistėsi.

Daugiau delsti nebegalėjau. Paleidau stabdį ir paraginau porelę bėgti risčia. Karieta trūktelėjo ir sugirgždėjo, sunkiai dardėdama provėžomis iš tamsiosios stoties į dar tamsesnį mišką.

Kelias kilo pro medžius, per nedideles proskynas ir per kuprotus medinius tiltus. Po jais tekantys upokšniai miško prieblandoje ir tyloje atrodė kaip baltos šviesos ir chaotiško šniokštimo oazės.

Kuo aukščiau kopėme, tuo labiau vėso. Mane apgaubė kumelių iškvepiamas garas, sumišęs su jų prakaito kvapu. Kaktą ir delnus mušė šaltas prakaitas. Norėdamas išsitraukti pirštines, įkišau ranką į palto kišenę ir netyčia švarke užkliudžiau storą revolverio rankeną. Užsimoviau pirštines, stipriau susisiaučiau skvernus, o veržDamasis diržą buvau priverstas atsigręžti ir pasižiūrėti į karietą juosiančius

apsauginius sutvirtinimus, tačiau prietemoje buvo neįmanoma įžvelgti, ar diržai vis dar laikosi.

Įkalnė tarp retėjančių medžių statėjo. Kumelės vėžių išmuštu keliu sunkiai stūmėsi link tamsiai pilkos debesų skraistės pakraščio. Vos įžiūrimo debesies sruogos maišėsi tarpusavyje ir siurbė baltus, vaiduokliškus garus iš arklių šnervių.

Slėnis apačioje virto juoda, beforme duobe. Jos gilumoje – nei žiburio, nei ugnies, jokio krustelėjimo, jokių garsų. Kai riedėjome link debesų apsiausto, iš karietos tarsi atsklido dejonė. Karieta susvyravo, nes ratas atsitrenkė į ant kelio gulintį akmenį ir jį pervažiavo. Patapšnojau pistoletą, paslėptą švarke, įtikinėdamas save, kad dejonė – tik medinių karietos detalių trintis. Debesis tirštėjo. Maži, skurdūs medžiai, vos įžiūrimi nelygaus kelio pakraščiuose, panėšėjo į žemaūgius, subjaurotus kažkokios vaiduokliškos tvirtovės sargybinius.

Sustabdžiau arklius rūke, palyginti lygiame kelio ruože. Kai karietos žibintuose išsilygino liepsnų liežuvėliai, susiformavo du šviesos kūgiai, ir šiems silpniems spinduliams vos pavyko ištraukti iš prieblandos prakaituotas, nervingai purtomas kumelių galvas. Tačiau žibintų šnypštimas mane šiek tiek ramino ir žvalino. Jų šviesoje dar kartą patikrinau karietos sutvirtinimus. Kai kas buvo atsipalaidavę, tikriausiai dėl duobių bei akmenų kelyje. Baigęs patikrinimą, vėl atsukau žibintus į priekį. Išsklidę jų spinduliai susidūrė su drėgna migla lyg priešingi šešėliai ir labiau temdė, nei apšvietė.

Karieta tai išnirdavo iš debesų, tai vėl į juos nusileisdavo, o kelias, besidriekiantis tarp uolų per siaurą tarpeklį, kuriame po truputį sklaidėsi rūkas, pamažu darėsi vis lygesnis ir tiesesnis. Žibintai, esantys man iš abiejų pusių, rodės, vis tyliau šnypštė, o jų skleidžiama šviesa vis ryškėjo. Priartėjome prie tarpeklio praplatėjimo, už kurio matėsi plynaukštė.

Paskutinės miglos gijos draikėsi apie tviskančius arklių šonus ir suveržtus karietos kraštus tarytum nenorintys mūsų paleisti rūko pirštai. Viršuje švytėjo žvaigždės.

Iš abiejų pusių į tamsumas grimzdo pilkos viršukalnės, dantytos ir svetimos. Uždarą plynaukštę ryški žvaigždžių šviesa nudažė pilka

plieno spalva, o žibintų šviesos skrodė tamsius šešėlius, nutįsusius nuo aplinkinių uolų. Už jų kabantys debesys susiliejo į ūkanotą vandenyną, skalaujantį iš jo išnirusias smailių, tolimų viršukalnių salas. Atsigręžiau, kad pažvelgčiau į slėnio gilumoje likusias viršūnes, o kai atsisukau į priekį, išvydau artėjančios karietos šviesas.

Aš pernelyg staigiai timptelėjau vadeles, todėl kumelės pasibaidė ir metėsi į šoną. Tučtuojau jas suvaldžiau, paraginau vėl bėgti į priekį, iš paskutiniųjų ramindamas savo kvailą širdį ir bardamas save už nervingumą. Karieta priekyje, taip pat su dviem žibintais, dar buvo gerokai nutolusi, kitoje tarpeklio viršūnę sudarančios plokštumos pusėje.

Įsikišau revolverį giliau į vidinę kišenę ir pliaukštelėjau vadelėmis, paragindamas dūstančias kumeles bėgti ristele, tačiau net lygiame kelyje joms sunkiai sekėsi išlaikyti tolygų žingsnį. Į žemę nukreiptos priešpriešinės šviesos pleveno it blyksinčios geltonos žvaigždės ir vis sparčiau artėjo.

Netoli plynaukštės centro, rieduliais nusėto lauko viduryje, mūsų karietos sulėtino greitį. Perėjoje galėjo tilpti tik viena karieta. Didesnes uolų nuolaužas ir akmenis kažkas buvo nustūmęs į šonus, kad padarytų kelią per nelygią vietovę. Vienodu atstumu nuo manęs ir nuo artėjančios karietos buvo nedidelė aikštelė – ovalus nuvalytas plotas, kuriame kelias platesnis ir galėjo prasilenkti du ekipažai. Dabar jau įžiūrėjau du baltus arklius, traukiančius karietą. Nors žibintai spigino į akis, įžvelgiau neaiškią žmogystą, sėdinčią vadeliotojo pasostėje. Įtempiau vadeles ir leidau kumelėms eiti lengva eidine, kad mūsų karietos susitiktų prasilenkimo aikštelėje. Kitas vadeliotojas, rodos, mane suprato ir sulėtino greitį.

Būtent tą akimirką apėmė keista, neįvardijama baimė – mano kūnu staiga perbėgo stiprus ir nevaldomas drebulys, tarsi nukrėtė elektros smūgis ar nematoma, begarsė žaibo strėlė iš giedro ir ramaus dangaus. Mūsų vežimai atsidūrė priešingose mažos prasilenkimo aikštelės pusėse. Aš pasukau į dešinę, kitas vežikas pavažiavo į kairę – taigi mūsų kinkiniai atsistojo kaktomuša, užkirsdami vienas kitam kelią. Kumelės sustojo nė nespėjus man ir kitam vadeliotojui įtempti vadžių.

Truktelėjau atgal, liežuvio caksėjimu ragindamas gyvulius apsisukti. Kita karieta taip pat atsitraukė. Pamojau joje sėdinčiai neaiškiai figūrai, mėgindamas parodyti, jog šį sykį suksiu į kairę, leisdamas mane aplenkti iš dešinės. Tuo pačiu metu mostelėjo ir jis. Abi karietos sustojo. Buvo sunku suprasti, ar kito vežiko mostas reiškė, kad jis sutinka su mano nurodymais, ar ne. Patraukiau šnopuojančias kumeles į kairę. Kita karieta irgi pavažiavo, tarytum norėdama užtverti man kelią, ir tai padarė taip greitai, jog atrodė, kad mes pajudėjome vienu metu.

Dar sykį pralaimėjęs, suturėjau kumeles. Jos stovėjo priešais vaiduoklišką porą arklių apšviestoje erdvėje, pilnoje jų bendrai prikvėpuotų garų. Nusprendžiau, kad šį kartą, užuot atsitraukęs, nejudinsiu karietos ir lauksiu, kol kitas vežikas su manimi prasilenks.

Kita karieta nė nekrustelėjo iš vietos. Apėmė nerimas, kūną sukaustė įtampa. Prisiverčiau atsistoti, prisidengiau akis nuo spragsinčių žibintų ir pabandžiau įžvelgti vežiką, esantį už trumpo, tačiau beviltiškai neįveikiamo atstumo. Mačiau, kaip kitas vyras irgi pakilo – visiškai taip pat, lyg būtų mano atspindys. Galėčiau prisiekti, kad ir jis viena ranka prisidengė akis.

Stovėjau nejudėdamas. Širdis stipriai daužėsi krūtinėje. Vėl pajutau, kad rankos pasidarė lipnios, nors ir buvo apmautos odinėmis pirštinėmis. Sukosėjau ir sušukau vyrui kitoje karietoje:

– Pone! Jeigu pageidaujate, prašom pravažiuoti...

Aš užsikirtau. Kitas vežikas prakalbo ir nutilo tą pačią akimirką, kaip ir aš. Jo balsas nebuvo manojo aidas, jis nesakė tų pačių žodžių, ir net nebuvau tikras, ar jis kalbėjo ta pačia kalba, tačiau intonacija buvo panaši į manąją. Įpykęs agresyviai mostelėjau ranka į dešinę, o jis tuo pat metu pamojo į kairę.

– Į dešinę! – riktelėjau, o jis šūktelėjo sykiu.

Keletą akimirkų stovėjau, negalėdamas savęs įtikinti, kad manimi perbėgęs virpulys yra normali reakcija į oro temperatūrą. Drebėjau, tačiau nebuvau sušalęs. Skubiai atsisėdau – ne tik dėl to, kad keliaučiau toliau pasirinkta kryptimi, bet ir dėl to, kad apsunko virpančios kojos. Net nežiūrėdamas į savo priešininką (akivaizdu, kad šis žmogus pasiryžęs užkirsti man kelią), paėmiau botagą ir sudaviau

kumelėms, nukreipdamas jas į kairę. Neišgirdau kito pliaukštelėjimo, tačiau baltų arklių pora priekyje, kaip ir manoji, atsitraukė ir pasuko į dešinę. Tuomet visi keturi gyvuliai metėsi vieni kitų link, po to atsistojo piestu, spardydamiesi priekinėmis kojomis, žvangindami pakinktais ir beveik liesdamiesi maskatuojančiomis galvomis. Riktelėjau, vėl atsistojau, šniojau kumelėms botagu ir patraukiau jas atgal, bandydamas prasilenkti su kita karieta iš priešingos pusės. Man vėl pasipriešino – priekyje esanti karieta lyg veidrodis atkartojo kiekvieną mano veiksmą.

Pagaliau atitraukiau išsigandusias, galvas purtančias kumeles nuo vienodai sunerimusios poros kitoje ovalios aikštelės pusėje. Drebėjo rankos ir mušė šaltas prakaitas. Prisimerkiau, stengdamasis žūtbūt įžiūrėti, kas gi tas mano keistasis varžovas, bet virš akinančiai šviečiančių karietos žibintų mačiau tik neryškius figūros kontūrus, o veido visiškai nesimatė.

Buvau įsitikinęs, kad tai – ne veidrodis (net ši absurdiška galimybė tuo momentu atrodė priimtinesnė, nei bet kuri kita), be to, priešais esantys arkliai buvo balti, o ne tamsūs, kaip pora, tempianti mano karietą. Svarsčiau, ką daryti toliau. Tarpeklyje nemačiau jokio kito kelio. Iš didelių akmenų ir uolų nuolaužų abiejose kelio pusėse buvo sukrauta juosmenį siekianti siena. Net jei už jos surasčiau tarpą, per nelygią ir akmenuotą žemę važiuoti būtų neįmanoma.

Padėjau botagą ir nulipau ant akmenuoto kelio. Kitas vežikas padarė tą patį. Tai išvydęs sudvejojau, mane vėl apėmė stiprus, nepaaiškinamas nerimas. Beveik nevalingai atsigręžiau ir pro užrakintą karietą pasižiūrėjau į kelią, besileidžiantį nuo plynaukštės krašto. Apsisukti ir grįžti tuo pačiu keliu – neįmanoma. Net jei mano kelionės tikslas būtų kasdieniškas, jei būčiau eilinis keliautojas, ketinantis tik pasiekti atokią užeigą ar tolimą miestelį kitoje tarpeklio pusėje, net kraštutiniu atveju vargu ar ryžčiausi pasukti atgal. Nuo kelio, kuriuo važiavau iš stoties slėnio apačioje, nemačiau jokių išsišakojančių takų ar kelių ir nesu girdėjęs apie kitą perėją, kuria šiuos kalnus pavyktų pervažiuoti per vieną dieną. Turint omenyje mano krovinio pobūdį ir pavedimo skubumą, nėra jokio kito varianto – reikia tęsti kelionę pasirinktu keliu. Apsimesdamas, kad pasistatau apykaklę, prispaudžiau

paslėptą revolverį prie krūtinės. Stengdamasis išlikti šaltakraujiškas, bandydamas sukaupti visas likusias proto ir drąsos atsargas, pastebėjau, kad figūra, stovinti ryškioje priekinių žibintų šviesoje, kartoja mano judesius. Prieš žengdama į priekį taip pat pasistato apykaklę ar pasitaiso atlapus.

Tas žmogus buvo apsirengęs panašiai kaip aš. Tiesą sakant, kitoks apdaras tokiu šaltu oru reikštų greitą galą. Jo paltas atrodė kiek ilgesnis už manąjį, o kūno sudėjimas – kiek stambesnis. Mudu atsistojome prie purtančių galvas arklių. Tuo metu mano širdis plakė greičiau ir stipriau, negu kada nors anksčiau. Apėmęs siaubas stūmė link šios vis dar neaiškios figūros. Atrodė, kad magnetinis atstūmimas, kuris iki šiol neleido mūsų karietoms susitikti ir prasilenkti, dabar pasikeitė ir atsirado nenumaldoma trauka. Mane visa širdimi traukė prie kažko, ko bijojau (arba turėčiau bijoti). Taip fatališkai kai kuriuos žmones traukia bedugnė, kai jie stovi ant jos krašto.

Jis sustojo. Ir aš sustojau. Užplūdo palengvėjimas, trumpas, tačiau didelis ir tyras džiaugsmas, kai pamačiau, kad šio žmogaus veidas ne toks, kaip mano – kampuotesnis, akys arčiau viena kitos ir giliau įdubusios, o burna paslėpta po tamsiais ūsais. Jis žiūrėjo į mane, apšviestas mano žibintų, o aš stovėjau jo žibintų šviesoje. Jis tyrinėjo mano veidą tikriausiai su tokia pat įtampos ir palengvėjimo išraiška, kokia buvo ir mano veide. Prabilau, tačiau teištariau „Gerbiamasis...“ ir nutilau. Vyriškis prakalbo tuo pat metu, kaip ir aš. Pasakė trumpą žodį ar frazę, veikiausiai kreipdamasis į mane, kaip ir aš ketinau kreiptis į jį. Dabar jau buvau įsitikinęs, kad jis kalbėjo užsienio kalba, tik nesupratau – kokia. Laukiau, tikėdamasis, jog jis vėl prabils, bet jis tylėjo – turbūt tyrinėjo mano veidą.

Tuo pačiu metu abu linktelėjome.

– Visa tai – sapnas, – tyliai pasakiau, o jis kažką murmėjo savo kalba. – Tai negali būti tikra, – tęsiau. – Tai neįmanoma. Aš sapnuoju, o tu esi žmogus iš mano sapno.

Kartu nutilome.

Pasižiūrėjau į jo karietą, o jis – į manąją. Jo transporto priemonė atrodė tokia pat. Ar ji buvo užplombuota, užrakinta ir suveržta

diržais, kaip ir manoji, ar krovinys joje – toks pat svarbus ir keliantis baimę kaip tasai, kuris gabenamas mano karietoje, negalėjau pasakyti.

Staiga žengiau į šalį. Tą pat akimirką pajudėjo ir nepažįstamasis, tarytum norėdamas man užtverti kelią. Atsitraukėme. Dabar jį užuodžiau: keistas muskusinių kvepalų aromatas, sumišęs su trupučiu priplėkusių užsieninių prieskonių ar svogūnų kvapu. Jis irgi kiek susiraukė, lyg ir nuo manęs sklindantys kvapai būtų nemalonūs. Vienas jo antakis keistai suvirpėjo kaip tik tuo metu, kai aš prisiminiau savo pistoletą. Įsivaizdavau labai absurdišką ir trumpą sceną – mes išsitraukiame revolverius, iššauname, o švininės kulkos susitinka ore ir trenkiasi viena į kitą, virsdamos tobulai apskritomis susiplojusio metalo monetomis. Mano netobulas antrininkas nusišypsojo, aš – irgi. Papurtėme galvas. Šis judesys bent jau nereikalavo vertimo, nors man dingtelėjo, kad šioje padėtyje lėtas ir mąslus linktelėjimas taip pat tiktų... Abu žengėme žingsnį atgal ir apžvelgėme nebylų, šaltą, skurdų šios aukštos vietovės kraštovaizdį, tarsi toje tuštumoje galėtume rasti ką nors, kas abu įkvėptų.

Nieko neįžvelgiau.

Abu apsisukome, grįžome į karietas ir užsiropštėme ant pasosčių.

Jo blankus siluetas kurį laiką nejudėdamas sėdėjo sutemoje, už netolygiai šviečiančių karietos žibintų (tokį patį, be abejonės, jis matė ir mane). Paskui nuolankiai gūžtelėjo pečiais, susikūprino ir viena ranka stvėrė vadeles – šis judesys atrodė seniokiškas. Tą patį padariau ir aš (atkartojau jo veiksmus it veidrodis, todėl taip pat pajutau savotišką senatvės kartėlį, sunkumą, mane iš vidaus tarsi sukaustė ledo sluoksnis, negailestingesnis ir stipresnis nei oro šaltis).

Jis atsargiai trūktelėjo vadelėmis arklių galvas, o aš tokiu pat būdu paraginau savuosius. Pradėjome sukti karietas nedidelėje prasilenkimo aikštelėje, važinėdami pirmyn ir atgal ir kartu švilpčiodami arkliams.

Nusprendžiau: „*Kai mūsų karietos atsidurs viena šalia kitos ir stovės išsirikiavusios kaip laivai mūšyje, išsitrauksiu ginklą ir šausiu.* Negaliu grįžti atgal. Nesvarbu, kad jis manęs nepraleis. Nepaisydamas jo ryžto, privalau tęsti kelionę. Neturiu kito pasirinkimo.“

Mes lėtai manevravome gremėzdiškas transporto priemones, kol jos atsidūrė greta. Jo karieta, kaip ir manoji, buvo užrakinta, uždarytais langais ir stipriai suveržta diržais. Jis pasižiūrėjo į mane ir lėtai, beveik atsipalaidavęs, kišo ranką į paltą. Tuo pat metu ir aš kišau ranką į vidinę kišenę ir atsargiai traukiau revolverį. Ar jis nusimaus pirštinę? Mes abu laukėme. Jis atsisagstė pirštinę prie riešo – aš padariau tą patį. Jis pasidėjo pirštinę pašonėje, ant sėdynės, tada iškėlė ginklą ir nusitaikė į mane.

Gaidukus paspaudėme tuo pat metu. Pasigirdo du tylūs spragtelėjimai – daugiau nieko.

Abu atvėrėme šovinių lizdus. Žibinto šviesoje pamačiau, kad mano ginklo gaidukas pataikė tiesiai į šovinį – vario spalvos metale buvo matyti mažas įlinkis. Mano parakas, veikiausiai kaip ir jo, sudrėko, arba mūsų šoviniai – brokuoti. Retkarčiais tai atsitinka.

Jis vėl į mane pasižiūrėjo. Mūsų šypsenos buvo liūdnos. Įsikišome revolverius į kišenes, visiškai apsukome karietas, ir aš su savo baisiu kroviniu, o jis su savuoju, nuvažiavome atgal, slėnių ir debesų link.

– ...ir tada mes abu vienu metu iššauname, tiksliau – kartu paspaudžiame gaidukus, tačiau nieko neįvyksta. Mudviejų šoviniai – netinkami. Tad nusišypsome vienas kitam, lyg ir susitaikome, apsukame karietas ir grįžtame ten, iš kur atvykome, – baigiu pasakojimą.

Daktaras Džoisas pasižiūri į mane pro akinius paauksuotais rėmeliais.

– Ir viskas? – klausia jis.

Linkteliu.

– Paskui atsibundu.

-- Tiesiog atsibundate? – daktaro Džoiso balse girdėti susierzinimas. – Ir nieko daugiau nebuvo?

– Sapno pabaiga, – atsakau tvirtai ir aiškiai.

Atrodo, kad daktaras Džoisas visiškai tuo netiki (aš jo nekaltinu, nes iš tikrųjų visa tai – grynas melas) ir papurto galvą, o toks judesys reiškia, kad jis tikriausiai nepatenkintas.

Stovime viduryje salės, tarp šešių juodų sienų, ir čia nėra jokių baldų. Tai – skvošo kortas, ir mes bebaigią setą. Daktaras Džoisas – maždaug penkiasdešimties, neblogos fizinės formos, tik šiek tiek

putlokas. Jis tiki, kad jo pacientus gydo taip pat ir pomėgiai. Kadangi abu žaidžiame skvošą, užuot sėdėję jo kabinete, atėjome čia pažaisti. Tarp kėlinių jam pasakojau savo sapną.

Daktaras Džoisas – rausvas ir pilkas: pilki garbanoti plaukai, rausvas veidas, taškuotos, pilkšvai rausvos rankos ir kojos, styrančios iš po pilkų šortų ir palaidinės. Tačiau akys, besislepiančios už paauksuotų akinių rėmelių su grandinėle, yra mėlynos, skvarbios, griežtos ir nejudrios. Jo rausvame veide jos atrodo lyg mėlyno stiklo šukės, įsmeigtos į žalią mėsos gabalą, gulintį lėkštėje. Jis sunkiai kvėpuoja (aš – lengvai), gausiai prakaituoja (aš pradėjau prakaituoti tik paskutiniame kėlinyje) ir įtariai į mane žiūri (jau minėjau, kad ne be reikalo).

– *Atsibudote*? – klausia.

Pasistengiu, kad mano balsas nuskambėtų kuo pikčiau:

– Velniai griebtų, juk negaliu kontroliuoti savo sapnų!

(Melas.)

Daktaras profesionaliai atsidūsta ir rakete pakelia kamuoliuką, kurio neatmušęs pralaimėjo paskutinį setą. Jis įdėmiai spokso į smūgiavimo sieną.

– Smūgiuokite pirmas, Orai, – paragina susiraukęs.

Smūgiuoju aš, daktaras – po manęs. Skvošas – žaidimas dviem žaidėjams. Abu turi po dvi raketes – viena rakete pakeliamas kamuoliukas, o kita smūgiuojama. Žaidžiama šešiakampiame, juodai išdažytame korte dviem rausvais kamuoliukais. Dėl tų kamuoliukų ir nesubtilaus humoro, kuris tilte laikomas sąmoju, skvošas vadinamas „vyrišku sportu“.

Daktaras Džoisas labiau įgudęs žaidėjas, tačiau jis žemesnis, daugiau sveria, senesnis ir nepasižymi tokia gera judesių koordinacija kaip aš. Pradėjau žaisti tik prieš šešis mėnesius (fizioterapeutas rekomendavo), tačiau laimiu šį setą ir žaidimą, nes visai nesunkiai pagaunu kamuoliuką, o daktaras savojo nesugraibo. Jis šnopuoja ir piktai į mane dėbso – tikras rausvo apmaudo įsikūnijimas.

– Ar esate *tikras*, kad nieko daugiau nebuvo? – perklausia daktaras.

– Visiškai, – ryžtingai patvirtinu.

Daktaras Džoisas – mano sapnų aiškintojas. Jo specializacija – sapnų analizė, ir jis įsitikinęs, kad, analizuodamas mano sapnus, sužinos

apie mane daugiau, negu aš pats pajėgiu pasakyti (man – amnezija). Jis tikisi, jog pasinaudodamas tuo, ką atras šiuo metodu, galės kaip nors sugrąžinti mano dingusią atmintį. Opa! Vienas didžiulis vaizduotės šuolis – ir esu išlaisvintas. Aš nuoširdžiai stengiuosi padėti jam įgyvendinti šią kilnią avantiūrą jau daugiau nei pusę metų, tačiau vieni mano sapnai yra pernelyg migloti, todėl juos sunku tiksliai prisiminti, o kiti – tokie banalūs, jog atrodo neverta jų analizuoti. Galiausiai, nenorėdamas nuvilti vis labiau nerimaujančio daktaro, pats sukūriau sapną. Tikėjausi, jog mano istorija apie užrakintas karietas duos peno gelsvai pilkiems daktaro Džoiso dantims, tačiau iš jo suirzusio žvilgsnio ir agresyvios povyzos supratau, kad tai ne tas atvejis.

– Ačiū už žaidimą, – suniurna jis.

– Man taip pat buvo malonu, – nusišypsau.

Duše daktaras Džoisas smūgiuoja žemiau juostos.

– Kaip jūsų libido, Orai? Ar viskas normalu?

Jis išsimuilina storą kaip būgnas pilvą, o aš piešiu putų apskritimus ant krūtinės.

– Taip, daktare. O jūsų?

Gerasis daktaras nusigręžia.

– Klausiau profesiniu atžvilgiu, – paaiškina. – Mes tik manėme, kad gali būti kokių nors problemų. Na, bet jeigu jūs įsitikinęs... – jis nutyla ir atsistoja po vandens srove nusiplauti muilo.

Ko nori gerasis daktaras? Gal rekomendacijų?

Nusiprausę ir persirengę, o po to užsukę į skvošo klubo barą, liftu kylame į aukštą, kuriame yra daktaro Džoiso konsultavimo kabinetas. Daktaras jaučiasi patogiau su savo pilku kostiumu bei rausvu kaklaraiščiu, tačiau vis tiek prakaituoja. O aš, vilkėdamas kelnes, šilkinius marškinius, liemenę ir frako stiliaus paltą (kol kas jis užmestas ant rankos), jaučiuosi gaiviai bei vėsiai. Liftas – pirmos klasės: odinės sėdynės, kambarinės gėlės, muzika. Kildamas dūzgia. Daktaras Džoisas prisėda ant suolo prie sienos, šalia liftininko, skaitančio laikraštį. Daktaras išsitraukia balzganą nosinaitę ir nusišluosto kaktą.

– Na, Orai, kaip manote, ką reiškia tas sapnas?

Pasižiūriu į liftininką, kuris įnikęs į laikraštį. Lifte esame tik trise, tačiau, mano nuomone, net liftininko dalyvavimas yra rimta kliūtis konfidencialiam pokalbiui. Juk todėl ir važiuojame į gerojo daktaro kabinetą. Aš apžiūrinėju medines plokštes, kuriomis iškaltas liftas, odinius baldus ir gana primityvius estampus su jūros peizažais (ir nusprendžiu, kad labiau mėgstu liftus su vaizdu į jūrą).

– Neįsivaizduoju, – atsakau.

Rodos, prisimenu, kad kažkada manydavau, jog daktaras Džoisas man paaiškins, ką iš tikrųjų reiškia mano sapnai, tačiau gerasis daktaras seniai išsklaidė šią mano iliuziją, todėl aš jau nesistengiu sapnuoti itin prasmingų sapnų, kurie tiktų jo darbui.

– Reikalas tas, kad jūs tikriausiai žinote, – pavargusiu balsu taria daktaras Džoisas.

– Bet nenoriu jums sakyti? – užsimenu.

Daktaras Džoisas papurto galvą.

– Ne, turbūt *negalite* man pasakyti.

– Tai kodėl klausiate?

Liftas pradeda lėtėti ir sustoja. Daktaro kabinetas yra apytikriai viršutinės tilto dalies viduryje, vienodai nutolęs nuo garuose nuolat paskendusio traukinių aukšto ir nuo vienos iš grandiozinio pastato viršūnių, kuri dažniausiai apgaubta debesų. Būdamas įtakingas žmogus, gavo leidimą įrengti kabinetą išorinėje pagrindinės konstrukcijos pusėje su nepaprastai geidžiamu vaizdu į jūrą. Laukiame, kol atsidarys durys.

– Orai, jūs privalote savęs paklausti, – sako daktaras Džoisas, – kaip tokio sapno reikšmė susijusi su *tiltu*.

Pažvelgiu į jį.

– Su tiltu?

– Taip, – linkteli jis.

– Jūs mane klaidinate, – prieštarauju. – Nesuprantu, koks gali būti ryšys tarp tilto ir mano sapno.

Daktaras gūžteli pečiais.

– Galbūt sapnas yra tiltas, – prataria susimąstęs atsiveriant lifto durims. Išsitraukia leidimą ir parodo jį liftininkui. – O galbūt tiltas yra sapnas.

(Labai naudinga, atsiprašant, informacija.) Parodau liftininkui ligoninės išduotą asmens tapatybės apyrankę ir seku paskui gerąjį daktarą plačiu, kilimais nutiestu koridoriumi į jo kabinetą.

Asmens tapatybės apyrankė, kurią mūviu ant dešiniojo riešo, yra plastikinis dirželis su elektroniniu prietaisu. Jame – mano vardas, pavardė ir gyvenamoji vieta, taip pat mano diagnozė, gydymo kursas, daktaro vardas bei pavardė. Plastikinio dirželio paviršiuje įrašyta: Džonas Oras. Tai nėra mano tikrasis vardas ir tikroji pavardė. Taip mane pavadino ligoninės valdžia, kai čia patekau. Džono vardą gavau todėl, kad tai dažnas, neutralus vardas. O kodėl Oras? Tuo metu, kai mane sužvejojo bangose, besidaužančiose į tilto didįjį granitinį molą, ant mano krūtinės buvo didelė, apvali mėlynė – beveik tobulas apskritimas, įspaustas į mano kūną (po juo – šeši sulaužyti šonkauliai). Apskritimas panėšėjo į raidę O. Oras buvo pirmasis vardas iš O raidės, šovęs į galvą medicinos seserims, kurios mane priežiūrėjo. Pagal tradiciją, joms leidžiama suteikti vardus pamestinukams. Neturėjau asmens dokumentų, todėl aš ir pakliuvau į šią kategoriją.

Turiu pridurti, kad retkarčiais man dar skauda krūtinę, tarsi keista, neaiški žymė būtų likusi tokia pat spalvinga ir ryški, kaip anksčiau. Suprantama, patyriau sunkių galvos traumų, iš pradžių manyta, kad dėl jų ir praradau atmintį. Daktaras Džoisas skausmą, kurį jaučiu krūtinėje, linkęs priskirti tai pačiai traumai, dėl kurios prasidėjo amnezija. Jo nuomone, mano negebėjimą prisiminti praeitį sukėlė ne tik galvos sutrenkimai, bet ir galbūt su jais susijęs psichologinis šokas, todėl amnezijos priežasties reikia ieškoti mano sapnuose. Dėl to jis ir ėmė mane gydyti. Aš esu įdomus atvejis, iššūkis. Jis pasiryžęs sugrąžinti man praeitį, kad ir kaip ilgai šis darbas užtruktų.

Daktaro priimamajame sutinkame pasibjaurėtiną jauną vyriškį, kuris yra daktaro registratorius. Jis linksmas ir sumanus vaikinas, visada pasirengęs pajuokauti, mielai pasisiūlantis paruošti kavos ar arbatos ir padėti žmonėms nusivilkti paltus. Jo niekuomet nepamatysi paniurusio ar nusiminusio, nemandagaus ar nemalonaus. Jis nuolat domisi tuo, ką sako daktaro Džoiso pacientai. Jis lieknas, tvarkingai apsirengęs, prižiūrėtais nagais, taupiai, tačiau efektyviai naudojantis

malonius, neįkyraus aromato kvepalus, o jo plaukai atrodo dailiai ir puošniai, bet ne dirbtinai. Nieko keista, kad registratoriaus nuoširdžiai neapkenčia visi daktaro Džoiso pacientai, su kuriais man yra tekę kalbėtis.

– Daktare! – šūkteli jis. – Labai *malonu* vėl jus matyti! Ar gerai sekėsi žaisti?

– Taip, taip, – be entuziazmo tarsteli daktaras, dairydamasis po laukiamąjį. Jame, be mūsų, yra tik du žmonės: policininkas ir liesas, sunerimęs vyras pleiskanotais plaukais. Sunerimęs vyras sėdi užsimerkęs vienoje iš maždaug pustuzinio laukiamojo kėdžių. Policininkas sėdi jam ant kelių ir gurkšnoja kavą. Daktaras Džoisas į šią sceną žvilgteli tik vieną kartą.

– Ar kas nors skambino? – klausia Pasibjaurėtino Jauno Vyriškio, kuris stovi šiek tiek palinkęs ir suglaudęs rankų pirštų galiukus.

– Nieko skubaus, pone. Viską užregistravau chronologine tvarka. Sąrašą padėjau ant jūsų stalo. Kairėje paraštėje – preliminarūs prioritetai dėl atsakymų. Gal puodelį arbatos, daktare Džoisai? O gal kavos?

– Ne, ačiū, – daktaras Džoisas rankos mostu nuveja PJV ir pabėga į savo kabinetą.

Aš paduodu PJV savo paltą.

– Labas *rytas*, pone Orai! Ar galėčiau paimti jūsų... Ak, dėkoju! Ar patiko žaidimas, pone Orai?

– Ne.

Policininkas ir toliau sėdi ant liesojo vyriškio pleiskanotais plaukais. Jis žvelgia į šalį, tarsi suirzęs ar susigėdęs.

– Vaje! – šūkteli jaunasis registratorius nelaimingu tonu. – Labai apgailestauju tai girdėdamas, pone Orai. Galbūt puodelis kavos ar arbatos jus pralinksmintų?

– Ne, ačiū, – nuskubu į daktaro kabinetą.

Daktaras Džoisas prie įspūdingai didelio stalo tyrinėja prioritetinį sąrašą, prispaustą prespapjė prie bloknoto.

– Daktare Džoisai, – prabylu, – kodėl jūsų laukiamajame policininkas sėdi vyrui ant kelių?

Jis pasižiūri į duris, kurias ką tik uždariau.

– A, – tarsteli, vėl nukreipdamas žvilgsnį į išspausdintą sąrašą, –

tai ponas Berklis, apimtas retai pasitaikančios manijos. Jis laiko save baldu, – daktaras susiraukia, pabaksnoja pirštu į vieną sąrašo punktą.

Prisėdu ant laisvos kėdės.

– Tikrai?

– Taip, jis kasdien mano esąs kažkuo kitu. Jo prižiūrėtojams liepiame kiek įmanoma prie jo prisitaikyti.

– O aš pagalvojau, kad jie – kokia nors minimalistų-radikalų teatro trupė. Turbūt ponas Berklis šiuo metu mano, kad yra kėdė.

Daktaras Džoisas susiraukia.

– Nebūkite kvailas, Orai. Juk nedėtumėte vienos kėdės ant kitos, ar ne? Jis greičiausiai laiko save pagalvėle.

– Žinoma, – linkteliu. – O kuo čia dėtas policininkas?

– Na, matote, būna šiokių tokių komplikacijų. Retkarčiais jis mano esąs bidė moterų tualete. Paprastai jis nėra agresyvus, tiesiog... – daktaras Džoisas keletą sekundžių spokso į šviesiai rausvas kabineto lubas, mėgindamas rasti tinkamą žodį, o paskui patikslina: ...užsispyręs.

Jis vėl palinksta prie sąrašo. Aš atsiremiu į kėdės atlošą. Daktaro Džoiso kabineto grindys išklotos tikmedžiu, šen bei ten padengtos subtilaus atspalvio, banalaus abstraktaus dizaino kilimėliais. Prie impozantiško stalo priderinta kartotekos spinta ir dvi tomų prikrautos lentynos. Taip pat yra žemas stalelis bei skoningos, paprastos kėdės – ant vienos jų šiuo metu sėdžiu. Pusę vienos kabineto sienos užima langas, tačiau vaizdą slepia vertikalios žaliuzės. Persišviečiančios žaliuzės spindi ryto saulėje, praleisdamos šviesą į vidų.

Daktaras suglamžo į gniužulą lapą su tvarkingai išspausdintu sąrašu ir išmeta į šiukšlių dėžę. Jis ištraukia savo kėdę iš užstalės ir pasistato ją taip, kad sėdėtume vienas priešais kitą. Paskui pasiima nuo stalo bloknotą, pasideda jį ant kelių, o iš vidinės švarko kišenės išsitraukia mažą sidabrinį automatinį pieštuką.

– Taigi, Orai, kuo mes baigėme pokalbį?

– Man rodos, paskutinė tariamai konstruktyvi jūsų mintis buvo ta, kad tiltas gali būti sapnas.

Daktaro Džoiso lūpų kampučiai nusileidžia.

– Kaip sužinosite, kad tiltas nėra sapnas?

– O kaip sužinosite, kad *viskas* nėra sapnas?

Daktaras atsiremia į kėdės atlošą, jo veide – žinančio žmogaus išraiška.

– Būtent.

– Gerai, daktare, tad iš kur *jūs* žinote, kad tiltas – ne sapnas? – nusišypsau.

Daktaras gūžteli pečiais.

– Nėra jokios prasmės manęs to klausti, jeigu aš esu sapne, – jis pasilenkia į priekį, aš pasilenkiu taip pat, ir mudu sėdime beveik surėmę kaktas. – Ką reiškia užrakinta karieta?

– Turbūt tai rodo, kad aš kažko bijau, – atkertu.

– O *ko* jūs bijote? – į veidą šnypščia daktaras.

– Pasiduodu – pasakykite jūs.

Dar keletą akimirkų neatitraukiame suremtų žvilgsnių. Daktaras atsilošia pirmas ir iškvepia orą taip garsiai, lyg būtų staiga prakiuręs pripučiamas dirbtinės odos fotelis. Jis kažką užsirašo ir dalykiškai klausia:

– Kaip sekasi tyrinėti?

Įtariu klastą. Stebiu jį prisimerkęs.

– Ką tyrinėti?

– Ligoninėje, o ir iš jos išėjęs nuolat man kalbėjote apie tyrinėjimus. Sakėte, kad bandote kažką sužinoti apie tiltą. Tada jums tai atrodė nepaprastai svarbu.

Atsilošiu.

– Taip, bandžiau kai ką išsiaiškinti, bet...

– Bet nuleidote rankas, – linkčioja gerasis daktaras ir užsirašo.

– Aš stengiausi. Rašiau laiškus visur, kur galėjau: į įstaigas, biurus, departamentus, bibliotekas, universitetus ir laikraščius. Rašydavau iki vėlumos, ištisas savaites lūkuriuodavau laukiamuosiuose, priimamuosiuose bei koridoriuose. Galiausiai nuo ilgo rašymo sustingo pirštai, smarkiai peršalau, mane iškvietė į komitetą, atsakingą už ligoninės ambulatorinių pacientų pašalpas ir piktnaudžiavimą jomis. Jie negalėjo patikėti, kad tiek pinigų iššvaisčiau pašto išlaidoms.

– Ir ką pavyko išsiaiškinti? – pralinksmėja daktaras Džoisas.

– Nėra jokios prasmės stengtis ką nors naudingo išsiaiškinti apie tiltą.

– Ką jūs vadinate naudingu?

– Kur tiltas yra? Ką sujungia? Prieš kiek metų pastatytas? Maždaug tai...

– Nepasisekė?

– Manau, kad sėkmė čia niekuo dėta. Vargu ar kas nors iš viso ką nors žino, vargu ar tai kam nors rūpi. Mano laiškai dingdavo arba grįždavo neatplėšti, arba juos grąžindavo su atsakymais, parašytais kalbomis, kurių nesupratau nei aš, nei žmonės, į kuriuos kreipiausi, kad padėtų perskaityti.

– Na, gerai, – mosteli ranka daktaras. – Ar tiesa, kad jūs turite problemų dėl kalbų?

Taip, turiu problemų dėl kalbų. Kiekvienoje tilto dalyje yra koks tuzinas skirtingų kalbų. Specializuotus žargonus per daugelį metų sukūrė įvairių profesijų žmonės. Jie buvo plėtojami, keičiami ir tobulinami, kol tapo visiškai nesuprantami pašaliniams. Tai įvyko taip seniai, kad niekas nebeprisimena, kada ir kokiomis aplinkybėmis jie atsirado. Kai atsibudau iš komos, paaiškėjo, kad aš kalbu kaip personalas ir administracija – oficialiąja, bendrine tilto kalba. Šiuo metu visi tilto gyventojai moka bent vieną papildomą kalbą, paprastai susijusią su jų profesija arba su visuomenine padėtimi, o aš – nemoku. Kai patenku į pagrindinėse tilto gatvėse šurmuliuojančią minią, bent pusės pokalbių visiškai nesuprantu. Tokia kalbų gausybė mane tik erzina, tačiau paranojiškiems daktaro pacientams tai, ko gero, turėtų atrodyti mažų mažiausiai kaip sąmokslas.

– Tačiau tai dar ne viskas. Ieškojau informacijos apie tilto statybą ir jo paskirtį. Ieškojau senų knygų, laikraščių, žurnalų, garso įrašų, filmų. Ieškojau kokios nors nuorodos į tai, kas yra už tilto ribų, kas buvo čia iki jo atsiradimo. Nieko neradau. Viskas dingo. Gal pamesta, gal pavogta, gal sunaikinta, o gal kažkur nukišta. Ar žinote, kad vien šioje tilto dalyje kažkaip sugebėta pradanginti, kartoju, *pradanginti* visą biblioteką? Biblioteką! Kaip galima, po velnių, pradanginti *biblioteką*?

Daktaras Džoisas gūžteli pečiais.

– Na, skaitytojai kartais pameta bibliotekų knygas... – prataria supratingu balsu.

– Dėl Dievo meilės, žmogau! Visą biblioteką! Aš pasidomėjau. Ten buvo dešimtys tūkstančių knygų. Tikrų knygų ir įrištų žurnalų, ir dokumentų, ir žemėlapių, ir... – pajuntu, kad imu nervintis. – Trečioji miesto dokumentų ir istorinių duomenų biblioteka dingo ir veikiausiai yra prarasta amžiams. Ji užregistruota šitoje tilto dalyje, yra nesuskaičiuojama gausybė nuorodų į ją ir kai kurių nuorodų į jai priklausančias knygas bei dokumentus. Yra net mokslininkų, eidavusių ten skaityti, memuarų. Tačiau niekas jos neranda, niekas nieko apie ją nežino, išskyrus minėtas nuorodas. Jie net nesivargina jos *ieškoti.* Dieve mano, ar manote, kad buvo sudaryta kokia nors bibliotekininkų ar bibliofilų paieškos grupė? Nieko panašaus. Prisiminkite, daktare, Trečiosios miesto bibliotekos pavadinimą, paskambinkite man, jei kada rasite kokių nors duomenų apie ją, – atsilošiu sukryžiuodamas rankas, o daktaras dar kažką pasižymi.

– Ar jums atrodo, kad informacija, kurios ieškote, yra arba buvo tyčia nuo jūsų nuslėpta? – jis klausiamai pakelia vieną antakį.

– Na, tokiu atveju bent jau turėčiau su kuo kovoti. Ne, nemanau, kad čia slypi kažkokia pikta valia. Anaiptol. Greičiau tai painiava, nekompetencija, apatija ir netvarka. Su tuo neįmanoma kovoti, tai būtų panašu į rūko kumščiavimą.

– Na, gerai, – šaltai šypsosi daktaras, o jo akys – lyg pasenęs mėlynas ledas, – ką jums pavyko sužinoti? Kur sustojote ir pasidavėte?

– Išsiaiškinau, kad tiltas yra labai didelis, daktare, – atsakau. – Jis nepaprastai aukštas ir ilgas – pranyksta abiejose horizonto pusėse. Užlipęs į mažą radijo bokštą, esantį vienoje jo viršūnių, suskaičiavau gerus du tuzinus kitų raudonai nudažytų viršūnių, išnykstančių mėlynoje tolumoje link Miesto ir link Karalystės. (Nei vieno, nei kito neįžvelgiau. Aš apskritai nemačiau sausumos nuo to laiko, kai mane čia atnešė bangos, jeigu neskaičiuosime mažų salelių, į kurias remiasi kas trečia tilto dalis.) Jo aukštis – mažiausiai pusantro tūkstančio pėdų. Kiekvienoje dalyje gyvena šeši ar septyni tūkstančiai žmonių, tačiau vietos tikriausiai dar yra, o pagrindinė konstrukcija tokia patvari, kad išlaikytų ir daugiau gyventojų.

Tilto forma? Apibūdinsiu ją pasitelkdamas raides. Žiūrint į skerspjūvį, tiltas plačiausioje vietoje labai primena raidę A. Geležinkelio aukštas – A raidės skersinis. Vertikalioje projekcijoje centrinė kiekvienos

dalies sekcija – raidė H, uždėta ant ženklo X. Į abi puses nuo centro išsidėstę dar šeši iksai, kurie palaipsniui mažėja, kol susitinka grakščius jungiamuosius tarpatramius (kiekvienas jų turi devynis mažus iksus). Kiekvieno ikso galai, sujungti su kito ikso galais, sudaro paprastą bendros formos siluetą. Štai, prašom! Tiltas!

– Tik tiek? – mirksėdamas klausia daktaras Džoisas. – Jis labai didelis – ir viskas?

– Viskas, ką man reikia žinoti.

– Bet vis dėlto pasidavėte.

– Tęsti galėtų nebent koks apsėstasis. Dabar aš tiesiog mėgausiuosi gyvenimu. Turiu labai jaukų butą, gaunu visai neblogą ligoninės pašalpą, kurią išleidžiu daiktams, kurie man gražūs, ar kurie mane pralinksmina. Lankausi galerijose, einu į teatrą, į koncertus, į kiną. Skaitau. Susiradau draugų, dauguma jų – inžinieriai. Turbūt jau pastebėjote, kad sportuoju. Tikiuosi, kad būsiu priimtas į jachtų klubą... Turiu, ką veikti. Nemanau, kad tai pasidavimas. Esu čia ir puikiai leidžiu laiką.

Daktaras Džoisas stebėtinai greitai atsistoja, numeta bloknotą ant stalo ir pradeda žingsniuoti pirmyn ir atgal tarp knygų prikimštų lentynų ir spindinčių žaliuzių. Jis trakši pirštų sąnariais. Aš apžiūrinėju savo nagus. Jis papurto galvą.

– Aš manau, kad jūs nelabai rimtai į visa tai žiūrite, Orai, – jis nueina prie lango ir atitraukia žaliuzes, atskleisdamas ryškią saulėtą dieną, mėlyną dangų ir baltus debesis. – Prieikite.

Su atodūsiu ir šypsenėle, sakančia „gerai jau, gerai, jeigu jums to reikia“, prieinu prie gerojo daktaro, stovinčio prie lango.

Tiesiai prieš mus, beveik tūkstančiu pėdų žemiau, pilkšvai mėlyna, vilnijanti jūra. Joje mirga jachtos ir žvejų valtys. Suka ratus kirai. Tačiau daktaras parodo į šoną (viena jo kabineto pusė išsikišusi, taigi jis gali matyti vaizdą išilgai tilto).

Daktaro kabinetas yra ligoninės komplekse, kuris stovi taip, tarsi kiek didžiuotųsi prieš pagrindinę konstrukciją ir primena energingai augantį auglį. Žvelgiant iš čia, labai aštriu kampu, elegantiškas tilto grakštumas pradingsta – jis atrodo tik užgriozdintas ir pernelyg masyvus statinys.

Nuožulnūs, rausvai rudi ir briaunoti jo kraštai kyla nuo granitinio cokolio polių, pastatytų jūroje beveik tūkstančiu pėdų žemiau. Grotuoti

šlaitai grįsti plokščiais akmenimis ir prigrūsti menkavertės architektūros. Pėsčiųjų takai ir liftų šachtos, kaminai ir keliamųjų kranų portalai, kabeliai ir vamzdžiai, antenos ir įvairių formų, dydžių bei spalvų vėliavos ir vėliavėlės. Dideli ir maži pastatai – biurai, ligoninės, dirbtuvės, gyvenamieji namai ir parduotuvės – lyg kampuoti metaliniai, stikliniai ir mediniai moliuskai prilipę prie masyvių vamzdžių ir susipynusių tilto santvarų, susimaišę, susigrūdę ir įsispraudę tarp pagrindinės konstrukcijos raudonai dažytų dalių, išsikišę kaip mažos išvaržos didžiulėje raumenų sankaupoje.

– Ką matote? – klausia daktaras Džoisas.

Įsižiūriu, lyg kas būtų pasiūlęs gėrėtis subtilia kokio žymaus paveikslo tapysena.

– Daktare, – atsakau, – matau sumautai didžiulį tiltą.

Daktaras Džoisas stipriai trūkteli virvutę, ji nutrūksta viršuje, todėl žaliuzės lieka atitrauktos. Jis įkvepia oro, eina prie stalo, atsisėda ir keverzoja į bloknotą. Prieinu prie jo.

– Jūsų problema, Orai, – sako rašydamas, – yra ta, kad jūs keliate per mažai klausimų.

– Nejaugi? – nekaltai klausiu. Įdomu, ar tai jo profesinė nuomonė, ar tik asmeninis įžeidimas?

Prie lango lėtai nusileidžia langų plovėjo lopšys. Daktaras Džoisas šito nepastebi. Vyras lopšyje pabarbena į langą.

– Man atrodo, kad laikas plauti jūsų langus, daktare, – sakau.

Daktaras trumpam atsisuka. Langų plovėjas baksnoja tai į palangę, tai į savo rankinį laikrodį. Daktaras Džoisas papurto galvą ir vėl įbeda žvilgsnį į bloknotą.

– Ne, tai ponas Džonsonas, – paaiškina jis.

Vyras lopšyje prispaudžia nosį prie stiklo.

– Dar vienas pacientas?

– Taip.

– Leiskite atspėti. Jis mano esąs langų plovėju.

– Jis ir *yra* langų plovėjas, Orai, ir labai puikus. Tiesiog atsisako grįžti į vidų, ir viskas. Jis tame lopšyje gyvena ilgiau nei penkerius metus. Valdžia jau pradeda dėl jo nerimauti.

Dabar žvelgiu į poną Džonsoną, jausdamas jam pagarbą. Kaip mie-

la matyti vyrą, kuris toks patenkintas savo darbu. Jo lopšys yra nusidėvėjęs ir sujauktas, ten mėtosi buteliai, skardinės, mažas lagaminėlis, brezentas ir kažkas panašaus į sudedamąją lovelę. Kad būtų išlaikyta pusiausvyra, kitame lopšio gale prikrauta įvairių valymo įrankių. Ponas Džonsonas pastuksena į stiklą T raidės formos valytuvu.

– Jis įlipa pas jus ar jūs įsiropščiate pas jį? – klausiu gerojo daktaro, eidamas prie lango.

– Nei viena, nei kita – mes kalbamės pro atvirą langą, – atsako daktaras Džoisas.

Girdžiu, kaip jis padeda bloknotą į stalčių. Kai atsigręžiu, jau stovi žiūrėdamas į laikrodį.

– Bet kuriuo atveju, jis per anksti pasirodė. Dabar turiu eiti į komiteto susirinkimą, – maždaug tokią prasmę gestais ir mimika daktaras Džoisas perteikia ponui Džonsonui, kuris krato riešą ir glaudžia prie ausies rankinį laikrodį.

– O kaip vargšelis ponas Berklis, kuris tuo metu, kai mes čia kalbamės, laiko policininką?

– Jis taip pat turės palaukti, – daktaras iš kito stalčiaus išsitraukia kelis lapus ir sukiša juos į ploną portfelį.

– Kaip gaila, kad ponas Berklis nemano esąs hamakas, – šmaikštauju, kai ponas Džonsonas kyla aukštyn iš mūsų akiračio, – tuomet abu galėtų kaboti lauke netoli jūsų.

Gerasis daktaras piktai į mane dėbteli.

– Išeikite, Orai.

– Žinoma, daktare, – pasuku link durų.

– Ateikite rytoj, jeigu ką susapnuosite.

– O kaipgi! – atidarau duris.

– Žinote, Orai, – rimtu balsu priduria daktaras Džoisas, įsidėdamas automatinį pieštuką į vidinę švarko kišenę, – jūs per lengvai pasiduodate.

Minutėlę pamąstau apie jo žodžius ir linkteliu.

– Taip, daktare, jūs teisus.

Priimamajame bjaurusis registratorius padeda man apsivilkti paltą (kol buvau kabinete, jis išvalė jį šepečiu).

– Na, pone Orai, kaip *sekėsi* šiandien? Tikiuosi, viskas gerai?

– Puiku. Akivaizdi pažanga. Didelis žingsnis į priekį. Prasminga diskusija.

– Ak, tai *skamba* padrąsinamai!

– Tiesiog neįtikėtina.

Įlipu į vieną pagrindinių ligoninės komplekso liftų ir leidžiuosi į gatvės lygį, esantį virš traukinių aukšto. Milžiniškame lifte, tarp storų kilimų, skimbčiojančių sietynų ir žvilgančio, poliruotą raudonmedį įrėminančio žalvario, pasiimu nuo baro kapučino puodelį ir atsisėdu pasiklausyti nuolat grojančio styginių kvarteto, įsitaisiusio prie atokesnių lėtai besileidžiančio kambario langų.

Už manęs, prie ovalaus stalo, virve atitverto stačiakampio viduje, posėdžiauja apie dvidešimt biurokratų ir jų padėjėjų. Jie svarsto sudėtingą klausimą, iškilusį jų susirinkime, kuris, anot skelbimo, pakabinto mažame atitverto ploto stende, yra skirtas su sutarties sąlygų standartizacijai pateiktose paraiškose dėl greitųjų kuro pakrovimo kanalų įrengimo lokomotyvuose (dėl anglių dulkių tipo ir priešgaisrinės saugos).

Išėjęs iš lifto, patenku į atvirą gatvę virš geležinkelio magistralės aukšto. Tai metalu žvilganti alėja su pėsčiųjų ir dviratininkų takais, palyginti tiesiai išvesta tarp pagrindinės tilto konstrukcijos ir priestatų – chaotiškai išsidėsčiusių parduotuvių, kavinių ir kioskų, užgriozdinančių šį judrų aukštą.

Gatvė labai prašmatniu pavadinimu Karalienės Margaritos bulvaras driekiasi netoli tilto pakraščio. Pastatai vienoje gatvės pusėje sudaro dalį antraeilės architektūros zikurato* apatinio krašto, įterpto į pradinę konstrukciją. Statiniai, esantys kitoje gatvės pusėje, šliejasi prie pagrindinių santvarų, pro kurių tarpus matyti jūra ir dangus.

Ilga ir siaura gatvė man primena antikinius miestus, kuriuose namai pastatyti kaip pakliūva, atsirėmę vienas į kitą, pasirę ne tik virš pagrindinių gatvių, bet ir virš jose šurmuliuojančių minių. Vaizdas čia nedaug ir skiriasi. Žmonės stumdosi, važinėja dviračiais, stumia

* Laiptuotas bokšto formos kulto pastatas su aklinomis sienomis ir aikštele viršuje, būdingas senovės Mesopotamijos šalių architektūrai.

vaikų vežimėlius, karučius, neša palankinus*, tempia triračius dengtus vežimus ir tauškia skirtingomis kalbomis, apsirengę civilių drabužiais bei uniformomis. Tai sudaro tirštą padrikų srovių masę, kurioje visi plūsta vienu metu abiejomis kryptimis ir skersai pagrindinio srauto lyg pakrikusios kraujo ląstelės arterijoje.

Stoviu ant pakilios platformos prie įėjimo į liftą.

Besimalančių žmonių ūžesys, nuolatinis šnypštimas ir žvangėjimas, džerškėjimas ir čerškėjimas, klaksonų pypsėjimas maišosi su traukinių švilpimu, kuris atsklinda iš apačioje esančio aukšto tarytum klyksmai iš kažkokios mechaninės požemio karalystės. Vis garsėjantis dundėjimas ir stiprėjantis drebėjimas praneša, kad kažkur apačioje atvažiuoja sunkus traukinys. Pulsuojantys baltų garų debesys kamuoliuojasi gatvėje ir kyla aukštyn.

Viršuje, kur turėtų būti dangus, matyti tolimos, miglotos aukšto tilto santvaros. Jas gožia dūmai ir garai, temdo šviesa, prasiskverbianti pro sausakimšų butų ir biurų šarvą, tačiau jos stiebiasi į viršų ir su didžiulės katedros stogui būdingu didingumu bei puošnumu žvelgia žemyn į vėliau pastatytų primityvių prielipų šventvagystę.

Vienoje gatvės pusėje – beprotiška stiprėjančių pypsėjimų kakofonija. Juoda rikša, kurią traukia berniukas, veržiasi per minią, o ši prasiskiria. Tai – inžinieriaus taksi. Rikšomis vežiojami tik valdininkai ir svarbiausių organizacijų kurjeriai. Paprastiems pasiturintiesiems leidžiama naudotis palankinais, tačiau jie nepopuliarūs, nes liftai ir tramvajai – greitesni. Belieka viena alternatyva – važiuoti dviračiais, tačiau tilte ratai yra apmokestinti, todėl daugeliui vienintelė įperkama šio tipo transporto priemonė – vienaratis. Avarijos čia dažnos.

Pypsėjimo signalą skleidžia rikšą traukiančio uniformuoto berniuko pėdos. Jo batų kulnuose įtaisyti maži klaksonai. Žmonės atpažįsta šį garsą ir pasitraukia iš kelio.

Patraukiu į kavinę apsvarstyti, ką veiksiu po pietų. Galėčiau paplaukioti – tai labai malonu. Keliais aukštais žemiau mano buto yra geras baseinas, kuriame būna nedaug žmonių. Taip pat galėčiau paskambinti savo draugužiui inžinieriui Brukui. Jis ir jo bičiuliai, neradę geresnio užsiėmimo, popietėmis žaidžia kortomis. Arba galėčiau

* Dengti neštuvai, naudojami kai kuriose Rytų šalyse kaip susisiekimo priemonė.

pasivažinėti vietiniu tramvajumi ir paieškoti naujų galerijų – jau ilgiau nei savaitę nepirkau naujų paveikslų.

Galvodamas apie mielus laiko praleidimo būdus, maloniai nekantrauju. Išgėręs kavos ir likerio, išeinu iš kavinės ir vėl atsiduriu šurmuliuojančių žmonių spūstyje.

Kai į savąją tilto dalį grįžtu tramvajumi, važiuoju per siaurą jungiamąjį tarpatramį, pro langą išmetu monetą. Yra tokia tradicija – mesti nuo tilto smulkius pinigus tam, kad sektųsi.

Naktis. Vakarą praleidau puikiai – plaukiojau, vakarieniavau skvošo klube ir vaikščiojau prieplauka. Jaučiuosi truputį nuvargęs, tačiau, kol grožėjausi aukštomis, tyliai besisūpuojančiomis jachtomis tamsioje prieplaukoje, man kilo idėja.

Išsitiesiu ant gulimojo krėslo savo svetainėje ir nuodugniai svarstau kito mano sapno, kurį pateiksiu gerajam daktarui, formą.

Kai apsisprendžiu, paruošiu darbui rašomąjį stalą ir einu prie televizoriaus, įmontuoto į sieną. Sėdėsiu jai atsukęs nugarą. Man geriau sekasi dirbti, kai televizorius įjungtas ir tyliai kalbasi su savimi. Dauguma programų yra šlamštas nemąstantiems – viktorinos, muilo operos ir panašiai, tačiau kartkartėmis žiūriu televizorių, vildamasis pamatyti kažką, kas būtų už tilto. Randu kanalą, kuris dar transliuoja spektaklį, veikiausiai pastatytą kasyklų gyvenvietėje vienoje mažoje salelėje, ir pritildau dialogą iki murmesio, dar girdimo, bet jau nesuprantamo. Įsitaisau prie stalo ir paimu rašiklį. Televizorius pradeda šnypšti. Atsigręžiu. Ekranas aptemsta, o iš garsiakalbio pasigirsta baltas triukšmas. Galbūt televizorius sugedo? Einu jo išjungti, tačiau vaizdas atsiranda. Nėra jokio garso, nutilo net ir šnypštimas.

Ekranas rodo vyrą, gulintį ligoninės lovoje tarp aparatų. Vaizdas – nespalvotas ir grūdėtas. Pagarsinu, tačiau, net atsukus garsą iki galo, pasigirsta tik labai tylus šnypštimas. Prie lovoje gulinčio vyro nosies, burnos ir vienos rankos pritvirtinti lašelinių vamzdeliai. Jo akys užmerktos. Tikriausiai jis gyvas, nors nematau, kad kvėpuotų. Kiekvienas kanalas rodo tą patį vaizdą: vyrą, lovą, aparatus.

Kamera nusileidžia žemyn. Parodo dalį sienos ir nedidelę neužimtą kėdę prie lovos. Žmogus žiūri mirčiai į akis. Net nespalvotame vaizde

jo veidas atrodo siaubingai išblyškęs, o plonos rankos nejudėdamos guli ant baltos paklodės. Ranka su prie riešo prijungtu vamzdeliu – beveik permatoma. Veidas sulysęs ir sudaužytas, lyg vyras būtų dalyvavęs didelėse muštynėse. Plaukai – pelenų spalvos. Pakaušyje šviečia mažas plikas lopelis. Apskritai, iš pažiūros jis gana neaukštas, pilkas, eilinis žmogus.

Vargšas nelaimėlis. Vėl mėginu perjungti kanalą, tačiau vaizdas išlieka. Galbūt mano televizijos kabelis susikryžmino su ligoninės kameros, kuria stebimi sunkūs ligoniai, kabeliu. Iš ryto paskambinsiu meistrams. Dar minutę kitą pažiūriu į statišką, tylų vaizdą ir išjungiu televizorių.

Grįžtu prie stalo. Vis dėlto turiu parengti kitą sapną gerajam daktarui. Kurį laiką rašau, tačiau tai, kad nėra garsinio fono, mane erzina, apima keistas jausmas sėdint nugara į neveikiantį televizorių. Pasiimu rašiklį ir popieriaus lapus į lovą ir prieš užmigdamas baigiu sapną tenai, kur – jeigu sapnuoju – neprisimenu, kad sapnavau.

O aš rašau štai ką:

Antras

Kiaurą dieną kovėmės po skaidriu lyg topazas dangumi, kuris pamažu niaukėsi, tarsi jį būtų aptemdę mūsų šautuvų ir apačioje siaučiančių gaisrų dūmai. Debesis nudažė saulėlydžio raudonis, o deniai po mūsų kojomis buvo slidūs nuo kraujo. Tęsėme žūtbūtinę kovą, nepaisydami to, kad jau temo ir mūsų liko vos ketvirtadalis. Mirusieji ir mirštantys gulėjo išsimėtę kaip nuolaužos. Puikaus mūsų laivo fasado dažai ir paauksinimai buvo apdegę ir pajuodę, stiebai nukirsti, o burės – kadaise ryškios, išsipūtusios ir papuoštos it karininko krūtinė – dabar kabėjo ant stiebų liekanų kaip apdegę skudurai arba dengė lūženomis užverstus denius, kuriuose liepsnojo ugnis ir aimanavo mirštantys vyrai. Mūsų karininkai jau buvo negyvi, valtys sudegintos arba sulaužytos.

Mūsų laivas grimzdo ir degė. Jo neišvengiamo likimo pobūdis priklausė tik nuo to, kas anksčiau pasieks parako sandėlius – kylantys vandenys ar nevaldomos liepsnos. Nuolaužų pilnoje jūroje skendintis priešų laivas atrodė ne ką geresnės būklės, nei mūsiškis. Paskutinė skylėta ir liepsnos išsuodinta burė karojo ant vienintelio pakrypusio stiebo. Bandėme nugriauti šią takelažo liekaną, tačiau nebeturėjome nei sviedinių, nei gyvų šaulių. O parakas denyje jau buvo beveik pasibaigęs.

Priešų laivas pasisuko ir artinosi prie mūsų. Panaudoję paskutinius sviedinius, griebėmės kardų ir pistoletų. Palikome sužeistuosius jų

pačių likimo valiai. Neturėdami stiebų, prie kurių galėtume pritvirtinti išsilaipinimo lynus, pasirengėme šokti į kitą laivą, kai šis į mus įsirėš. Priešų laivas taip pat nutilo, paskutinieji jo patrankų dūmų debesys lėtai plaikstėsi virš banguojančio pilkai raudono vandenyno. Kai laivai priartėjo vienas prie kito, mūsų dūmai susimaišė.

Ir štai abu apdaužyti gaubtašoniai korpusai susilietė. Iš savo pasmerkto laivo peršokome į kitą laivą.

Susidūrimo metu priešai neteko laikinai iškelto paskutinio stiebo, ir abu laivai vėl išsiskyrė. Kaip ir mes, jie nenaudojo abordažinių kablių laivui užkabinti. Svirduliavome šaukdami ir keikdamiesi priešų galeono denyje, dreifuojant mūsų senajam laivui, tačiau neradome su kuo kovoti, išskyrus mirusiuosius ir aimanuojančius sužeistuosius. Neaptikome nei parako, nei sviedinių, matėme tik kylantį vandenį ir plintančias liepsnas. Nebuvo ir gelbėjimosi valčių – teliko nuolaužos ir apdegusi mediena.

Palūžę ir išsekę susirinkome ant pasvirusio, suskilusio laivagalio denio. Dūmingoje, blyksinčioje besiplečiančio gaisro šviesoje žvelgėme į savo senąjį laivą per lėtai didėjantį atstumą prišnerkštame, kruviname vandenyne.

Laivo stiebus rijo liepsnos, o burės skendėjo dūmuose. Mus skiriančiame vandenyje degė jo atspindys – įniršęs ir apverstas vaiduoklis.

Mūsų priešai per dūmus spoksojo į mus.

Mano prabangus butas yra vienos tilto dalies beveik pačiame viršuje, netoli kampo. Ši dalis primena šešiakampį. Tikriausiai tokios aukštos padėties nusipelniau dėl to, kad esu vienas mėgiamiausių daktaro Džoiso pacientų. Mano kambariai – erdvūs ir aukšti, o jų sienos, esančios jūros pusėje, yra įstiklintos tilto santvaros. Iš maždaug tūkstančio dviejų šimtų pėdų, o gal iš aukščiau, galiu žiūrėti į lauką – į vadinamąjį pasrovį, kai vaizdas neužtemdytas pilkų debesų, kurie dažnai užtvindo tiltą iš viršaus.

Kai patekau čia iš ligoninės, kambariai buvo beveik tušti, todėl juos pagerinau – įsigijau keletą naudingų ir puošnių baldų bei kuklią, tačiau kruopščiai parinktą nedidelių paveikslų, statulėlių ir skulptūrų kolekciją. Daugumoje paveikslų nutapyti tilto elementai arba jūros vaizdai. Turiu kelis puikius tapybos darbus, kuriuose – jachtos ir žve-

jų laivai. Daugelis skulptūrų yra žmonių figūros – tilto darbuotojai, sustingę bronzoje.

Jau rytas, ir aš prausiuosi bei rengiuosi. Drabužius apsivelku lėtai – sustodamas ir pasvarstydamas. Turiu įspūdingą garderobą. Gavus tiek geros kokybės drabužių, atrodo, yra mandagu nors truputį pagalvoti apie jų poveikį. Juk apranga, šiaip ar taip, yra kalba. Ji nedaug pasako apie mus, bet ji yra tai, ką mes sakome. Tilto juodadarbiai, žinoma, turi dėvėti uniformas, ir jiems nereikia rūpintis, kuo apsivilkti kiekvieną rytą. Tačiau mano pavydas jiems dėl jų gyvenimo būdo tuo prasideda ir baigiasi. Jie nuolankiai susitaiko su savo dalia ir padėtimi visuomenėje – tai mane ir stebina, ir nuvilia. Nesutikčiau būti santechniku ar angliakasiu visą gyvenimą, bet šie žmonės įsitaiso konstrukcijoje kaip mažos laimingos kniedės, glaudžiai prilimpa prie jiems skirtos vietos nelyginant dažų sluoksnis.

Susišukuoju plaukus, kad suteikčiau jiems formą (plaukai – maloniai intensyvios juodos spalvos, vešlūs ir garbanoti), išsirenku kaklajuostę bei derantį emaliuotą kišeninį laikrodį. Minutėlę pasigrožiu savo aukštu ir aristokratišku atspindžiu, sulyginu rankogalius, pasitaisau liemenę, apykaklę ir taip toliau.

Esu pasiruošęs pusryčiauti. Reikėtų pasikloti lovą, išsiplauti arba bent jau susitvarkyti vakarykščius drabužius, tačiau ligoninė labai dėmesinga – atsiunčia žmonių, kurie tai padaro už mane. Eidamas išsirinkti kepurės, sustoju.

Televizorius įsijungia savaime. Spragteli ir pradeda šnypšti. Pirmiausia, žingsniuodamas per svetainę, pamanau, kad suklydau, kad galbūt prakiuręs vandens ar dujų vamzdis skleidžia šį garsą, tačiau ne – sienoje įtaisytas ekranas išties veikia. Jis rodo tą patį nebylų, statišką ir vienspalvį vaizdą, kaip ir anksčiau: lovoje guli vyras. Išjungiu televizorių. Vaizdas pranyksta. Įjungiu – sergantis vyras vėl pasirodo. Kanalų perjungimas nieko nekeičia. Tačiau apšvietimas pasikeitė. Panašu, kad sienoje, už lovos ir už aparatų, yra langas. Atidžiai tyrinėju, ieškodamas kitų detalių. Vaizdas pernelyg grūdėtas, kad galėčiau įskaityti užrašus ant aparatų. Negaliu net įžiūrėti, kokia kalba jie parašyti. Kaip televizorius gali pats įsijungti? Išjungiu jį ir išgirstu monotonišką gaudesį lauke.

Žvelgiu pro kambario langus – diena mėlyna ir šviesi. Iš Karalystės pusės pro tiltą skrenda lėktuvų rikiuotė. Trys identiški, ganėtinai griozdiškos išvaizdos vienmotoriai monoplanai išsirikiavę vienas virš kito. Apatinis maždaug tokiame aukštyje, kokiame esu aš, vidurinis – apie penkiasdešimt pėdų virš jo, o viršutinis – dar penkiasdešimt pėdų aukščiau. Jie skrenda pro šalį, varikliai ūžia, propeleriai žvilga kaip dideli išsikišę stiklo diskai, o iš kiekvieno lėktuvo uodegos, regis, be jokios tvarkos veržiasi maži, tamsūs dūmų pliūpsniai. Juodi debesėliai driekiasi danguje it koks nesuprantamas kodas. Ilga dūmų ženklų juosta, panaši į ore kybančią keistą tvorą, žymi link Miesto tolstančių lėktuvų kelią.

Tai mane ir suglumina, ir sujaudina. Nuo tada, kai atsidūriau tilte, jokių lėktuvų nesu nei matęs, nei apie juos girdėjęs. Nemačiau net skraidančių laivų, kuriuos, žinoma, tilto inžinieriai ir mokslininkai sugeba sukonstruoti ir valdyti.

Lėktuvai, kiek spėjau pamatyti, neturėjo važiuoklių. Be abejonės, neturėjo ir plūdžių. Apskritai atrodė, kad jie negalėtų pakilti nuo vandens. Manau, kad jie turi įtraukiamąją važiuoklę ir atskrido iš oro uosto, esančio sausumoje. Tai man suteikia vilties.

Juodi dūmų tumulai, silpno vėjo nešami, iš lėto plaukia Miesto link ir sklaidosi plačiame, mėlyname danguje. Tolumoje pamažu nutyla ir lėktuvų stūmoklinių variklių ūžesys. Atrodo, kad išretėję juodi dūmai sudaro neaiškų raštą. Jų grupės išsidėsčiusios kaip grotelės – trys ir trys – vienodu atstumu viena nuo kitos. Stebiu palengva plaukiančius dūmų debesis ir laukiu, kol jie suformuos raides ar skaičius, ar kokias kitas atpažįstamas formas, tačiau po kelių minučių lieka tik blankios, pilkos oro užuolaidos, lėtai slenkančios Miesto link nelyginant gigantiškas sutepto šilko šalikas.

Palinguoju galvą.

Tarpduryje prisimenu sugedusį televizorių, bet kai mėginu paskambinti meistrams, neveikia ir telefonas – ragelyje girdžiu pratisas ne visai ritmingų pypsėjimų serijas. Laikas eiti. Pasaulis – ar bent jau tiltas – galbūt ir pamišo, tačiau žmogus vis vien privalo pusryčiauti.

Išėjęs į koridorių, prie lifto atpažįstu kaimyną. Jis seka akimis žalvarinę rodyklę panašaus į laikrodį aukštų indikatoriaus ciferblate virš už-

darytų durų ir nekantriai trepsi koja. Kaimynas apsirengęs vyresniojo tarnautojo, atsakingo už tvarkaraščius, uniformą. Jis truputį krūpteli – kilimas, matyt, prislopino mano žingsnius.

– Labas rytas, – ištariu, o rodyklė, rodanti aukštus, lėtai kyla aukštyn.

Vyrukas kažką numykia. Išsitraukia kišeninį laikrodį ir į jį pasižiūri. Jo koja trepsi vis greičiau.

– Gal netyčia matėte lėktuvus? – pasidomiu.

Jis keistai dėbteli.

– Atsiprašau, ką turite galvoje?

– Lėktuvus. Jie praskrido vos prieš dešimt minučių.

Kaimynas pasižiūri į mane nustebęs. Sumirksi, pastebėjęs ant mano riešo plastikinę ligoninės apyrankę.

Pasigirsta skimbtelėjimas.

– O taip, – sako tarnautojas. – Taip. Lėktuvai. Žinoma.

Lifto durys sklandžiai prasiveria. Parodau ranka, kad įeitų pirmas. Jis apžiūrinėja lūkuriuojančio lifto sieną, iškaltą medinėmis plokštėmis ir papuoštą žalvarine apdaila. Vėl žvilgteli į laikrodį, sumurma „atsiprašau“ ir nuskuba koridoriumi.

Leidžiuosi vienas. Liftui judant žemyn, sėdžiu ant apvalaus, oda aptraukto suoliuko ir akies krašteliu stebiu raibuliuojantį vandens paviršių akvariume. Prie durų yra telefonas.

Žalvarinis prietaisas pasirodo sunkus. Minutėlę nieko negirdžiu, paskui pasigirsta keli tylūs pyptelėjimai. Iš pradžių jie skamba kaip keisti signalai, kuriuos girdėjau telefono ragelyje savo bute. Netrukus išgirstu gana nemandagų operatoriaus balsą.

– Taip? Ko norite?

Tai šiek tiek paguodžia.

– O! Prašom sujungti su Remonto ir techninės priežiūros skyriumi.

– Ką? *Dabar*?

Artėdamas prie aukšto, kuriame noriu išlipti, liftas sulėtina greitį.

– Tiek to, nesvarbu, – padedu ragelį.

Išlipu iš lifto viename iš viršutinių pasažo aukštų ir sparčiai žingsniuoju į „Colių“ pusryčių barą. Einu pro mažas parduotuvėles, prekiaujančias šviežiais produktais, ką tik atvežtais ankstyvaisiais rytinių prekių traukiniais. Pakeliui stabteliu prie gėlių kioskelio ir

išsirenku raudoną gvazdiką, kuris puikiai kontrastuoja su laikrodžiu ir kaklajuoste.

Ant apkaltų ploštėmis, belangių pusryčių baro sienų profesionaliai nutapyti, tačiau netikroviški žalių pievų vaizdai. Tai rami, traukianti vieta. Aukštos lubos, silpnas apšvietimas, stori kilimai ir plono porceliano indai. Mane palydi į salės galą, prie mano įprasto stalelio. Ant stalo guli sulankstytas laikraštis. Jame rašoma vien apie taisyklių ir įstatymų, reguliuojančių tilto ir jo transporto eksploatavimą bei priežiūrą, menkus pakeitimus, apie tilto administratorių paaukštinimus ir mirtis, apie įspūdingai nuobodžius visuomenės susirinkimus, kuriuos organizuoja vienos ir tos pačios grupės, ir apie kai kuriuos sudėtingus, paslaptingus ir retus sportinius žaidimus, mėgstamus vietinių valdininkų.

Užsisakau gabaliuką rūkytos žuvies be kaulų, ėriuko inkstų, pagardintų prieskoniais, skrebučių ir kavos. Padedu laikraštį į šalį ir įsižiūriu į paveikslą ant priešais esančios sienos. Jame pavaizduota nuostabiai žalia, ryškiomis gėlėmis išmarginta šlaito pieva, prie kurios auga spygliuočiai. Kitapus negilaus slėnio driekiasi miškingos kalvos, nušviestos saulės šviesos.

Įdomu, ar šie vaizdai nutapyti iš natūros, ar egzistavo tik menininko vaizduotėje?

Atnešė kavos. Niekada tilte nesu matęs kavamedžio. Ėriuko inkstai taip pat iš kažkur atvežti. Bet iš kur? Tilte vartojamos sąvokos „pasroviui“ ir „prieš srovę“, kalbama apie Miesto ir Karalystės kryptis. Turėtų būti žemė (kitu atveju, kokia tilto prasmė?), bet ar ji labai toli?

Ieškojau, kiek galėjau, tačiau trukdė kalbos barjeras, o tilto organizacija neprityrusiam tyrinėtojui ribojo prieinamumą, todėl mėnesius trukęs darbas nepadėjo sužinoti nei Miesto ir Karalystės esmės, nei jų vietos. Jie liko paslaptingi ir beviečiai.

Mano seniai pamirštos užklausos, kuriomis norėjau gauti informacijos, tikriausiai dar košiamos per kenksmingus biurokratinio dumblo sluoksnius – tai tilto valdžios organizacinė struktūra. Susidarė įspūdis, kad visus mano klausimus – koks tilto dydis, kas yra tiltas, ką jis sujungia ir taip toliau – daugybė įvairių departamentų ir tarnybų perduoda iš vienų rankų į kitas, perfrazuoja, tikslina, tvarko, inter-

pretuoja, atpasakoja tiek daug kartų, kad iki to laiko, kai klausimai pakliūna tam, kuris sugebėtų ir norėtų į juos atsakyti, šie tampa faktiškai beprasmiški... Ir net jeigu jie dėl kokio nors stebuklo išgyvens šį procesą neiškraipyti tiek, kad būtų suprantami, bet koks atsakymas – netgi daugmaž geranoriškas ir paradigmiškai aiškus – neabejotinai pasidarys visiškai nesuvokiamas, kol galiausiai mane pasieks.

Tyrimo procesas taip išvargino, kad vieną kartą buvau rimtai sumanęs prasmukti į greitąjį traukinį ir leistis į prakeikto Miesto arba Karalystės paieškas. Apyrankė, rodanti mano tapatybę ir informuojanti konduktorius, kuriam ligoninės skyriui siųsti sąskaitą už bilietą, oficialiai leidžia keliauti tik tarp dviejų pagrindinių tramvajaus terminalų. Vadinasi, galiu važiuoti dvylikoje tilto dalių vienodą atstumą į abi puses. Žinoma, tai dosnus leidimas, tačiau ribotas.

Nusprendžiau nekeliauti be bilieto. Mano nuomone, daug svarbiau susigrąžinti prarastas teritorijas savo smegenyse, negu ieškoti dingusių kraštų. Kol kas aš lieku čia, o kai mane pagydys, galbūt išvyksiu.

– Labas rytas, Orai.

Prie manęs prieina ponas Brukas – inžinierius, su kuriuo susipažinau ligoninėje. Šis nedidelio ūgio, juodbruvas, nuolat kažko slegiamas vyriškis sudrimba kėdėje priešais mane ir susiraukia.

– Labas rytas, Brukai.

– Matei tuos prakeiktus... – jis susiraukia dar labiau.

– Lėktuvus? Taip. O tu?

– Ne, mačiau tik dūmus. Sumautas įžūlumas!

– Nepritari?

– Nepritariu? – Brukas tiesiog pritrenktas. – Ne mano reikalas pritarti ar nepritarti. Aš paskambinau savo bičiuliui į Laivininkystės ir tvarkaraščių departamentą, ir jie nieko nežinojo apie tuos... lėktuvus. Visas tas reikalas buvo absoliučiai neteisėtas. Tuoj riedės galvos – paminėsi mano žodžius.

– Ar yra įstatymų, draudžiančių tai daryti? – Nėra įstatymo, kuris tai *leidžia*. Taip ir yra, Orai. Po galais, žmogau, juk negalima leisti, kad žmonės ką nors darytų vien todėl, kad jiems to norisi, vien todėl, kad jie taip sugalvojo! Turi būti... ribos, – jis palinguoja galvą. – Dieve, tau kartais kyla keistų minčių, Orai.

– Neketinu to neigti.

Brukas užsisako žuvies su ryžiais ir kiaušiniais. Mudu gulėjome toje pačioje palatoje, jį taip pat gydė daktaras Džoisas. Brukas yra vyresnysis inžinierius, jo specializacija – tilto svorio poveikis jūros dugnui. Jis buvo sužeistas per nelaimingą atsitikimą kesone*, dirbdamas prie granitinių konstrukcijos polių. Fiziškai jis jau išgijęs, tačiau vis dar kenčia nuo ūminės nemigos. Kažkodėl šis vyrukas man visada atrodo blogai apšviestas – net tiesioginėje saulės šviesoje jis lieka šešėlyje.

– Šįryt man nutiko dar vienas keistas dalykas, – užsimenu.

Jis nepatikliai į mane pasižiūri.

– Tikrai?

Papasakoju jam apie vyrą ligoninės lovoje, apie televizorių, kuris pats įsijungia, ir apie neveikiantį telefoną. Bruko akyse įžvelgiu palengvėjimą.

– Na, tokių dalykų nuolat nutinka. Galėčiau lažintis, kad kažkur susikryžiavo laidai. Paskambink į Remonto ir techninės priežiūros skyrių ir spausk juos, kad pataisytų.

– Taip ir padarysiu.

– Kaip laikosi tas šundaktaris Džoisas?

– Vis dar atkakliai siekia mane išgydyti. Susapnavau keletą sapnų, tačiau bijau, kad jie pernelyg... struktūriški gerajam daktarui. Jis beveik ignoravo pirmąjį sapną. Taip pat man priekaištavo, kad nutraukiau tyrinėjimą.

Brukas sunkiai atsidūsta.

– Na, matai, Orai, jis yra daktaras ar panašiai, tačiau, būdamas tavo vietoje, daugiau negaiščiau laiko su šitomis... – jis stabteli, ieškodamas tinkamo stipraus epiteto, – ...*apklausomis*. Mažai tikėtina, kad tai duos kokios nors naudos. Neatrodo, kad atgausi atmintį. Neverta svaigti kaip kokiai mokinei dėl tokių dalykų, – mosteli susiraukęs į pastoralinį peizažą ant sienos, tarsi rodytų į kokią bjaurią dėmę ant lakuotų plokščių.

– Bet, Brukai, nejaugi tau neįdomu pamatyti ką nors daugiau nei tiltą? Kalnus, mišką, dykumą? Pagalvok apie...

* *Caisson* (pranc.) – uždara metalinė arba gelžbetoninė skritulio, stačiakampio ar kvadrato formos dėžė be dugno, skirta darbams po vandeniu arba vandeningame grunte.

– Mano bičiuli, – kreipiasi kantriu, kiek pavargusiu balsu, žiūrėdamas į padavėją, pilantį jam kavą, – ar žinai, ant kelių skirtingų akmens rūšių stovi jo pamatai?.

Teks išklausyti paskaitą, tačiau bent jau galėsiu suvalgyti prieskoniais pagardintus inkstus, kurie jau patiekti ir šąla.

– Ne, – prisipažįstu.

– Tada aš tau pasakysiu, – tęsia Brukas. – Yra ne mažiau nei septynios pagrindinės rūšys, jeigu neskaičiuosime įvairių priemaišų. Esama kiekvienos rūšies klodų – nuosėdinių ir kristalinių skalūnų, vulkaninės kilmės akmenų. Taip pat yra didelių bazalto telkinių, bazalto atmainos – dolerito, sukalkėjusio ir karboninio smiltainio, bazalto ir trachito aglomeratų, bazalto lavos, terciarinio ir senojo raudonojo smiltainio bei nemažas kiekis skalūninio smėlio, ir visa tai sudaro sudėtingas sluoksnių sanklodas, kurių istoriją dar reikia...

Nesuvirškinu daugiau nė vieno akmens.

– Ar nori pasakyti, – įsiterpiu, kai jam atneša patiekalą (Brukas apibarsto jį druskos pūga ir padengia pipirais it ugnikalnio pelenų sluoksniu), – kad tiltas smalsiam protui siūlo daugiau nei užtektinai, todėl nereikia kažko ieškoti už jo ribų?

– Būtent.

Aš greičiau sakyčiau „maždaug“, bet nesvarbu. Bet kuriuo atveju, už tilto kažkas *yra*, kažkas, ką aš galiu beveik, bet ne visai prisiminti. Atrodo, kad abstrakčiai, miglotai įsivaizduoju dalykus, kurių nerandu tilte, – ledynus, bažnyčias, automobilius... Tai kone begalinis sąrašas. Tačiau nepajėgiu prisiminti nieko tikslaus, neiškyla jokių konkrečių vaizdinių. Moku vienintelę savo kalbą, prisitaikiau prie tilto tradicijų bei moralinių nuostatų (tai, be abejo, yra tam tikro mokslo rezultatas), tačiau niekaip neprisimenu savo mokyklinio lavinimo, auklėjimo. Visa tai turiu, išskyrus prisiminimus. Kitaip tariant, žmonės naudojasi enciklopedijomis ir žurnalais, o aš nešiojuosi... kišeninį žodyną.

– Deja, aš negaliu tau padėti, Brukai, – bandau nusukti kalbą. – Regis, yra tiek daug temų, kuriomis čia negalima kalbėti. Pavyzdžiui, seksas, religija ir politika.

Jis sustingsta, šakutė su maistu pakimba pusiaukelėje į burną.

– Taip, – sulemena sutrikęs, – bet aš čia nematau nieko blogo... Pirmiausia, jeigu žmogus vedęs, arba jeigu mergina turi licenciją, arba panašiai... Bet, velniai griebtų, Orai, – padeda šakutę į lėkštę, – tu nuolat kalbi apie religiją ir politiką. Ką *turi galvoje*?

Atrodo, kad jis kalba rimtai. Į ką aš įsivėliau? Iš pradžių – pokalbis su šituo, o po to – daktaro Džoiso konsultacija. Vis dėlto dar dešimt minučių bandau Brukui kai ką aiškinti. Jis vis labiau glumsta. Kai pagaliau baigiu, Brukas taria:

– Hm... Nežinau, kodėl tu vartoji du žodžius. Man jie reiškia tą patį. Iš pagarbos net atsiloši u.

– Brukai, tau reikėjo tapti filosofu.

– Kuo? Filo?..

– Nesvarbu. Valgyk žuvį.

Į tilto dalį, kurioje dirba daktaras Džoisas, važiuoju tramvajumi. Ankštas, triukšmingas viršutinis aukštas pilnas darbininkų. Jie sėdi ant nešvarių suolų ir skaito stambaus šrifto laikraščius, kuriuose daug nuotraukų. Jie domisi tik sportu ir loterijų rezultatais. Šie vyrai yra plieno lydytojai ir suvirintojai. Jų darbo drabužiai pasiūti iš storos medžiagos, be išorinių kišenių, su gausiomis mažų nudeginimų žymėmis. Vyrai kalbasi tarpusavyje, mane ignoruodami. Retkarčiais tariuosi supratęs vieną kitą žodį (ar jie kalba neaiškiu mano kalbos dialektu?), bet kuo ilgiau klausausi, tuo mažiau suprantu. Iš tikrųjų, vertėjo palaukti pirmosios klasės tramvajaus, tačiau tokiu atveju pavėluočiau į konsultaciją pas daktarą Džoisą, o aš stengiuosi būti punktualus.

Greituoju liftu kylu į aukštą, kuriame yra gerojo daktaro kabinetas. Groja dūdų muzika, tačiau ji man visada skamba kaip atsitiktinių garsų ir nesuderintų akordų kratinys, lyg visa tilto muzika būtų užšifruota. Nebesitikiu išgirsti melodijos, kurią galėčiau atsiminti ir švilpauti.

Kartu su manimi liftu važiuoja jauna moteris. Liekna tamsiaplaukė kukliai žvelgia į grindis. Jos skruostai – dailūs, blakstienos – ilgos ir juodos. Dėvi elegantiško kirpimo kostiumėlį – ilgą sijoną ir trumpą švarkelį, ir aš susizgrimbu, kad žiūriu į jos krūtis, besikilnojančias po balta šilkine palaidine. Išeidama iš lifto ji į mane nė nežvilgteli, tik palieka lengvą kvepalų aromatą.

Įsigilinu į fotografiją, kabančią ant tamsaus medžio plokštės prie lifto durų. Senoje sepijos atspalvio nuotraukoje – trijų tilto dalių statyba. Jos stovi atskirai, nesujungtos, panašios nebent tuo, kad yra nelygios ir neužbaigtos. Rudos geležies konstrukcijos, iš kurių kyšo vamzdžiai ir santvaros, išmargintos pastoliais ir griozdiškais kranais. Kiekviena dalis yra beveik šešiakampio formos. Datos ant nuotraukos nėra.

Daktaro kabinete tvyro dažų kvapas. Du darbininkai baltais kombinezonais pro duris įneša rašomąjį stalą. Priimamasis tuščias – tik balti užtiesalai, kuriais uždengtos grindys, ir stalas, kurį darbininkai stato kambario viduryje. Užmetu akį į daktaro kambarį – ten taip pat tuščia, o grindys irgi nuklotos baltai. Lentelė su daktaro Džoiso vardu nuo stiklinės durų plokštės jau nuimta.

– Kas nutiko? – klausiu darbininkų.

Jie abejingai į mane pasižiūri ir nusisuka.

Vėl važiuoju liftu. Mano rankos dreba.

Laimei, ligoninės priimamasis vis dar toje pačioje vietoje. Turiu luktelėti, kol registratorė ilgu koridoriumi palydi jauną porą su mažu vaiku, o tada ateina mano eilė.

– Ieškau daktaro Džoiso kabineto, – kreipiuosi į apkūnią, griežtą moteriškę, sėdinčią prie stalo. – Kambario numeris – 3422. Vakar ten lankiausi, bet atrodo, kad jis perkeltas.

– Ar jūs pacientas?

– Aš esu Džonas Oras, – parodau apyrankę.

– Palaukite minutėlę, – ji pakelia telefono ragelį.

Prisėdu ant minkštasuolio priimamojo viduryje. Iš čia kaip stipinai nuo stebulės tiesiasi koridoriai. Trumpesnieji veda į lauką. Švelnus vėjelis judina lengvas baltas užuolaidas. Moteris prie stalo kalbasi tai su vienu, tai su kitu žmogumi. Pagaliau padeda ragelį.

– Pone Orai, daktaras Džoisas persikėlė į kabinetą, kurio numeris – 3704.

Ji nubraižo schemą, rodančią kelią į naująjį daktaro kabinetą. Krūtinėje pajuntu trumpalaikį buką maudulį – tai apvaliojo skausmo aidas.

– Ponas Brukas perduoda jums linkėjimus.

Daktaras Džoisas pakelia akis nuo užrašų, mirkčiodamas pilkai rausvais akių vokais. Pasakoju daktarui sapną apie galeonus ir įgulas, kurios apsikeičia laivais. Jis klauso nekomentuodamas, kartais linktelėdamas, kartais susiraukdamas, rašydamas pastabas. Tyla tęsiasi.

– Ponas?.. – suglumęs perklausia daktaras Džoisas. Jo plonas sidabrinis pieštukas pakimba virš bloknoto it mažas durklas.

– Ponas Brukas, – pakartoju. – Jį ir mane atsiuntė iš chirurginio skyriaus maždaug tuo pat metu. Inžinierius. Jį kamuoja nemiga. Jūs jį gydėte.

– A! – po minutėlės išsižioja daktaras Džoisas. – Taip. Prisimenu, – ir vėl pasilenkia prie užrašų.

Daktaro Džoiso naujasis kabinetas dar prabangesnis nei ankstesnis. Trimis aukštais aukščiau, erdvesnis. Regis, daktaras toliau kopia karjeros laiptais. Dabar jis turi ir asmeninę sekretorę, ir registratorių. Deja, kartu su daktaru pakilo ir PJV. (*Vaje*, pone Orai, jūs puikiai atrodote! Kaip *malonu* jus matyti! Prisėskite! *Leiskite* paimti jūsų paltą. Gal puodelį kavos? Arbatos?)

Mažas, sidabrinis pieštukas atsiduria vidinėje daktaro švarko kišenėje.

– Taigi, – taria sunerdamas rankas, – ką manote apie šį sapną?

Vėl prasideda.

– Daktare, – sakau tikėdamasis, kad iš pradžių tai jį suerzins, – nieko nesuprantu. Tai – ne mano sritis. O ką manote jūs?

Daktaras Džoisas kurį laiką ramiai į mane žiūri. Tada pakyla nuo kėdės ir numeta bloknotą ant stalo. Prieina prie lango. Stovi žiūrėdamas į lauką ir kraipydamas galvą.

– Orai, aš jums pasakysiu savo nuomonę, – daktaras atsigręžia ir įdėmiai į mane pažvelgia. – Manau, kad abu sapnai, šitas ir vakarykštis, mums nieko nesako.

– O!.. – nustembu. O juk aš tiek dirbau! Krenkšteliu, nemenkai nusivylęs. – Tai ką dabar darysime?

Mėlynos daktaro Džoiso akys blizga. Jis atidaro rašomojo stalo stalčių, ištraukia didelę knygą plastikiniais, nuvalomais puslapiais ir

flomasterį. Paduoda man. Knygoje – daugiausia nebaigti piešiniai ir testai su rašalo dėmėmis.

– Atverskite paskutinį puslapį, – liepia gerasis daktaras.

Klusniai verčiu iki galo. Paskutiniame puslapyje – du piešiniai.

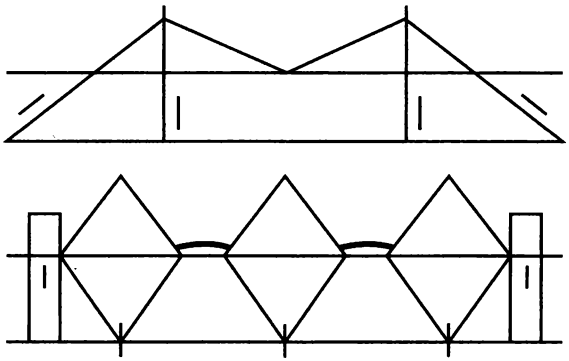

– Ką man daryti? – domiuosi, nors tai man atrodo vaikiška.

– Ar matote trumpas linijas – keturias viršutiniame piešinyje ir penkias apatiniame?

– Matau.

– Užbaikite piešinius rodyklėmis, kad jos rodytų jėgos, kurią skleidžia pavaizduotų struktūrų taškai, kryptį.

Išsižioju norėdamas paklausti, bet daktaras mosteli ranka.

– Pasakiau viską, ką galėjau. Neduosiu jokių užuominų ir neatsakysiu į jokius klausimus.

Paimu rašiklį, užbaigiu nurodytas linijas ir atiduodu knygą daktarui. Jis pasižiūri ir linkteli.

– Na ir kaip? – klausiu.

– Kas „na ir kaip“?

Iš stalčiaus jis paima skudurėlį ir nuvalo knygos puslapį, o aš ant stalo padedu rašiklį.

– Ar teisingai atlikau užduotį?

Jis gūžteli pečiais.

– Ką reiškia „teisingai“? – grubiai klausia daktaras, dėdamas knygą, flomasterį ir skudurėlį atgal į stalčių. – Jeigu tai būtų egzamino

klausimas, atsakyčiau: „taip, teisingai“, tačiau tai ne egzaminas. Tai turėtų mums kažką apie jus pasakyti.

Mažu, sidabriniu, automatiniu pieštuku bloknote jis užsirašo pastabą.

– Ką tai apie mane pasako?

Žiūrėdamas į savo užrašus, jis dar kartą gūžteli pečiais.

– Nežinau, – papurto galvą. – Tai turėtų kažką atskleisti, tačiau nežinau – ką. Bent jau kol kas.

Norėčiau trenkti daktarui Džoisui tiesiai į jo pilkai rausvą nosį.

– Aišku, – sakau. – Tikiuosi, buvau naudingas medicinos mokslo pažangai.

– Man taip pat, – sumurma daktaras Džoisas, žiūrėdamas į rankinį laikrodį. – Manau, šiandien užteks. Dėl visa ko užsirašykite rytojui, bet jeigu nieko nesusapnuosite, paskambinkite ir atšaukite. Gerai?

– *Vaje!* Greitai apsisukote, pone Orai. Kaip sekėsi? Gal išgertumėte puodelį arbatos? – nepriekaištingai prisižiūrintis registratorius padeda man apsivilkti paltą. – Vos įėjote, o jau išeinate. Gal puodelį kavos?

– Ne, ačiū.

Žiūriu į poną Berklį ir į jo policininką, lūkuriuojančius laukiamajame. Ponas Berklis, tvirtai susirietęs kūdikio poza, guli ant grindų prie sėdinčio policininko, kuris ant jo pasidėjęs kojas.

– Šiandien ponas Berklis – suolelis kojoms, – išdidžiai man praneša Pasibjaurėtinas Jaunas Vyriškis.

Erdviose viršutinio aukšto patalpose – aukštos lubos, o tuščiuose koridoriuose paklotas storas kilimas stipriai atsiduoda drėgme. Sienos iškaltos tikmedžio ir raudonmedžio plokštėmis. Žalvariu įrėminti langai, žvelgiantys į niūrius vidinius kiemelius arba į šiuo metu apsiniaukusią jūrą, yra melsvi, švino kristalų atspalvio. Tamsių medinių sienų nišose kaip akli vaiduokliai šmėkščioja senos pamirštų biurokratų statulos. Daug aukštai iškeltų didelių, tamsių vėliavų kybo kaip sunkūs džiūstantys tinklai. Jas nesmarkiai judina silpnas, šaltas skersvėjis, nešiojantis dulkes tamsiais ir aukštais koridoriais.

Nuo daktaro kabineto einu apie pusvalandį, kol randu seną liftą priešais gigantišką, apvalų langą, kuris žvelgia į siaurą įlanką it koks permatomas, netekęs rodyklių laikrodis. Lifto durys praviros. Viduje miega žilas senukas, sėdėdamas ant aukštos taburetės. Jis dėvi ilgą tamsiai raudonos spalvos švarką blizgančiomis sagomis. Suvytusios rankos sukryžiuotos ant pilvo, vešlia barzda apžėlęs smakras nusviręs ant užsagstytos krūtinės, o žila galva lėtai kilnojasi gargiančio kvėpavimo ritmu.

Aš sukosėju. Senukas miega toliau. Pabeldžiu į išsikišusį durų kraštą.

– Sveiki!

Jis krūpteli ir atsibunda, atkryžiuoja rankas ir atsiremia į lifto valdymo rankenėles. Pasigirsta trakštelėjimas, durų sąvaros dejuodamos ir girgždėdamos pamažu užsiveria, bet jis tuoj pat maskatuodamas rankomis tekšteli per žalvarinius svertus, ir durys atsidaro.

– Dievaži, pone, na ir išgąsdinote mane! Buvau mažumėlę nusnūdęs. Užeikite, pone. Į kurį aukštą kilsime?

Erdvus kambario dydžio liftas pilnas netvarkingai sustatytų kėdžių, apsilaupiusių veidrodžių, gobelenai, kuriais apmuštos sienos, išblukinti dulkių. Jeigu tai ne veidrodžių triukas, liftas yra raidės L formos. Tokių dar neteko matyti.

– Prašom į traukinių aukštą.

– Tuoj pat, pone!

Senasis liftininkas raukšlėta ranka įsikabina į valdymo svertus. Užsidarančios durys griežia ir džeržgia. Keliais stumtelėjimais delnu ir tiksliais trinktelėjimais kumščiu į žalvarinę plokštę, kurioje yra lifto svertai, senukas pagaliau priverčia liftą pajudėti. Liftas garsiai dundėdamas čiuožia žemyn – veidrodžiai vibruoja, baldai tarška, lengvesni suoleliai ir kėdės svyruoja ant nelygiai paklotų kilimų. Senukas pavojingai supasi ant aukštos taburetės, tvirtai įsikabinęs žalvarinio turėklo po valdymo svertais. Girdžiu, kaip barška jo dantys. Laikausi už ryškiai poliruoto ir laisvai tarškančio turėklo. Kažkur virš galvos – garsai, panašūs į pjaunamą metalą.

Dėdamasis abejingas, skaitinėju pageltusį skelbimą, kabantį ant sienos. Tai sąrašas aukštų, į kuriuos liftas kyla, juose esančios įstaigos, gyvenamosios patalpos ir kita infrastruktūra. Mano dėmesį prikausto vienas punktas sąrašo viršuje. Dieve mano! Pagaliau ją suradau!

– Atleiskite, – kreipiuosi į senuką.

Kratydamasis taip, lyg būtų apimtas paralyžiaus drebulio, jis pasuka galvą ir žiūri į mane. Pabaksnoju sąrašą ant sienos.

– Aš apsigalvojau. Norėčiau pakilti į 52-ąjį aukštą. Į Trečiąją miesto biblioteką.

Senukas keletą sekundžių nusivylęs žvelgia į mane. Paskui uždeda drebančią ranką ant tarškančių valdymo svertų ir vieną iš jų nulenkia žemyn. Jis desperatiškai įsikabina į žalvarinį turėklą ir užsimerkia.

Liftas cypia, staugia, šokinėja, trankosi ir siūbuoja į visas puses. Aš vos išsilaikau ant kojų, senolis nugriūna nuo aukštos taburetės. Kėdės virsta. Veidrodis suskyla. Nuo lubų atsikabina šviestuvas ir, pakibęs ant laido, trūkčioja lyg pakaruoklis, siūbuoja, šokčioja tinko, dulkių ir laidų griūtyje, kol nurimsta.

Sustojame. Senukas nuo pečių nusibraukia dulkes, pasitaiso švarką ir kepurę, pastato taburetę ir paspaudžia kažkokius valdymo mygtukus. Kylame. Ir palyginti sklandžiai.

– Atsiprašau! – sušunku liftininkui.

Jis pasižiūri į mane kaip beprotis ir pradeda dairytis po liftą, tarsi bandytų išsiaiškinti, už kokį baisų nusikaltimą atsiprašinėju.

– Neįsivaizdavau, kad sustojimas ir grįžimas gali būti tokie... traumuojantys! – šaukiu.

Jis atrodo visiškai suglumęs ir žvalgosi į tarškantį, girgždantį, dulkiną savo mažos valdos interjerą, lyg nesuprasdamas, kodėl kilo visas tas sambrūzdis.

Mes sustojame. Atvykęs liftas *nesuskamba*, tačiau jo viduje orą sudrebina varpas, kurio stiprumas ir skambesys labiau tiktų didelėje bažnyčioje. Senolis baikščiai žvelgia į viršų.

– Mes jau atvykome, pone! – sušunka.

Jis atidaro duris į visiškai chaotišką vaizdą ir atšoka. Minutėlę stoviu labai nustebęs, paskui lėtai išeinu iš lifto. Senasis liftininkas nervingai dirsčioja pro durų kraštą.

Atrodo, kad atvykome į siaubingos katastrofos vietą. Dideliame, tačiau nuolaužomis užspringusiame vestibiulyje matome gaisrą, nukritusias sijas, sulankstytus vamzdžius ir strypus, sugriuvusio

mūro plytų krūvas ir pakibusius kabelius. Pro šalį laksto uniformuoti žmonės, nešdami gaisrines žarnas, neštuvus ir nežinomus įrenginius. Viršuje tvyro tirštų dūmų skraistė. Ūžesys, žvangantys avariniai signalai, sprogimai ir rėksmingos komandos žeidžia klausą net šiek tiek apkurtus nuo varpo, pranešusio apie mūsų atvykimą. Kas čia vyksta?

– Pataisykite, jeigu klystu, pone, – sukrenkščia senasis liftininkas. – Nelabai panašu į biblioteką, ar ne?

– Tikrai nepanašu, – sutinku žiūrėdamas į kelioliką vyrų, ridenančių pilnomis nuolaužų grindimis kažkokį didelį pumpavimo aparatą. – Ar jūs įsitikinęs, kad čia tas aukštas?

Jis patikrina aukštų rodyklę, pastuksendamas ciferblatą artrito susuktais pirštais.

– Esu įsitikinęs, pone, – iš kažkur išsitraukia akinius ir dar kartą įsižiūri į rodyklę. Vamzdžių ir sijų nuolaužose nugriaudi sprogimas, išmesdamas juodų dūmų tumulą ir kibirkščių pliūpsnį. Arčiau esantys žmonės puola slėptis. Vyras aukšta kepure ir ryškiai geltona uniforma mus pamato ir pamojuoja garsintuvu. Jis perlipa kelis kūnus, paguldytus ant neštuvų, ir artinasi prie mūsų.

– Ei, jūs! – sušunka. – Kokio velnio čia atsibeldėte, ką? Plėšikautojai? Vagys? A? Ko jums čia reikia? Tučtuojau nešdinkitės!

– Aš ieškau Trečiosios miesto dokumentų ir istorinių duomenų bibliotekos, – ramiai sakau.

Jis mosteli ruporu į chaotišką vaizdą už savo nugaros.

– O mes ką čia darome, idiote? Greičiau atsiknisk!

Jis kelis kartus mane stumteli į krūtinę įremtu garsintuvu ir nulekia, užkliūdamas už paguldyto neštuvuose kūno. Paskui pasileidžia prie vyrų, stumdančių iš vienos vietos į kitą didelį siurblį. Mudu su senuoju liftininku susižvalgome. Jis užveria duris.

– Šlykštus tipas, ar ne, pone?

– Atrodė kiek susijaudinęs.

– Į traukinių aukštą, pone?

– Hm... O, taip. Prašau, – leidžiantis vėl įsitveriu į tarškantį turėklą. – Įdomu, kas nutiko bibliotekai?

Senolis gūžteli pečiais.

– Dievas žino, pone. Visokių keistų dalykų atsitinka šiose aukštose platybėse. Daug man yra tekę matyti... – jis palinguoja galvą, švilpteli pro dantis. – Būtumėte pritrenktas, pone.

– Taip, – liūdnai prisipažįstu, – tikriausiai būčiau.

Popiet skvošo klube vieną mačą laimiu, o kitą pralaimiu. Visi pokalbiai sukasi apie lėktuvus ir jų nesuprantamus signalus. Dauguma žmonių klube – specialistai ir biurokratai – neįprastą skrydį laiko neteisėtu išpuoliu, todėl „kažkas turi būti daroma". Paklausiu žurnalisto, dirbančio laikraštyje, ar jis ką nors girdėjo apie siaubingą gaisrą aukšte, kuriame turėtų būti Trečioji miesto biblioteka, tačiau jis nieko nežinojo nei apie biblioteką, nei, be abejo, apie katastrofą viršutinėje konstrukcijos dalyje. Žadėjo pasidomėti.

Iš klubo paskambinu į Remonto ir priežiūros skyrių ir pranešu apie savo televizorių ir telefoną. Pavalgau klube ir vakare einu į teatrą – į nekeliantį entuziazmo spektaklį apie signalininko dukterį, kuri įsimyli turistą, o jis pasirodo esąs geležinkelio viršininko sūnus, susižadėjęs, tačiau prieš vestuves besimėgaujantis paskutiniu meilės romanu. Išeinu po antros dalies.

Grįžęs namo, persirengiu. Iš palto kišenės iškrenta susiglamžęs popierėlis. Tai ta pati susiliejusi schema, kurią nubraižė ligoninės registratorė, kad parodytų kelią į daktaro Džoiso kabinetą. Ji atrodo šitaip:

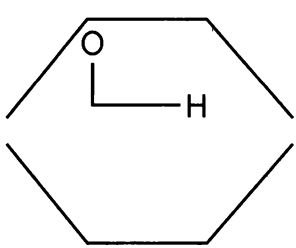

Stebeilijuos į ją kiek sunerimęs. Svaigsta galva, o kambarys atrodo pasviręs, tarsi vis dar būčiau aptriušusiame L formos lifte su senuoju liftininku, darančiu lifto šachtoje nenumatytą ir pavojingą manevrą.

Minutėlei mano mintys susijaukia, susimaišo kaip dūmų ženklai, kuriuos šįryt paliko paslaptingieji lėktuvai. (Vienu metu, svaigdamas ir svyruodamas, pasijuntu kažkoks aptemęs ir beformis, kažkoks chaotiškas ir amorfiškas kaip ūkanos, kurios raitosi tarp aukšto tilto šakotos painiavos ir lyg prakaitas padengia senų dažų sluoksnį ant santvarų ir sijų.)

Iš keisto transo mane pažadina suskambęs telefonas. Pakėlęs ragelį girdžiu tą patį keistą, ritmingą pypsėjimą.

– Klausau? Klausau?

Nieko.

Padedu ragelį. Telefonas vėl suskamba ir viskas kartojasi. Šįsyk palieku ragelį nukeltą ir uždengiu jį pagalvėle. Net nemėginu įjungti televizorių – žinau, ką ten pamatysiu.

Eidamas miegoti susivokiu, kad rankose vis dar laikau popierėlį. Išmetu jį į šiukšlių dėžę.

Trečias

Man už nugaros driekėsi dykuma, priekyje – jūra. Auksas ir mėlis susidūrė lyg lenktyniaujančios laiko būsenos. Viena judėjo nesustodama, tviskėdama įdubimais ir keteromis, mūša kilo ir krito ant smėlio juostos ir vėl atslūgdavo, tarytum kvėpuotų... Kita judėjo lėčiau, bet taip pat užtikrintai, kai aukštas, kylančias smėlio bangas braukė nematoma vėjo ranka.

Tarp jūros ir dykumos, pusiau panirę vienoje ir kitoje, dunksojo miesto griuvėsiai.

Gludinamas smėlio ir vandens, patekęs kaip kažkas trapaus tarp dviejų sujungtų geležies ratų, akmeninis miestas pasidavė vėjo valiai.

Buvau vienas. Slinkau vidurdienio karštyje it baltas vaiduoklis, besiplaikstantis padrikuose pastatų griuvėsiuose. Nemačiau savo šešėlio – jis nuo mano kojų driekėsi už manęs.

Rožių raudonumo akmenys gulėjo išsimėtę kaip papuolė. Daugumos gatvių šiame mieste jau nebebuvo – jas seniai palaidojo tyliai sėlinantys smėlynai. Sugriuvę skliautai, nuvirtusios sąramos ir susmukusios sienos užvertė smėlėtus šlaitus, o dantytame kranto pakraštyje šukavosi bangos ir dužo ant nugriuvusių luitų. Kiek toliau išnirę iš jūros kyšojo dalis arkos ir pasvirę bokštai, kuriuos bangos apčiulpė kaip seno paskenduolio kaulus.

Virš tuščių durų ir smėliu užpiltų langų, ant nudilusio akmens išvydau piešiniais ir simboliais išraižytus frizus. Atidžiai apžiūrinė-

jau neįprastus, vos įžiūrimus paveikslus, mėgindamas įminti jų linijų mįslę. Vėjo nešamas smėlis taip suardė kai kurias sienas ir sijas, kad jos suplonėjo iki iškaltų simbolių storio. Pro kraujo raudonio akmenį švietė mėlynas dangus.

– Man ši vieta pažįstama, – tariau sau. – Aš jus pažįstu, – kuždėjau nebyliems griuvėsiams.

Nuošaliau nuo pagrindinių miesto griuvėsių stovėjo gigantiška statula. Vyro torsas su galva, maždaug triskart didesnis nei natūralus žmogaus ūgis, stūksojo tarp nuskalauto, putoto paplūdimio ir tylių griuvėsių vidurio. Statulos rankos buvo jau seniai nulaužtos arba nukritusios, o jų liekanos – nugludintos vėjo ir smėlio. Viena masyvaus kūno ir galvos pusė liudijo ilgalaikį grandančio vėjo poveikį, tačiau kitoje pusėje skulptūros detalės buvo vis dar įžiūrimos: torsas – nuogas ir didžiapilvis, ant krūtinės prikabinėta grandinių, juvelyrinių dirbinių bei virvės storumo karolių. Didžiulė, plika, tačiau karūnuota galva, auskarais nusagtyta ausis, nosyje taip pat įvertas auskaras. Kaip ir iškaltoji simbolika, laiko nudėvėto veido išraiška man pasirodė neiššifruojama: galbūt žiaurumas, galbūt kartėlis, galbūt beširdis abejingumas viskam, išskyrus smėlį ir vėją.

– Moka? Mocha? – susigriebiau, kad šnabždu žvelgdamas į išverstas akmenines akis.

Milžinas nepanoro man padėti. Vardai taip pat sudyla – tik lėčiau: iš pradžių iškraipomi, vėliau sutrumpinami, o galiausiai užmirštami.

Prie miesto esančiame paplūdimyje, atokiau nuo įdėmaus akmeninio statulos žvilgsnio, pamačiau vyrą. Žemas, luošas ir susikūprinęs jis stovėjo įbridęs į putotą seklumą iki kelių, bangos skalavo jo dėvimus skarmalus, o jis mušė vandenį sunkių grandinių rimbu ir be paliovos keikėsi.

Jo galvą svarino sunki kupra. Ilgi, purvini plaukai, susivėlę į standžias grįžtes, karojo iki pat kapojamų bangų, ir kartais tarsi žilas plaukas, iškritęs iš tamsios plaukų sąvėlės, nutįsdavo į bangas ilga gija ir nuplaukdavo.

Visą laiką jo dešinė ranka kilo ir leidosi, plakdama jūrą kultuvu – trumpu ir sunkiu daiktu, kurį sudarė blizgantis medinis kotas ir tuzinas rūdijančių, bet dar žvilgančių geležinių grandinių. Be perstojo

puolami vandenys aplink jį putojo ir burbuliavo, drumstėsi nuo smėlio smiltelių, kylančių iš dugno.

Kuprius nustojo plakęs, it krabas pasislinko žingsnį į šoną, nusivalė burną rankogaliu ir dirbo toliau. Kai sunkios grandinės kilo, krito ir pliaukšėjo keldamos purslus, jis nuolat marmaliavo. Ilgai stovėjau ant kranto jam už nugaros ir žiūrėjau. Jis vėl sustojo, nusivalė veidą, žengė dar vieną žingsnį į šoną. Vėjas taršė jo skarmalus, trumpam pakėlė riebaluotus, susivėlusius plaukus. Mano laisvą apdarą plaikstė tas pats šuoras, ir galbūt per bangų mūšą kuprius tai išgirdo, nes nepuolė tęsti darbo. Jis truputį pakreipė galvą, tarsi įtempė klausą. Atrodė, kad jis bandė ištiesinti sulinkusią nugarą, tačiau liovėsi. Lėtai, mažais šlepsinčiais žingsneliais, lyg kojos būtų sukaustytos trumpomis grandinėmis, atsisuko į mane. Pamažėl pakėlė galvą, tiek, kad mane matytų, ir sustingo. Bangų mūša plakėsi į jo kelius, vandenyje tabalavosi ant grubios rankos pakabintas kultuvas.

Jo veidą beveik slėpė susivėlusių plaukų kupeta, todėl išraiška buvo neįskaitoma. Laukiau, kol kuprius prabils, tačiau jis kantriai tylėjo, ir galiausiai prakalbau aš:

– Atleiskite. Dirbkite toliau.

Jis kurį laiką nieko nesakė, neišsidavė išgirdęs, lyg mus skirtų kažkokia terpė, kuri garsą praleidžia lėčiau nei oras, o paskui atsakė stulbinamai švelniu balsu:

– Suprantate, mano toks darbas. Aš pasamdytas tai daryti.

– Žinoma, suprantu... – linktelėjau ir laukiau papildomo paaiškinimo.

Susidarė įspūdis, kad mano žodžius jis vėl išgirdo gerokai vėliau, nei juos pasakiau. Po valandėlės gūžtelėjo kreivais pečiais.

– Suprantate, kadaise didysis imperatorius... – jis nutilo.

Aš lūkuriavau. Po kelių minučių jis palingavo galvą ir mindžikuodamas atsisuko į mėlyną horizonto liniją. Aš šūktelėjau, bet jis neparodė jokio ženklo, kad išgirdo.

Jis vėl pradėjo talžyti bangas, ramiai ir monotoniškai burbuliuodamas ir keikdamasis.

Dar minutę kitą stebėjau, kaip jis plaka jūrą, po to apsisukau ir nuėjau. Geležinė apyrankė tarsi likęs kalinio antrankis (jos anks-

čiau nepastebėjau) tyliai ir ritmiškai skimbčiojo ant mano riešo, kai žingsniavau atgal į griuvėsius.

Ar aš tikrai tai susapnavau? Sugriuvusį miestą prie jūros, vyrą su grandinių rimbu? Minutėlę jaučiuosi sutrikęs. Ar aš tikrai vakar atsiguliau ir mėginau susapnuoti ką nors, ką galėčiau papasakoti daktarui?

Didelės, sušildytos lovos tamsoje pajuntu šiokį tokį palengvėjimą. Tyliai nusijuokiu, nepaprastai patenkintas savimi, kad pagaliau susapnavau sapną, kurį ramia sąžine galėsiu papasakoti gerajam daktarui. Atsikeliu ir apsivelku chalatą. Bute šalta, už aukštų langų švelniai rausta pilka aušra. Silpna, lėtai pulsuojanti šviesa krinta į jūrą tolumoje iš po ilgo, žemo, tamsaus debesies kalno, lyg debesis būtų žemė, o lėtai žybsintis plūduras – uosto signalas.

Kažkur toli suskamba varpas, po to nuaidi tylesni dūžiai, pranešantys, kad jau penkta valanda ryto. Žemai apačioje sušvilpia traukinio švilpukas, ir vos girdimas, šiek tiek juntamas dundesys praneša, kad pro šalį važiuoja prekinis traukinys.

Svetainėje žiūriu į statišką vaizdą, kuriame vyras guli ligoninės lovoje. Įvairiose mano kambario vietose išdėliotų bronzinių tilto darbuotojų skulptūrėlių grublėti paviršiai atspindi blankią vienspalvę ekrano šviesą. Staiga į vaizdą ekrane tyliai įžengia medicinos sesuo ir nueina prie vyro lovos. Jos veido nematau. Atrodo, ji matuoja vyriškio temperatūrą.

Jokio kito garso, išskyrus tolimą šnypštimą. Seselė blizgančiomis grindimis apeina lovą, kad patikrintų aparatus. Ji pranyksta už kameros, po to sugrįžta nešina metaliniu padėkliuku. Nuo jo paima švirkštą, kuriuo iš mažo buteliuko ištraukia kažkokį skystį, iškelia adatą, patepa išbalusio vyro ranką ir įšvirkščia. Įkvepiu pro dantis. Gerai žinau, kad niekada nemėgau injekcijų.

Vaizdas pernelyg grūdėtas, kad įžiūrėčiau, kaip adata praduria vyro odą, tačiau įsivaizduoju aštraus adatos vamzdelio galiuką ir išblyškusią, suglebusią, minkštą odą... Sudrebu, beveik jausdamas jo skausmą, ir išjungiu televizorių.

Nukeliu pagalvėlę nuo telefono ragelio. Jis vis dar pypsi, tiktai garsai galbūt kiek dažnesni nei anksčiau. Padedu ragelį ant svirtelės. Aparatas bemat suskamba. Pakeliu ragelį, bet išgirstu ne monotonišką pypsėjimą, o balsą:

– O! Pagaliau tave pagavau, Orai! Čia juk tu, ar ne?

– Taip, Brukai, čia aš.

– Kur tu buvai? – jo balsas neaiškus.

– Miegojau.

– Kur? Kur? Atleisk, toks triukšmas...

Fone girdžiu vapaliojančius balsus.

– Aš niekur nebuvau. Aš miegojau. Tiksliau, aš *buvau*...

– *Miegojai*? – garsiai nusistebi Brukas. – *Taip* neišsisuksi, Orai. Nieko nebus, ir viskas. Nepyk. Mes – „Svaiginančio kablio" bare. Ateik nedelsdamas. Tau išsaugojome butelį.

– Brukai, dabar naktis.

– Dieve mano! Nejaugi? Tada laiku paskambinau.

– Jau aušta.

– Tikrai? – nustebęs Bruko balsas nutolsta nuo telefono. Jis kažką šūkalioja, po to pasigirsta garsūs ir nedarnūs pritarimo šūksniai. – Tad paskubėk, Orai. Šok į pieną išvežiojantį traukinį ar į kažką panašaus. Mes tavęs lauksime.

– Brukai... – bandau sakyti, tačiau jis vėl kalba ne į ragelį ir vėl girdėti nutolę šūksniai.

– Beje, – sako jis, – ir atsinešk skrybėlę. Privalai atsinešti, – dar daugiau šūksnių. – O! Tai turi būti skrybėlė plačiais kraštais. Ar turi tokią?

– Aš... – mane pertraukia šūkavimai.

Brukas irgi šaukia:

– Taip, reikia būtent tokios skrybėlės! Jeigu neturi skrybėlės plačiais kraštais, nesinešk jokios. Ar turi?

– Manau, turiu, – atsakau numanydamas, kad įsipareigoju ateiti.

– Puiku! – apsidžiaugia Brukas. – Greitai pasimatysime. Nepamiršk skrybėlės.

Jis padeda ragelį. Aš padarau tą patį. Paskui vėl pakeliu ragelį ir vėl išgirstu ritmišką pypsėjimą. Pasižiūriu į lėtai žybsinčią šviesą po debesies kalnu, gūžteliu pečiais ir einu į persirengimo kambarį.

Baras „Svaiginantis kablys" užima keletą keistai išdėstytų aukštų nemadingoje tilto dalyje. Jis įsikūręs tik keliais aukštais aukščiau geležinkelio lygmens. Apačioje, tiesiai po baru, yra dirbtuvės, kur ilguose,

siauruose cechuose vejamos virvės ir daromi lynai, todėl ir „Svaiginančio kablio“ bare pilna virvių ir lynų. Stalai ir krėslai pritvirtinti prie lubų ir kabo, užuot stovėję ant grindų. Kartą Brukas, apimtas retai pasitaikančio humoro jausmo, pažymėjo, kad čia net baldai nesilaiko ant kojų.

Atsirėmęs į sieną, sukryžiavęs rankas ir nuleidęs galvą, miega durininkas. Kepurė su snapeliu dengia jo akis nuo neoninio užrašo, šviečiančio virš durų. Jis knarkia. Įeinu ir kopiu laiptais per du tamsius, tuščius aukštus. Šviesa ir garsas man rodo kelią tenai, kur tęsiasi vakarėlis.

– Orai! Šaunuolis! – per žmonių minią, per kabančių stalų, kėdžių, sofų ir pertvarų labirintą svyruodamas artėja Brukas. Pakeliui jis perlipa knarkiantį kūną.

Girtuokliai „Svaiginančio kablio“ bare retai užsibūna po stalu ilgiau. Dažniausiai jie nurimsta išsidrėbę ant grindų kokioje nors atokioje baro vietoje. Ropoti keturiomis, matyt, juos sugundo tariamai begalinė tikmedžio grindų plokštuma. O galbūt tai daryti skatina giliai įsišaknijęs infantilaus smalsumo instinktas arba troškimas įsikūnyti į šliužus.

– Kaip malonu, kad pasirodei, Orai! – pasisveikina Brukas, paspausdamas man ranką. Jis pasižiūri į skrybėlę, kurią laikau. – Graži skrybėlė.

Jis veda mane link nuošalaus stalo.

– Taip, – paduodu jam skrybėlę. – Kas jos norėjo? Kam ji?

– Ką? – jis stabteli, varto skrybėlę rankose. Suglumęs tyrinėja jos vidų, lyg ieškotų atsakymo.

– Ar pameni, tu prašei skrybėlės plačiais kraštais? – klausiu. – Prašei manęs, kad ją atsineščiau.

– Hmm... – sumurma Brukas.

Jis nuveda mane prie stalo, aplink kurį susibūrę keturi ar penki žmonės. Atpažįstu Beikerį ir Faulerį – tai Bruko kolegos inžinieriai. Jie bando atsistoti. Brukas vis dar sumišęs. Jis atidžiai apžiūrinėja skrybėlę.

– Brukai, – stengiuosi tvardyti susierzinimą, – maždaug prieš pusvalandį manęs prašei atnešti šitą prakeiktą daiktą. *Negali būti*, kad jau pamiršai.

– Ar esi tikras, kad tai buvo *šį* vakarą? – skeptiškai klausia Brukas.

– Brukai, tu skambinai! Tu mane čia pasikvietei, tu...

– Paklausyk, – pertraukia Brukas, atsiriaugėdamas ir siekdamas butelio, – gurkštelk vyno, ir mes tai apsvarstysime. – Jis bruka man į rankas taurę. – Tau reikia pasivyti.

– Deja, tavęs nebepasivysiu.

– Ar esi *susijaudinęs*, Orai? – klausia Brukas, pildamas vyno į mano taurę.

– Esu tik blaivus. Simptomai – panašūs.

– Tu susijaudinęs.

– Ne.

– Kodėl tu susijaudinai?

Kodėl man susidaro įspūdis, kad Brukas visai manęs nesiklauso? Taip kartais nutinka. Būna, kad kalbuosi su žmogumi, bet jį apima kažkokia tuštuma, lyg jo veidas būtų tik kaukė, o tikras asmuo – už jos, dažniausiai prisiglaudęs prie kaukės vidinės pusės – taip vaikas prispaudžia nosį prie saldainių parduotuvės lango. Tačiau kai kalbu su juo, mėgindamas aptarti kokį nors sudėtingą ar jam nepriimtiną klausimą, pašnekovas nutolina vidinį „aš“ nuo kaukės ir nugrimzta į save – tuo metu mintyse nusiauna batus, užsikelia kojas ant stalo, gurkšnoja kavą ir ilsisi. Kai atsigauna ir pasiruošia, ne laiku palinkčioja ir pasako visiškai nesusijusią su pokalbio tema pastabą, dvelkiančią pasenusiomis mintimis. Bet gal tik man taip atrodo? Gal tik aš taip veikiu žmones, o kitiems to nebūna?

Na, tikriausiai tai paranojiškas mąstymas. Neabejoju, kad apie šį poveikį išdrįsus prabilti viešai, paaiškėtų, kad jis yra ypač dažnas, o gal ir beveik universalus („O, *taip*, esu tai patyręs!“, „Man irgi taip būna!“, „Maniau, kad tik man tai nutinka!“)

Tuo metu abiem inžinieriams – Beikeriui ir Fauleriui – pavyko atsistoti ir apsivilkti paltus. Brukas rimtai kalbasi su inžinieriumi Fauleriu, kuris yra suglumęs. Staiga jo veidas nušvinta. Jis kažką pasako Brukui, o šis linkteli ir atsisuka į mane.

– Baučas! – praneša ir pakelia savo paltą iš už sofos.

– Kas?

– Tomis Baučas, – patikslina Brukas, apsivilkdamas paltą. – Jis norėjo skrybėlės.

– Kodėl?

– Nežinau, Orai, – prisipažįsta Brukas.

– Tai kur jis yra? – dairausi po barą.

– Neseniai išėjo, – atsako Brukas ir užsisagsto paltą.

Už jo nugaros svyruoja Fauleris ir Beikeris.

– Ar jūs visi trys jau išeinate? – klausiu visai be reikalo.

– Turime eiti, – Brukas paima mane už rankos, palinksta arčiau ir garsiai šnibžda: – skubus pasimatymas pas ponią Hanover.

– Pas ponią... – tarsteliu.

„Ponia Hanover" yra legalūs viešieji namai. Žinau, kad Brukas ir jo bičiuliai kartais ten užsuka, ir įtariu, kad viešnamyje daugiausia lankosi inžinieriai (prašyte prašosi daug nesubtilių aliuzijų). Buvau ten kviečiamas, tačiau aiškiai pasakiau, kad manęs tai nedomina. Patikinau Bruką, kad toks santūrumas kyla iš tuštybės, o ne dėl moralinių skrupulų, bet numanau, kad jis vis dėlto mano, jog esu dorovingas, nors ir postringauju apie seksą, politiką ir religiją.

– Ar norėtum eiti su mumis?

– Ačiū, ne, – atsisakau.

– Hm, taip ir maniau, – linkteli Brukas. Jis vėl paima mane už rankos ir prikiša lūpas prie mano ausies: – Dalykas tas, Orai, kad man truputį nepatogu...

– Kodėl? – stebiu inžinierių Faulerį, kalbantį su ilgaplaukiu jaunuoliu, kuris sėdi šešėlyje. Už jo miega kitas jaunuolis, padėjęs galvą ant stalo.

– Tai Erolo dukra, – sako Brukas, dirsčiodamas per savo petį.

– Kas?

– Vyriausiojo inžinieriaus Erolo dukra, – sušnabžda Brukas. – Supranti, ji yra lyg ir su mumis, bet jos brolis ėmė ir užmigo, tad jeigu mes dabar išeitume, jai nebūtų su kuo... Klausyk, gal galėtum su ja... pasikalbėti?

– Brukai, – šaltai atšaunu, – visų pirma, tu man paskambini penktą ryto, paskui...

Daugiau pasakyti nebespėju. Beikeris, palaikomas nekantraujančio Faulerio, atsitrenkia į Bruką ir suveblena:

– Manau, mums jau reikėtų eiti, Brukai. Jaučiuosi baisiai...

Inžinierius Beikeris nutyla. Atrodo, atsirūgsta. Žandai išsipučia, jis praryja ir susiraukęs linkčioja į žemyn besileidžiančius laiptus.

– Turiu eiti, Orai, – skubėdamas sako Brukas. Jis griebia vieną Beikerio ranką, o Fauleris stveria kitą. – Iki greito susitikimo. Ačiū, kad prižiūrėsi merginą. Atleisk, prisistatyti turėsi pats.

Trijulė prašlitiniuoja pro mane. Brukas įbruka man į rankas skrybėlę. Fauleris su Bruku tempia Beikerį.

– Priminsiu Tomiui Baučui skrybėlę, jeigu jį sutiksiu! – šūkteli Brukas.

Pro baro lankytojus jie svirduliuoja link laiptų. Kai atsisuku, mano dėmesį patraukia jaunuolis, su kuriuo anksčiau kalbėjosi Fauleris. Jis pakelia akis, po kuriomis matyti maišeliai, ir šypsosi man.

Klystu. Ne jaunuolis, o jaunuolė. Ji dėvi labai gerai pasiūtą juodą kostiumėlį su plačiomis kelnėmis, brokatinę liemenę, papuoštą šiek tiek pretenzinga auksine grandinėle, ir baltą medvilninę palaidinę. Apykaklė atsagstyta, ant jos kabo ilga atrišta peteliškė. Bateliai taip pat juodi. Plaukai tamsūs, iki pečių. Mergina sėdi įstrižai kėdės, vieną koją pakišusi po savimi. Ji kilsteli tamsų išlenktą antakį. Seku jos žvilgsnį, nukreiptą į ką tik stalą palikusią inžinierių trijulę, bandančią pro žmonių spūstį prasibrauti prie laiptų.

– Ar manote, kad jiems pavyks? – ji palenkia galvą į šoną, kumščiu pasiremia pakaušį.

– Manau, jie neturi didelių šansų, – atsakau.

Ji mąsliai linkteli ir gurkšteli iš aukštos taurės.

– Taip, sutinku, – prataria. – Atleiskite, nežinau jūsų vardo.

– Mano vardas Džonas Oras.

– Ebeleinė Erol.

– Kaip laikotės?

Ebeleinė Erol linksmai nusišypso.

– Laikausi taip, kaip noriu, pone Orai. O jūs?

Vienas nereikšmingas atsakymas nusipelno kito klausimo.

– Jūs turbūt esate vyriausiojo inžinieriaus Erolo duktė? – pasidomiu dėdamas plačiabrylę skrybėlę sofos kojūgalyje (jei visiškai nepasiseks, kas nors ją pasiims).

– Tikrai taip, – atsako. – Ar jūs inžinierius, pone Orai? – mosteli ilga, bežiede ranka į vietą šalia savęs.

Nusivelku paltą, atsisėdu.

– Ne, aš daktaro Džoiso pacientas.

– Aaa... – lėtai palinguoja galvą.

Ji žiūri tiesiai man į akis (tai neįprasta tilte), lyg aš būčiau koks sudėtingas mechanizmas, nuo kurio atitrūko maža detalė. Jos veidas – jaunas, bet išraiška minkšta kaip senos moters. Nematyti raukšlių. Akys mažos, ant kaktos ir skruosto – aiškiai įžiūrimos gyslelės. Burna gana plati, besišypsanti, tačiau mano žvilgsnį traukia jos pilkos akys, tiksliau – raukšlelės paakiuose. Su tomis klostelėmis ji atrodo supratinga ir ironiška.

– Kokią diagnozę jie jums nustatė, pone Orai? – ji užmeta akį į mano riešą, bet medicininę tapatybės apyrankę slepia rankogalis.

– Amneziją.

– Ak, šit kaip. Kada? – ji negaišta laiko pauzėms.

– Apytiksliai prieš aštuonis mėnesius. Mane ištraukė... žvejai.

– Atrodo, esu apie tai skaičiusi. Jus sužvejojo jūroje.

– Man taip sako. Tai vienas iš daugelio dalykų, kurių neprisimenu.

– Nejaugi jie vis dar neišsiaiškino, kas jūs?

– Ne. Bent jau kol kas manęs niekas nepasigedo. Neatitinku nė vieno dingusio žmogaus aprašymo.

– Hm, turbūt keistas jausmas, – pirštu paliečia lūpas. – Aš įsivaizdavau, kad labai įdomu ir... – gūžteli pečiais, – romantiška prarasti atmintį, bet galbūt tai tik vargina?

Jos antakiai labai dailūs ir labai tamsūs.

– Labiausiai varginantis, bet ir įdomiausias dalykas yra gydymas. Mano daktaras įsitikinęs, kad gali padėti sapnų terapija.

– O jūs pats?

– Dar ne.

– Patikėsite, jeigu padės, – ji linkteli.

– Tikriausiai.

– Tačiau, – ji pakelia pirštą, – kas bus, jeigu tam, kad ji padėtų, jums pirmiausia reikės ja patikėti?

– Nesu įsitikinęs, kad tai sutaptų su gerojo daktaro moksliniais principais.

– Bet jei tai bus veiksminga, koks skirtumas?

– Ak, jeigu be priežasties tikėsi procesu, gali būti, kad galiausiai be priežasties patikėsi ir rezultatu.

Tai priverčia ją patylėti, tačiau tik minutėlei.

– Vadinasi, galite manyti, jog esate išgydytas, nors iš tiesų taip nėra. Tačiau rezultatas juk būtų aiškus – arba atgavote atmintį, arba ne.

– Taip, bet nebūtinai – juk galėčiau atmintį sukurti.

– Sugalvoti savo praeitį? – skeptiškai klausia ji.

– Yra žmonių, kurie tai daro nuolat, – juokauju, tačiau net ir tardamas šiuos žodžius svarstau tokią galimybę.

– Tik tam, kad apgautų kitus. Jie juk žino, kad meluoja.

– Nesu tikras, kad viskas taip paprasta. Man regis, kad lengviausia apgauti save. Gali būti, kad savęs apgaudinėjimas – netgi būtina sąlyga, jei nori apgaudinėti kitus.

– Visai ne, – kategoriškai prieštarauja. – Kad būtum geras melagis, privalai turėti gerą atmintį. Turi būti sumanesnis už tuos, kuriuos nori apgauti.

– Manote, kad žmonės niekada netiki savo pačių pasakomis?

– Na, nebent keli žmonės psichiatrinėse ligoninėse, ir viskas. Esu tikra, kad dauguma pacientų, teigiančių, jog jie yra kiti žmonės, tiesiog žaidžia su personalu.

Koks tikrumas! Lyg ir pamenu, kad pats buvau kažkuo taip tvirtai įsitikinęs, nors ir neįstengiu atsiminti – kuo.

– Turbūt manote, kad daktarams lengva dumti akis?

Ji nusišypso. Jos dantys nepriekaištingi. Susigriebiu, kad šią moterį analizuoju ir vertinu. Ji įdomi, bet nėra žavinga, ji patraukli, bet nėra viliojanti. Galbūt taip ir geriau.

Ji linkteli ir taria:

– Manau, juos nesunku apgauti, kai smegenis jie gydo kaip raumenį. Jiems neateina į galvą, kad pacientai tyčia taip elgiasi.

Dėl to aš diskutuočiau. Pavyzdžiui, daktaro Džoiso profesinės garbės reikalas – niekada ligi galo netikėti tuo, ką jam pasakoja pacientai.

– Žinote, – prieštarauju, – esu įsitikinęs, kad geras daktaras visada atpažins apgaudinėjantį pacientą. Daugumai žmonių pristinga vaizduotės, kad labai gerai kuo nors apsimestų.

Ji suraukia antakius.

– Galbūt, – prataria ji, įdėmiai žvelgdama pro mane į nieką nenukreiptu žvilgsniu. – Dabar aš prisiminiau vaikystę, kai mes...

Tuo metu jai iš kitos pusės sėdintis jaunuolis, kurio rankos padėtos ant stalo, o galva paguldyta ant rankų, sukruta, atsilošia, nusižiovauja ir dairosi apsiblaususiomis akimis. Ebeleinė Erol atsisuka į jį.

– Ak, vėl prabudai? – klausia išstypusio vyriškio ilga nosimi ir arti viena kitos susodintomis akimis. – Pagaliau sugramdėme neuronų kvorumą, ar ne?

– Neužknisk, Ebi, – iškošia, menkinamai dėbtelėjęs į mane. – Atnešk vandens.

– Brangus broli, gal tu ir gyvulys, – prieštarauja ji, – bet aš ne tavo prižiūrėtoja.

Jis nužvelgia stalą, ant kurio pilną nešvarių lėkščių ir tuščių taurių. Ebeleinė Erol pasižiūri į mane.

– Jūs tikriausiai neprisimenate, ar turite brolių?

– Kiek žinau, neturiu.

– Hm.

Ji atsikelia ir nueina prie baro. Vaikinas užsimerkia, atsilošia kėdėje ir palengva supasi ant dviejų jos kojų. Baras tuštėja. Iš po atokiau stovinčių stalų kyšo batų poros, rodančios, kur baigėsi jų savininkų alkoholinės ekskursijos į seniai užmirštus judėjimo keturpėsčia laikus ir kokios yra apkvaitimo pasekmės. Ebeleinė Erol grįžta nešina ąsočiu vandens. Ji rūko ilgą, ploną cigarą. Sustoja prie brolio ir, traukdama dūmą, užpila truputį vandens jam ant galvos.

Jaunuolis keikdamasis nugriūva ant grindų ir netvirtai atsistoja. Ebeleinė paduoda broliui ąsotį – jis geria. Mergina stebi jį su linksma panieka veide.

– Pone Orai, ar šįryt matėte garsiuosius lėktuvus? – pasiteirauja panelė Erol, žiūrėdama ne į mane, o į brolį.

– Taip, o jūs?

Ji papurto galvą.

– Ne. Man apie juos papasakojo, bet iš pradžių maniau, kad tai pokštas.

– Man jie pasirodė nepaprastai tikroviški.

Jos brolis baigia gerti vandenį ir teatrališkai numeta ąsotį sau už nugaros. Indas sudūžta, atsitrenkęs į stalą, stovintį šešėlyje. Ebeleinė

Erol pakraipo galvą. Jaunuolis nusižiovauja.

– Pavargau. Einam iš čia. Kur tėtušis?

– Išėjo į klubą. Bet senokai. Jis jau turėtų būti namie.

– Gerai. Eime.

Jis patraukia laiptų link. Panelė Erol gūžteli pečiais.

– Turiu eiti, pone Orai.

– Nieko tokio.

– Buvo malonu su jumis pasikalbėti.

– Malonumas abipusis.

Ji pasižiūri į brolį, kuris stovi prie laiptų ir laukia, rankomis įsirėmęs į klubus.

– Galbūt turėsime galimybę pratęsti pokalbį kitą kartą, – sako ji.

– Tikiuosi, kad taip.

Ebeleinė – liekna, kiek pasišiaušusi – minutėlę palūkuriuoja. Rūko. Paskui išskečia rankas, žemai, ironiškai nusilenkia ir nueina su cigaru burnoje. Jai iš paskos driekiasi pilkų dūmų gija.

Triukšmadariai išsiskirstė. Dauguma likusiųjų „Svaiginančiame kablyje“ yra personalas. Jie išjungia lempas, šluosto stalus, šluoja grindis, kelia nuo grindų girtuoklius. Prisėdu ir pabaigiu gerti vyną. Jis šiltas ir kartus, bet nemėgstu palikti neišgertos taurės.

Galiausiai atsistoju ir siauru koridoriumi, kuriame dar neišjungta šviesa, žingsniuoju link laiptų.

– Pone!

Atsigręžiu. Šluotą nusitvėręs barmenas laiko plačiabrylę skrybėlę.

– Jūsų skrybėlė, – jis papurto kepurę, tarsi galėčiau pamanyti, kad turėjo omenyje šluotą.

Paimu tą prakeiktą daiktą, žinodamas: jeigu ji man būtų brangi, jeigu būčiau ją saugojęs ir daręs viską, kad nepamesčiau, garantuotai pradingtų amžiams.

Durininkas prie durų jau atsibudęs. Prirėmęs prie sienos Tomį Baučą, klausinėja, kas jis toks ir kur gyvena. Inžinierius Baučas nesugeba išmykti bent kiek suprantamų garsų, jo veidas – ryškiai žalio atspalvio, o durininkui sunkiai sekasi jį nulaikyti.

– Ar pažįstate šį džentelmeną, pone? – klausia durininkas.

– Anksčiau nesu jo matęs, – gūžteliu pečiais. – Bet jis paliko skrybėlę, – įbruku kepurę durininkui į rankas.

– Ačiū, pone, – padėkoja durininkas ir pakelia skrybėlę inžinieriui prie veido, kad šis galėtų ją apžiūrėti (arba, galimas daiktas, kad apžiūrėtų jas abi). – Žiūrėkite, pone, jūsų skrybėlė.

– Ačiūūūūū... – tesugeba subaubti inžinierius Baučas ir papuošia galvos apdangalą skrandžio turiniu. Platūs skrybėlės kraštai apsaugo jį nuo apsitaškymo.

Nueinu jausdamas savotišką pergalę. Galbūt dėl to jam ir prireikė skrybėlės?

– Jo nėra?

– O, viešpatie! Žinote, aš labai nuoširdžiai apgailestauju, pone Orai, tačiau jo nėra.

– Bet aš esu...

– Užsirašęs į konsultaciją. Taip, žinau, pone Orai. Esu tai pasižymėjęs, matote?

– Na, kas atsitiko?

– Apgailestauju, bet turiu pranešti, kad jis buvo skubiai iškviestas į pagrindinio Administracinės tarybos pakomitečio priežiūros komiteto susirinkimą. Labai svarbu. Šiomis dienomis daktaras nepaprastai užsiėmęs, pone. Visi tiesiog varžosi dėl jo laiko. Nieko asmeniška, pone Orai.

– Aš ir ne...

– Taip jau būna. Niekam nepatinka administraciniai reikalai, tačiau tai tik nuobodus darbas, kuris turi būti atliktas.

– Taip, aš...

– Tai galėjo nutikti bet kurio paciento konsultacijos metu. Jums tiesiog nepasisekė.

– Aš suprantu...

– Neimkite to į širdį. Taip juk nutinka.

– Taip, žinoma...

– Ir, žinoma, tai neturi nieko bendra su tuo, kad pamiršome anądien jums pranešti apie mūsų kabineto perkėlimą. Tai grynas atsitiktinumas, galėjęs nutikti absoliučiai kiekvienam. Jums tiesiog nepasisekė. Tai tikrai, tikrai nieko asmeniška.

– Aš...
– Jums nereikėtų taip reaguoti.
– Aš ir *nereaguoju*!
– Oi, pone Orai, kodėl jūs šiandien toks suirzęs?

Išėjęs prisimenu kupiną nuotykių vakarykštę kelionę liftu ir pasuku į tą pačią pusę kaip ir tada, kai ieškojau gigantiško apskrito lango ir prieš jį esančio įėjimo į aptriušusį L formos liftą.

Vis labiau susierzinu ir pasipiktinu, nes daugiau nei valandą klaidžioju prieblandoje po aukštomis viršutinio aukšto lubomis. Einu pro tas pačias aklinas nišas (pro senus biurokratus, sustingusius blyškiame akmenyje) ir pro tas pačias sunkias vėliavas (jos panašios į storos medžiagos bures, apsivijusias didelio, tamsaus laivo stiebus), tačiau nerandu nei apskrito lango, nei barzdoto senolio, nei lifto. Vyresnysis klerkas, kurio ilgametės tarnybos ordino juostelės byloja, kad jis yra bent trisdešimties metų veteranas, sutrinka ir kraipo galvą, kai bandau jam pasakoti apie liftą ir žilą liftininką.

Galiausiai (daktaras manimi nesididžiuotų) pasiduodu.

Kelias valandas slankioju po įvairias mažas galerijas nepažįstamoje tilto dalyje, tolokai nuo mano įprastų vietų. Galerijos – tamsios ir atsiduodančios pelėsiais, o tarnautojai stebisi, kad kas nors iš viso ateina apžiūrėti ekspozicijų. Nerandu nieko, traukiančio akį. Visi darbai banalūs ir neįtaigūs: paveikslai – blankūs, skulptūros – slegiančios. Dar labiau nei žemas profesionalumo lygis nuvylė liguistas polinkis iškraipyti žmogaus figūrą. Ši tendencija, regis, būdinga visiems menininkams. Skulptoriai pavertė žmogų absurdišku tilto konstrukcijų atspindžiu. Šlaunys tapo kesonais, torsai – kesonais arba vamzdžiais, o rankos ir kojos – įtemptomis santvaromis. Kūno dalys, kaip ir tiltas, sukonstruotos iš raudonai nudažytos kniedytos geležies. Vamzdinės sijos virto galūnėmis, suaugo į groteskiškas metalo ir mėsos sankaupas, kurios kelia onkologines asociacijas. Visi paveikslai rodo, kad domimasi tik vienu objektu – tiltu. Viename paveiksle jį vaizduoja eilė deformuotų liliputų, susikibusių rankomis ir stovinčių srutose ar kraujyje, kitame – vientisa vamzdinė struktūra, bet su vingiuojančiomis mėlynomis

venomis, išsišokusiomis geltoname paviršiuje, o pro kiekvieną kniedę sunkiasi kraujas.

Po šia tilto dalimi yra viena iš salelių, laikančių kas trečią tilto dalį.

Šias saleles sieja apytikslis dydis ir išsidėstymo tankis, bet skiriasi jų forma ir pritaikymas. Kai kuriose gausu apleistų kasyklų ir požeminių urvų, kitos beveik ištisai padengtos yrančiomis betono plokštėmis, kuriose – apvalios duobės, panašios į senovinių pabūklų platformas. Keliose salelėse išlikę pastatų griuvėsiai – galbūt kažkada tai buvo statiniai virš šachtų arba gamyklos. Daugumoje salelių yra nedideli uostai arba valčių prieplaukos. Tik kelios liko be žmogaus veiklos pėdsakų ir be statinių. Šie iš vandens iškilę žemės ploteliai apaugę žole, krūmokšniais ir aplipę žaliais jūros dumbliais.

Vis dėlto visos salelės turi bendrą paslaptį – atsiradimo istoriją. Jos atrodo sukurtos gamtos, tačiau krinta į akis jų išsidėstymas vienoje linijoje, ir tokia nenatūrali tvarka daro saleles keistesnėmis už tiltą, kurį jos vietomis laiko.

Pro tramvajaus, vežančio mane namo, langą išmetu monetą. Ji blizgėdama krenta žemyn – ne į salą, o į jūrą. Keletas kitų keleivių padaro tą patį, ir man akimirksniu iškyla absurdiškas vaizdinys – vandenys prisipildo monetų, visa įlanka apsineša monetinėmis paleistų norų nuosėdomis, kurios glaudžiai supa tuščiavidurius, metalinius tilto kaulus kaip monetų dykuma.

Grįžtu į butą. Prieš eidamas miegoti, kurį laiką stebiu vyrą ligoninės lovoje. Žiūriu į pilką ir grūdėtą vaizdą taip įdėmiai ir ilgai, kad mane beveik užhipnotizuoja neturiningas ir statiškas reginys. Sustingęs vakaro tamsoje, įbedęs nejudantį žvilgsnį, jaučiuosi žiūrįs ne į fosforescuojantį stiklo ekraną, bet į blizgantį metalą, į išraižytą graviūrą švytinčioje, grūdėtoje plieno plokštėje.

Laukiu telefono skambučio.

Laukiu sugrįžtančių lėktuvų.

Tada pasirodo seselė – ta pati seselė, nešina metaliniu padėkliuku. Kerai išnyksta, ekrano kaip plokštės iliuzija išsisklaido.

Seselė paruošia švirkštą, patepa vyro ranką. Aš sudrebu, tarsi tas alkoholis, tas spiritas šaldytų mane, šaldytų visą mano kūną.

Greitai išjungiu televizorių.

Ketvirtas

Toks burtinįkas man pakyšo padarą, vadinamą naminiu. Sėdi jis dabar ant mano piaties ir visą prakiajgtą dieną tauškia niekus. Niakiąčiu to biaurybės, biat niagaliu jo acikratyti. Nu ir jis nuo maniąs atsikabįti tikriausiaj niagali. Burtinįkas žadėjo, kad jis man padės, sufliaruos dalykų, kurie labaj praviars. Maneu, kad iš tikrųjų ką nors giaro pasakys ir nemals šūdo keurą dieną. Mat burtinįkas bądė mania papirgt, nias manė, kad jį nugalabysiu. Tajp ir kiatinau padaryti. Biat jis sakė, kad jiaj niažudysiu, padovanos nepaprastaj įdomų ir naudyngą naminį, kuris naktimis siargės ir duos įvajrių patarimų. Taj ir liaptelėjau: „Sutarta, bitšiuli. Pažiūrėkim, ką jis sugiaba." Burtinįkas nuėjo prie lentynos, pajėmė dėžutią, įgrūdo į ją kaškokį dajktą ir sumurmėjo kaškokius žodžius. (Mataj, aš visą lajką jį stiabėjau, paruošiąs kardą, jiaj sumanstytų ką nors, jiaj mėgįtų mania paviarsti mažu ir šlygštšiu, biat jis to nedarė.) Ižtraukė juokyngą mažą padarą, panašų į katę ar biašdžionę, aplipusią juodajs pūkajs, su dviem sparnialejs ant kupros, bia to, žvajrom akim. Pasodino jį man ant piaties ir pasakė: „Turėk, mano berniuk." Biat aš, mataj, šiek tiek įtarej žiūrėjau, nias mažas ižpiara buvo beurus kajp vialnes ir tupėjo labaj arti mano galvos. Prikišiąs kardą prie burtinįko giarklės, pažvelgeu į tą žvajrį ir paklauseu: „Taj kur yra siano pirdilos auksas, ką?" O naminis acakė: „Sianoj skrynioj uš šyrmos, biat taj stebuklįga skrynia. Atrodo tušče, biat įkiši rąką ir uštšiuopsi auksą. Kaj auksą išįsi, jis pasidarys matomas."

Burtinįkas vos nianugriuvo, o aš – irgi. Liepeu jam nuejti ir pajti auksą. Tajp ir buvo, kajp sakė naminis. Tada jo paklauseu, ką toleu daryti, o jis acakė: „Iš pradžių užmušk sianą pirdilą, nias jis sugtas tipas.“ Taj ir užmušeu burtinįką, biat nuo tada netikiąs padaras daugeu nieko naudyngo niapatarė, tik visą lajką pliurpė niasamonias.

„...be abejo, pagal naujojo simbolizmo suvokimo taisykles, „Didžiojoje Kabaloje“ rašoma, kad bokštas reiškia atsitraukimą, kontakto su tikrove apribojimą, filosofinę ekstrospekciją. Trumpai tariant, tai neturi nieko bendra su visiškai infantiliu nuolatiniu mąstymu apie anksčiau minėtą falinį simbolizmą. Iš tiesų, visose visuomenėse, išskyrus nebent konservatyviausias moralės atžvilgiu, kai žmonės nori svajoti apie seksą, jie ir svajoja apie seksą. „Šachtos“ ir „Bokšto“ kortų kombinacija mažajame žaidime laikoma itin svarbia, o bokšto, esančio virš kasyklos, reikšmingumas sukelia seksualinį rezonansą dėl prognozuojamų ketinimų, kurie yra paprastas atsitraukimo ir nesėkmės baimės derinys, tiesiogiai neduodantis to suprasti, tačiau...“

Mataj, ką aš turiu omiany? Stogas gali nuvažiuoti. Aš niagaliu nuo piaties nulupti mažo ižpiaros, nias jis suliajdiąs į mania nagus, o jie kūnia įstrigią. Jiajgu bądau tą padarą nusiplėžti, stiprej skauda. Niagaliu jo niaj kųščiu, niaj akmianiu numužti, nias jis baisej vikrus. Ima krajpytis ir šogčioti, rėke ir spiege tajp, kad niat numirėlius prikialtų, ir mano mėginimaj jam voštialti ar giarklę dūrklu perpiauti yra niasėkmįgi.

Šeip ar tajp, kaj jį pasiėmeu, mano reikalaj pagerėjo. Gal jis tikraj sėkmią niaša. O maneu, kad bia burtinįko jis nialabaj giaraj viajks, nias tajp jau yra, kad aš karys su kardu, o nia koks prakiajgtas magas, vialnej rautų. Taj va, kajp ir sakeu, nuo tada, kaj jį priglaudšeu, mano rejkalaj pasitajsė. Jis mania išmokė daugybės naujų žodžių ir viso kito, taj dabar, suprask, labeu ižsilaviniąs iasu. Aj, gi pamiršau paminėti – jiaj stęgiuos jį nusimesti arba niapamajtinu, visą naktį baisej garsej kalba ir niaduoda miegoti. Kadągi jis niadaug valgo ir man sėkmią niaša, kol kas palikau jį ramybėj, ir dabar sutariam pakęčiamai. Tik norėtšeu, kad ant nugaros niašiktų.

„Beje, įdomus dalykas. Štai ką turiu galvoje. Esu įsitikinęs, kad, būdamas toks vienakryptis ir, tiesą pasakius, beveik vienaląstis, į tai neatkreipei dėmesio. Apačioje esančiose žemėse padėtis *yra* visiškai

kitokia nei tvarka šiose išretėjusio oro aukštumose. (Pastebėjai, kad sunku kvėpuoti? Ne, veikiausiai ne.) Tenai, kur žaliuoja palaimingos ganyklos, valdo moterys, o vyrai visą gyvenimą lieka vaikiško ūgio."

Vėl jis tauzija, o aš jau bevejk pasiekeu gigątiško suknisto bogžto viršūnę. Mano kardas ižtiaptas krauju ir skauda rąką, kurią prakirto sargybinis. Pasiklydau labirįtia, kuriame daug kąbarėlių. Ir niarvinausi dėl gajsro, kurį netoliese užkūreu, nias užuodžiau dūmus. Nenorėtšeu gyvas iškiapti, nu jau atšiū. O prakiajgtas padaras babaliuoja kajp visada. Tokiu griajtšiu niekad niapagausiu sianos karalienės, nias ji turi daug stebuklįgų galių ir žino kitokių gudrybių. Prie manias priartėjo dar vienas sargybinis, biat aš jį nužudžeu bia vargo ir piaršokau lavoną. Vis viaržeusi augštyn ir svarsčeu, į kurę pusią pasukti.

„Dieve mano, kokie nuobodūs tie tranai! Aukštesniųjų stuburinių avilio mentalitetas išties yra pigus (visuomet jaučiau, kad tau ši etiketė tiktų tik dėl fizinio ūgio). Tu vis dar pasiklydęs? Taip ir maniau. Nerviniesi dėl dūmų? Žinoma. Sumanesnis vyrukas iškart išspręstų abi problemas, matydamas, į kurią pusę slenka dūmai. Jie kyla, o šiame aukšte juk nedaug beliko langų. Man atrodo, mažai tikėtina, kad pats šią sąsają suvoktum. Tavo nuovoka beveik tokio greičio kaip tinginio, kuris prisigėręs valiumo. Gaila, kad tavo sąmonės išsivystymas dar nepasiekė tarpledynmečio, bet juk ne visi gali būti proto galiūnais. Manau, kad taip yra dėl kokios nors pasibaisėtinos genetinio kodo klaidos. Tikriausiai dar įsčiose kažkas sutriko. Visas kraujas maitino tavo raumenis, o smegenys formavosi gaudamos tiek kraujo, kiek, normaliai vystantis, užtektų maždaug kairės kojos didžiajam pirštui."

Pajutau stiprų šliajgžtulį, biat pastiabėjau, kur ejna dūmaj, ir radau didelias duris. Manau, kad viskas giaraj, biat nia juokas stęgtis susivogti, kas ir kajp, kaj šitas žvajras žioplys nuolat bamba į ausį.

„Taigi, grįžkime prie vaikų. Kaip ir sakiau... O! šauniai *padirbėjai*, mums pavyko rasti kelią į kitą aukštą, ar ne? Nuoširdūs sveikinimai. Ar prisiminėme, kad reikia užtrenkti ventiliacijos angą? Labai šaunu. Užtikrintai judame į priekį. Žiūrėk, jau greitai pats riši batų raištelius... Greičiausiai vieną su kitu, bet juk reikia nuo kažko pradėti. Apie ką aš kalbėjau? Apie vaikus. Taip, apačioje esančiose žemėse valdo ne neteisingoji, bet teisingoji lytis. Patinai gimsta iš pažiūros normalūs, tačiau

auga tik trumpą laiką ir sustoja pradedančio vaikščioti vaiko stadijoje. Jie seksualiai subręsta, gausiai apželia kūno plaukais, truputį pastorėja, net jų genitalijos visiškai išsivysto, bet visą gyvenimą jie išlieka mielo apglėbiamo dydžio ir niekada neužauga grėsmingo ūgio. Savaime aišku, jie niekada nepasiekia visiško protinio išsivystymo, tačiau *plus ça change**... Tai patvirtins kiekviena moteris. Šie plaukuoti, šelmiški, maži džiaugsmo ryšulėliai, be abejo, yra linkę auginti vaikus ir, žinoma, būna žavingi naminiai gyvūnėliai, bet moterys rimtai santykiauja tik tarpusavyje, o tai, mano nuomone, yra visiškai teisinga ir normalu. Be viso kito, moteriai reikia trijų arba keturių patinų, kad būtų lytėjimo kvorumas ir mylėjimasis skirtųsi nuo paprasto apsėklinimo..."

Mataj, vis dar burbuliuoja tas mažas snarglius. Jis jau būtų kiapsnys, jiajgu niarasčeu kialio į viršų. Tše vialniškaj vėjuota. Vėjas, kajp sakoma, stipriasnis niaj drakono biazdėjimas. Aplįkui kaškokie stulpai ir užuolajdos. Sienos atrodo auksinės, biat taj tik imitacija – jokios naudos niaj žmoguj, niaj gyvuliuj. Už didialės kėdės, stovinčios ant pakylos, jieškojau lajptų į kitą aukštą, ir tše du stąbūs sargybinej – kajp miaškos su žmogaus galvomis – ušpuolė mania urgzdami ir bądė kirvejs uškapoti. Biat užmušeu juos abu. Vienas ižvirto piar balkoną. Stiabėjau, kajp jis kriąta paliaj sieną, kol tąpa mažu tažkialiu, biat taj maniąs niaj kiek niapriartino prie sianos kalės karalienės.

„Galiu lažintis, kad jis dabar apsidžiaugtų, jei mokėtų skraidyti. Tu tik pasižiūrėk, koks vaizdas! Kalvos, kalvagūbriai ir šitiek miškų... Upeliai – kaip gyvsidabrio venos. Tiesiog kvapą gniaužia. Net su specialia kvėpavimo įranga, ko gero, taip būtų. Ne, turbūt neprireiktų kvėpavimo aparato. Vargu ar uždustum dėl deguonies trūkumo. Tikriausiai blogiausiu atveju tau pakaktų kelių molekulių per dieną. Dieve mano, žmogau, pažvelk į save: net jeigu virstum daržove, tai būtų paaukštinimas.

Vis dėlto turiu pripažinti, kad labai greitai ir šaltakraujiškai susidorojai su tais rėksmingais sužvėrėjusiais užpuolikais. Jie mane šiek kiek išgąsdino, bet tu ryžtingai koveisi ir viskas baigėsi laimingai. Taip, esi ne iš kelmo spirtas. Deja, protelio trūksta, bet juk žmogus negali visko turėti. Pasirodo, net pastabumas ne visiems būdingas. Mano nuomo-

* „Plus ça change, plus c'est la même chose" (pranc.) – Juo labiau kas nors keičiasi, tuo labiau išlieka toks pat.

ne, sostas yra gana įtartinas. Laiptų iš šio aukšto į kitą nesimato, nors, suprantama, jie kažkur yra. Būdamas monarchu, norėčiau patogaus ir lengvai pasiekiamo išėjimo, jei netyčia sosto salėje atsirastų kokių nors keblumų. Juokinga, kad visiškai nepastebėjai sosto ir pakylos sujungimo. Ak, tuščiagalvi, aš ir nesitikėjau, kad atkreipsi dėmesį į šią detalę."

Vieną dieną tas prakiajgtas padaras galutinaj mania išvias iš proto. Kurgi nia. Šitiek biaprasmių pliapalų į mano ausį! Jiaj tik galėtšeu, iškart acikratytšeu mažo niekšelio, biat kajp taj padaryti? Štaj klausimas. Nuėjau ir prisėdau ant didialės sumautos kėdės, sosto ar kajp jis vadinas, ir pradėjau majgyt, baksnot įvajrias jo vietas. Žinaj, dėl visa ko. Ir ūmaj, nors gulkis ir slėpkis, vialniškas dajgtas pašoko į orą. Tiesiok ėmė ir pakylo su manimi ir su prakiajgtu naminiu, pliurpiąčiu man į ausį.

Sakytšeu, juokyngas tas bogžtas.

„Koks siurprizas! Neįprastas liftas, ką? Septyniasdešimt devintas aukštas: moteriškas apatinis trikotažas, odiniai apdarai, naktiniai ir bažnytiniai drabužiai."

Koke prakiajgta vieta! Niapatikėtum. Didialis kąbarys, kuriame daug lovytšių ir sofutšių, o ant jų – motiarys, tik niapylnos, nias visoms trūko kūno dalių.

Motiarys ant lovytšių gulėjo, o aplįkui vialniškaj triąkė visokejs kviapalajs ir aromatajs. Atlėkė stąbus vyras biavejk bia drabužių, nutukiąs tajp, kad niat blizgėjo, ir prabylo juokyngu aukštu kajp motiars balsialiu. Jis nuoląkiaj ląkstėsi, trynė dialnais, dajnavo man idijotišku bobišku balsu, maloniaj sviajkino, o jo viajdu dribo ašaros. Taj šiek tiek pasėdėjau, kad kvapą atgautšeu, ir nuėjau apžiūrėti šitos kvajlos vietos. Storas ižpiara vilkosi iš paskos, bia piarstojo kašką burbuliuodamas ir žliųdamas.

Tos motiarys buvo gyvos, biat apkapotos. Niaj viena niaturėjo niaj rąkų, niaj kojų. Vien kūnai ir galvos. Jos atrodė kajp po didžiulio mūšio, tik ant viajdų ir kūnų niasimatė jokių rądų. Kaškoks ižgama niablogaj tše su jomis pasidarbavo. Visos gražios – didialiajs papajs, plačiajs klubajs ir labaj dajliais viajdajs. Jos buvo pririžtos siaurajs diržajs. Kaj kurios apriangtos odinejs drabužiajs, kaj kurios trumpom piarmatomom suknialėm, kaj kurios nėriniuotajs apdarajs. Viena kita irgi žliųbė.

Vialnej rautų, pamaneu, kaškokie šųsnukiaj turi nianormalių polįkių. Tikreusiaj visa taj skirta karalieniaj. Gi sklįda gądaj, kad raganos ir burtinįkaj pilni iškrypėližkų pomėgių. Ajšku, nia nusipenėjiąs bukagalvis, kuris sekioja iš paskos, šitas mergšias dulkina. Šejp ar tajp, nusibodo man tas sianas tiašlius, taj ir nužudžeu jį. Paskuj už didialės uždągos radau šutvią suknistų sianukų, kurie visi kaip vienas buvo apsiriągę kvajlajs plačiajs apdarajs.

Taj biant! Kaj mania išvydo, jie atšoko per mylią į šoną ir supykią pradėjo rąkomis mosikuoti ir rėgti. Paklauseu, kur karalienė ir jos auksas, biatižgirdau viso labo marmaliavimą. Niasupratau niaj vieno sumauto žodžio, biat acpėkit, kas suprato.

„Ak, jūs linksmuoliai! Matau, kad net pralaimėję stojiškai nepasiduodate. Žinote, jūsų storas draugelis, tas mulkių mulkis, ką tik susidūrė su mano raumeningo bičiulio kardu. Kirtis buvo dar žiauresnis už ankstesnį kirtį, kuris jį tokiu padarė. Manau, šio vyruko kantrybės aruodai senka, nors jie niekada ir nebuvo pilni, tad jeigu nenorite užbaigti gyvenimėlio kaip storulis, jeigu nenorite tapti tokiais, kokiu jis buvo gyvas, arba tokiais, koks jis yra dabar, siūlau bendradarbiauti. Taigi, kur karalienė? Na, Molochijau, klausau. Tu visada buvai iškalbingiausias, ar ne? Taip, žinoma, jus paleisime. Garbės žodis. Hm hm... Suprantu. Veidrodis. Turbūt plastikinis? Nelabai originalu, bet vis šis tas."

Prapioveu viajdrodį, kuris buvo už sianukų, o kitoj jo pusėj, tolėleu, pamatšeu lajptus į viršų. Pujku, pamaneu, to man ir rejkia.

„Šaunuolis, smegenų farše, daryk tai, kas tau atrodo savaime suprantama, ir žengiam pirmyn."

Nužudžeu sianius. Vis tiek tik oda ir kaulaj iš jų buvo bialikią. Niat kardo kaip rejkiant nesutiapeu. Tajp ir turėjo būti. Biat pavargau ir rąką skaudėjo. Karalienią radau bogžto viršuj, mažame apvaliame kąbaryje, atvirame vėjuj. Sakytšeu, būtų niakas, jiajgu augžtšio bijotšeu. Šejp ar tajp, tią ji buvo. Sėdėjo juoda suknialia, panašia į viastuvinią, lajkydama rąkoj kamuoliuką, ir žiūrėjo į mania tajp, lyg būtšeu koks mėšlo gabalas. Nia itin graži paukštytė, biat ir nia toke siana, kajp tikėjaus, ir tąsią naktį dar būtų galima su ja paseusti. Niažinojau, ką toleu daryt. Jos akys kaškokios labaj kiajstos atrodė. Niagalėjau nuo jų savo akių atitraukti. Supratau, kad ji prieš mania panaudojo

savo burtus, nias niapajėgeu niaj pasijudįt, niaj burnos atviarti. Niat žvajras naminis kurį lajką tylėjo, biat paskuj prakalbo:

– Vargšele mano mergaite, tikėjausi, kad stipriau dėl savęs pakovosi. Minutėlę, pakuždėsiu truputį bičiuliui į ausį: „Klausyk, ar esi girdėjęs istoriją apie vyrą, kuris į barą atsinešė kiaulę, aprištą raudonu kaspinu? Barmenas klausia: „Kur tu ją gavai?“ O kiaulė atsako...“

– Niakriajpk į jį dėmiasio, – prabylo karalienė, ir taj pasakė nia kam kitam, o suknistam naminiui!

O aš niagalėjau niaj vieno prakiajkto raumiąs pajudįt. Nu, palauk, vižta, galvojau, kaj tik pajudėsiu, tavo sparnialius nukaposiu.

– Kajp tau pavyko pasprukti? – paklausė karalienė.

– Senis Cheronisas – kvailys. Pasamdė šitą gyvulį, o paskui bandė išsisukti jam nesumokėjęs. Įsivaizduoji, net silpnaprotis jį pergudravo. Aš visada sakiau, kad senas apgavikas yra pervertinamas. Jis tikriausiai pamiršo, į kurią dėžę buvo mane įkišęs. Užsodino ant šito bukagalvio peties manydamas, kad esu vienas iš jo pigiųjų naminių, kurie turi dviejų dienų garantiją ir kojos nykščio nuovokumą.

– Idijotas! – pasipiktino karalienė. – Niasuprątu, kodėl jam tavia patikėjau.

– Tai tik viena iš daugelio tavo klaidų, brangute.

Kaj tik galėsiu suspausti kardo rąkeną, parodysiu ir tam mažam šūdžiui, ir taj kaliai jų klajdas! Ižpiaros! Pliauškia sau, lyg maniąs tše niabūtų! Koks vialniškas įžūlumas, a?

– Atvykaj, kad susigrąžįtum tau tiajsėtaj priklausątšę vietą, ania? – pasitejravo karalienė.

– Žinoma. Ir, man atrodo, nei nanosekunde ne per anksti. Matau, kad dėl tokios žinovės, kaip tu, neteisingo valdymo padėtis tapo nebevaldoma.

– Na, visko, ką moku, mania išmokiaj tu.

– Taip, mažule, bet, laimei, ne visko, ką moku *aš*.

(O aš galvojau: greitšeu baikit nialętą ceriamoniją ir liajskit man, po vialnių, ką nors pajudįt.)

– Ką kiatini daryti? – paklausė karalienė tajp tyliaj, jog atrodė, kad tuoj apsiviarks.

– Pirmiausia atsikratysiu mažo žvėryno apačioje. Ar jis tavo?

– Jis skirtas švętikams. Juk žinaj, kajp aš ižsilajkau. Mažosios damos juos sujaudina, o tada aš juos... išmialžiu.

– Galėjai jaunesnių eržilų susirasti.

– Tiesą sakąt, kiekvienam jų nia daugeu niaj dvidiašįt. Taj labaj alinątis protsiasas.

– Manau, juos kur kas labiau nualino mano bičiulio kardas.

– Jų visų vis tiek nenugalėsi, – karalienė lyg ir nuliūdo, nubraukė nuo skruosto ašarą.

Stovėjau kajp visižkas idijotas, niagalėdamas pajudėti iš vietos. *Varkšė pupytė*, galvojau, *ir koke tše vialniava dabar darosi?* Tik ūmaj karalienė pašoko nuo kėdės ir atskriejo prie pat maniąs kajp šikšnosparnis. Lajkė iškėlusi kamuoliuką ir tajkėsi juo į naminį.

Vos į kialnias niapridareu, biat naminis jau buvo pasiruošiąs. Nuo mano piaties šoko tiesiaj ant karalienės viajdo, triąkėsi į ją kajp patrąkos sviedinys ir pritvojo prie kėdės. Ji išmiatė ant grįdų kamuoliuką ir stiągėsi nusiplėžti naminį – spiegė ir blažkėsi, dranskė jį ir mušė.

Niagalėjau patikėt savo sėkme. Pagaleu acikratšeu mažo nianaudėlio. Pasižiūrėjau, kajp jiedu vargo ir numojau rąka: vialniop žajdimą kariajvėlejs, rejkia ejti lauk. Norėjau pakialt kamuoliuką, kurį karalienė numiatė, biat jis buvo įkajtiąs iki raudonumo! Taj ėmeu lejstis lajptais – ir patšiu laiku. Didžiulio sprogimo bąga, atskriejusi nuo lajptų viršaus, ižviartė mania iš kojų. Tarp dulkių ir lętgalių nusiritau žiamyn. Po šimts pypkių, jau maneu, kad galas, biat viskas bajgėsi giaraj, nias į nieką niaacitriąkiau. Žvilgtialėjau į viršų – tian, kur buvo lajptaj, dabar matėsi dągus. Karalienės ir naminio irgi nialiko niaj žymės. Ot, ižpiaros!

Tos kalės aukso tajp ir niaradau. Tik iždulkinau motiaris ir išėjau. Visižkas lajko gajšimas, biat nors naminio acikratšeu. Nuo tada jau nia tajp geraj klojosi, ir kartajs ilgėjausi mažojo mulkio, biat tik truputį. Kam man tie burtaj – gi esu karys.

Ne ne ne ne! Buvo daug blogiau (vėliau, tai yra dabar, atsibundu nuo vandens pilkumo šviesos už užuolaidos, sulipusiom akim, susiklijavusia, dvokiančia burna ir plyštančia galva). Aš ten buvau, tai buvau aš, troškau suluošintų moterų, jos mane jaudino. Aš jas išprievartavau. Tam barbarui tai nieko nereiškė, tai jam mažiau nei kraujo dėmelė ant jo kardo, tačiau aš norėjau tų moterų. Aš jas sukūriau, ir

jos buvo mano. Lyg pūlių prisipildau pasišlykštėjimo. Dieve, geriau visai nejausti geismo, negu būti sujaudintam luošumo, bejėgiškumo ir prievartos.

Svirduliuodamas išlipu iš lovos. Skauda galvą, gelia kaulus, pykina. Prakaitas užliejęs odą lyg nešvarus, šaltas aliejus. Praskleidžiu užuolaidas.

Debesys nusileido žemyn. Tiltas – bent jau šiame aukštyje – apsiaustas pilkumos.

Įjungiu visas lempas, dujinį židinį ir televizorių. Vyras, gulintis ligoninės lovoje, apsuptas seselių. Jos verčia jį ant pilvo. Ligonio veidas – be jokios išraiškos, bet žinau, kad jam skauda. Išgirstu savo atodūsį. Išjungiu televizorių. Įkyrus, maudžiantis skausmas krūtinėje užeina ir praeina vienodu ritmu ir greičiu.

It girtuoklis nusvirduliuoju į vonios kambarį. Čia viskas balta ir tikslu, nėra langų, pro kuriuos matytųsi lauke tvyrantis rūkas. Galima uždaryti duris, įjungti daugiau lempų ir būti tarp tikslių atspindžių bei kietų paviršių. Atsuku vandens čiaupą ir ilgai stebeilijuos į savo atvaizdą veidrodyje. Kiek vėliau viskas vėl tarsi aptemsta, lyg ir išnyksta. Atsimenu, kad akys regi tik tada, kai juda. Jas judina silpni virpesiai, todėl ir matomas vaizdas. Jeigu paralyžiuotų akių raumenis arba pavyktų užfiksuoti ragenoje ką nors, kas judėtų kartu su akimi, regėjimas išnyktų.

Tai jau žinau. Esu kadaise mokęsis, bet neatsimenu, kur ir kada. Mano atmintis yra paskendęs gamtovaizdis, o aš žiūriu nuo siauro stataus skardžio tolyn, kur kažkada driekėsi derlingos lygumos ir banguotos kalvos. Dabar šičia – tik vienodas vandens paviršius ir kelios salos, kadaise buvusios kalnais, tik nesuvokiamos proto tektonikos sukurtos raukšlės.

Pasipurtau, kad nusikratyčiau silpno transo, tačiau pamatau, kad mano atvaizdas išties pranyko. Į vonią liejosi karštas vanduo, o sūkuriuojantys garai kondensavosi ant šalto veidrodžio. Jie mane užmaskavo, uždengė ir ištrynė.

Rūpestingai apsirengiu ir susišukuoju, gerai papusryčiauju. Beveik nustembu, kai sužinau, kad daktaro kabinetas tebėra ten pat, kur buvo

vakar, o konsultacijos laikas nei atšauktas, nei nukeltas („Labas rytas, pone Orai! Kaip *malonu* jus matyti! Taip, žinoma, daktaras yra. Gal pageidautumėte puodelio arbatos?"). Sėdžiu padidėjusiame daktaro kabinete, pasiruošęs savo vadovo klausimams.

Pusryčiaudamas apsisprendžiau, kad savo sapnus meluosiu. Juk jeigu sugebėjau pramanyti pirmuosius du, galėsiu sugalvoti ir kitus. Pasakysiu daktarui, kad praėjusią naktį nieko nesapnavau ir papasakosiu sapną, kurį neva sapnavau užpraeitą naktį. Nėra jokios prasmės jam atskleisti tai, ką iš tikrųjų sapnuoju: analizė yra analizė, bet gėda – visai kas kita.

Daktaras kaip visada apsirėdęs pilkai, blizgančiomis kaip seno ledo šukės akimis viltingai žvelgia į mane.

– Taigi, – pratariu apgailestaujančiu tonu, – buvo trys sapnai. Tiksliau, vienas trijų dalių sapnas.

Daktaras Džoisas linkteli, užsirašo.

– Mhm... Tęskite.

– Pirmasis – labai trumpas. Aš esu dideliame, prabangiame name, žiūriu į juodą sieną tamsaus koridoriaus gale. Vaizdas vienspalvis. Vienoje mano pusėje atsiranda vyras. Jis eina lėtai ir sunkiai. Jo galva plika, o skruostai atrodo išsipūtę. Negirdžiu nė garso. Vyras kerta koridorių iš kairės į dešinę, tačiau kai jis praeina vietą, į kurią žiūriu, pamatau, kad už jo esanti siena iš tikrųjų yra gigantiškas veidrodis. Vyro atvaizdą jame daug kartų pakartoja dar vienas veidrodis, kuris turėtų būti kažkur šalia manęs. Taigi, matau ilgą storų, sunkiai einančių vyrų gretą, žygiuojančią tiksliau nei bet kokia kareivių rikiuotė...

Pakeliu akis į daktarą. Giliai įkvepiu.

– Absurdiška yra tai, kad pirmasis vyro atspindys neatkartoja visų jo veiksmų. Sekundei, vos akimirkai pasisuka, pasižiūri į jį, bet nesiliauja žygiuoti – tai tik galvos ir rankų judesiai. Prideda abi rankas prie galvos, išskečia jas šitaip (parodau daktarui), pamojuoja jomis ir tučtuojau grįžta į ankstesnę padėtį. Storojo vyro atspindžių eilė išeina iš vaizdo. Tikrasis vyras, pradinis, nepastebi to, kas įvyko. Ir... Na, tai ir viskas.

Daktaras sučiaupia lūpas ir suneria rausvus, trumpus ir storus pirštus.

– Ar jūs kuriuo nors atžvilgiu taip pat susitapatinote ir su kupriumi jūroje? Ar būdamas žmogumi laisvais drabužiais, stebinčiu viską nuo

kranto, kuriuo nors metu pajutote, kad esate tas kitas? Galų gale, kuris buvo tikresnis? Atrodo, kad vyras ant kranto tam tikru momentu išnyko – kuprius su grandinių rimbu jo nebematė. Gerai, dabar galite neatsakyti. Pagalvokite apie tai. Taip pat pamąstykite apie faktą, kad vyras, kuriuo buvote jūs, neturėjo šešėlio. Prašau tęsti. Koks buvo kitas sapnas?

Sėdžiu ir spoksau į daktarą Džoisą, išsižiojęs iš nuostabos.

Ką jis ką tik pasakė? Ar aš tai girdėjau? Ką *aš* pasakiau? Dieve mano, tai dar blogiau, nei buvo praėjusią naktį. *Aš sapnuoju, o jūs esate mano sapne.*

– Ką?.. Atsiprašau. Ką?.. Kaip jūs?..

Daktaras Džoisas suglumsta.

– Atleiskite, nesupratau...

– Ką jūs ką tik pasakėte?.. – bandau kalbėti, bet žodžiai veliasi ant liežuvio.

– Atsiprašau, – sako daktaras Džoisas ir nusiima akinius, – nesuprantu, ką turite galvoje, Orai. Aš tik pasakiau: „prašau tęsti".

Dieve, ar aš vis dar miegu? Ne, ne, tikrų tikriausiai ne, nėra prasmės apsimetinėti, jog *tai* sapnas. Gerai, tęsk. Gal tai tik laikina spraga? Vis dėlto jaučiuosi keistai, tarsi karščiuočiau. Taip ir yra, taip gali būti. Rūkas smegenyse. Nesileisk sutrikdomas. Laikykis. Spektaklis turi tęstis.

– Taip, aš... Prašau atleisti. Šiandien sunkiai susikaupiu. Praėjusią naktį prastai miegojau. Greičiausiai dėl to ir nesapnavau, – drąsiai nusišypsau.

– Suprantu, – gerasis daktaras vėl užsideda ant nosies akinius. – Ar jaučiatės normaliai? Ar galite tęsti?

– O taip.

– Puiku, – daktaras nusišypso, tačiau dirbtinokai, kaip vyras, bandantis ryšėti akį rėžiantį kaklaraištį, nors žino, kad jis jam visai netinka. – Tęskite, kai būsite pasiruošęs.

Neturiu pasirinkimo. Jau pasakiau jam, kad buvo trys sapnai.

– Kitame sapne, vėl vienspalviame, stebiu porelę sode, galbūt labirinte. Jie sėdi ant suoliuko, bučiuojasi. Už jų – gyvatvorė ir statula, vaizduojanti... Na, statula, skulptūra ant pjedestalo, šalimais.

Moteris – jauna, patraukli, vyras – pagyvenęs, atrodo žymus, dėvi oficialų kostiumą. Jie labai aistringai apsikabinę. – Vengiu daktaro akių, ir prireikia nemažų valios pastangų, kad pakelčiau galvą ir vėl į jį pasižiūrėčiau. – Netrukus pasirodo tarnas, vyresnysis ar paprastas liokajus. Jis pasako kažką panašaus: „Ambasadoriau, jus kviečia prie telefono." Pagyvenęs žymus vyras ir jauna moteris susižvalgo. Jauna moteris atsikelia nuo suolo, išsilygina suknelę ir sako kažką tokio: „Prakeikimas! Pareiga šaukia. Atleisk, brangusis." Ji nuseka paskui tarną. Pagyvenęs vyras baisiai nusivilia, prieina prie statulos ir įdėmiai žiūri į jos marmurinę pėdą. Po to išsitraukia didelį plaktuką ir trenkia juo į didįjį pirštą.

Daktaras Džoisas linkteli, kažką užsirašo ir klausia:

– Man įdomu, ką, jūsų nuomone, rodo dialektas? Tačiau dabar tęskite.

Jis pakelia akis nuo bloknoto, o aš nuryju seiles. Ausyse – keistas, aukštas spengimas.

– Paskutinis sapnas, arba paskutinė vieno sapno dalis, vyksta dieną, gražiame upės slėnyje, prie kažkokių uolų. Ten sėdi berniukas, valgantis duonos riekę, kiti vaikai ir daili jauna mokytoja... Manau, jie pietauja. Už jų yra ola... Ne, nėra olos... Tiek to, berniukas laiko sumuštinį. Aš žiūriu į jį iš labai arti. Staiga ant sumuštinio tekšteli šiek tiek tirštos masės, po to – dar kartą. Sutrikęs berniukas pakelia akis aukštyn. Viršuje, prie uolos krašto, išlindusi ranka laiko butelį pomidorų padažo, kuris varva ant berniuko duonos. Viskas.

Kas toliau?

– Mhm... – suniurna daktaras. – Ar tai buvo „šlapias" sapnas?

Žiūriu į jį. Klausimas gana pagrįstas ir, žinoma, ką čia pasakysiu, yra visiškai konfidencialu. Nusikrenkščiu.

– Ne.

– Aišku, – taria daktaras ir dar valandėlę užsirašinėja. Prirašo pusę puslapio mikroskopiškai tvarkingų užrašų.

Aš prakaituoju, dreba rankos.

– Na, – sako daktaras, – jaučiu, kad šioje ligos istorijoje priėjome... atramos tašką. Kaip manote?

Atramos tašką? Ką turi galvoje gerasis daktaras?

– Nesuprantu, apie ką jūs kalbate.

– Mes turime pereiti į kitą gydymo etapą, – paskelbia daktaras Džoisas.

Man visa tai nepatinka.

Iš daktaro krūtinės išsiveržia tiksliai pamatuotas profesionalus atodūsis.

– Nors manau, kad galbūt mes turime... nemažai informacijos, – jis peržvelgia kelis užrašų lapus, – jaučiu, kad nė kiek neartėjame prie problemos šerdies. Mes sukame aplink ją ratus. Tik tiek. Suprantate, – jis pasižiūri į lubas, – jeigu žmogaus protą laikytume, sakykime, pilimi...

Oi oi, mano daktaras mėgsta metaforas.

– ...tokiu atveju, paskutiniuose mūsų susitikimuose man viso labo pravedėte ekskursiją palei fasadinę sieną. Vis dėlto nesakau, kad sąmoningai bandote mane suklaidinti. Esu įsitikinęs, kad norite sau padėti tiek pat, kiek ir aš jums. Greičiausiai galvojate, kad judame į vidų, pagrindinio pilies bokšto link, tačiau... Šiame darbe esu pravalgęs dantis, Džonai, ir matau, kad einame į niekur.

– Na... – man nepatinka palyginimas su pilimi. – Tai kas toliau? Atsiprašau, jeigu ne...

– Jums nėra dėl ko atsiprašinėti, Džonai, – ramina daktaras Džoisas. – Bet manau, kad reikalingas naujas metodas.

– Koks naujas metodas?

– Hipnozė, – globėjiškai šypsosi daktaras Džoisas. – Tai vienintelis būdas įveikti kitą sienų užtvarą, o galbūt ir patekti į pagrindinį bokštą, – jis pastebi, kad raukausi. – Tai nebūtų sudėtinga. Manau, jūs esate lengvai užhipnotizuojamas žmogus.

– Tikrai? – dvejoju. – Nežinau...

– Tai yra vienintelis būdas pasistūmėti į priekį, – linkčioja jis.

Vienintelis būdas pasistūmėti *į priekį*? Aš maniau, kad mes stengiamės grįžti atgal.

– Jūs esate tikras?

Man reikia pagalvoti. Ko siekia daktaras Džoisas? Ko jis iš manęs nori?

– Esu tikras, – patikina daktaras. – Esu visiškai įsitikinęs.

Koks pasitikėjimas savimi!

Sukinėju apyrankę. Prašysiu, kad duotų laiko apsvarstyti.

– Tačiau galbūt norėsite apie tai dar pagalvoti, – pasiūlo daktaras Džoisas. Neišsiduodu, kad man palengvėjo. – Be to, – priduria žiūrėdamas į kišeninį laikrodį, – už pusvalandžio einu į susirinkimą ir norėčiau jus užrašyti neribotam laikui. Bet greičiausiai dabar tam nepatogus metas, – jis pradeda ruoštis. Padeda bloknotą ant stalo, įdeda mažą sidabrinį pieštuką į futliarą, o jį įsikiša į vidinę švarko kišenę. Nusiima akinius, juos papučia, nublizgina nosinaite. – Jūsų sapnai, – sako jis, – itin vaizdingi ir... nuoseklūs. Nepaprastas proto produktyvumas.

Dabar jo akys sumirksi ar sublizga?

– Jūs labai malonus, daktare, – pratariu.

Daktaras Džoisas akimirką kitą virškina mano žodžius, paskui nusišypso. Išeinu pritardamas gerajam daktarui, kad rūkas jau įkyrėjo. Prabėgu pro arbatos ir kavos pasiūlos papliūpą, nereikšmingas pastabas ir neapsakomai išpuoselėtą daktaro priimamąjį be jokių neigiamų psichologinių pasekmių.

Prasilenkiu su ponu Berkliu, kurį veda jo policininkas. Ponui Berkliui iš burnos trenkia naftalinu. Belieka įtarti, kad jis mano esąs komoda.

Einu Kitingo gatve, per tiltą užtvindžiusį sūkuriuojantį debesį. Pagrindinės gatvės rūke pavirto tuneliais. Miglotos parduotuvių ir kavinių šviesos silpnai apšviečia iš rūko išnyrančius žmones – jie atrodo kaip blausūs vaiduokliai.

Apačioje girdėti traukinių garsai. Retkarčiais iš geležinkelio aukšto it rūko tumulas išsiveržia banguojantis garų debesis. Traukiniai stūgauja lyg pasiklydusios sielos, ilgais, skausmingais riksmais, kuriuos protas neišvengiamai interpretuoja savaip. Galbūt tyčia sukurti tokie švilpukai, kad mumyse pažadintų gyvulį. Keli šimtai pėdų žemiau, prie neįžiūrimo vandens, grėsmingo perspėjimo chorais gaudžia rūko sirenos. Atrodo, kad jų gaudimo vietose jau įvyko siaubingos laivų katastrofos, o sirenos įrengtos tam, kad apraudotų seniai paskendusius jūreivius.

Iš rūko pašėlusiu greičiu išnyra rikša, iš anksto pranešdamas apie save prie kulnų pritaisytais klaksonais. Mergaitė, pardavinėjanti degtukus,

skubiai pasitraukia iš lekiančio rikšos kelio, o aš atsisuku ir žiūriu. Tamsioje pintoje transporto priemonės kabinoje pamatau baltą, juodais plaukais įrėmintą veidą. Rikša praskrieja pro mane (garantuoju, kad keleivė ar keleivis į mane pasižiūrėjo), migloje blankiai šviečia raudoni galiniai žibintai. Blausi šviesa pamažu išnyksta, o cypiantis kulnų signalas nutyla. Pasigirsta šūktelėjimas. Žingsniuoju į priekį ir pasiveju sustojusią rikšą. Iš kabinos išlenda baltas veidas, kuris tarsi švyti rūke.

– Pone Orai!

– Panele Erol!

– Koks netikėtumas! Man atrodo, kad važiuoju jūsų kryptimi.

– Labai skubate.

Sustoju prie dviratės transporto priemonės. Berniukas šnopuodamas žiūri pro tarpą tarp rankenų. Jo prakaitas blizga išsklaidytoje gatvės žibinto šviesoje. Ebeleinė Erol išraudusi. Žvelgiant iš arti, jos veidas yra ne baltas, o beveik rožinis. Pajuntu keistą pasitenkinimą, matydamas, kad savitos raukšlelės po jos akimis nedingo. Galbūt jos yra visada (o gal ji linksminosi iki paryčių). Galbūt ji dabar kaip tik važiuoja namo... Bet ne. Žmonės iš ryto atrodo ir jaučiasi vienaip, o vakare – visai kitaip. Vyriausiojo inžinieriaus Erolo duktė šiuo metu tiesiog trykšta šviežumu.

– Gal galiu jus pamėtėti?

– Jau vien jūsų pasirodymas mane pamėtėjo, – nusilenkiu rafinuotai, kaip ir ji, tik greičiau.

Ji nusijuokia gerkliniu juoku – taip dažniausiai juokiasi vyrai. Rikšą vairuojantis berniukas šnairuoja į mus nepatenkintas. Nuo liemens jis nusiima skaitytuvus ir puikuodamasis pradeda garsiai jais tarškinti.

– Jūs esate galantiškas, pone Orai, – linkteli panelė Erol. – Mano pasiūlymas vis dar galioja. Ar norėtumėte prisėsti?

Jaučiuosi nuginkluotas.

– Su malonumu.

Įlipu į lengvą vežimą. Panelė Erol apsiavusi auliniais batais, apsirengusi sijonkelnėmis ir tamsiu švarkeliu, pasiūtu iš storos medžiagos. Ji pasislenka, kad būtų vietos ir man. Rikšos berniukas garsiai nusispjauna ir susijaudinęs ima gestikuliuoti ir kalbėti. Ebeleinė Erol

atsako ta pačia daugiažode kalba, energingai mosuodama rankomis. Berniukas vėl garsiai nusispjauna, padeda ant žemės rankenas ir nužygiuoja į kavinę, esančią kitoje mediena iškloto kelio pusėje.

– Jis nuėjo pasikviesti kitą berniuką, – paaiškina panelė Erol. – Reikia pagalbininko, kad važiuotume greičiau.

– Ar saugu skubėti tokiame rūke? – pajuntu šilumą, kuri smelkiasi nuo mažos paminkštintos sėdynės per mano paltą.

– Žinoma, kad ne. Tai vieni juokai,– suprunkščia Ebeleinė Erol. Jos akys, gatvės šviesoje atrodančios labiau žalios nei pilkos, prisimerkia, o gražių lūpų kamputis išlinksta.

Berniukas grįžta su draugu. Jiedu pasiima po rankeną, ir mes, staigiai trūktelėję, išriedame į rūką.

– Išėjote pasivaikščioti, pone Orai?

– Ne, grįžtu po apsilankymo pas daktarą.

– Kaip juda reikalai?

– Šuorais. Daktaras nori man taikyti hipnozę. Pradedu abejoti gydymo nauda, jeigu tai išvis galima pavadinti gydymu.

Panelė Erol stebi mano judančias lūpas – tai mielas, bet kažkokį nerimą keliantis potyris. Ji plačiai nusišypso ir nukreipia žvilgsnį į du bėgančius berniukus. Jie neria per ūkanotą šviesą, priversdami praeivius skirstytis.

– Turite tikėti, pone Orai, – drąsina panelė Erol.

– Hm... – minutėlę dvejoju, taip pat stebėdamas mūsų nutrūktgalvišką lėkimą per pilkąjį debesį. – Manau, labiau esu linkęs atlikti savo tyrinėjimus.

– Savo, pone Orai?

– Taip. Tikriausiai ir jūs nieko negirdėjote apie Trečiąją miesto dokumentų ir istorinių duomenų biblioteką?

Ji papurto galvą.

– Deja, ne.

Berniukai sušunka. Mes staiga apvažiuojame kelio viduryje stovintį senyvą vyriškį ir vos jo nepartrenkiame. Rikša pasvyra į šoną, užgriūvu ant panelės Erol, tačiau greitai atgauname pusiausvyrą.

– Dauguma žmonių nėra apie ją girdėję, o tie, kurie apie ją žino, tiesiog neranda.

Panelė Erol gūžteli pečiais, primerktomis akimis stebeilydamasi į rūką.

– Taip jau būna, – dalykiškai sako ji ir atsisuka į mane. – Ir tai viskas, ką jūs norite sužinoti, pone Orai?

– Ne, norėčiau daugiau sužinoti apie Karalystę ir Miestą, apie tai, kas yra už tilto ribų, – stebiu jos veidą laukdamas kokios nors reakcijos, bet ji įdėmiai žiūri į rūką ir į kelią. – Tačiau kad to pasiekčiau, galbūt reikėtų pakeliauti, o šiuo atžvilgiu esu stipriai suvaržytas.

Ji atsisuka į mane ir klausiamai pakelia antakius.

– Na, – užsimena, – aš esu šiek tiek keliavusi. Galbūt...

– Iš kelio! – sušunka pirmasis mūsų rikšos berniukas.

Mudu su panele Erol žvilgtelime į priekį ir tiesiai prieš mus pamatome palankiną, stovintį skersai siauros medinės gatvelės. Du nešikai laiko jo sulūžusias rankenas. Abu vyrai šoka į šoną, o berniukai, įsirėmę kulnais, stengiasi stabdyti, tačiau esame per arti – berniukai slysta, ir mes pradedame svirti. Panelė Erol užmeta ranką man ant krūtinės, o aš kvailai spoksau į priekį, kai mūsų rikša girgždėdama ir cypdama čiuožia į palankino šoną. Mergina trenkiasi į mane. Rikšos stogo kraštas atsiknoja ir pliaukšteli man per galvą. Rūke kažkas žybteli ir užgęsta.

– Pone Orai, pone Orai? *Pone Orai?*

Atsimerkiu. Guliu ant žemės. Viskas labai pilka ir keista, o žmonės, susigrūdę aplinkui, spokso į mane. Šalia stovi jauna moteris giliomis akimis ir ilgais tamsiais plaukais.

– Pone Orai.

Išgirstu lėktuvų variklių ūžesį. Girdžiu stiprėjantį lėktuvų gaudimą jiems skrendant per rūką, besidriekiantį virš jūros. Guliu įdėmiai klausydamas ir mėgindamas suprasti (nusivylęs, nes nesuprantu), į kurią pusę skrenda lėktuvai (šiuo momentu tai atrodo svarbu).

– Pone Orai?

Variklių garsas nutyla. Laukiu, kol lėtai judančiame rūke atsiras tamsios slenkančios dėmės ir jų skleidžiami beprasmiai signalai.

– Pone Orai?

– Taip? – jaučiuosi apsvaigęs. Ausyse šniokščia. Garsas primena krioklį.

Miglota. Šviesos – kaip kreidos žymės ant pilko popieriaus. Sulaužytas palankinas ir mūsų rikša riogso kelio viduryje, o du berniukai ir pora vyrų įnirtingai ginčijasi. Prie manęs klūpanti jauna moteris labai graži, bet jai iš nosies bėga kraujas, virš lūpos kaupiasi raudoni lašiukai. Matau, kad ji jau nusivalė kraują, nes ant kairiojo skruosto liko žymė. Šiltas švytėjimas kaip kokia raudona šviesa rūke pripildo mano vidų, kai suvokiu, jog pažįstu šią jauną damą.

– Ak, pone Orai, atleiskite! Ar jums viskas gerai? – mergina sušniurkščioja, vėl nusivalo kraują nuo nosies.

Jos akys žvilga išsisklaidžiusioje šviesoje, bet manau, kad tai ne ašaros. Dabar prisimenu, kad jos vardas Ebeleinė Erol. Maniau, kad aplink mane susibūrę daugiau žmonių, tačiau čia – tik ji. Žmonės išnyra iš rūko pažiopsoti į susidūrusias transporto priemones.

– Jaučiuosi gerai, kuo puikiausiai, – nuraminu ją ir atsisėdu.

– Jūs tuo tikras? – panelė Erol pritupia mano pašonėje.

Linkteliu čiupinėdamas galvą. Vieną smilkinį šiek tiek skauda, bet kraujo nėra.

– Įsitikinęs, – patvirtinu.

Tiesą sakant, viskas truputėlį nutolę, bet nesijaučiu nusilpęs. Man dar užtenka blaivaus proto išsitraukti iš kišenės nosinę ir pasiūlyti panelei Erol. Ji paima ją ir šluostosi nosį.

– Ačiū, pone Orai, – prataria laikydama prie nosies baltą medžiagą.

Rikšos berniukai ir palankino nešėjai šaukia ir keikia vieni kitus. Susirenka žmonių būrys. Merginos padedamas netvirtai atsistoju ant kojų.

– Man viskas gerai, – kartoju. Vis dar girdžiu triukšmą ausyse, tačiau jis po truputį silpsta.

Nueiname prie rikšos nuolaužų. Ji pasižiūri į mane ir suniurna per nosinę:

– Turbūt mažai tikėtina, kad tas trinktelėjimas į galvą grąžino jums atmintį?

Jos balsas skamba taip, lyg būtų peršalusi. Akys šelmiškai blizga.

Atsargiai kresteliu galvą, o panelė Erol tuo metu dairosi rikšos kabinoje. Ištraukia ploną odinį portfelį ir nuvalo dulkes.

– Ne, – pamąstęs atsakau (nenustebčiau, jeigu pamirščiau dar daugiau). – O jūs? Ar jums viskas gerai? Jūsų nosis...

– Truputį kraujuoja, – linkteli ji. – Nelūžusi. Tik turėsiu keletą mėlynių, – kosėja ir pasilenkia, o aš ne iš karto suprantu, kad juokiasi. Paskui smarkiai papurto galvą. – Atleiskite, pone Orai, tai aš dėl visko kalta. Mėgstu greitį, – apglėbia odinį portfelį. – Mano tėvui kitoje tilto dalyje reikalingi šie brėžiniai. Pagalvojau, kad tai gera dingstis pasivažinėti su vėjeliu. Tikriausiai traukiniu būtų buvę greičiau, bet... Klausykite, tikrai turiu skubėti. Jeigu esate tikras, kad jums viskas gerai, aš bėgsiu į liftą, o iš jo – į traukinį. Geriau prisėskite. Šalimais yra baras. Nupirksiu jums kavos.

Priešinuosi, tačiau šiuo metu esu labai pažeidžiamas. Mane nuveda į barą. Panelė Erol gatvėje triukšmingai pasiginčija su dviem palankino nešikais ir rikšos berniukais. Po to atsigręžia į kitą rikšą, išnyrančią iš rūko jai už nugaros. Pribėga prie berniuko, greitai pasikalba ir grįžta į barą, kuriame gurkšnoju kavą.

– Nieko tokio, pagavau kitą taksi, – sako uždususi. – Turiu eiti, – ji nuima nuo nosies kruviną nosinę, pasižiūri į ją, įkvepia per nosį, tikrindama, ar nebėga kraujas, paskui sukiša nosinę į sijonkelnių kišenę. – Grąžinsiu vėliau, – pažada. – Ar tikrai gerai jaučiatės?

– Taip.

– Na, viso gero. Dar kartą prašau atleisti. Iki, – nueidama pamoja ir, išskubėjusi į lauką, spragteli pirštais rikšos berniukui. Paskutinį kartą mosteli ir išnyksta rūke.

Barmenas ateina pripildyti mano kavos puodelio.

– Tas jaunimas... – tarsteli šypsodamasis ir linguodamas galvą.

Regis, esu laikomas garbiu senyvo amžiaus piliečiu (žiūrėdamas į veidrodį kitoje baro pusėje, puikiai suprantu kodėl). Buvau jam beatsakąs, tačiau lauke pasigirdę gausūs rikšos berniuko kulnų pypsėjimai mus abu priverčia atsigręžti į langą. Pasirodžiusi panelės Erol pasamdyta rikša stabdo, apsisuka ir sustoja tiesiai prie atvirų baro durų. Ji kyšteli galvą į vidų.

– Pone Orai! – sušunka.

Aš pamoju. Jos naujasis rikšos berniukas jau susierzinęs. Du ankstesnieji berniukai ir palankino nešikai stovi ir žiūri šiek tiek nepatikliai.

– Aš dėl kelionių. Greitai su jumis susisieksiu, gerai?

Linkteliu. Ji patenkinta įlenda į rikšą ir suspragsi pirštais. Rikša puola į priekį. Mudu su barmenu susižvalgome.

– Dievas turbūt nusičiaudėjo įpūsdamas jai gyvybę, – nusistebi barmenas.

Aš palinkstu ir gurkšnoju kavą nenorėdamas kalbėti. Jis nueina plauti taurių.

Įdėmiai tyrinėju išbalusį veidą veidrodyje virš taurių, glaudžiai sustatytų po kabančiais buteliais. Ar aš leisiuosi hipnotizuojamas? Manau, jau esu užhipnotizuotas.

Dar kurį laiką sėdžiu bandydamas atsigauti. Palankiną ir rikšą pagaliau išvilko iš avarijos vietos. Rūkas dar sutirštėjo. Palieku barą ir einu į liftą. Paskui važiuoju traukiniu, o po to – vėl liftu namo. Ten manęs laukia paketas.

Inžinierius Baučas grąžino mano skrybėlę kartu su rašteliu, kuriame visas atsiprašymų asortimentas, stebinantis gausumu, originalumo stoka ir klaidomis. Net mano vardą jis parašė su dviem „r“ – „Orras“.

Skrybėlė kruopščiai išvalyta ir sutvarkyta, kvepia maloniau ir atrodo naujesnė nei tada, kai išsitraukiau iš spintos ir atsinešiau į „Svaiginančio kablio“ barą. Išnešu ją į lauką ir išmetu pro balkoną. Ji tyliai ir greitai išnyksta pilkame rūke, lyg turėtų atlikti kokią svarbią misiją iš čia nematomuose pilkuose vandenyse.

TRIASAS *

Žinai, neprivalau čia būti. Galėčiau, po velnių, skristi kur tik panorėjęs.

Čia, savo prote, savo smegenyse, savo kaukolėje (ir *visa tai* atrodo taip aki...)

ne (ne, kadangi pasakymas „Dabar viskas atrodo taip akivaizdu" yra klišė, o manyje iš prigimties įsodinta ir įsišaknijusi pikta antipatija klišėms (ir klikoms, ir klyksmams). Tiesą sakant, tie „klyksmai" – tik pratęsta mintis. (Matematiška nesąmonė: jeigu pratęsi tašką, išeis linija. Tokiu atveju, prakeiktas taškas jau nėra taškas, ar ne?) Tai kas tada *yra* prakeiktas taškas? Kur aš esu? (Velniai griebtų šviesas ir vamzdelius, vartymą ir badymą. Taip galiu ir savitvardą prarasti, drauguži.)

Atsukti atgal. Grįžti į pradžią. Tai buvo...

proto / smegenų tapatybės problema. AHA! Jokių problemų (oi, kaip gerai, kad tai susitvarkė), žinoma, jokių problemų. Visos smegenys yra vienodos ir visiškai skirtingos. Turiu omenyje, kad jiajgu tavo suknistoj kaukolėj proto nėra, taj kurgi kitur, po vialnių, jis gali būti, ką? O gal esi vienas tų religingų idiotų?

(Tyliai:) Ne, pone.

Tikrų tikriausiai – ne, pone. Ar matai apkasą?

Beje, mintis apie pratęstą tašką – šimtu procentų pagrįsta, ir taškas,

* Žemės geologinės istorijos mezozojaus eros I periodas; per tą laikotarpį susidariusių uolienų sistema. Prasidėjo prieš 251 mln. m., baigėsi prieš 199,6 mln. m. *Trias* (gr.) – trejybiškumas.

todėl aš ja velniškai didžiuojuosi. Atsiprašau, kad tiek daug keikiuosi, bet šiuo metu jaučiu didžiulį spaudimą (aš esu džemas sumuštinyje / aš sumuštas džemas). Žinai, žmogau, man ne viskas gerai sekėsi. Galiu tai įrodyti. Leisk atsukti juostą atgal...

Skubiai nuvežtas į ligoninę. Virš galvos – šviesos. Didelės baltos ryškios šviesos danguje. Skubi operacija. Kritinė padėtis ir taip toliau ir panašiai (o man nusišikti, drauguži, aš *visada* buvau kritiškas), paciento būklė stabili (užtiaks pasakų, tik šiuo miatu pradiadu visa taj suvokti), patenkinama (ne, esu prakeiktai nepatenkintas! o ar tu būtum patenkintas?). Greitai pasukam į priekį: taškas taškas taškas

...ei, šutvia, klausykite, jiajgu jums neįdomios mano problemos (o man, *žinoma,* neįdomios jūsiškės), taj gal supažįdįsiu su savo draugu. Sianas mano draugužis, pažįstamas nuo vaikystės. Norėtšeu, kad jį

Vaiduoklių sostinė...

tu niaskubėk! Kaip sakeu, su šiuo vaikinu aš pažįstamas nuo sianų lajkų, ir norėčiau jam suteikti tikrą

Vaiduoklių sostinė. Tikras miestas iš...

Geraj geraj varyk vialniai nematė

...šųsnukis.

Vaiduoklių sostinė. Tikras miestas iš įvairių akmenų, didinga, pilka skersgatvių ir skersvėjų buveinė, senas, o sykiu naujas ir šventiškas, įsikūręs tarp upės ir kalvų su akmeniniu bokštu. Tai sustingusi tėkmė, perskilęs senovinės medžiagos luitas. Šis miestas jį žavėjo.

Jis nusprendė apsigyventi Saineso gatvėje, nes patiko pavadinimas, nors šios vietos nežinojo. Be to, buvo patogu – arti universiteto ir instituto. Kai savo kambaryje aukštomis lubomis prispausdavo veidą prie šalto lango, matydavo Stačiosios uolos kraštą, pilkai rusvas uolų raukšles virš šiferio stogų ir miesto dūmų.

Jis niekada nepamirš jausmo, patirto pirmaisiais metais, laisvės jausmo, kurį suteikė savarankiškas gyvenimas. Pirmą kartą turėjo savo kambarį, savo pinigų, kuriuos galėjo leisti kaip panorėjęs, galėjo pirkti mėgstamą maistą, lankyti patinkančias vietas, galėjo pats viską spręsti. Tai buvo nuostabu, fantastiška.

Jo namai liko šalies vakaruose, pramonės širdyje, kuri jau buvo nusilpusi, apaugusi kenksmingais riebalais, stokojanti energijos, užsi-

kimšusiomis, susiaurėjusiomis arterijomis, keliančiomis pavojų. Ten jis anksčiau gyveno su mama, tėčiu, broliais ir seserimis. Jie turėjo namą, akmenukais nutinkuotomis išorinėmis sienomis, ir sklypą neaukštų kalvų papėdėje. Nuo jų buvo matomi kaminai, spjaudantys garus virš geležinkelio dirbtuvių, kuriose dirbo tėvas.

Tėvas dykvietėje esančioje karvelidėje augino balandžius. Šioje dykynėje buvo tuzinas ar daugiau karvelidžių – visos aukštos, kreivos, statytos be plano, padarytos iš gofruotos geležies, dažytos juoda matine spalva. Vasaromis jis eidavo ten padėti tėvui arba stebėti švelniai burkuojančių paukščių. Karvelidėje buvo nuolat karšta. Prikritusi plunksnų ir mėšlo ji panėšėjo į tamsų, pilną kvapų kitą pasaulį.

Mokytis jam sekėsi gerai, tačiau, žinoma, jie vis kartojo, kad jis sugeba daugiau. Geriausiai mokėjo istoriją, kadangi ją mėgo, ir to jam pakako. Žinojo, kad pasistengs, jeigu reikės. Tuo metu daug žaisdavo, skaitydavo, piešdavo ir žiūrėdavo televizorių.

Jo tėvas patyrė traumą darbe, po kurios pragulėjo lovoje pusantrų metų. Motina įsidarbino cigarečių fabrike (jo sesė ir brolis buvo jau gana dideli ir galėjo prižiūrėti jaunėlius). Tėvas daugmaž atgavo ankstesnes jėgas, tik dabar gal kiek greičiau supykdavo. Mama dirbo puse etato, kol po keleto metų buvo atleista.

Jis mėgo tėvą, bet vėliau ėmė truputį gėdytis ir jo, ir visos savo šeimos. Tėvas domėjosi tik futbolu ir gyveno nuo algos iki algos. Jis turėjo senų plokštelių su Hario Lauderio* ir kelių dūdmaišininkų orkestrų įrašais, galėdavo atmintinai paskaityti apie penkiasdešimt žinomiausių Bernso eilėraščių. Žinoma, jis buvo leiboristas – amžinai ištikimas, bet nepatiklus, niekada nesitaikstydavo su išdavyste, klasta ir melu. Tvirtino, kad sąmoningai niekuomet negėrė daugiau nei vieno stikliuko konservatorių draugijoje, padarydavo išimtį nebent kai kuriems barų savininkams, kuriuos jis, kad išsaugotų gerą socializmo vardą, laikė konservatoriais (išgerdavo ir su liberalais, nes manė, kad jie yra garbingi, suklaidinti, tačiau palyginti nekenksmingi). Vyras kaip vyras. Niekuomet nepasitraukdavo iš muštynių ir neatsisakydavo padėti, kai

* Harris Lauderis (1870–1950) – komikas iš Edinburgo, dainų autorius bei atlikėjas, ryškiausia XX a. antrojo dešimtmečio anglų miuzikholo žvaigždė, 1919 m. gavęs riterio titulą. Koncertuose vilkėdavo škotišką sijoną ir laikydavo didelę lazdą riestu galu.

bendradarbiui reikėjo kitos poros rankų. Vyras, kuris visada džiaugdavosi įvarčiu, pasišaipydavo iš baudos ir išgerdavo bokalą iki dugno.

Jo mama, palyginti su tėvu, visuomet atrodė it šešėlis. Ji būdavo šalia, kai jam jos reikėdavo – skalbdavo drabužius, sušukuodavo, nupirkdavo reikalingų daiktų ir apkabindavo, kai nusibrozdindavo kelį, tačiau jis niekada jos nepažinojo kaip žmogaus.

Jis gerai sutarė su sesėmis ir broliais, bet jie buvo vyresni (tik kiek vėliau sužinojo, kad yra netyčiukas), ir iki to laiko, kai pradėjo jais domėtis, spėjo užaugti. Jį toleravo, lepino, o kartais bardavo, priklausomai nuo nuotaikos. Jis laikė save nuskriaustu ir pavydėjo mažesnėms šeimoms, tačiau pamažu suvokė, kad vis dėlto jam dažniau nuolaidžiaudavo ir dažniau lepindavo, negu kankindavo ir laikydavo atpirkimo ožiu. Juk jis buvo jų vaikas, jų ypatingasis. Vyresnėliai visuomet žavėdavosi, kai jis atsakydavo televizijos viktorinos klausimus anksčiau nei jų dalyviai, didžiuodavosi ir sykiu stebėdavosi, kad jis kas savaitę perskaito dvi ar tris knygas, atsineštas iš bibliotekos. Jie, kaip ir motina su tėvu, šiek tiek nusišypsodavo, o paskui ilgam paniurdavo, pamatę jo pažymių knygelę. Ignoruodavo šešetus ir aštuonetus, bet baksnodavo ketvertus už tikybą (*Dieve*, kokį sąmyšį jis išgyveno daug metų – juk tėvas buvo ateistas, tačiau reikalavo gerų pažymių už kiekvieną dėstomą dalyką), taip pat ir už fizinį lavinimą (jis *neapkentė* fizinio lavinimo mokytojo, ir tai buvo abipusis jausmas).

Visi patraukė skirtingais keliais: mergaitės ištekėjo, Semis išėjo į kariuomenę, Džimis emigravo... Moragei, jo manymu, pasisekė labiausiai – ji ištekėjo už biurų įrangos pardavėjo iš Bersdeno. Pamažu, metams bėgant, jis nuo jų atitrūko, tačiau niekada nepamiršo tylaus, beveik pagarbaus pasididžiavimo, kuriuo dvelkdavo artimųjų sveikinimai. Kai įstojo į universitetą, jie sveikino paštu, telefonu ar asmeniškai, nors buvo nustebę, kad jis pasirinko ne anglų kalbą ar istoriją, o geologiją.

Tačiau tais metais jį buvo užvaldęs didelis miestas. Glazgas – šalies širdis, vakaruose įsikūręs centras – visuomet jam buvo artimas. Su šiuo miestu susiję daugybė vaikystės prisiminimų, kai jis lankydavo tetas ir senelius. Tai buvo jo dalis, jo praeities dalis. Tačiau senoji sostinė – Edvino miestas Edinburgas – jam tapo tarsi kita šalimi,

nauja ir nuostabia vieta: klestinčiu rojumi iki nuopuolio, rojumi iki jo ilgai trokšto ištrūkimo iš nekaltybės formalumų.

Oras čia buvo kitoks, nors jis – tik už penkiasdešimties mylių nuo namų. Dienos, bent jau pirmąjį rudenį, atrodė nepaprastai šviesios, net vėjas ir ūkanos buvo tai, ko jis visada laukė. Lietų ir sniegą, keičiančius vienas kitą, jis kentė su kažkokia džiaugsminga išpaikinto žmogaus tuštybe, lyg visa tai būtų skirta tik jam, lyg vyktų gruntavimas, pasiruošimas svarbesniam darbui.

Kai tik galėjo, stengėsi pažinti miestą: vaikščiodavo, važinėdavo autobusu, kopdavo į kalvas ir leisdavosi laiptais. Visuomet įsižiūrėdavo ir viską įsimindavo. Tyrinėdavo vietovės akmenis, architektūrą ir jos išdėstymą su tokia savininkiška aistra, kokią patiria ką tik įsikūręs dvarininkas, apžiūrintis savo valdas. Jis stovėjo ant plikos vulkaninės uolos, prisimerkęs nuo Šiaurės jūros vėjo, ir bandė aprėpti akimis miesto erdves. Grūmdamasis su geliančiais lietaus šuorais, vaikščiojo senuose dokuose ir plačioje krantinėje. Jis vingiavo per netvarkingai susigrūdusį senamiestį, žingsniavo tiesiai naujamiesčio geometrijoje. Jis perėjo jaukų rūką po Dyno tiltu ir mieste surado aptriušusį, bet vis dar gražų kaimelį. Saulėtais šeštadieniais išėjęs pasivaikščioti garsia ir judria gatve, jis šypsodavosi uoloje įsišaknijusiai pilaitei ir jos karališkai koledžų bei biurų palydai, inkrustuotiems pastatams dantytomis sienomis, stovintiems palei bazaltinį kalvos stuburą.

Jis pradėjo kurti eiles ir dainų žodžius ir vaikščiojo universiteto koridoriais švilpaudamas melodijas.

Susipažino su Stiuartu Makiu – neaukšto ūgio, tyliakalbiu, blyškiaveidžiu aberdyniečiu ir geologijos studijų kolega. Kartu su draugais jie nusprendė, kad yra alternatyvieji geologai ir pasivadino Rokeriais*. Jie gerdavo alų universiteto draugijos centre bei Rožių ir Kilmingosios Mylios gatvių aludėse, rūkydavo žolę, o kai kurie paišdykaudavo su LSD. Jų magnetofonai plėšdavo „White Rabbit“** ir „Astronomy

* Žodžių žaismas: „rock“ (angl.) – ir uoliena, ir roko muzika, o įprastinė žodžio „rokeris“ reikšmė – roko muzikantas arba šios muzikos gerbėjas.

** Grupės „Jefferson Airplane“ daina iš plokštelės „Surrealistic Pillow“ (1967). Ji susijusi ne su rašytoju Lewisu Carrollu, bet skirta Stephenui Owsley, chemikui mėgėjui iš Kalifornijos pravarde „Baltasis triušis“, gaminančiam kokybišką ir lengvai prieinamą narkotiką LSD.

Dominė", o vieną vakarą Triničio rajone jis pagaliau atliko iki šiol jį persekiojusios nekaltybės praradimo procedūrą su Nespecializuotosios vakarų ligoninės jauna sesele, kurios vardą pamiršo jau kitą dieną.

Su Andrėja Kramond susipažino universiteto draugijos centre, sėdėdamas su Stiuartu Makiu ir keliais Rokeriais. Jo draugai neperspėję išėjo į gerai žinomą viešnamį Dunojaus gatvėje. Vėliau teisinosi taip pasielgę vien todėl, kad pastebėjo meiliai jį nužiūrinėjančią panelę granito raudonumo plaukais.

Ji turėjo butą Komli Benko rajone, netoli Kvinsferio gatvės. Andrėja Kramond buvo tikra edinburgietė. Jos tėvai gyveno vos už pusės mylios, viename aukštame ir didingame pastate, stovinčiame prie Morej aikštės. Ji dėvėdavo psichodelinius drabužius, buvo žaliaakė, puikiais skruostikauliais, vairavo „Lotus Elan", turėjo keturių kambarių butą, du šimtus plokštelių ir tikriausiai neišsenkantį pinigų kiekį, jai netrūko žavesio, raudonojo hašišo ir seksualinės energijos. Jis įsimylėjo ją beveik žaibiškai.

Pirmą kartą susitikę universiteto draugijos centre, jie kalbėjosi apie tikrovę, psichikos ligas (ji buvo prisiskaičiusi Laingo*), apie geologijos svarbą (jo tema), apie naujausią prancūzų kiną (jos), apie T.S. Elioto poeziją (jos), apie literatūrą apskritai (daugiausia jos) ir apie Vietnamą (abiejų). Tą vakarą ji turėjo grįžti pas tėvus, nes kitą dieną jos tėvas šventė gimtadienį, o šeimoje galiojo tradicija pusryčiaujant šventinį rytą išgerti šampano.

Po savaitės jie atsitrenkė vienas į kitą tiesiogine šio žodžio prasme parduotuvės „Waverley Steps" viršutiniame aukšte. Jis traukė į stotį, nes ketino savaitgaliui grįžti namo, o ji, eidama aplankyti draugų, nusprendė ką nors nusipirkti Kalėdoms. Jiedu nuėjo išgerti po taurelę, išgėrė kelias, ir ji pasikvietė į butą parūkyti. Jis paskambino kaimynui, kad šis praneštų tėvams, jog vėluos.

Bute jie gurkšnojo viskį. Klausėsi „Rolling Stones" ir Bobo Dylano plokštelių, sėdėjo ant grindų prie šnypščiančio dujinio židinio,

* Ronaldas Davidas Laingas (1927–1989) – anglų psichiatras, įšgarsėjęs netradiciniais šizofrenijos gydymo būdais. Knygoje „Pasidalijęs aš" (1960) teigė, kad ontologinė abejonė (abejojimas savo egzistavimu) paskatina gynybinę reakciją: „aš" skyla į keletą dalių ir sukelia šizofrenijai būdingus simptomus.

kol lauke pamažu temo, o po kurio laiko jis jau glostė jos ilgus rudus plaukus ir ją bučiavo. Vėliau jie vėl paskambino kaimynams ir pranešė, kad jis turi pabaigti referatą, tad namo savaitgalį negrįš, o ji paskambino draugams, kurie laukė jos vakarėlyje, ir pasakė negalėsianti dalyvauti, ir likusią savaitgalio dalį jie praleido lovoje arba prie dujinio židinio.

Tik po dvejų metų jis jai prisipažino, kad tądien matė ją Šiaurinio tilto minioje, apsikrovusią pirkiniais, ir prieš tai, kai tyčia į ją atsitrenkė parduotuvėje, jau buvo praėjęs pro šalį du kartus. Tuo metu ji vaikščiojo susimąsčiusi ir nesidairydama, o jis labai drovėjosi ir negalėjo jos užkalbinti be kokio nors preteksto. Ji nusijuokė, kai tai išgirdo.

Jie gerdavo, rūkydavo žolę ir dulkindavosi, o porą kartų drauge patyrė haliucinacijų. Ji vedžiodavosi jį po muziejus, galerijas ir nusitempė į tėvų namus. Jos tėvas buvo advokatas – aukštas, žilas, įspūdingas vyras išraiškingu skambiu balsu ir pusmėnulio formos akiniais. Andrėjos Kramond mama buvo jaunesnė už savo vyrą, žilstelėjusi, bet elegantiška ir aukšta, kaip ir jos dukra. Andrėja turėjo vyresnį brolį, labai tiesaus būdo, taip pat teisininką, ir didelį būrį mokyklos draugų. Būdamas su jais, jis pamažėl pradėjo gėdytis savo šeimos, kilmės, vakarinės pakrantės tarmės ir net kai kurių žodžių. Prieš juos jautėsi menkavertis – ne intelekto, o išsilavinimo ir auklėjimo atžvilgiu. Po truputį ėmė keistis, mėgindamas tarp visų skirtingų dalykų rasti vidurį. Norėjo likti ištikimas savo išsiauklėjimui, klasei ir įsitikinimams, tačiau sykiu ir naujajai meilės dvasiai, pasirinkimams, tikrai taikos galimybei ir geresniam, ne tokiam godžiam, mažiau suknistam pasauliui... Norėjo likti ištikimas savo pamatiniam tikėjimui, kad žemė ir gamta yra suprantama ir lanksti, ištikimas aplinkai, iš esmės viskam.

Būtent tas tikėjimas neleisdavo jam su viskuo sutikti be išlygų. Vienu metu jis manė, kad jo tėvo pažiūros yra ribotos geografijos, klasių ir istorijos srityse. Andrėjos draugai atrodė apsimetėliai, jos tėvai – per daug savimi patenkinti, o Meilės karta jam atrodė pernelyg naivi, bet jam buvo nemalonu tai pripažinti viešai.

Jis tikėjo mokslu, matematika ir fizika, protu ir mąstymu, priežasties ir pasekmės dėsniu. Mėgo mokslinės minties *eleganciją* ir objektyvumą, minties, kuri prasideda žodžiu „tarkime...“, tačiau sukuria

žinojimą, pagrįstą faktais, nešališką, nevaržomą jokios išankstinės nuomonės. O beveik visi tikėjimai prasideda imperatyvu „*tikėk*". Toks besąlygiškas, bauginantis primygtinumas sukelia vien baimės ir dominavimo vaizdinius, sukuria kažką, kam privalu paklusti, nors tai paremta beprasmybėmis, dvasiomis, senoviniais prietarais.

Tais pirmaisiais metais iškilo ir tam tikrų sunkumų. Jis pasibaisėjo, kai pajuto pavydą, sužinojęs, kad Andrėja permiegojo su kitu, ir keikė savo auklėjimą. Mat jam buvo įteigta, kad vyras *turėtų* jausti pavydą, o moteris, skirtingai nei vyras, neturi teisės svetimauti. Jis svarstė, ar pasiūlyti jai gyventi kartu (jie jau buvo apie tai kalbėję).

Vasarą jam teko praleisti vakarinėje miesto dalyje. Jis dirbo municipaliteto ūkio skyriuje – šlavė nukritusius lapus ir šunų išmatas turtingųjų kvartalų gatvėse. Andrėja išvyko į užsienį, iš pradžių su šeima apsistojo Kretoje esančioje viloje, o vėliau aplankė kažkokio draugo šeimą Paryžiuje, tačiau kitų metų pradžioje, jo nuostabai, jie vėl buvo kartu. Niekas tarsi nepasikeitė.

Jis nusprendė mesti geologiją. Tuo metu, kai visi kiti studijavo anglų literatūrą arba sociologiją (bent jam taip atrodė), jis nutarė imtis ko nors naudingo. Pradėjo studijuoti inžinerinį projektavimą. Kai kurie Andrėjos draugai bandė jį įtikinti, kad studijuotų anglistiką, kadangi jis neblogai išmanė literatūrą (ne tik ja mėgavosi, bet ir mokėjo apie ją kalbėti) ir rašė eiles. Dėl to, kad apie poeziją sužinojo kiti, kalta Andrėja. Jis nenorėjo spausdinti, tačiau ji rado keletą jo kambaryje besimėtančių eilėraščių ir nusiuntė bičiuliui, leidžiančiam žurnalą „Radikalus kelias". Kai Andrėja, norėdama jį nustebinti, triumfuodama pamosavo nauju žurnalo numeriu jam prieš akis, jis susigėdo, bet taip pat ir didžiavosi. Taip, jis buvo pasiryžęs nuveikti ką nors naudingo pasaulio labui. Andrėjos draugai pravardžiavo jį santechniku, bet jis nepakeitė sprendimo. Jis ir toliau draugavo su Stiuartu Makiu, tačiau prarado ryšį su kitais Rokeriais.

Kartais savaitgaliais jis ir Andrėja važiuodavo į jos tėvų sodybą rytuose, Gileno kaimelyje, šalia įlankos kopų. Namas buvo didelis, šviesus ir erdvus, stovėjo šalia golfo aikštyno. Langai žvelgė į pilkai melsvus vandenis, į tolimą Faifo upės krantą. Jie vaikščiodavo paplūdimiu bei kopomis, kartais kopų tyloje mylėdavosi.

Retkarčiais, kai dienos būdavo giedros, jie nueidavo iki paplūdimio galo ir užkopdavo į aukščiausią kopą, nes jis manė, kad iš ten galima pamatyti tris tolimas raudonas Forto tilto viršūnes. Kai dar buvo mažas berniukas, jos padarė jam didžiulį įspūdį, ir jis dažnai Andrėjai sakydavo, kad viršūnės – tokios pat spalvos, kaip jos plaukai.

Tačiau tilto iš tenai nesimatė.

Išsimaudžiusi ji sėdėjo ant grindų sukryžiuotomis kojomis ir braukė šepečiu per ilgus, storus, rudus plaukus. Jos mėlynas kimono atspindėjo židinio ugnį. Ką tik nupraustas veidas, nuplautos kojos ir rankos taip pat švytėjo gelsvai oranžine šviesa. Jis stovėjo prie lango, žvelgdamas į rūko pripildytą naktį. Delnai buvo priglausti prie veido iš abiejų pusių, o nosis prispausta prie stiklo. Andrėja pasižiūrėjo į jį.

– Ką galvoji?

Jis akimirką tylėjo, paskui atsitraukė nuo lango, užtraukė rudas velvetines užuolaidas, atsisuko į ją ir gūžtelėjo pečiais.

– Tirštas rūkas. Galėtume grįžti namo, bet nemanau, kad būtų labai smagu vairuoti. Gal liekame?

Ji lėtai šukavosi plaukus. Nuo pakreiptos galvos ištiesdavo sruogas į šoną ir atsargiai bei kantriai braukė per jas šepečiu. Jis beveik girdėjo, kaip ji galvoja. Buvo sekmadienio vakaras. Jiems reikėjo išvykti iš sodybos ir važiuoti atgal į miestą. Jau nuo ryto žemę gaubė rūkas ir visą dieną jie laukė, kol jis išsisklaidys, bet jis tik tirštėjo. Ji paskambino tėvams. Pasak orų prognozės, rūkas buvo užklojęs miestą palei visą rytinę pakrantę, tad jis driektųsi ir išvažiavus iš Gileno. Iki miesto buvo tik apie dvidešimt mylių, tačiau, važiuojant per rūką, tai nemažas atstumas. Jai nepatiko vairuoti rūke, o jis, jos nuomone, vairuodavo per greitai bet kokiomis oro sąlygomis (prieš šešis mėnesius jis buvo išlaikęs vairavimo egzaminus jos automobiliu ir mėgo vairuoti greitai). Tais metais du jos draugai buvo patekę į avarijas. Į nelabai rimtas, bet vis tiek... Jis žinojo, kad ji prietaringa, ir žinojo, kad nelaimė viena nevaikšto – jų būna trys. Ji nenorėjo grįžti, nors kitą rytą turėjo eiti į seminarą.

Plačiame židinyje virš malkų žybčiojo liepsnos. Ji lėtai linktelėjo.

– Gerai, tik nežinau, ar liko maisto.

– Velniop maistą! Ar liko *žolės*? – pasiteiravo jis, atsisėsdamas šalia, pirštais sukdamas jos plaukų sruogą ir šelmiškai šypsodamasis.

Ji trinktelėjo jam per galvą šepečiu.

– Narkomanas.

Jis suinkštė ir trindamas galva nugriuvo ant grindų. Nesulaukęs reakcijos – ji vis dar ramiai šukavosi plaukus – vėl atsisėdo ir nugara atsirėmė į fotelį. Žvilgtelėjo į seną radiolą.

– Ar nori, kad vėl uždėčiau „Wheels of Fire"?*

Ji papurtė galvą.

– Ne...

– „Electric Ladyland"?** – pasiūlė jis.

– Uždėk ką nors... seno, – atsakė raukydamasi nuo židinio šviesos ir žiūrėdama į rudas velvetinių užuolaidų klostes.

– *Seno*? – apsimetė, kad pasibjaurėjo.

– Aha. Ar turime „Bringing It All Back Home"?***

– Hm. Dylanas... – jis išsitiesė ir pirštais perbraukė ilgus savo plaukus. – Nemanau, kad turime. Pasižiūrėsiu.

Jie buvo atsivežę pilną dėžę plokštelių.

– Hm. Ne... Nėra. Ar dar bus pasiūlymų?

– Tu parink. Ką nors seno. Jaučiu nostalgiją. Uždėk ką nors iš senų gerų laikų, – tai sakydama ji nusišypsojo.

– Dabar yra seni geri laikai, – paprieštaravo jis.

– Kai Praha degė, o Paryžius – ne, kitaip kalbėjai, – priminė ji.

Jis atsiduso žiūrėdamas į senas plokšteles.

– Taip, žinau.

– Tiesą sakant, – pridūrė ji, – kitaip kalbėjai ir tada, kai išrinko tą malonų poną Niksoną, ir kai merą Deilį...****

– Gerai, pakaks. Tai ko nori pasiklausyti?

– Ai, uždėk vėl „Ladyland", – atsiduso ji.

Jis nunešė plokštelę prie radiolos.

* Grupės „Cream" plokštelė (1968).

** Jimmio Hendrixo plokštelė (1968).

*** Bobo Dylano plokštelė (1965).

**** Josephas Richardas Daley'is (1902–1976) šešis kartus išrinktas Čikagos meru. Jo įsakymu 1968 m. policija išvaikė demonstrantus Demokratų partijos suvažiavimo, vykusio prieš rinkimus, metu.

– Gal važiuojam kur nors pavalgyti? – paklausė Andrėja.

Jis abejojo. Nenorėjo palikti jaukaus namų intymumo. Jam buvo gera su ja. Kita vertus, jis negalėjo sau leisti per dažnai valgyti ne namie, nes dažniausiai mokėdavo ji.

– Galim, galim, – murmėjo pūsdamas dulkes nuo adatėlės po sunkia bakelito rankenėle. Jis jau nustojo šaipytis iš senoviškos radiolos.

– Pažiūrėsiu, ką turime šaldytuve, – ji atsistojo ir pasitaisė kimono. – O rankinėje, manau, yra žolės.

– *Puikumėlis!* – apsidžiaugė jis. – Susuksiu smagią cigaretę.

Ji paskambino tėvams ir pažadėjo, kad jie grįš rytoj. Paskui žaidė kortomis. Vėliau ji išsitraukė būrimo kortas ir pradėjo burti jo likimą. Ji labai domėjosi būrimais, astrologija, saulės ženklais ir Nostradamo pranašystėmis. Rimtai tuo netikėjo, tiesiog domėjosi. Jis manė, kad tai dar blogiau, negu visiškai tikėti tokiais dalykais.

Būrimo metu jis gerokai ją sunervino sarkastiškomis replikomis. Ji supyko ir susirinko kortas.

– Aš tik noriu žinoti, kaip tai *veikia*, – pamėgino paaiškinti jis.

– Kodėl? – ji išsitiesė šalia jo ant sofos ir paėmė plokštelės voką, ant kurio dėliojo kortas.

– *Kodėl?* – nusijuokė jis. – Todėl, kad tai vienintelis būdas ką nors suprasti. Viena vertus, *ar tai veikia*? Kita vertus, *kaip*?

– Galbūt tu teisus, mielasis, – ji lyžtelėjo suktinės popieriuką, – bet nebūtina viską suprasti. Galbūt ne viskas ir gali būti suprantama. Juk tai – ne lygtys ir formulės.

Šia tema jie dažnai kalbėdavosi: kas svarbiau – emocijos ar logika. Jis tikėjo tam tikra vieningo sąmonės lauko teorija. Viską galima suprasti – emocijos, jausmai ir loginis mąstymas yra susiję. Tai visuma, vienovė. Nors jie iš esmės skiriasi hipotezėmis ir rezultatais, veikia pagal tuos pačius pamatinius principus. Ilgainiui viskas bus susieta. Tai tik laiko ir mokslinių tyrinėjimų klausimas. Jam tai atrodė taip akivaizdu, kad jis nuoširdžiai neįstengė suprasti jokio kito požiūrio.

– Žinai, – pasakė jis, – jei būtų mano valia, tiems, kurie tiki Zodiako ženklais, Biblija, gydomąja tikėjimo galia ar kažkuo panašiu, aš neleisčiau važinėtis automobiliais, autobusais, traukiniais, skraidyti

lėktuvais, neleisčiau naudotis elektra ir daiktais, pagamintais iš plastmasės. Jie nori tikėti, kad visatoje viskas veikia pagal jų beprotiškas taisyklėles? Puiku, tegu sau ir gyvena pagal jas, bet kodėl, po velnių, tokiu atveju turėtume leisti jiems naudotis gryno, genialaus žmonijos intelekto ir sunkaus darbo vaisiais, daiktais, kuriuos turėdami proto ir vilties sukūrė už juos sumanesni žmonės? Ar tu baigsi iš manęs juoktis?

Jis piktai dėbtelėjo į ją. Ji krutėjo nuo begarsio juoko, o jos rausvas virpantis liežuvis ruošėsi lyžtelti dar vieną popierėlį. Ji pažvelgė spindinčiomis akimis ir ištiesė jam ranką.

– Tu kartais būni toks juokingas.

Jis paėmė jos ranką ir demonstratyviai pabučiavo.

– Be galo džiaugiuosi, kad tave pralinksminau, mano mieloji.

Jis nemanė, kad tai juokinga. Kodėl ji iš jo juokėsi? Galiausiai jam teko pripažinti, kad jis jos neperprato. Jis nesuprato moterų. Nesuprato ir vyrų. Netgi vaikai jam buvo nelabai suprantami. Jo manymu, iš tikrųjų jis suprato tik save ir likusią visatą. Žinoma, nei savęs, nei visatos jis nesuprato visiškai, tačiau žinojo – tai, kas dar nėra pažinta, atsiskleis. Tai bus pridėta prie to, kas jau suvokta. Tai pamažu ir kantriai bus dėliojama po dalelę tarsi beribė dėlionė, neturinti nei galo, nei krašto, bet joje visada atsiras vietos kiekvienam fragmentui.

Kartą, kai dar buvo mažas, tėvas jį nusivedė į geležinkelio depą, kuriame dirbo. Ten buvo atliekamas lokomotyvų kapitalinis remontas. Tėvas jį vedžiojosi po garvežinę, rodė didžiulius garvežius ir aiškino, kaip jie išardomi, pataisomi ir sumontuojami, kaip nugramdomi ir nuplaunami. Jis iki šiol neužmiršo, kaip stebėjo masyvaus lokomotyvo statinį testavimą. Lokomotyvas ūžė visu pajėgumu, o po juo sukosi spengiantys plieno būgnai. Žmogaus dydžio ratai sukdamiesi liejosi į išsklidusias dėmes, nuo geležinio korpuso tvoskė karštis, garai sūkuriavo aplink blyksinčius stipinus. Jungtys, strypai ir stūmoklio trauklės žybsėjo po aidinčiomis ir drebančiomis garvežinėmis lempomis. Dūmai iš garvežio kamino pulsuodami veržėsi į ilgą kniedytą metalinį vamzdį, kuris išleisdavo juos pro depo stogą. Tai buvo siaubingai triukšminga, nepaprastai stipri, neapibūdinamai ryški patirtis. Jis buvo abstulbintas ir pagautas ekstazės, sužavėtas ir apimtas baimingos pagarbos pribloškiančiai jėgai, esančiai mašinoje.

Toji galia, teikianti naudą, valdoma energija, metalinis simbolis visko, kas gali būti nuveikta pasitelkus protą, darbą ir medžiagą, rezonavo jame metų metus. Jis pabusdavo iš sapnų – šnopuodamas, prakaituodamas, dunksinčia širdimi – ir nesuprasdavo, kas jį pažadino: baimė ar jaudulys, o gal viena ir kita. Išvydęs vietoje dundantį garvežį, jis tvirtai tikėjo vien tuo, kad *viskas* yra įmanoma. Tik niekada nesugebėjo tos autentiškos patirties tinkamai apibūdinti. Niekada net nemėgino apie tai kalbėti su Andrėja, nes negalėjo to jausmo iki galo paaiškinti net sau.

– Imk, – ji padavė jam suktinę ir žiebtuvėlį. – Pažiūrėk, ar pavyks pridegti.

Jis prisidegė suktinę ir išpūtė į ją žiedo formos dūmą. Ji nusijuokė ir nuvijo išskydusį, pilką ratilą nuo ką tik išsiplautų plaukų.

Jie surūkė jo likusią žolę, sumaišytą su opijumi. Pasijuto alkani, todėl ji iškepė nuostabios plaktos kiaušinienės, kurios jis niekada nepamiršo, o jai niekada nepavyko paruošti tokios pat. Kikendami ir prunkšdami jie nuėjo į artimiausią viešbutį, kad greitai, kol baras dar neuždarytas, išlenktų po taurelę. Paskui kikeno ir prunkštavo grįždami namo. Pradėjo vienas kitam pliaukšnoti per užpakalius, paskui grabaliotis, paskui bučiuotis, o galiausiai pasidulkino šalikelėje ant žolės. Rūke niekas jų nepastebėjo (buvo labai šalta, todėl jie skubėjo), bet už dvidešimties pėdų skambėjo žmonių balsai ir pro šalį lėtai praslinkdavo automobilių šviesos.

Grįžę namo, jie išdžiūvo, sušilo. Kai jis skaitinėjo šešių mėnesių senumo laikraštį, rastą žurnalų lentynoje, ir juokėsi iš dalykų, kurie tuo metu žmonėms atrodė svarbūs, ji susuko dar vieną suktinę.

Jie nuėjo į lovą, pabaigė jos atsivežtą „Laphraigo“ viskį. Po to sėdėjo ir dainavo tokias dainas, kaip „Wichita Lineman“ bei „Ode to Billy Joe“, pakeisdami žodžius, kad skambėtų škotiškiau, ir nepaisydami, ar jie tinka („Aš – grafystės elektrikas...“, „...ir meskite juos nuo Forto tilto į drumzlinus vandenis...“).

Pirmadienio popietę per rūką jis vairavo „Lotusą“. Važiavo lėčiau, nei norėjo jis, bet greičiau, nei norėjo ji. Penktadienį pradėjo kurti eilėraštį ir bandė jį pabaigti prie vairo, tačiau likusi dalis jam visiškai

nesimezgė. Eilėraštis buvo savitas – nerimuotas, nepanašus į meilės daineles, atsiradęs iš dalies dėl to, kad jis mirtinai bodėjosi eilėmis, kuriuose rimuojama *myliu – tyliu* ir plepama apie meilę, gyvuojančią ilgiau nei kalnai ir vandenynai (vynas – uolynas – vandenynas, šansas – niuansas – romansas)...

Eilės, kurias jis sukūrė, bet nieko daugiau neįstengė pridurti, rūke skambėjo taip:

Mylimoji, oda švelni, kaulai tavo ir mano
Dulkėmis virs anksčiau, negu nudils kalnai.
Mudviejų akys ir širdys išdžius anksčiau
Už vandenynus, upes, net už upokšnį.

METAMORFĖJUS

Pirmas

Vieni garsai aidi labiau už kitus. Kartais girdžiu patį paskutinį garsą, kuris niekada neaidi, nes nėra nieko, į ką jis galėtų atsimušti. Tai visiškos tuštumos garsas, ir jis atidunda gigantiškais tuščiavidurių tilto kaulų vamzdynais kaip uraganas, kaip Dievo bezdėjimas, kaip daugybė pasikartojančių skausmo klyksmų. Aš girdžiu jį – girdžiu garsą, sprogdinantį ausų būgnelius, traiškantį kaukoles, griaunantį sienas ir žudantį sielas. O ir kokį kitą motyvą galėtų groti tokie vargonų vamzdžiai – tamsūs, milžiniški ir galingi plieno tuneliai danguje?

Tik motyvą, tinkantį pasaulio pabaigai, visos gyvybės pabaigai, visko pabaigai.

Kas lieka?

Tik migloti vaizdiniai. Šešėlių raštai. Ekranas – ne sidabrinis, o tamsus. Palik netikrus ir menkus dalykus prie vartų, jei nori pamatyti, kas ir kaip vyksta. Štai. Stebėk gražias spalvas – jos nejuda ir vėl juda. Jos verda, kunkuliuoja, apdega, trūkinėja ir lupasi, prasiveria lyg pajuodusios, sumuštos lūpos. Vaizdinį užlieja skaisti balta šviesa. (Matai, ką dėl tavęs darau, bičiuli?)

Ne, aš nesu jis. Aš jį tik stebiu. Jis tik vyras, kurį buvau sutikęs, kadaise pažinojau.

Manau, aš vėl jį sutiksiu vėliau. Tai bus vėliau. Tada, kai ateis laikas.
Dabar miegu, bet... Gerai, dabar miegu. Gana.
Ne, nežinau, kur esu.
Ne, nežinau, kas esu.
Taip, žinoma, suprantu, kad tai yra sapnas.
Argi viskas nėra sapnas?

Ankstyvą rytą pakyla vėjas ir sklaido rūką. Dar apsvaigęs rengiuosi ir mėginu prisiminti sapnus. Tačiau net nesu įsitikinęs, kad praeitą naktį sapnavau.

Danguje virš upės pamažu kyla rūkas, atidengdamas išpampusius pilkus pavidalus. Tai dideli išsipūtę aerostatai, panašūs į pneumatines bombas. Aerostatų užtvara tęsiasi palei tiltą į abi jo puses.

Jų, ko gero, šimtai. Jie plūduriuoja sulig tilto viršūnėmis, o gal net aukščiau, pritvirtinti prie salų, prie tralerių ir kitų laivų.

Paskutiniai rūko debesys pakyla ir išsisklaido. Turėtų būti graži diena. Aerostatų užtvara supasi danguje ir labiau primena ne paukščius, bet būrį didžiulių pilkųjų banginių, lėtai judinančių išgaubtus snukius švelniose oro srovėse. Prispaudžiu veidą prie šalto lango ir pačiu aštriausiu kampu žiūriu į jūrą ir į tolumoje išnykstantį tiltą. Visur pilna balionų, jie pasklidę danguje, kai kurie nuo tilto nutolę apie šimtą pėdų, kai kurie – keletą mylių.

Gali būti, kad juos iškėlė tam, kad išvengtų pakartotinai praskrendančių lėktuvų. Manau, jog tai labai perdėta reakcija.

Pliaukšteli dangtelis, dengiantis pašto plyšį duryse, – ant kilimo nukrenta laiškas. Jame žinutė nuo Ebeleinės Erol: šį rytą ji ketina truputį papaišyti kažkokioje manevrinėje stotyje už kelių tilto dalių, tad klausia, ar aš norėčiau prisijungti?

Šiandiena darosi vis šviesesnė.

Prisimenu savo laišką daktarui Džoisui. Jį parašiau vakar vakare, kai atsikračiau sugrąžintos skrybėlės. Pranešiau gerajam daktarui, kad norėčiau atidėti hipnozę vėlesniam laikui. Mandagiai paprašiau atleisti, patikinau, kad ir toliau mielai lankysiuosi ir aptarinėsiu savo sapnus. Juolab kad paskutiniu metu jie darosi vis turiningesni ir sykiu turbūt naudingesni analizės metodui, kurį jis iš pradžių pasirinko.

Įsidedu į kišenę panelės Erol laišką ir laišką gerajam daktarui ir dar truputį žiūriu į aerostatus. Jie lėtai siūbuoja ryto šviesoje kaip didžiuliai laivų švartavimosi plūdurai, plaukiojantys virš mūsų kažkokiame iš apačios nematomame paviršiuje.

Kažkas pasibeldžia į duris. Jeigu pasisekė, beldžiasi meistras, atėjęs pataisyti televizoriaus arba telefono, o gal ir vieno, ir kito. Pasuku raktą, norėdamas atrakinti duris, bet negaliu. Vėl pasigirsta beldimas.

– Taip! – šaukiu traukdamas rankeną.

Vyras už durų šūkteli:

– Atėjome sutaisyti jūsų televizoriaus! Ar jūs ponas Oras?

Grumiuosi su durimis. Rankena pasisuka, bet durys neatsidaro.

– Ar jūs ponas Dž. Oras? – vėl šaukia vyras.

– Taip, taip, čia aš. Palaukite truputį, negaliu atidaryti prakeiktų durų.

– Gerai, pone Orai.

Aš traukiu ir tampau durų rankeną, sukioju ją ir purtau. Ji niekada anksčiau nebuvo užstrigusi. Neatrodė, kad galėtų sugesti. Galbūt viskas bute taip suprojektuota, kad veiktų tik apie šešis mėnesius. Pradedu pykti.

– Ar jūs tikras, kad jas atrakinote, pone Orai?

– Taip, – atsakau mėgindamas neprarasti savitvardos.

– Ar esate tikras, kad rakinate tinkamu raktu?

– Įsitikinęs! – rėkiu.

– Pamaniau, vertėtų paklausti, ir tiek, – smagiai atsako vyriškis. – Ar bute yra dar vienerios durys, pone Orai?

– Ne. Ne, nėra.

– Žinote ką, išmeskite raktą pro pašto plyšį duryse. Pamėginsiu atrakinti iš kitos pusės.

Jis pabando. Nepavyksta. Trumpam nueinu prie lango. Giliai kvėpuoju ir žiūriu į susitelkusius aerostatus. Tuomet už durų išgirstu kiek prislopusius balsus.

– Aš esu telefonų meistras, pone Orai, – prisistato kitas balsas. – Kažkas nutiko jūsų durims?

– Jis negali jų atidaryti, – atsako pirmasis balsas.

– Ar tikrai atrakintos? – klausia telefonininkas.

Durys braška. Aš tyliu.

– Ar yra kitos durys, pro kurias galėtume įeiti, pone Orai? – šaukia antrasis.

– Jau klausiau, – sako pirmasis.

Vėl pasigirsta beldimas.

– Ką? – sakau aš.

– Ar turite telefoną, pone Orai? – teiraujasi televizorių meistras.

– Žinoma, kad turi! – pasipiktinęs išrėžia telefonininkas. – Gal galite paskambinti į Patalpų ir koridorių skyrių, pone Orai? Jie žinos, ką... Bet kaip jam tai padaryti? – telefonininko balse atsiranda nuostaba. – Aš čia tam, kad pataisyčiau jo suknistą telefoną, ar ne taip?

Einu į darbo kambarį, kol jis nepasiūlė pasižiūrėti televizorių, kad greičiau prabėgtų laikas.

Praeina valanda. Koridoriaus tvarkytojas neša visas medžio atplaišas, esančias prie durų. Pagaliau durys trakšteli ir savaime atsidaro, o jis stovi sutrikęs tarp sulaužytos medienos, pribyrėjusio tinko ir įtariai į mane žiūri. Abu remontininkai jau išėję dirbti kitų darbų. Aš perlipu per medines lentjuostes, prikaltas sulankstytais vinimis.

– Ačiū, – padėkoju tvarkytojui.

Jis kasosi galvą viniatraukiu.

Išsiunčiu laišką daktarui Džoisui, paskui nusiperku vaisių – tai greiti pusryčiai. Po išlaisvinimo man lieka laiko tik kelionei pas panelę Erol.

Įlipu į tramvajų, kuriame visi aptarinėja aerostatų užtvarą. Dauguma žmonių neturi nė menkiausio supratimo, kam ji skirta. Pravažiavęs vieną tilto dalį, tramvajus įvažiuoja į pustuštį jungiamąjį tarpatramį, ir mes visi atsisukame pasižiūrėti į balionus. Aš priblokštas.

Jie kabo tik vienoje tilto pusėje. Pasroviui matyti daugiau užtvarinių aerostatų, negu įmanoma aprėpti akimis. Prieš srovę – nė vieno. Tramvajaus keleiviai rodo pirštais ir spokso į balionus. Atrodo, kad tik aš tarsi trenktas vėpsau į kitą pusę, į skaistų dangų už sukryžiuotų jungiamojo tarpatramio santvarų.

Jokio aerostato.

– Labas rytas.

– Puikus rytas, ar ne? Labas rytas. Kaip galva?

– Galvai viskas gerai. O kaip jūsų nosis?

– Baisios formos, bet nekraujuoja. Beje, jūsų nosinaitė. – Ebeleinė Erol panaršo švarkelio kišenėje ir ištraukia mano nosinaitę, švarią ir šiugždančią.

Panelė Erol ką tik atvyko geležinkelio darbininkų tramvajumi.

Mes esame manevrinėje stotyje – plačiausioje tilto vietoje, kokią man yra tekę iki šiol matyti. Kai kurios atšakos ant plačių platformų su gembėmis tęsiasi toli už pagrindinės konstrukcijos. Didžiuliai lokomotyvai, ilgi sąstatai, sudaryti iš įvairių vagonų, galingi manevriniai garvežiai ir lengvos, bet sudėtingos geležinkelio remonto mašinos važinėja žvangėdamos pirmyn ir atgal bėgių, iešmų ir atšakų raizginyje kaip gremėzdiškos kažkokio milžiniško ir lėto žaidimo detalės. Ryto šviesoje plaukioja garai, viršuje prie santvarų vis dar dega lankinės lempos, o jų apšviestose vietose plaikstosi dūmai. Šaukdami ir mojuodami įvairiaspalvėmis vėliavėlėmis, pūsdami švilpukus ir kažką berdami greitakalbe šalikelės telefonais šen ir ten bėgioja uniformuoti vyrai.

Ebeleinė Erol dėvi ilgą, pilką sijoną ir trumpą tos pačios spalvos švarkelį, plaukus dengia oficialiai atrodanti kepuraitė. Ji atvyko, kad nupieštų chaotišką paveikslą. Jos eskizai ir akvarelės geležinkelio temomis jau puošia kelis administracijos posėdžių kabinetus ir įstaigų fojė, ji laikoma perspektyvia dailininke.

Ji atiduoda man nosinaitę. Jos žvilgsnyje ir išvaizdoje šiandien yra kažkas nejprasto. Pažvelgiu į išskalbtą nosinaitę ir įsikišu į tuščią kišenę. Panelė Erol nusišypso, bet ne man, o sau. Pajuntu nerimą, lyg būčiau kažko nepastebėjęs.

– Ačiū, – sakau.

– Pone Orai, galite panešti mano molbertą. Praėjusią savaitę jį čia palikau.

Kertame keletą geležinkelio juostų eidami link mažos stoginės, kuri stovi šalia plačios, bėgiais apraizgytos platformos centro. Mums iš abiejų pusių lėtai važinėja pirmyn ir atgal sąstatai ir atskiri lokomotyvai. Kitose vietose lokomotyvai pamažu smenga žemyn – jie transportuojami į po bėgiais esančias dirbtuves.

– Ką manote apie mūsų keistuosius balionus, pone Orai? – pakeliui klausia ji.

– Manau, kad jų paskirtis – sustabdyti lėktuvus, bet nežinau, kodėl jie kabo tik vienoje pusėje.

– Niekas nežino, – susimąsčiusi atsako panelė Erol. – Greičiausiai tai dar viena administracinė painiava, – atsidūsta. – Net mano tėvas apie balionus nieko nežinojo, nors jis dažniausiai būna gerai informuotas.

Mažoje stoginėje ji atsiima molbertą, o aš nunešu A formos pastovą į jos pasirinktą vietą. Atrodo, ji apsisprendė piešti sunkųjį traukinio keltuvą. Pasitaiso molbertą, atsisėda ant sulankstomos kėdutės, atsega kuprinę, kurioje – dažų buteliukai ir pieštukų, anglies lazdelių bei spalvotų kreidelių rinkinys. Ji kritiškai nužvelgia vaizdą ir pasirenka juodą kreidą.

– Pone Orai, ar jaučiate papildomų mūsų mažytės avarijos pasekmių? – ji nubrėžia liniją ant pilkšvai balto popieriaus.

– Tam tikrą nervingumą, kai išgirstu bėgančio rikšos kulnų garso signalus. Daugiau nieko.

– Tikiuosi, tai laikinas simptomas, – ji man nusišypso pritrenkiančio žavesio šypsena ir vėl nusisuka į molbertą. – Tuo metu, kai mus taip nemandagiai nutraukė, kalbėjomės apie keliones, ar ne?

– Taip, aš... Aš buvau besiruošiąs jūsų klausti, ar toli buvote nukeliavusi.

Ebeleinė Erol papildo eskizą keliais mažais apskritimais ir lankais.

– Manau, iki universiteto... – ji greitai nubrėžia kelias susikertančias linijas. – Tai buvo maždaug... – gūžteli pečiais, – šimtas penkiasdešimt... du šimtai tilto dalių nuo čia. Miesto kryptimi.

– O jūs... galbūt iš ten matėte žemę?

– *Žemę*, pone Orai? – ji žvilgteli į mane. – Vaje, koks jūs ambicingas. Ne, iš ten mačiau ne žemę, o tik įprastas saleles.

– Ar manote, kad nėra nei Karalystės, nei Miesto?

– Ak! Įsivaizduoju, kad jie kažkur egzistuoja, – piešinyje atsiranda dar kelios linijos.

– Argi niekada nenorėjote jų pamatyti?

– Negaliu teigti, kad labai norėjau, bent jau nuo tada, kai praėjo noras tapti traukinio mašiniste.

Ji užtušuoja kai kurias eskizo dalis. Matau ikso formos skliautų eilę, užuominą į debesų skraiste uždengtas aukštumas. Ji piešia greitai. Ant išblyškusio, grakštaus merginos kaklo užkrenta kelios juodų garbanotų plaukų sruogos, kurios raitosi virš kreminės odos it painus nežinomas raštas.

– Žinote, – sako ji, – kažkada pažinojau gana aukštas pareigas užimantį inžinierių, kuris buvo įsitikinęs, kad mes gyvename visai ne ant tilto, o ant didžiulės uolos nepereinamos dykumos viduryje.

– Hm... – sakau nežinodamas, kaip reaguoti. – Galbūt mes visi jį matome skirtingai. Ką matote jūs?

– Tą patį, ką ir jūs, – akimirkai atsisuka į mane. – Velniškai didelį tiltą. Ką, jūsų manymu, aš stengiuosi čia pavaizduoti?

Nusišypsau.

– Na, gal truputį mažiau nei jūros sieksnį. Maždaug.

Ji nusijuokia.

– O jūs, pone Orai?

– Savo išvadas.

Ji mane apdovanoja dar viena kerinčia šypsena. Kuriam laikui susikaupia ties piešiniu, o paskui išsiblaškiusiu žvilgsniu žvilgteli į viršų.

– Žinote, ko labiausiai pasiilgstu nuo universiteto laikų?

– Ko?

– Žvaigždžių, – ji mąsliai linkteli. – Čia per šviesu, kad gerai matytųsi žvaigždės, nebent išplauktum į jūrą. O universitetas pastatytas tarp žemės ūkiui skirtų tilto dalių, ir ten labai tamsios naktys.

– *Žemės ūkiui* skirtų tilto dalių?

– Nežinote? – Ebeleinė Erol atsistoja, sukryžiuoja rankas ir pasitraukia nuo molberto. – Tai vietos, kuriose auginamas maistas.

– Taip, suprantu.

Iki šiol neatėjo į galvą, kad kai kurios tilto dalys gali būti naudojamos žemės ūkiui. Juk tai tikriausiai visai nesudėtinga. Kad būtų galima apdirbti žemę keliuose aukštuose, matyt, reikia apsaugos nuo vėjo, galbūt net veidrodžių, o vanduo pakeičia dirvožemį kaip geriausia auginimo terpė. Tai visai įmanoma.

Taigi, galimas daiktas, kad tiltas save visiškai aprūpina maistu.

Mano mintis, kad jo ilgį riboja laikas, kurį užtrunka greitasis prekinis traukinys, kasdien atvežantis šviežių daržovių, šiuo atveju nebereikšminga. Tiltas gali būti toks ilgas, koks tik nori.

Ebeleinė Erol prisidega ploną cigarą. Bateliu trepčioja į metalinį grindinį. Atsisuka į mane, vėl sukryžiuoja rankas ant krūtų, uždengtų palaidinės ir švarkelio, kontūrų. Iš tankaus ir brangaus audinio pasiūtas jos sijonas suplazda ir nurimsta. Lengvą dieninių kvepalų aromatą nustelbia kvapnus cigaro dūmas.

– Na, pone Orai?

Apžiūrinėju užbaigtą panelės Erol piešinį.

Plati manevrinės stoties platforma piešinyje papildyta ir pakeista. Geležinkeliai atrodo kaip džiunglių vijokliai, šliaužiantys žeme. Traukiniai – groteskiški, deformuoti, panašūs į gigantiškas lervas ar pūvančių medžių kamienus. Viršuje santvaros ir vamzdžiai šakojasi kaip šakos, išnykstančios nuo džiunglių paklotės kylančiuose dūmuose. Milžiniškas pragariškas miškas. Vienas garvežys pavirtęs iš žemės išnyrančia pabaisa – urzgiančiu liepsnojančiu driežu. Nuo jo bėga maža išsigandusi žmogaus figūra. Vos įžiūrimas miniatiūrinis jos veidelis iškreiptas siaubingo riksmo.

– Turite lakią vaizduotę, – tariu minutę pamąstęs.

Ji tyliai nusijuokia.

– Jums nepatinka?

– Mano skonis galbūt pernelyg primityvus. O piešinys – įspūdingas.

– *Žinau*, – atsako panelė Erol.

Jos balse skamba pasitikėjimas savimi, bet veidas atrodo truputį liūdnas. Norėčiau, kad jos eskizas man patiktų labiau.

Tačiau ką sako gilios, pilkšvai žalios panelės Erol akys? Dabar jos į mane žvelgia beveik užjaučiančiai. Manau, kad man nepaprastai patinka jaunoji dama.

– Jis skirtas jums, – iš kuprinės ištraukia skudurėlį ir šluostosi rankas.

– Tikrai? – nuoširdžiai apsidžiaugiu. – Jūs labai maloni. Ačiū.

Mergina nuima piešinį nuo molberto ir susuka į ritinėlį.

– Galite su juo daryti ką tik norite, – sako ironiškai. – Sulankstykite popierinį lėktuvėlį.

– Jokiu būdu! – pažadu priimdamas dovaną. Jaučiuosi taip, tarsi ką tik gavau diplomą. – Įsirėminsiu ir pakabinsiu bute. Dabar piešinys man patinka daug labiau, nes žinau, kad jį nupiešėte man.

Ebeleinės Erol išvykimai mane pralinksmina. Šį kartą ji sustabdo geležinkelio mechaniko mašiną ant bėgių. Tai gražus, dailiais langais, plokštėmis apkaltas vagonas, kuriame apstu sudėtingų, tačiau pasenusių instrumentų. Viskas iš šviesaus žalvario. Dzingsi pasvaros, po keverzojančiais rašikliais sukasi popieriaus rulonai. Mašina sustojo šnypšdama ir dardėdama, atsivėrė armonikos formos durys ir jaunas prižiūrėtojas pasveikino panelę Erol, susiruošusią vykti pietų pas savo tėvą. Laikau molbertą – gavau nurodymą jį palikti stoginėje. Jos kuprinė prikimšta suvyniotų į ritinėlius piešinių – tai užsakyti darbai, kurių ji čia ir atvyko piešti. Kai užbaigė man skirtą eskizą, dirbo toliau ir tuo pat metu su manimi kalbėjosi. Pastačiusi koją ant vagono laiptelio, ji ištiesia ranką.

– Ačiū už pagalbą, pone Orai.

– Ačiū už piešinį, – paspaudžiu jos plaštaką.

Tarp bato ir sijono apačios pirmą kartą sušmėžuoja kojinė – plonas juodas tinklelis. Sutelkiu dėmesį į panelės Erol akis. Jos linksmai spindi.

– Tikiuosi, dar pasimatysime, – pratariu.

Žvilgteliu į gražius maišelius po pilkšvai žaliomis akimis. Iš tikrųjų – tinklelis. Aš ir vėl sužvejotas. Ji suspaudžia mano ranką. Mane apima kvaila euforija.

– Gerai, pone Orai. Jeigu man pakaks drąsos, leisiu jums pakviesti mane vakarienės.

– Būtų... nepaprastai malonu. Tikiuosi, atrasite neišsenkančių drąsos rezervų artimiausiu metu, – linkteliu ir gaunu dar vieną galimybę užmesti akį į svaiginamai dailią koją.

– Tuomet viso gero, pone Orai. Nepradinkite.

– Nepradingsiu. Viso gero.

Durys užsidaro. Mašina žvangėdama ir šnypšdama nuvažiuoja. Jos paskleisti garų kamuoliai apgaubia mane kaip migla, todėl akys ima ašaroti. Išsitraukiu nosinaitę.

Ant jos atsirado monograma. Panelė Erol viename nosinaitės kampe mėlynais šilkiniais siūlais išsiuvinėjo raidę O.

Kokia malonė! Esu sužavėtas! Ak, tie keli coliai žavios, juodakojinės kojos!

Papietavę mudu su Bruku gurkšnojame karštą vyną „Svaiginančio kablio“ baro salėje su vaizdu į jūrą. Sėdėdami ant kabančių sofų, žiūrime į sumažėjusį žvejybos laivyną. Išplaukiančių tralerių sirenos gaudžia, kai jie praplaukia pro tokius pat stovinčius laivus, kurie atlieka pareigą – prie jų prikabinta aerostatų užtvara.

– Negaliu tavęs kaltinti, – gergždžia Brukas. – Niekada nemaniau, kad tas tipas tau galėtų kuo nors padėti.

Mat jau pasakiau ponui Brukui apie savo sprendimą atsisakyti daktaro Džoiso hipnozės. Abu pažvelgiame į jūrą.

– Prakeikti balionai! – mano draugas piktai dėbteli į akį rėžiančius aerostatus. Jie spindi saulės šviesoje beveik kaip sidabras. Jų šešėliai margina mėlynus įlankos vandenis – dar vienas raštas.

– Aš maniau, kad tu palaikai... – pratariu, bet nutylu, susiraukiu ir įtempiu klausą. Brukas žiūri į mane.

– Ne mano reikalas – palaikyti ar... Orai?

– Ša! – sušnabždu.

Klausausi tolimo garso, paskui atidarau baro langą. Brukas atsistoja. Dabar jau aiškiai girdėti artėjantis aviacinių variklių ūžesys.

– Tik nesakyk, kad tie velniški daiktai grįžta! – sušunka Brukas man už nugaros.

– Jie tikrai grįžta.

Akiratyje pasirodo lėktuvai. Jie skrenda žemiau nei praėjusį kartą, vidurinysis – beveik tame pačiame aukštyje, kokiame yra „Svaiginančio kablio“ baras. Kaip ir anksčiau, išsirikiavę vertikaliai, jie lekia Karalystės link. Ir vėl leidžia tepaluotų dūmų tumulus, palikdami danguje milžiniškas tamsių dėmių juostas. Ant sidabriškai pilkų lėktuvų fiuzeliažų nėra jokių ženklų. Saulės šviesoje spindi sidabro spalvos lakūnų kabinos. Atrodo, kad priešlėktuvinės aerostatų užtvaros yra menka kliūtis. Lėktuvai skrenda maždaug ketvirtis mylios nuo tilto, kur trosų kabo turbūt daugiausia, tačiau mes matome, jog

jiems tereikia nedidelio posūkio, kad išvengtų lyno. Orlaiviai nuūžia tolyn – lieka tik dūmai.

Brukas tvoja kumščiu sau į delną.

– Įžūlūs akiplėšos!

Pastovus jūros vėjas kabančią dūmų uždangą lėtai neša link tilto.

Po poros energingų varžybų skvošo klube paskambinu paveikslų rėmintojui. Panelės Erol piešinys šią popietę buvo padėtas ant medinio pagrindo ir uždengtas neatspindinčiu stiklu.

Pakabinu jį toje vietoje, kur iš ryto krinta šviesa, – virš knygų lentynos, šalia suremontuotų buto durų. Kai ant sienos lyginu paveikslą, pats įsijungia televizorius.

Vyras vis dar guli tarp aparatų. Jo veidas visiškai be išraiškos. Apšvietimas truputį pakito – kambarys atrodo tamsesnis. Greitai reikės keisti lašelinę. Žiūriu į jo išbalusį ir suglebusį veidą. Apima noras pabelsti į ekrano stiklą ir vargšelį pažadinti... Užuot tai padaręs, išjungiu televizorių. Kažin ar verta tikrinti, ar veikia telefonas? Pakeliu ragelį – tie patys tylūs pypsėjimai.

Nusprendžiu vakarieniauti skvošo klubo bare.

Pasak televizijos pranešimo, išgirsto klubo bare, oficiali versija, kodėl atskrido nenaudėliai lėktuvai, yra tokia: tai brangus pokštas, kurį iškrėtė kažkas iš kitos tilto dalies. Tačiau po šiandienio išpuolio aerostatų užtvaros „gynyba“ turi būti sustiprinta (jokios užuominos, kodėl balionai kaba tik vienoje tilto pusėje). Ieškomi nusikaltėliai, atsakingi už nesankcionuotus skrydžius. Administracija prašo, kad visi būtume budrūs.

Bare susirandu pažįstamą žurnalistą.

– Nieko negaliu prie to pridėti, – prisipažįsta jis.

– Ką manote apie Trečiąją miesto biblioteką?

– Mūsų registre duomenų apie ją neradome. Tuose aukštuose buvo kažkoks gaisras ar sprogimas, bet jau seniai. O ar jūs įsitikinęs, kad tai įvyko tik prieš keletą dienų?

– Žinoma.

– Na, greičiausiai jie vis dar mėgina užgesinti gaisrą, – spragteli pirštais. – O! Pasakysiu kai ką, ko jie nepaminėjo žiniose.

– Klausau.

– Jie išsiaiškino, kokia kalba rašo lėktuvai.

– Kokia?

– Brailio.

– Ką?

– Brailio raštu. Aklųjų kalba. Iššifravus paaiškėjo, kad rašo visiškas nesąmones. Bet tai tikrai Brailis.

Atsilošiu kėdėje visiškai apstulbintas, ir šiandien tai jau antras kartas.

Antras

Stoviu tundroje, viržiais apaugusiame lygiame šlaite, kuris po pilku blankiu dangumi driekiasi link kalvagūbrio. Čia šalta, stiprūs vėjo šuorai taršo ir tampo mano plonus drabužius, guldo šiurkščius ir skurdžius dykynės žolynus ir viržius.

Viržynė tęsiasi iki kalvos ir pranyksta pilkoje tolumoje, kai šlaitas ima statėti. Niūrios, žole apžėlusios dykvietės monotoniją griauna tik siauras, tiesus vandens ruožas, primenantis kanalą. Jo paviršių šiaušia šaltas vėjas.

Nuo kalvagūbrio pakalnės atsklinda sirena.

Palei horizontą draikosi vėjo genami ir blaškomi pilki dūmai. Iš už tolimo kalvagūbrio išnyra traukinys. Jam artėjant, vėl pasigirsta sirena – šaiži ir pikta. Juodas garvežys ir keli tamsūs vagonai sudaro neryškią liniją, kuri nukreipta tiesiai į mane.

Pažvelgiu į žemę – stoviu tarp geležinkelio bėgių, dvi plonos metalinės linijos tiesiasi nuo manęs link artėjančio traukinio. Paeinu į šoną ir vėl pasižiūriu žemyn. Tačiau vis dar stoviu tarp bėgių. Vėl pasitraukiu. Bėgiai seka paskui mane.

Jie srovena kaip gyvsidabris ir juda kartu su manimi. Aš ir toliau stoviu tarp bėgių. Traukinio sirena dar kartą suūkia.

Žengiu dar vieną žingsnį į šoną – geležinkelio bėgiai ir vėl persikelia. Atrodo, kad jie slysta per viržynę be pasipriešinimo ir be priežasties. Traukinys artėja.

Imu bėgti, tačiau bėgiai neatsilieka: vienas visada priekyje, kitas – už mano kulno. Bandau sustoti, griūnu, verčiuosi, bet vis dar esu tarp bėgių. Atsikeliu ir pasileidžiu į kitą pusę, tiesiai prieš vėją. Kvėpavimas degina kaip ugnis. Bėgiai slenka priekyje ir užnugaryje. Traukinys – jau visai arti – vėl sukaukia. Jis lengvai įveikia bėgių posūkius ir vingius, kuriuos sukiodamasis ir griuvinėdamas padarau. Bėgu toliau, prakaituodamas, apimtas siaubo, netikėdamas tuo, ką matau, o bėgiai sklandžiai slenka su manimi, išlaikydami pastovų plotį, tobulai prisiderindami prie mano desperatiško smarkaus bėgimo. Traukinys kaukdamas lekia į mane.

Pradeda drebėti žemė. Bėgiai cypia. Aš sušunku ir šalia pamatau kanalą. Neriu į jo banguotus vandenis likus akimirkai iki momento, kai garvežys mane partrenktų.

Po vandeniu yra oro. Grimztu į tirštą šilumą, lėtai apsiverčiu ir regiu vandens paviršių, blizgantį lyg riebaluotas veidrodis. Švelniai nusileidžiu ant samanoto kanalo dugno. Čia tylu ir labai šilta. Viršuje – jokio judėjimo.

Man iš abiejų pusių stovi dvi pilkos, lygios akmeninės sienos. Išsitiesęs visu ūgiu, beveik galėčiau jas abi pasiekti. Priekyje ir užnugaryje sienos šiek tiek išlinksta ir išnyksta blausioje šviesoje, sklindančioje iš viršaus. Paliečiu vieną sieną ir susimušu kojos pirštą į kažką kieto, slypinčio po samanomis.

Nukapstęs truputį samanų, išvystu blizgančio metalo plotelį. Kai nuimu daugiau samanų, matau, kad daiktas panašus į ilgą vamzdį ir yra pritvirtintas prie kanalo dugno. Iš šono jis atrodo kaip stora raidė I. Patyrinėjus iš arčiau, paaiškėja, kad po samanomis jis tęsiasi abiejomis kryptimis. Žalsvai rudas vientisas iškilumas yra vos pastebimas. Palei kitą tunelio sieną – tokia pat iškilusi samanų linija.

Pašoku ir paskubomis dengiu samanomis atvirą bėgio dalį.

Tuo metu pro mane lėtai ima plūsti šiltas oras. Už siauro tunelio posūkio tolumoje pasigirsta silpnas, aukštas artėjančios sirenos kaukimas.

Sėdžiu lengvai pagiringas „Colių“ pusryčių bare, laukiu rūkytos silkės ir galvoju, ar vertėtų nukabinti nuo sienos panelės Erol dovanotą piešinį.

Sapnas mane sukrėtė. Atsibudau suprakaitavęs, varčiausi ir blaškiausi lovoje, kol pagaliau atsikėliau. Nuėjau į vonią nusimaudyti, užmigau

šiltame vandenyje, o atsibudau sušalęs, išsigandęs, drebantis, lyg mane krėstų elektra. Buvau toks sutrikęs, jog man pasirodė, kad įstrigau kažkokiame siaurame tunelyje: vonia – tai tunelis-kanalas, o šaltas vanduo joje – mano paties prakaitas.

Gurkšnodamas kavą skaitau rytinį laikraštį. Administracija kritikuojama už tai, kad nesugebėjo užkirsti kelio vakarykščiam „aviacijos paradui". Šiuo metu svarstomos naujos prevencinės priemonės (neįvardyta – kokios), kurios neleistų toliau pažeidinėti tilto oro erdvės.

Man atneša rūkytą silkę. Ištraukti kauliukai šviesiai rudoje žuvyje – tarsi raštas. Prisimenu savo samprotavimus apie bendrąją tilto topografiją. Stengiuosi nepaisyti pagirių.

Yra trys variantai:

1. Tiltas yra jungtis, siejanti du sausumos masyvus. Jie labai nutolę vienas nuo kito, o tiltas egzistuoja savarankiškai, tačiau transportas važiuoja per jį iš vienos sausumos į kitą.
2. Tiltas yra labai toli į jūrą išsikišęs statinys, tik vienas jo galas sujungtas su sausuma.
3. Tiltas neturi jokio sąlyčio su sausuma, išskyrus saleles po kas trečia jo dalimi.

Antruoju ir trečiuoju atveju egzistuoja galimybė, kad tiltas tebestatomas. Jis gali būti tik prieplauka, kadangi dar nepasiekė kito sausumos masyvo. O jeigu tiltas apskritai nesiriboja su žeme, galbūt jis vis dar statomas ne tik iš vieno galo, tačiau tuo pačiu metu – iš abiejų.

Trečiuoju atveju galima įžvelgti dar vieną įdomią galimybę. Tiltas atrodo tiesus, tačiau yra horizontas, o saulė kyla, daro lanką ir leidžiasi. Tad gali būti, jog tiltas susijungia pats su savimi ir suformuoja uždarą grandinę, topografiškai uždarą ratą, kuris apjuosia Žemės rutulį.

Pakeliui į barą aplankiau biblioteką ir, pavartęs Brailiu parašytą knygą, prisiminiau vis dar dingusią be žinios Trečiąją miesto biblioteką. Po pusryčių mano savijauta pasitaiso, todėl nusprendžiu nueiti į tilto dalį, kurioje įsikūręs daktaro Džoiso kabinetas ir turėtų būti legendinė biblioteka. Pabandysiu dar kartą surasti tą nelemtą vietą.

Dar viena puiki diena. Švelnus šiltas vėjas pučia prieš srovę, įtempia aerostatų užtvaros trosus, todėl pilki balionai bando slinkti tilto link. Danguje jų atsirado ir daugiau. Didelės baržos laiko pusiau pripūstus aerostatus, laukiančius pakilimo, o kai kurie žvejybos laivai jau apginkluoti dviem balionais, kurių iškelti trosai sudaro milžinišką raidę V. Kai kurie balionai nudažyti juodai.

Švilpaudamas ir mosikuodamas lazda žingsniuoju per jungiamąjį tarpatramį iš vienos tilto dalies į kitą. Išmuštas pliušu, tačiau įprastas liftas mane pakelia į aukščiausią leidžiamą aukštą, kuris vis dėlto yra keliais aukštais žemiau nei šios dalies viršūnė. Tamsūs, aukšti ir pelėsiais trenkiantys koridoriai dabar atrodo pažįstami, tiksliau – jų bendri bruožai. Tikrasis koridorių išsidėstymas tebėra paslaptis.

Einu pro senas vėliavas, patamsėjusias nuo ilgo kabėjimo, pro nišas, kurias užima akmenyje įamžinti pareigūnai, pro kambarius, pilnus besišnabždančių tarnautojų tvarkingomis uniformomis. Žengiu per blausias, baltomis plytelėmis išklotas šviesduobes apleistose koridorių sankirtose, žiūriu pro raktų skylutes į užrakintus, tamsius ir tuščius pasažus, kurių grindis dengia keliolikos colių storio dulkių ir šiukšlių sluoksnis. Pamėginu atidaryti duris, bet jų vyriai surūdiję.

Galiausiai pasiekiu pažįstamą vietą. Priekyje, kur koridorius praplatėja, ant kilimo – didelis apvalus šviesos plotas. Oras atsiduoda drėgme – galėčiau prisiekti, kad storas, tamsus kilimas žliugsi po mano kojomis. Matau aukštus augalus vazonuose bei dalį sienos, kurioje turėtų būti įėjimas į L formos liftą. Šviesos ploto viduryje tamsuoja šešėlis, kurio anksčiau nebuvo. Jis juda.

Prieinu šviesą. Didelis apvalus langas tebežvelgia į jūrą kaip milžiniško laikrodžio ciferblatas be rodyklių. Šešėlį meta ponas Džonsonas, daktaro Džoiso pacientas, atsisakantis išlipti iš lopšio. Susikaupęs ir švytėdamas iš pasigėrėjimo jis plauna langą ir skuduru blizgina stiklo vidurį.

Už pono Džonsono nugaros, kiek žemiau jo, gerokai daugiau nei tūkstantis pėdų virš jūros ore plaukia nedidelis traleris.

Laivas kabo ant trijų trosų, yra juodai rudos spalvos, virš vaterlinijos aprūdijęs, apačioje aplipęs polipais. Jis kyla ir lėtai artėja prie tilto.

Prieinu prie lango. Aukštai virš dreifuojančio laivo – trys juodi aerostatai. Pasižiūriu į poną Džonsoną – jis blizgina. Pastuksenu į stiklą. Jis nereaguoja.

Laivas vis kyla ir plaukia tiesiai į didelį apvalų langą. Beldžiu tokiame aukštyje, kokį pasiekiu, mosuoju lazda ir šaukiu visa gerkle:

– Pone Džonsonai! Saugokitės! Atsigręžkite!

Jis nustoja valyti, tačiau tik tam, kad atšlytų, palaimingai nusišypsotų, kvėptelėtų į stiklą ir trintų toliau. Baladoju į langą sulig pono Džonsono keliais – aukščiau nepasiekiu net lazda. Laivas jau už dvidešimties pėdų. Ponas Džonsonas laimingas dirba toliau. Trankau storą stiklą žalvariniu lazdos bumbulu. Stiklas įskyla. Penkiolika pėdų. Laivas jau pono Džonsono kojų lygyje.

– Pone Džonsonai!

Smarkiai smūgiuoju į stiklą, kol jis galiausiai dūžta ir pabyra šukės. Nusvirduliuoju atbulas nuo šukių krušos. Įtūžęs ponas Džonsonas pažvelgia į mane. Dešimt pėdų.

– Už jūsų! – rėkiu rodydamas lazda į laivą ir bėgu slėptis.

Ponas Džonsonas pamato, kaip aš bėgu, ir atsisuka. Laivas maždaug per sieksnį nuo jo. Vyrukas metasi į lopšio dugną tuo pat metu, kai traleris su triuškinančia jėga atsitrenkia į didelio apvalaus lango vidurį. Laivo kilis brūkšteli per lopšio turėklą ir apiberia poną Džonsoną polipais. Lango rėmai pleišėja, stiklo šukės žyra į plačią laiptų aikštelę, dūžtančio stiklo garsas varžosi su traškančio, lūžtančio metalo garsu. Priekinė tralerio dalis įsigrūda į patį lango vidurį, jo metalinis rėmas su baisiu girgždesiu, panašiu į klyksmą, sulinksta kaip gigantiškas voratinklis. Konstrukcija aplink mane sudreba.

Laivas sustoja, truputį atšoka, bet po sekundės toliau grando ir brazduoja sau kelią per viršutinę didžiosios mandalos dalį, pakeliui daužydamas stiklus. Polipai ir dūžtančių langų šukės byrą ant kilimo, kapoja plačius vazoninių augalų lapus it koks smarkus, nuožmus lietus.

Staiga – tiesiog neįtikėtina – traleris dingsta. Jis išnyksta iš akiračio. Nustoja byrėti stiklai. Laivo brūžavimas virpindamas orą nutolsta ir nutyksta kituose viršutinės tilto dalies aukštuose.

Pono Džonsono lopšys supasi pirmyn ir atgal, bet po truputį lėtėja. Langų plovėjas sukruta, apsidairo ir palengva atsistoja. Nuo jo nugaros

kaip žvilganti gyvatės oda nuslenka šukės. Jis nulaižo kelias žaizdeles, atsiradusias ant rankų, nuo pečių atsargiai nusivalo stiklo dulkes, nueina į vis dar lengvai siūbuojančio lopšio galą ir paima trumpakotę šluotą. Šluoja šukes nuo lopšio grindų ir švilpauja. Rekarčiais liūdnai žvilgteli į išmaltą apskritą langą ir sulankstytus jo rėmus.

Stoviu ir žiūriu. Ponas Džonsonas susitvarko lopšį, patikrina jį laikančius lynus, aptvarsto kraujuojančias rankas. Galiausiai gerai apžiūri langą, atranda dar neišdaužtų ir nenuplautų fragmentų ir pradeda juos valyti.

Po susidūrimo su laivu praėjo dešimt minučių, o aš čia vis dar esu vienas. Niekas neatėjo patikrinti, kas nutiko, nekaukia jokios pavojaus sirenos. Ponas Džonsonas plauna ir blizgina. Šiltas vėjelis pučia per sudužusį langą, taršo apdraskytus vazoninių augalų lapus. Toje vietoje, kur buvo L formos lifto durys, dabar tik tuščia siena su nišomis statuloms.

Išeinu. Trečiosios miesto bibliotekos paieškos vėl nutrūko.

Grįžtu į savo butą, o ten – dar didesnė katastrofa.

Pro mano duris pirmyn ir atgal vaikšto vyrai pilkais kombinezonais ir neša visus mano drabužius į vežimėlį. Man stebint šį chaosą, pasirodo dar vienas krovikas, sulinkęs nuo paveikslų ir piešinių naštos. Juos sukrauna į kitą vežimėlį ir grįžta į vidų.

– Ei, jūs! Ką čia išdarinėjate?

Vyrai stabteli ir suglumusiais žvilgsniais į mane pasižiūri. Iš vieno aukšto tipo rankų bandau išplėšti keletą marškinių, bet jis per stiprus, tiesiog stovi ir nustebęs mirksi, tvirtai laikydamas drabužius, kuriuos išsinešė iš mano kambario. Jo bendradarbis gūžteli pečiais ir nueina į butą.

– Sustokit! Dinkite iš čia!

Palieku stuobrį su marškiniais ir įsiveržiu į butą. Ten – visiška maišatis. Visur šmirinėja vyrai pilkais kombinezonais. Jie uždengia baldus baltomis paklodėmis, išnešinėja daiktus, nuiminėja knygas nuo lentynų ir dėlioja į dėžes, nukabinėja nuo sienų paveikslus ir nuo stalų nukrausto puošmenas. Dairausi aplinkui. Esu priblokštas ir apimtas siaubo.

– Baikite pagaliau! Ką, po velnių, jūs čia darote? Liaukitės!

Keli atsisuka, pasižiūri į mane, tačiau nenustoja daryti to, ką daro.

Vienas vyras traukia link durų su visais trimis mano skėčiais.

– Padėk juos atgal! – surinku užtverdamas jam kelią. Pagrasinu lazda.

Jis atima lazdą, prideda prie skėčių kolekcijos ir pradingsta už durų.

– Tai jūs tikriausiai ponas Oras? – iš miegamojo išeina aukštas, plikas, juodą švarką ant kombinezono apsirengęs tipas, vienoje rankoje laikantis juodą skrybėlę, o kitoje – segtuvą.

– Taip, tai aš. Kas per velniava čia vyksta?

– Jūs esate perkeliamas, pone Orai, – šypsosi plikis.

– Ką? Kodėl? Kur? – šaukiu.

Dreba kojos, skrandyje – stiprus šleikštulys.

– Hm... – plikis naršo popierius segtuve. – Aha, štai: U7-asis lygis, 306 kambarys.

– Ką? Kur tai yra?

Negaliu patikėti. *U7?* Be abejonės, tai – *po* geležinkelio aukštu! Bet juk ten gyvena darbininkai, paprasti žmonės. Kas čia darosi? Kodėl jie su manimi taip elgiasi? Tai *turbūt* klaida.

– Tiksliai nežinau, pone, – žvaliai atsako plikis, – tačiau esu tikras, kad surasite, jeigu pasidomėsite.

– Bet kodėl aš perkeliamas?

– Visiškai neįsivaizduoju, pone, – linksmai tauškia jis. – Ar ilgai čia gyvenote?

– Šešis mėnesius.

Iš mano persirengimo kambario vyrai išneša dar daugiau drabužių. Vėl atsigręžiu į plikį.

– Klausykite, čia mano drabužiai. Ką jūs su jais darote?

– Ogi grąžiname, pone, – patikina ir šypsodamasis linkteli.

– *Grąžinate?* Kur? – šaukiu.

Visa tai labai neoru, bet kas man daugiau belieka?

– Nežinau, pone. Tikriausiai tenai, iš kur juos gavote. Jie keliaus tikrai ne į mano departamentą, pone.

– Bet jie – *mano*!

Jis susiraukia, pasižiūri į segtuvą, šlamena popierius. Paskui papurto galvą ir šypsosi patenkintas savimi.

– Ne, pone.

– *Mano!* Velniai griebtų!

– Atleiskite, pone, bet jie – ne jūsų, nes priklauso ligoninės administracijai. Pasižiūrėkite, čia parašyta, – jis parodo segtuvą. Popieriaus lape surašyti mano pirkiniai ligoninės kredito kortele. – Matote? – nudžiunga. – Truputį mane išgąsdinote, pone. Atimti *jūsų* daiktus būtų neteisėta. Jeigu paliestume nors vieną jūsų asmeninį daiktą, galėtumėte iškviesti policiją ir būtumėte visiškai teisus, Jums nevertėtų...

– Bet man buvo pasakyta, kad galiu pirkti ką panorėjęs! Aš gaunu pašalpą! Aš...

– Klausykite, pone, – sako plikis, stebėdamas pro šalį nešamą dar vieną paltų ir skrybėlių pundą ir kažką žymėdamasis segtuve, – aš nesu advokatas, tačiau dirbu šį darbą ilgiau, nei galiu prisiminti. Manau, sužinosite, pone, jeigu panorėsite, kad visi šitie daiktai iš tikrųjų priklauso ligoninei, o jūs viso labo jais naudojotės. Manau, kad jūs tai sužinosite.

– Bet...

– Nežinau, ar jums kas nors paaiškino, pone, bet esu tikras, kad pats tai išsiaiškintumėte, jei norėtumėte įsigilinti į šitą reikalą.

– Aš... – man svaigsta galva. – Klausykite, ar galite sustoti bent minutėlei? – paprašau. – Leiskite man paskambinti savo daktarui. Daktarui Džoisui. Jūs turbūt esate apie jį girdėjęs. Jis viską sutvarkys. Tikriausiai įvyko...

– Nesusipratimas, pone? – plikis švokšdamas nusijuokia. – Vaje, pone. Atsiprašau, kad jus nutraukiau, bet nesusilaikiau. Visi taip sako. Ak, jeigu man mokėtų šilingą kiekvieną kartą, kai išgirstu šią frazę! – jis pakraipo galvą ir nusišluosto skruostą. – Na, jeigu jūs iš tiesų taip manote, pone, susisiekite su atitinkamais valdžios organais, – jis apsidairo, – telefonas kažkur ten...

– Jis *neveikia.*

– O, dar ir kaip veikia, pone! Skambinau juo vos prieš pusvalandį, kad praneščiau departamentui, jog atvykome.

Randu telefoną ant grindų. Jis neveikia, tik spragteli, kai mėginu rinkti numerį. Prieina plikis.

– Neveikia, pone? – jis pasižiūri į savo laikrodį. – Dar ankstoka, pone, – vėl kažką pasižymi segtuve. – Labai energingi tie berniukai

telefonų centrinėje. Labai jau stengiasi, – sučepsi ir vėl nepaprastai patenkintas pakraipo galvą.

– *Prašau*, ar galėtumėte palaukti tik minutėlę. Leiskite man paskambinti savo daktarui. Jis viską sutvarkys. Jo pavardė – Džoisas.

– Nėra jokio reikalo, pone, – linksmai atšauna plikis.

Man topteli atgrasi iki pasišlykštėjimo mintis. Plikis varto lapų šūsnį segtuve. Viename lape jo pirštas nuslenka nuo viršaus iki apačios ir sustoja.

– Štai, pone. Pasižiūrėkite čia.

Ten gerojo daktaro parašas.

– Matote, jis jau žino, pone. Jis leido, – priduria plikasis vyras.

– Taip, – atsisėdu ir žiūriu į tuščią sieną.

– Ar dabar patenkintas, pone? – neatrodo, kad jis kalbėtų lengvabūdiškai ar ironiškai.

– Taip, – girdžiu savo balsą. Jaučiuosi sustingęs, negyvas, suvyniotas į vatą, apmirusiais pojūčiais, sužlugdytas, perdegusiais saugikliais.

– Deja, mums teks paimti ir tai, kuo jūs apsirengęs, – jis įsispitrija į mano drabužius.

– Negali būti, – pratariu pavargusiu balsu. – Jūs rimtai?

– Atleiskite, pone. Mes jums atnešėme gražų ir, galiu pridurti, pone, *naują* kombinezoną. Ar norėtumėte persirengti jau dabar?

– Tai juokinga.

– Žinau, pone. Vis dėlto taisyklės yra taisyklės, ar ne? Esu įsitikinęs, kad jums patiks šis kombinezonas. Jis – naujutėlis.

– *Kombinezonas?*

Darbo drabužis – ryškiai žalias. Prie jo pridedami batai, trumpikės, marškiniai ir labai šiurkštūs apatiniai baltiniai. Persirengiu persirengimo kambaryje. Mano galva tuščia kaip ir sienos.

Kūnas, rodos, juda savo nuožiūra. Automatiškai, mechaniškai padaro judesius, kokių iš jo tikimasi, sustoja ir laukia naujo nurodymo. Tvarkingai sulankstau savo drabužius. Paėmęs švarką, randu Ebeleinės Erol atiduotą nosinaitę. Išimu ją iš viršutinės kišenės.

Grįždamas į svetainę matau, kad plikis žiūri televizorių. Rodo viktoriną. Kai įeinu su drabužių glėbiu, jį išjungia. Užsideda juodą kepurę.

– Štai nosinaitė, – linkteliu į nosinaitę glėbio viršuje. – Joje išsiuvinėta monograma. Ar galėčiau ją pasilikti?

Plikasis vyras pamoja vienam krovikui, kad nuneštų drabužius. Jis paima nosinaitę ir pasižiūri į sąrašą segtuve. Aštriai nudroštu pieštuku pabaksnoja į vieną sąrašo eilutę.

– Taip, čia įrašyta nosinaitė, bet... nepaminėta, kad ant jos yra raidė, – jis papurto nosinaitę, atidžiai apžiūrėdamas išsiuvinėtą raidę O.

Pagalvoju, kad išardys siūlę ir man atiduos siūlus.

– Gerai, pasiimkite ją, – nusileidžia su apmaudu balse.

Paimu nosinaitę.

– Tačiau turėsite apmokėti jos vertę iš naujos pašalpos.

– Ačiū, – šioje situacijoje nepaprastai lengva būti mandagiam.

– Na, štai ir viskas, – dalykiškai tarsteli ir įsikiša pieštuką į vidinę švarko kišenę. Šis gestas man primena gerąjį daktarą. Plikis parodo duris: – Po jūsų.

Įsidedu nosinaitę į ryškaus kombinezono kišenę ir pirma plikojo tipo išeinu iš buto. Visi, išskyrus vieną darbininką, jau išėjo. Paskutinis krovikas laiko į ritinį susuktą didelį popieriaus lapą ir tuščius paveikslo rėmus. Jis palaukia, kol brigadininkas užrakina duris ir uždeda ant jų grandinę, paskui kažką pakužda jam į ausį. Brigadininkas išvynioja susuktą popierių, kuris, pasirodo, yra Ebeleinės Erol piešinys.

– Ar tai jūsų?

Linkteliu.

– Taip, dovana, kurią padovanojo...

– Imkite, – jis įbruka piešinį man į rankas ir nusigręžia.

Abu vyrai nueina koridoriumi. Su piešiniu pasuku link lifto. Žengęs keletą žingsnių, išgirstu, kad kažkas sušunka. Mojuodamas ranka, atskuodžia plikasis brigadininkas. Einu jo pasitikti.

Jis pakrato segtuvą man prie veido.

– Neskubėkite, drauguži. Turime klausimėlį dėl plačiabrylės *skrybėlės*.

– Daktaro F. Džoiso priimamasis. Laba dienelė!

– Čia ponas Oras. Norėčiau pasikalbėti su daktaru Džoisu. Tai labai skubu.

– Pone Orai! Kaip malonu girdėti jūsų balsą! Kaip jaučiatės šią nuostabią dieną?

– Aš... Aš, tiesą sakant, šiuo metu jaučiuosi labai blogai. Mane išmetė iš buto. Ar galėtumėte dabar pakviesti daktarą Džoi...

– Bet tai siaubinga, absoliučiai siaubinga!

– Sutinku. Norėčiau tai aptarti su daktaru Džoisu.

– O, pone Orai, jums reikėtų kreiptis ne į daktarą, o nebent į policiją... Na, turiu galvoje, kad jūsų jie turbūt neišmetė pro balkoną. Kitaip jūs negalėtumėtėte...

– Klausykite, esu jums labai dėkingas už susirūpinimą, bet turiu nedaug pinigų šiam skambučiui, todėl...

– Ką? Jie jus dar ir apiplėšė? Negali būti!

– *Ne.* Paklausykite, *ar galiu pasikalbėti su daktaru Džoisu?*

– Deja, ne, pone Orai. Daktaras šiuo metu konferencijoje... Hm... Tuoj pasižiūrėsiu, kur... A! Manau, kad Pirkimo procedūrų (sutarčių) komitete, Naujų narių rinkimo komiteto pakomitetyje.

– Bet gal galite...

– Ne! Visai ne. Koks aš kvailas. Sumelavau. Tai buvo vakar. Taip ir maniau, kad sakau kažką ne taip. Dabar jis yra Naujų pastatų projektavimo, statymo ir integravimo pakomi...

– Dėl Dievo meilės, žmogau! Man nerūpi, kokiame prakeiktame komitete jis yra! Kada galėčiau su juo pasikalbėti?

– Na, pone Orai, žinote, jums *turėtų* rūpėti. Komitetai, žinote, dirba ir jūsų labui.

– *Kada galėčiau su juo pasikalbėti?*

– Na, nežinau, pone Orai. Ar jis galėtų jums paskambinti vėliau?

– Kada? Negaliu visą dieną stovėti telefono būdelėje.

– Na, o jeigu jis paskambintų į namus?

– Aš ką tik jums pasakiau! Mane išmetė!

– O ar jūs negalite sugrįžti? Esu tikras, kad jeigu iškviestumėte policiją...

– Prie durų prirakinta grandinė. Ir viskas padaryta turint oficialų leidimą, kurį pasirašė ir daktaras Džoisas. Dėl to ir norėčiau pasi...

– Aa! Jūs buvote *perkeltas*, pone Orai! Dabar suprantu! O aš ma...

– Koks čia garsas?

– O, tai pypsėjimas, pone Orai. Turite įmesti dar pinigų.

– Neturiu daugiau pinigų.

– Vaje! Na ką gi, pone Orai, buvo malonu su jumis pabendrauti. Iki. Puikios die...

– Alio? Alio?

U7-asis lygis yra septyniais aukštais žemiau traukinių aukšto. Tai palyginti arti, todėl galima atspėti, kada pravažiuoja vietinis traukinys, ekspresas ir prekinis traukinys vien pagal jų vibracijas, o dardėjimas, cypimas ir dundėjimas tik patvirtina spėjimą. Aukštas – platus, silpnai apšviestas, panašus į urvą ir labai tankiai gyvenamas. Po juo – apšvietimo inžinerijos ir metalo lakštų dirbtuvės, viršuje – dar šeši gyvenamieji aukštai. Troškus oras pilnas prakaito ir užsistovėjusių dūmų kvapų. Man priklauso 306 kambarys. Jame yra tik siaura lova, išklibusi plastmasinė kėdė, stalas ir siaura komoda, bet vis tiek ankšta. Eidamas čia, užuodžiau bendrą tualetą koridoriaus gale. Iš kambario matyti šviesduobė, vargiai verta tokio pavadinimo.

Uždarau duris ir einu į daktaro Džoiso kabinetą kaip automatas – aklas, kurčias ir nemąstantis. Ateinu per vėlai – priimamasis jau uždarytas. Daktaras ir netgi registratorius jau išėję. Aukšto sargas įtariai mane nužiūri ir pasiūlo grįžti į savo aukštą.

Gurgiančiu pilvu, rankomis susiėmęs galvą, sėdžiu ant savo mažos lovos ir klausau pjaunamo metalo spiegimo, sklindančio iš apačioje esančių dirbtuvių. Skauda krūtinę.

Kažkas pasibeldžia į duris.

– Užeikite.

Per duris, sunkiai vilkdamas kojas, įsliūkina murzinas nedidelio ūgio vyras, apsirengęs ilgu, apnešiotu, tamsiai mėlynu paltu. Jis greitai apžvelgia kambarį ir trumpam stabteli prie susukto piešinio ant komodos. Paskui jo žvilgsnis nukrypsta į mane, bet su mano akimis nesusitinka.

– Atsiprašau, drauguži. Tu čia naujas, ar ne? – jis stovi prie pravirų durų, lyg būtų pasiruošęs pro jas išbėgti, susikišęs rankas į gilias palto kišenes.

– Taip, naujas, – pratariu atsistodamas. – Aš esu Džonas Oras.

Ištiesiu ranką. Jis pagriebia ją, bet tuoj pat paleidžia ir paslepia savo ranką.

– Kaip gyvuojate? – vos spėju paklausti.

– Linčas, – kreipiasi į mano krūtinę. – Vadink mane Linčiuku.

– Kuo galėčiau būti jums naudingas, Linčiuk?

Jis gūžteli pečiais.

– Niekuo. Tiesiog gyvename kaimynystėje. Pamaniau, gal tau ko nors reikia.

– Labai malonu. Būčiau labai dėkingas už nedidelį patarimą, kaip gauti man žadėtą pašalpą.

Ponas Linčas pagaliau pažvelgia į mano veidą. Jo veidas senokai praustas, tačiau dulsvai švyti.

– A, taip, dėl šių reikalų galiu padėti. Jokių problemų.

Nusišypsau. Visą tą laiką, kai gyvenau rafinuotoje visuomenėje viršutiniuose tilto aukštuose, nė vienas kaimynas nepalinkėjo net geros dienos, jau nekalbant apie kokios nors pagalbos siūlymą.

Ponas Linčas nusiveda mane į valgyklą, kur nuperka dešros, pagamintos iš žuvų miltų, ir lėkštę jūros dumblių košės. Patiekalai neskanūs, bet aš esu išalkęs. Iš puodukų geriame arbatą. Jis pasisako, kad dirba vagonų šlavėju, o gyvena 308-ame kambaryje. Kai parodau plastikinę apyrankę ir prisipažįstu, kad esu ligonis, tai jam padaro nepaprastai didelį įspūdį. Jis paaiškina, kur nueiti kitą rytą ir kaip atsiimti savo pašalpą. Esu dėkingas. Jis net pasiūlo iki to laiko man paskolinti truputį pinigų, tačiau aš ir taip jaučiuosi pernelyg pamalonintas, todėl padėkojęs atsisakau.

Valgykla triukšminga, prigaravusi, sausakimša, be langų. Čia viskas barška, o kvapai blogai veikia mano virškinimo procesus.

– Tiesiog ėmė ir išspyrė, ar ne?

– Taip. Mano daktaras tai leido. Atsisakiau gydymo, kurį jis man siūlė. Tikriausiai dėl to mane ir perkėlė. Galbūt ir klystu.

– Koks šunsnukis, ar ne? – ponas Linčas supykęs pakraipo galvą. – Tie daktarai...

– Tai labai kerštinga ir niekinga, bet manau, kad turiu kaltinti tik save.

– Visiški niekšai, – laikosi savo nuomonės ponas Linčas ir iš puodelio gurkšnoja arbatą. Jis ją sriaubia. Tas garsas veikia mane kaip rašomosios lentos draskymas nagais. Grikšteliu dantimis. Pasižiūriu į laikrodį virš maisto išdavimo langelio. Pabandysiu susisiekti su Bruku. Jis turbūt greitai pasirodys „Svaiginančio kablio“ bare.

Ponas Linčas išsiima tabako, popieriuką ir susisuka cigaretę. Per nosį stipriai įtraukia oro ir iš jo gerklės išsiveržia švarkščiantis, karkiantis katarinis garsas. Pasiruošimą rūkyti užbaigia gargždaus kosulio serija, tarsi pono Linčo krūtinėje būtų energingai purtomas didelis maišas akmenų.

– Tau reikia kažkur eiti, drauguži? – klausia ponas Linčas, pastebėjęs mano žvilgtelėjimą į laikrodį. Jis prisidega cigaretę ir išleidžia aitrų dūmų debesį.

– Taip. Iš tiesų man jau metas. Turiu susitikti su senu bičiuliu, – atsistoju. – Labai jums ačiū, pone Linčai. Atsiprašau, kad taip skubu. Kai vėl turėsiu lėšų, tikiuosi, leisite jums atsilyginti už dosnumą.

– Jokių problemų, drauguži. Jei rytoj reikės pagalbos, pasibelsk. Man laisva diena.

– Dėkoju. Jūs geras žmogus, pone Linčai. Geros jums dienos.

– Aha. Iki.

Į „Svaiginantį kablį“ nusigaunu vėliau, negu ketinau tenai atsidurti. Skauda kojas. Reikėjo priimti pono Linčo siūlytus pinigus ir važiuoti traukiniu. Stebiuosi, koks nemalonus pasidaro vaikščiojimas, kai einama iš reikalo, o ne iš neturėjimo ką veikti. Taip pat suprantu, kad esu vertinamas pagal dėvimą uniformą, dėl kurios mano veidas, regis, tampa beveik nematomas. Nepaisant to, žingsniuoju pakelta galva ir tiesia nugara, lyg vis dar vilkėčiau savo geriausią paltą ir geriausią kostiumą, ir įsivaizduoju, kad dabar mano lazda dar pastebimesnė, nei buvo tada, kai ją iš tiesų laikiau ir ja mosikavau.

Vis dėlto „Svaiginančio kablio“ durininkui tai nepadaro jokio įspūdžio.

– Nejaugi manęs neatpažįstate? Aš čia nuolat lankausi. Aš – ponas Oras. Pasižiūrėkite, – parodau plastikinę apyrankę.

Jis nekreipia dėmesio. Manau, jam gėda su manimi kalbėtis ir tuo pačiu metu kilnoti kepurę ir varstyti duris lankytojams.

– Pasitrauk, gerai?

– Argi neatpažįstate manęs? Pasižiūrėkite į mano veidą, o ne į prakeiktą kombinezoną. Bent jau praneškite apie mane ponui Brukui... Ar jis dar čia? Brukas yra inžinierius. Žemo ūgio, juodbruvas, kiek susikūprinęs vyrukas...

Durininkas už mane aukštesnis ir stipresnis. Jei būtų kitaip, mėginčiau jėga prasibrauti į vidų.

– Nešdinkis arba turėsi problemų, – pagrasina durininkas, žvilgtelėdamas į platų koridorių, vedantį į barą, lyg kažko ieškotų.

– Čia buvau dar užpraeitą naktį. Aš esu vyrukas, atidavęs tokiam tipui Baučui skrybėlę. Tikrai turėtumėte prisiminti. Jūs laikėte skrybėlę, o jis į ją privėmė.

Durininkas nusišypso, prideda ranką prie kepurės ir įleidžia į barą man nepažįstamą porelę.

– Klausyk, drauguži, dvi praėjusias savaites aš nedirbau. Greičiau atsiknisk arba pasigailėsi.

– A... suprantu. Atsiprašau. Bet noriu paprašyti: jeigu parašyčiau raštelį, ar galėtumėte...

Nespėju pabaigti. Durininkas vėl apsidairo, įsitikina, kad koridoriuje nieko nėra, ir sunkiu, pirštinėtu kumščiu smogia man į pilvą. Baisiai skausmingas smūgis. Kai susilenkiu dvilinkas, kitą smūgį suduoda į smakrą, sukrėsdamas mano galvą. Svirduliuoju atatupstas, apkvaitęs nuo skausmo. Tuomet jis trenkia man į akį. Tai parbloškiantis smūgis.

Apsvaigęs nugriūnu ant grindų. Mane sugriebia už kombinezono kelnių ir apykaklės, nutempia pro duris į šaltą orą ir numeta ant metalinės dangos. Dar du stiprūs smūgiai į pašonę. Atrodo, spyriai.

Durys užsitrenkia. Pučia vėjas.

Kurį laiką guliu tokioje padėtyje, kokioje mane paliko, ir negaliu pajudėti. Pilve didėja pulsuojantis, tvinkčiojantis skausmas. Nematydamas, kur (akys pasruvusios krauju), išvemiu žuvinę dešrą ir jūros dumblius.

Guliu ankštoje lovoje. Kambaryje, kuris yra virš manęs, ginčijasi vyras ir moteris. Esu kankinamas skausmo. Jaučiu šleikštulį, bet tuo pačiu metu ir alkį. Skauda viską: galvą, dantis, žandikaulius, dešinę akį,

smilkinį, skrandį, pilvą ir šoną. Tikra kančios simfonija. Joje visiškai nuslopsta maudžiantis šnabždesys – mano senos traumos atgarsis, giluminis, apvalus krūtinės skausmas, prie kurio jau spėjau priprasti.

Aš – švarus. Šiaip taip išsiploviau burną ir ant prakirsto antakio užsidėjau nosinaitę. Nelabai atsimenu, kaip parėjau ar parsvirduliavau, bet aš tai padariau, apsvaigęs nuo skausmo lyg nuo girtumo.

Lovoje nepatogu, tačiau tai vienintelė vieta, kurioje galiu atlaikyti mane užtvindančias skausmo bangas, besidaužančias į kūno pakrantę.

Vidurnaktį pagaliau esu nuplukdomas į miegą. Deja, dreifuoju ne ramioje jūroje, bet liepsnojančiame naftos vandenyne. Iš būdravimo kankinimų, kuriems mąstantis protas, laukdamas, kol praeis skausmas, bent jau stengiasi rasti kontekstą, patenku į pusiau sąmoningą kančios transą. Jame trumpesni, greitesni, stipresni smegenų signalai vien tik praneša apie rėkiančius nervus ir kūno skausmus, ir nėra nė gyvos dvasios, kuriai verkdamas galėčiau pasiguosti.

Trečias

Nežinau, kiek laiko čia praleidau. Daug. Nežinau, kur ši vieta. Kažkur toli. Nežinau, kodėl aš čia. Dėl to, kad kažką padariau blogai. Nežinau, ar ilgai čia teks būti. Ilgai.

Šis tiltas neilgas, bet jo galo nematyti. Aš netoli kranto, bet niekada jo nepasieksiu. Einu, bet niekaip nepajudu iš vietos. Žengiu greitai ar lėtai, bėgu tiesiai ar vingiais, grįžtu atgal ar šuoliuoju priekin, metuosi į šoną ar sustoju – jokio skirtumo.

Tiltas – geležinis. Jo stora, sunki, aprūdijusios, gruoblėtos ir besilupančios geležies konstrukcija po mano kojomis skleidžia negyvą, sunkų garsą. Garsas toks prislopintas ir sunkus, kad tai beveik ne garsas, bet mano žingsnių sukeliamas pojūtis, kuris per kaulus keliauja į galvą. Atrodo, kad tiltas – iš vientisos geležies. Galbūt kažkada toks nebuvo, galbūt buvo sukniedytas, bet dabar jis vientisas, surūdijęs į vieną irstantį darinį. Arba galbūt jis suvirintas. Koks skirtumas.

Tiltas nėra didelis. Jis kerta siaurą upę, kurią matau pro storus geležinius aukštos baliustrados strypus. Upė išnyra iš rūko ir teka po tiltu tiesiai ir lėtai, o paskui taip pat tiesiai ir lėtai dingsta tame pačiame prakeiktame rūke.

Galėčiau perplaukti upę per porą minučių (jeigu joje nebūtų plėšriųjų žuvų), galėčiau pereiti į kitą pusę tiltu, ir dar gerokai greičiau, net jeigu eičiau lėtai.

Tiltas yra apskritimo dalis, galbūt viršutinis jo ketvirtadalis. Visas tiltas sudaro didžiulį tuščiavidurį ratą, kuris juosia upę.

Už manęs – akmenimis grįstas kelias, einantis per pelkę. Kitame krante yra mano damos. Jos poilsiauja arba pramogauja mažuose paviljonuose arba atviruose vežimuose, stovinčiuose pievelėje, arba (tai retkarčiais pavyksta pamatyti, kai prasisklaido rūkas) prie aukštų, plačialapių medžių. Aš nuolat einu link tų damų. Kartais lėtai, kartais greitai. Esu net bėgęs. Jos mane vilioja, man moja ir tiesia į mane rankas. Jos šaukia mane kalbomis, kurių nesuprantu, o jų balsai yra švelnūs ir malonūs, šilti ir kviečiantys, pripildantys mane pasiutiško geismo.

Damos vaikštinėja pirmyn ir atgal arba gulinėja ant satininių pagalvių mažuose paviljonuose ir plačiuose vežimuose. Jos apsirengusios kuo įvairiausiai. Vienos dėvi griežtus ir oficialius apdarus, dengiančius jas nuo kaklo iki kulnų, kitos nešioja laisvus, šilko bangomis ant kūnų krintančius drabužius. Yra ir vilkinčių plonais, permatomais drabužėliais arba tokiais, kuriuose gausu tyčia praplėštų skylių, todėl jų putlūs, jauni kūnai (balti kaip alebastras, juodi kaip gagatas, auksaspalviai kaip auksas) šviečia taip, tarsi jaunystė ir žydintis brandumas degtų juose ryškia ir karšta liepsna, kurią įžvelgia mano akys.

Kartais jos lėtai prieš mane nusirenginėja, žiūrėdamos į mane. Jų didelės, liūdnos akys kupinos geismo, jų grakščios, gležnos rankos palengva kyla prie pečių, atsega ir nusmaukia petnešėles, nubraukia medžiagos sluoksnius tarsi vandens lašus, likusius po maudynių. Aš kaukiu, bėgu link jų dar greičiau. Aš joms šaukiu.

Būna, kad jos prieina prie pat kranto, labai arti tilto krašto, nusiplėšia drabužius ir klykia man, gniauždamos kumštelius ir siūbuodamos klubais. Atsiklaupia ant kelių išskėstomis kojomis, maldauja su ašaromis ir tiesia į mane rankas. Aš taip pat šaukiu ir veržiuos į priekį, lekiu iš visų jėgų, įsitempęs nuo aistros. Varpa styro priešais mane kaip vėliavėlės kotas. Bėgu, kratau ją ir riaumoju, apimtas nepatenkinamo geismo. Daug kartų ejakuliuoju ir krentu nusilpęs ir išsikvėpęs ant kietos, geležinės tilto dangos. Gulėdamas šnopuoju, kūkčioju, verkiu, daužau besilupančią geležį rankomis, kol jos pradeda kraujuoti.

Kartais moterys mylisi mano akivaizdoje. Tada aš staugiu ir raunuosi plaukus. Kai kada jos tai daro kelias valandas – švelniai bučiuo-

jasi, glamonėjasi ir laižo viena kitą. Jos vaitoja patirdamos orgazmą, o jų susiglaudę kūnai trūkčioja, pulsuoja vienu ritmu. Retkarčiais, kai mylisi, jos žiūri į mane, ir niekada nesuprantu, ar didelių ir drėgnų akių žvilgsniai dar liūdni ir ilgesingi, ar jau persisotinę ir pašaipūs. Sustoju ir grūmoju joms kumščiu, šaukiu ir jas baru:

– Kalės! Nedėkingosios! Prakeiktos kankintojos! Velnio išperos! O kaip aš? Ateikite čia! Jūs ateikite pas mane! Greičiau! Nagi, tik keli žingsniai! Arba mestelkite man sumautą virvę!

Jos to nepadaro. Tik puikuojasi, nusirenginėja, dulkinasi, miega, skaito senas knygas, ruošia valgį ir palieka ant tilto krašto ryžių popieriaus padėkliukus su maistu, kad galėčiau numalšinti alkį. (Bet kartais maištauju. Numetu padėkliukus į upę. Plėšriosios žuvys sušveičia ir maistą, ir padėkliukus.) Vis tiek moterys neužlipa ant tilto. Prisimenu, kad raganos negali bristi į vandenį.

Aš einu. Tiltas, kiek dundėdamas ir drebėdamas, pamažu sukasi. Jo kraštuose esantys strypai lėtai skrodžia rūką. Kai bėgu, tiltas greitai padidina apsukas, juda mano greičiu ir dreba po kojomis, o abiejose pusėse rūke girgžda strypai. Sustoju – sustoja ir tiltas. Vis dar esu virš siauros, lėtai tekančios upės vidurio. Atsisėdu. Tiltas nejuda. Pašoku ir puolu link kranto, kuriame yra damos. Verčiuosi kūliavirsčiu, šliaužiu, strykčioju, šokinėju ar lekiu šuoliais, bet tiltas sukasi tai į vieną, tai į kitą pusę, niekuomet neleisdamas atitrūkti daugiau nei kelis žingsnius, ir kiekvieną kartą galiausiai mane grąžina atgal – į plokščią savo viršų, į patį savo vidurį virš vangios tėkmės. Aš esu tilto sąvara.

Miegu dažniausiai naktį, o kartais ir dieną, tilto viduryje. Kelis kartus palaukiau gilios nakties, kelias valandas apsimečiau miegąs, o tada – pirmyn! Šoku! Staigus išsiveržimas. Vienas galingas šuolis! Vienintelis šuolis! Opapa!

Tačiau tiltas, perpratęs apgaulę, bemat pajuda. Po kelių sekundžių – nesvarbu, ar bėgu, ar šokinėju, ar verčiuosi kūliais – jis grąžina mane į tą pačią vietą virš upės vidurio.

Prieš tiltą mėginau panaudoti jo inerciją, numanomą jo pagreitį ir didžiulę masę – iš pradžių pasileisdavau į vieną pusę, paskui – į kitą, bandydamas staigiais krypties pakeitimais tą niekšą netikėtai užklupti,

apgauti, pergudrauti, apmulkinti, įrodyti, kad esu greitesnis už jį. (Žinoma, nepamiršdavau plėšriųjų žuvų ir visada stengiausi apskaičiuoti, kad, perbėgęs tiltą, atsidurčiau krante su damomis.) Deja, viskas veltui. Nors tilto svoris ir dydis turėtų jį apsunkinti ir sulėtinti, jis visuomet judėdavo greičiau už mane, todėl nė karto nepriartėjau prie kranto arčiau nei per šešis šuolius.

Kartais papučia vėjelis – per silpnas, kad išsklaidytų rūką, bet man užtenka ir tokio. Jeigu pučia nuo kito kranto, atneša damų kvepalų ir kūno kvapus. Užspaudžiu nosį. Plėšau skiautes nuo savo skarmalų ir jomis užsikemšu šnerves. Svarstau – gal tomis skiautėmis užsikimšti ausis ar net užsirišti akis.

Kas keliasdešimt dienų iš miško, esančio už pievelės, išbėga žemaūgiai, juodbruvi, kresni, apsirengę kaip satyrai vyrukai ir puola damas. Jos, pavaidinusios besipriešinančias ir demonstratyviai pakoketavusios, su akivaizdžiu pasimėgavimu atsiduoda neūžaugoms meilužiams. Orgijos tęsiasi be perstojo ištisas dienas ir naktis. Jose išbandomos visos įmanomos lytinio iškrypimo formos. Naktį reginį apšviečia raudoni žibintai ir laužai. Per orgijas suvartojami kalnai mėsos, egzotiškų vaisių ir aštrių delikatesų, išgeriama daugybė vynmaišių vyno ir stipriųjų alkoholinių gėrimų butelių. Tokiais atvejais paprastai mane pamiršta ir netgi ant tilto nepalieka maisto, todėl badauju, kol jie daugiau nei iki soties patenkina visus įmanomus poreikius. Sėdžiu nusisukęs, rūsčiai žvelgiu į drėgną ir šaltą pelkę ir ją kertantį nepasiekiamą kelią, tirtėdamas iš pykčio ir pavydo, kankinamas iš kito kranto sklindančių dejonių, klyksmų ir kepamos sultingos mėsos kvapų.

Kartą net užkimau, rėkdamas ant damų ir jų meilužių, susižeidžiau kulkšnį, šokinėdamas vietoje, ir įsikandau liežuvį besikeikdamas. Palaukiau, kol užsinorėjau tuštintis, ir apmėčiau juos savo šūdais. Tačiau tie šlykštūs ištvirkėliai mano išmatas *panaudojo* nešvankiems seksualiniams žaidimams.

Kai žemaūgiai tamsiaveidžiai vyrukai, apsirengę kaip satyrai, vos vilkdami kojas sugrįždavo į mišką, damos išmiegodavo įvairių piktnaudžiavimų pasekmes ir būdavo tokios pat, kaip ir anksčiau, tik atrodė kiek atgailaujančios, net liūdnai susimąsčiusios. Jos ruošdavo

man ypatingus patiekalus ir duodavo daugiau maisto nei paprastai, tačiau aš vis tiek dažnai susierzindavau ir mėtydavau maistą į jas arba į upę plėšriosioms žuvims. Baigusios liūdėti ir apgailestauti, damos grįždavo prie senų įpročių – miegodavo, skaitydavo, vaikštinėdavo, nusirenginėdavo ir mylėdavosi tarpusavyje.

Galbūt tiltas surūdys nuo mano ašarų. Tuomet galėsiu pagaliau nuo jo pabėgti.

Šiandien rūkas išsisklaidė. Neilgam, bet man pakako. Mano tiltas yra begalinis, tačiau aš pasiekiau galą.

Aš ne vienas.

Išsisklaidžius rūkui išvydau, kad abiejose tilto pusėse upė teka į neįžvelgiamus tolius. Viename jos krante yra pelkė, kitame – pieva ir miškas. Aukštupyje, maždaug už šimto žingsnių, stovi dar vienas tiltas, lygiai toks pat kaip mano: geležinis, panašus į pusę apskritimo, su storais geležiniais strypais šonuose. Ant tilto – vyras, įsikabinęs į strypus ir žvelgiantis į mane. Už šio tilto – vėl tiltas ir kitas vyras. Ir tai tęsiasi tol, kol vis tolimesnių tiltų eilė pavirsta geležiniu, į niekur vedančiu tuneliu. Prie kiekvieno tilto yra kelias per pelkę, prie kiekvieno – paviljonai ir vežimai su damomis. Vaizdas žemupyje – toks pats. Bet mano damos, atrodo, to nepastebi.

Vyras ant artimiausio tilto, esančio žemupyje, kurį laiką į mane žiūri, paskui puola bėgti (stebiu, kaip sukasi jo tiltas, ir esu sužavėtas pastovaus sklandumo). Vyras sustoja, vėl pasižiūri į mane, po to – į tiltą, kuris yra šalia jo, žemupyje. Strypais jis užsliuogia į viršų, atsistoja ant turėklų ir – trumpai padvejojęs – krenta į upę. Vanduo raudonai suputoja. Vyras surinka ir panyra.

Sugrįžta rūkas. Kurį laiką šaukiu, tačiau nei iš aukštupio, nei iš žemupio niekas neatsiliepia.

Dabar bėgu. Vienodai, greitai ir ryžtingai. Jau kelias valandas. Temsta. Damos sunerimusios – sutrypiau tris jų padėklus, pilnus maisto.

Mano damos stovi ir stebi mane liūdnomis didelėmis akimis, kuriose – susitaikymas, lyg būtų mačiusios tai ir anksčiau, lyg kiekvieną kartą viskas baigtųsi taip pat.

Aš bėgu ir bėgu. Tiltas ir aš dabar esame vienis, to paties didžiulio, stabilaus mechanizmo dalis, akis, į kurią neria upė. Bėgsiu, kol nugriūsiu, kol mirsiu. Kitaip tariant, amžinai.

Mano damos verkia, bet aš esu laimingas. Jos pagautos, įkalintos, sukaustytos, nuleidusios galvas, o aš – laisvas.

Atsibundu nuo riksmo, manydamas, kad esu sukaustytas ledo, šaltesnio nei tas, kuris susidaro iš vandens. Jis toks šaltas, kad degina kaip išlydytas akmuo, ir toks sunkus, kad triuškinančiai slegia.

Riksmas ne mano. Aš tyliu, o spiegia metalo lakštų dirbtuvės. Apsirengiu, klupinėdamas nueinu į tualetą, nusiprausiu. Nusišluostau rankas į nosinaitę. Veidrodyje matau savo veidą, ištinusį ir pakeitusį spalvą. Jaučiu, kad keli dantys šiek tiek laisvesni, nei turėtų būti. Visas kūnas nusėtas mėlynėmis, bet rimtų sužeidimų, regis, nėra.

Įstaigoje, kurioje užsiregistruoju, kad pasiimčiau pašalpą, sužinau, jog šį mėnesį man skiriama tik pusė pašalpos, nes turiu sumokėti skolą už nosinaitę ir skrybėlę. Gaunu truputį pinigų.

Mane nukreipia į dėvėtų drabužių parduotuvę, kurioje nusiperku ilgą, panešiotą paltą. Jis bent jau paslepia žalią kombinezoną. Pusės gautų pinigų nebelieka. Žingsniuoju į kitą tilto dalį, vis dar pasiryžęs pasikalbėti su daktaru Džoisu, tačiau netrukus pasidaro silpna – tenka važiuoti tramvajumi ir už bilietą mokėti grynaisiais.

– Traumatologijos skyrius yra trimis aukštais žemiau, už dviejų kvartalų Karalystės linkme, – informuoja jaunasis registratorius, vos įžengiu į gerojo daktaro priimamąjį. Jis įbeda akis į laikraštį. Nei kavos, nei arbatos nesiūlo.

– Norėčiau pasikalbėti su daktaru Džoisu. Aš – ponas Oras. Gal pamenate, vakar kalbėjomės telefonu?

Jaunuolis pakelia tobulai šviesias akis ir bodėdamasis nužvelgia mane nuo galvos iki kojų. Prie lygaus skruosto priglaudžia pirštą nudailintu nagu ir įkvepia pro švytinčius, baltus, nepriekaištingus dantis.

– Ponas... *Oras?* – jis pasisuka į kartoteką.

Vėl darosi silpna. Atsisėdu ant kėdės. Registratorius piktai dėbteli.

– Ar sakiau, kad galite atsisėsti?

– Ne. O ar aš prašiau leidimo?

– Ką gi, tikiuosi, kad tas paltas švarus.

– Ar leisite man susitikti su daktaru?

– Ieškau jūsų kortelės.

– Tai ar jūs mane atsimenate?

Jis atidžiai mane apžiūri.

– Taip, bet jūs buvote perkeltas, ar ne?

– O koks skirtumas?

Jis skeptiškai nusijuokia ir linguodamas galvą kuičiasi kartotekoje.

– A, taip ir maniau, – ištraukia raudoną kortelę ir perskaito: – Jūs esate perkeltas.

– Aš tai jau pastebėjau. Mano naujasis adresas yra...

– Ne. Turiu galvoje, kad turite naują daktarą.

– Nenoriu naujo daktaro. Man reikia daktaro Džoiso.

– Ak, jūs nenorite? – jis nusijuokia ir pirštu pabaksnoja raudoną kortelę. – Deja, tai priklauso ne nuo jūsų. Daktaras Džoisas jus perdavė kažkam kitam, ir viskas. Jeigu jums tai nepatinka, jūsų bėda, – jis padeda raudoną kortelę atgal į kartoteką. – O dabar prašyčiau išeiti.

Nueinu prie daktaro kabineto durų. Jos užrakintos.

Jaunuolis nepakelia akių nuo laikraščio. Bandau pasižiūrėti pro matinį durų stiklą, mandagiai pabeldžiu.

– Daktare Džoisai! Daktare Džoisai!

Jaunasis registratorius kikena. Atsigręžiu į jį, bet kaip tik tuo metu suskamba telefonas. Jis pakelia ragelį.

– Daktaro Džoiso kabinetas, – atsiliepia registratorius. – Ne, deja, daktaro šiuo metu nėra. Jis kasmetėje vyresniųjų administratorių konferencijoje, – tai sakydamas jis pasisuka kėdėje ir žvelgia į mane piktdžiugiško pranašumo kupinu žvilgsniu. – Už dviejų savaičių, – rodo man dantis. – Ar norite, kad padiktuočiau tolimąjį kodą? O, taip, labas *rytas,* pareigūne. Taip, žinoma, ponas Berklis. O kaip sekasi jums?.. Nejaugi? Kas jis? Skalbimo mašina? Jis iš tikrųjų taip elgiasi? Na, turiu pasakyti, tai nauja. Hm... hm... – jaunasis registratorius stengiasi atrodyti kaip rimtas specialistas ir užsirašo į bloknotą. – Ir kiek kojinių jis suvalgė?.. Supratau. Gerai. Taip, supratau. Tučtuojau nusiųsiu pavaduojantį gydytoją į savitarnos skalbyklą. Viskas *labai* gerai, pareigūne. Gal galėčiau jums palinkėti nuostabios dienos? Viso geriausio.

Mano naujojo daktaro pavardė – Anzanas. Jo kabinetas maždaug ketvirtadaliu mažesnis nei daktaro Džoiso, aštuoniolika aukštų žemiau, be lango į lauko pusę. Anzanas – senas, storokas vyras retais, geltonais plaukais ir tokiais pat dantimis.

Kad su juo susitikčiau, turėjau palaukti dvi valandas.

– Ne, – sako daktaras, – nemanau, kad dėl jūsų perkėlimo galėčiau kuo nors padėti. Suprantate, aš čia ne tam. Duokite man laiko. Leiskite perskaityti jūsų ligos istoriją. Būkite kantrus. Šiuo metu esu užsivertęs darbais. Užsiimsiu jumis, kai tik galėsiu. Tada ir pagalvosime, kaip jus pagydyti. Na, ką pasakysite? – jis bando vaizduoti linksmą ir teikiantį vilčių.

– O iki to laiko? – klausiu jausdamas nuovargį.

Mano išvaizda tikriausiai pasibaisėtina. Veidas skausmingai tvinkčioja, neprimatau kairiąja akimi, neplauti plaukai, šį rytą nesugebėjau nusiskusti. Argi aš galiu įtikinamai reikalauti ankstesnio gyvenimo būdo, kai šitaip atrodau, esu prastai apsirengęs ir, man regis, visomis prasmėmis sumuštas?

– Iki to laiko? – daktaras Anzanas suglumsta, gūžteli pečiais. – Ar jums reikia recepto? O gal pakanka to, kas buvo išrašyta?.. – jis tiesia ranką link receptų knygelės.

Aš papurtau galvą.

– Turiu galvoje, ką man daryti tokioje... padėtyje?

– Nelabai galiu padėti, pone Orai. Aš nesu daktaras Džoisas. Man nepavyksta gauti net didesnio kabineto, o apie pacientus nėra ką ir kalbėti, – seno daktaro balse girdėti kartėlis ir susierzinimas. – Tiesiog palaukite, kol bus peržiūrėta jūsų byla. Pateiksiu atitinkamas rekomendacijas. Ar dar turite kokių nors klausimų? Suprantate, esu labai užimtas žmogus. Aš negaliu lakstyti po konferencijas.

– Ne, daugiau klausimų neturiu, – atsistoju. – Ačiū už man skirtą laiką.

– Nėra už ką. Nėra už ką. Dėl konsultacijos laiko su jumis susisieks mano sekretorius. Manau, tai bus labai greitai. Ir jeigu jums dar ko nors reikės, galite man skambinti.

Grįžtu į savo kambarį.

Tarpduryje vėl pasirodo ponas Linčas.

– Pone Linčai! Laba diena!

– Po velnių! Kas tau atsitiko?

– Susiginčijau su kuoktelėjusiu durininku. Užeikite. Ar norėtumėte prisėsti?

– Negaliu pasilikti. Štai, atnešiau šitą, – jis bruka man į rankas sulenktą užantspauduotą voką. Ant jo liko pono Linčo pirštų žymės. Atplėšiu voką. – Paštininkas užkišo jį už durų. Kas nors galėjo pavogti.

– Ačiū, pone Linčai, – sakau. – Ar tikrai negalite pasilikti? Noriu jums atsidėkoti už vakarykštį gerumą, todėl kviečiu vakarienės.

– Atleisk, drauguži, negaliu. Turiu dirbti viršvalandžius.

– Gerai, tuomet kitą kartą.

Peržvelgiu laiškelį. Jis nuo Ebeleinės Erol. Ji prisipažįsta, jog labai begėdiškai prisidengė fiktyviu pasimatymu su manimi, nes šį vakarą nori išsisukti nuo dalyvavimo renginyje, kuris gali būti mirtinai nuobodus. Klausia, ar sutikčiau tapti jos bendrininku? Ji parašė savo tėvų buto telefono numerį ir prašo paskambinti. Patikrinu adresą – laiškas persiųstas iš mano senojo buto.

– Ar viskas gerai? – klausia ponas Linčas, susikišęs rankas į palto kišenes taip giliai, jog atrodo, kad kelnių atraitai pilni vogto švino, o jis desperatiškai bando juos išlaikyti. – Na, ar geros naujienos?

– Taip, pone Linčai. Tiesą pasakius, viena panelė prašo, kad ją pasikviesčiau vakarienės... Turiu jai paskambinti. Bet nepamirškite, kad po to jūs esate pirmas, kurį pavaišinsiu pagal savo kuklias galimybes.

– Kaip pasakysi, drauguži.

Mano laimei, panelė Erol namuose. Kažkoks žmogus – tikriausiai tarnas – nueina jos pakviesti. Laukimas man kainuoja kelias monetas. Matyt, Erolų butas yra labai didelis.

– Pone Orai! Sveiki! – pasisveikina pridususi.

– Laba diena, panele Erol. Gavau jūsų laiškelį.

– O! Puiku! Ar jūs šįvakar laisvas?

– Taip. Norėčiau su jumis susitikti, bet...

– Kas nutiko, pone Orai? Kalbate lyg peršalęs.

– Tai ne peršalimas, tai mano burna... Tai... – nutylu kelioms sekun-

dėms. – Panele Erol, labai norėčiau šį vakarą su jumis susitikti, bet gaila, kad... mano gyvenimas, galima sakyti, apsivertė aukštyn kojomis. Buvau perkeltas, iš esmės pažemintas. Daktaras Džoisas nuleido mane žemyn, tiksliau – į U7-ąjį lygį.

– Štai kaip...

Bespalvė intonacija, kuria ji ištaria šiuos paprastus žodžius, tokioje karštligiškoje padėtyje man pasako daugiau, negu visa valanda mandagių aiškinimų apie nuosavybės teisę, visuomeninę padėtį, protingumą ir taktiškumą. Galbūt tikimasi, kad dar ką nors pridurčiau, bet aš negaliu. Kiek tenka laukti kito žodžio? Daugiausia dvi sekundes? Tris? Trumpai, matuojant tilto laiku, tačiau, kita vertus, labai ilgai, nes per šį laiko tarpą iš nevilties akimirksnio pakylu į pykčio plynaukštes. Ar padėti ragelį, pasitraukti, kuo greičiau ir kuo garbingiau užbaigti šį nemalonų reikalą? Taip, tuojau pat užgniaušiu savo kartėlį... bet nepajėgiu. Netrukus ryšiuosi ir apsaugosiu merginą nuo papildomų keblumų.

– Labai atsiprašau, pone Orai. Aš tik nuėjau uždaryti durų. Netoliese šlaistosi mano brolis. Kur, sakote, jie jus perkėlė? Gal galiu padėti? Gal norėtumėte, kad dabar pas jus atvažiuočiau?

Orai, tu kvailys.

Apsirengiu Ebeleinės Erol brolio drabužiais. Ji atvyko valanda anksčiau, nei buvome susitarę, su pilnu lagaminu dėvėtų drabužių, kurių dauguma jos brolio. Ebeleinė mano, kad esame panašaus sudėjimo. Kol persirenginėju, ji laukia už durų. Nenoriai ją palikau tokioje prastoje vietoje, bet vargu ar ji būtų kambaryje.

Išeinu į koridorių. Ji stovi nugara atsirėmusi į sieną. Viena koja sulenkta ir įremta į sieną tokiame aukštyje, kad bato kulniukas liečia sėdmenis. Sukryžiavusi rankas, ji šnekučiuojasi su ponu Linču, o šis žvelgia į ją nepatikliai ir labai pagarbiai.

– O ne, brangusis, po kėlinio mes visada apsikeičiame pusėmis, – sako Ebeleinė Erol ir sukikena.

Ponas Linčas iš nuostabos išpučia akis ir prunkšdamas ima juoktis. Panelė Erol mane pamato.

– O! Ponas Oras!

– Tas pats, – šiek tiek nusilenkiu. – O gal ir ne visai tas pats.

Panelė Erol pasipuošusi prašmatniomis, duksliomis kelnėmis, pasiūtomis iš grublėto juodo šilko, tos pačios spalvos švarkeliu, medvilnine palaidine, aukštakulniais bateliais ir įspūdinga skrybėle.

– Šauniai atrodote, pone Orai, – pagiria panelė Erol.

– Na ką jūs.

Ebeleinė Erol man paduoda juodą lazdą.

– Jūsų lazdelė.

– Ačiū.

Ji ištiesia ranką ir laukia, tad pasiūlau savo parankę, ir ji įsikabina. Susikibę už parankių, atsisukame į poną Linčą. Per Ebeleinės brolio švarką jaučiu nuo jos sklindančią šilumą.

– Pone Linčai, puikiai atrodome, ar ne? – ji ištiesina nugarą ir pakelia smakrą.

Ponas Linčas pamindžikuoja.

– Aha. Labai... labai... – ponas Linčas ieško tinkamo žodžio. – Labai... labai... graži pora.

Norėčiau, kad tokie būtume. Panelė Erol taip pat patenkinta.

– Ačiū, pone Linčai, – ji atsisuka į mane. – Na, nežinau kaip jūs, bet aš esu išalkusi.

– Taigi, pone Orai, kokie šiuo metu jūsų prioritetai? – Ebeleinė Erol sukioja rankose viskio taurę, žiūri į žvakės liepsną per melsvai pilką stiklą ir šviesų gintarinį skystį.

Grožiuosi svaigiojo gėrimo suvilgytomis jos lūpomis, blizgančiomis švelnioje šviesoje.

Panelė Erol primygtinai reikalavo, kad leisčiau jai užmokėti už mano vakarienę. Sėdime prie stalelio, stovinčio šalia lango, „Aukštųjų santvarų“ restorane. Čia erdvu, nuostabus maistas, mandagus ir greitas aptarnavimas, geras vynas ir puikus vaizdas. Visoje jūroje žybčioja žvejybinių laivų, laikančių priešlėktuvinę aerostatų užtvarą, prožektoriai. Balionai vos įžiūrimi, kaba beveik mūsų aukštyje kaip niūrios naktinės būtybės, kaip debesys, atspindintys daugybę tilto žiburių. Taip pat matyti keletas ryškesnių žvaigždžių.

– Kokie prioritetai? – perklausiu.

– Taip. Kas svarbiau – atgauti daktaro Džoiso privilegijuoto paciento padėtį ar susigrąžinti prarastus prisiminimus?

– Hm... – tik dabar iš tikrųjų apie tai susimąstau. – Žinoma, leistis į tilto apačią buvo labai nemalonu ir skaudu, tačiau tikriausiai ilgainiui išmoksiu gyventi ir pablogėjusioje padėtyje, jeigu jau neįmanoma jos išvengti. – Gurkšteliu viskio. Panelės Erol veido išraiška – nieko nesakanti. – Tačiau mano nesugebėjimas prisiminti, kas aš esu... – nusijuokiu, – nėra tai, ką galėčiau kada nors užmiršti. Visada žinosiu, kad mano gyvenime anksčiau kažkas buvo, todėl manau, kad visada to ieškosiu. Tai yra manyje lyg slaptas, užmirštas kambarys. Nesijausiu visavertis, kol nerasiu įėjimo.

– Panašu į kapą. Ar jūs nebijote to, ką galite tenai surasti?

– Tenai – biblioteka. Tik kvaili ir blogi jos bijo.

– Vadinasi, surasti biblioteką jums yra svarbiau, negu atgauti butą? – Ebeleinė Erol nusišypso.

Linkteliu į ją žiūrėdamas. Kai ji čia įėjo, nusiėmė skrybėlę, bet plaukai liko surišti. Jos galva ir kaklas – nepaprastai gražūs. Iki šiol mane žavi viliojančios raukšlės po jos akimis. Tai tarsi mažytė jos apsauga, tarsi smėlio maišelių eilė po linksmomis, pilkai žaliomis akimis, kurios yra savimi pasitikinčios, ramios ir nuoširdžios.

Ebeleinė Erol įsižiūri į savo taurę. Ruošiuosi jai pasakyti, ką manau apie ką tik atsiradusią raukšlelę jos kaktoje, bet staiga išsijungia lempos.

Liekame su žvake. Ant kitų stalelių taip pat šviečia ir mirga liepsnelės. Įsijungia blausios atsarginės lempos. Girdėti duslus burzdesys. Lauke vienas po kito užgęsta laivų prožektoriai. Aerostatų nebesimato, nes jie nebeatspindi tilto šviesos – aptemo visa konstrukcija. Tai – lėktuvai. Ūždami tamsoje, jie atskrenda užgesintomis šviesomis iš miesto pusės. Mudu su panele Erol atsistojame ir žiūrime pro langą. Daug kitų restorano lankytojų sustoja šalia mūsų ir įsistebeilija į naktį, rankomis pridengę akis nuo silpno atsarginio apšvietimo ir žvakių, prispaudę nosis prie šalto lango nelyginant mokiniai prie konditerijos parduotuvės vitrinos. Kažkas atidaro langą.

Lėktuvai gaudžia beveik mūsų aukštyje.

– Ar matote juos? – klausia Ebeleinė Erol.

– Ne, – tarsteliu.

Varikliai ūžia labai arti. Lėktuvai visiškai nematomi, jie skrenda be navigacinių signalų. Nėra mėnulio, o žvaigždžių šviesa per silpna, kad juos apšviestų.

Orlaiviai praskrenda. Tamsa jiems visai netrukdo.

– Ar manote, kad jiems pavyko? – pasiteirauja panelė Erol, žvelgdama į naktį. Nuo jos kvėpavimo aprasojo langas.

– Nežinau, – nuoširdžiai atsakau. – Nenustebčiau, jeigu jiems pavyktų.

Panelė Erol kandžioja apatinę lūpą, kumščiai suspausti ir įremti į tamsų langą, veide – laukimo jaudulys. Ji atrodo labai jauna.

Įsižiebia lempos.

Lėktuvai paliko beprasmius pranešimus, tačiau dūmų debesys vos matomi – tai tamsios dėmės tamsoje. Panelė Erol atsisėda ir pasiima taurę. Kai pakeliu savąją, ji sąmokslininkiškai pasilenkia virš stalo ir tyliai pasako tostą:

– Už mūsų bebaimius lakūnus. Nesvarbu, iš kur jie atskrido.

– Ir nesvarbu, kas jie tokie, – paliečiu jos taurę savo taure.

Kai išeiname, tarp restorano kvapų užuodžiame ir vos jaučiamą tepaluotų dūmų kvapą. Mįslingi praskridusių lėktuvų ženklai susiliejo ir smelkiasi kaip kritika pro struktūrinę tilto gramatiką.

Laukiame traukinio. Panelė Erol rūko cigarą. Prašmatnioje laukimo salėje groja muzika. Ebeleinė pasirąžo kėdėje ir sulaiko žiovulį.

– Atsiprašau, – sako ji ir priduria: – O! Klausykite, pone, gal galiu jus vadinti Džonu, o jūs gal galite mane vadinti Ebeleine, bet tiktai ne Ebe?

– Žinoma, Ebeleine.

– Taigi... Džonai. Supratau, kad esi visiškai nepatenkintas naujuoju būstu.

– Geriau, negu nieko.

– Taip, suprantama, bet...

– Aišku, nelabai patenkintas. Ir jei ne ponas Linčas, man būtų dar blogiau.

– Hm... Taip ir maniau, – ji susimąsto. Įdėmiai žiūri į blizgantį, juodą, aukštakulnį batelį. Pirštu perbraukia lūpas, susikaupusi žvel-

gia į rūkomą cigarą. – O! – ką tik lūpas paglostęs pirštas pakyla. – Turiu idėją! – šelmiškai nusišypso.

– Jį pastatė mano tėvo prosenelis. Minutėlę, tuoj surasiu jungiklį. Manau, kad jis... – pasigirsta duslus dunkstelėjimas. – Velnias! – panelė Erol sukikena.

Girdžiu ritmišką šiugždesį – tikriausiai grublėtas šilkas trinasi į dailų jos kūną.

– Ar tau viskas gerai?

– Gerai. Tik susitrenkiau blauzdą. Na kur tas apšvietimas? Atrodo, čia... Ne. Velniava, nieko nematau. Džonai, gal turi degtukų? Paskutiniuoju prisidegiau cigarą.

– Deja, ne.

– Žinau. Gal galėtum paduoti savo lazdą?

– Žinoma. Štai, imk... Ar paėmei?..

– Taip, ačiū, jau laikau.

Girdžiu, kaip Ebeleinė bilsčioja ir krebžda, ieškodama kelio tamsoje. Pastatau lagaminą ant grindų ir laukiu – galbūt akys pripras ir pavyks ką nors įžvelgti. Vienoje pusėje kažkas lyg ir šviesuoja, tačiau aplinkui labai tamsu.

Iš toliau pasigirsta Ebeleinės Erol balsas:

– Norėjo gyventi šalia prieplaukos. Dėl to čia ir įsikūrė. Vėliau viršuje atsirado sporto centras. Prosenelis buvo pernelyg išdidus, kad paimtų piniginę išpirką, todėl butas liko šeimai. Mano tėvas nuolat žada jį parduoti, tačiau nedaug už jį gautume, tad naudojame kaip sandėlį. Lubos buvo šiek tiek sudrėkusios, bet jau sutvarkėme.

– Aišku, – klausausi merginos, bet girdžiu tik jūrą.

Bangos skalauja netoliese esančias uolas ir prieplaukas. Užuodžiu ir jūros kvapą – oras prisipildęs jos gaivios drėgmės.

– Pagaliau, – išgirstu prislopusį Ebeleinės Erol balsą.

Vienas spragtelėjimas – ir viskas apšviesta. Stoviu šalia didelio buto durų. Atviro plano, du aukštai, pristatyta senų baldų ir pakavimo dėžių. Po aukštomis lubomis, išmuštomis drėgmės dėmėmis, kabo įmantrių šviestuvų grupės. Nuo senų, plokštėmis iškaltų sienų nusilupęs lakas. Visur baltuoja paklodės, kuriomis pusiau pridengti

senoviniai, sunkumo įspūdį keliantys baldai: bufetai, drabužių spintos, sofos, krėslai, stalai ir komodos. Kiti daiktai tebėra visiškai uždengti arba suvynioti ir surišti kaip didžiulės dulkėtos baltos dovanos. Toje vietoje, kur anksčiau buvo blausūs šviesos plotai, dabar yra vienas ilgas tamsos ekranas – langai atviromis langinėmis žvelgia į naktį. Iš kito kambario ateina Ebeleinė Erol. Plati, plokščia skrybėlė vis dar ant galvos. Mergina, pliaukšėdama delnais, valosi dulkes.

– Štai, dabar šiek tiek geriau, – apsidairo. – Čia truputį dulkėta ir apleista, tačiau tylų ir kiek daugiau privatumo nei tavo kambaryje U7-ajame lygyje, – atiduoda man lazdą.

Paskui ji vaikštinėja tarp baldų, kilnodama uždangalus ir žvilgčiodama po jais. Tyrinėdama tai, kas yra didžiuliame kambaryje, sukelia dulkių audrą. Nusičiaudi.

– Kažkur čia turėtų būti lova, – sako ji ir linkteli į langų pusę. – Gal vertėtų uždaryti langines? Čia niekada nebūna labai šviesu, bet ryte gali pažadinti.

Nueinu prie aukštų langų – vulkaninio stiklo atraižų, įstatytų į rėmus, nudažytus baltais dažais, kurie jau apsilaupę. Sunkios langinės girgžda siūbuodamos už dulkėmis apsinešusių stiklų. Už jų, apačioje, regiu lūžtančią baltos bangų mūšos liniją ir keletą tolimų šviesų – tai navigacijos ir uosto žiburiai. Viršuje, kur tikėjausi pamatyti tiltą, – tik bežvaigždė, absoliuti tamsa. Bangos žvilga kaip milijonas atšipusių peilių.

– Štai ji, – Ebeleinė Erol suranda lovą. – Gali būti truputį sudrėkusi, bet rasiu daugiau paklodžių. Turėtų būti kelios šiose dėžėse.

Lova – milžiniška, išdrožinėtu ąžuoliniu galvūgaliu, panašiu į didžiulius išskleistus sparnus. Ebeleinė nutrepsi pro dulkių debesis ir ima griozti perpildytas komodas ir supakuotas dėžes. Išbandau lovą.

– Ebeleine, tu tikrai labai maloni, bet ar esi įsitikinusi, kad dėl to neturėsi problemų?

Ji smarkiai nusičiaudi prie tolimos dėžės.

– Į sveikatą, – sakau.

– Ačiū. Ne, nesu įsitikinusi, – atsako traukdama apklotus ir laikraščių ryšulius iš komodos. – Tačiau net ir tuo neįtikėtinu atveju, jeigu tėvas sužinotų ir supyktų, esu tikra, kad galėčiau jį perkalbėti. Nesijaudink. Niekas čia neateina. O! – ji suranda didelę dygsniuotą

antklodę, kelias paklodes bei pagalves. Įkniaubia veidą į antklodę ir giliai įkvepia. – Taip, šita, atrodo, visai sausa.

Ebeleinė atneša patalynės krūvelę ir pradeda kloti lovą. Pasisiūlau padėti, bet mane nuvaro šalin. Nusirengiu paltą ir einu ieškoti tualeto. Jis maždaug šešis kartus didesnis už 306-ąjį kambarį U7-ajame aukšte. Vien vonioje galėtų plūduriuoti didoka jachta. Tualete galima nuleisti vandenį, veikia kriauklės čiaupas, dušas ir bidė gerai purškia. Atsistoju prieš veidrodį, atgal susišukuoju plaukus, pasitaisau marškinius ir patikrinu, ar tarp dantų nėra įstrigusių maisto likučių.

Kai grįžtu į pagrindinį kambarį, lova jau paklota. Virš baltos ančių pūkų antklodės išsiskleidę didžiuliai ąžuoliniai sparnai. Ebeleinė Erol išėjo. Buto durys lėtai varstosi pirmyn ir atgal.

Uždarau duris ir išjungiu daugumą šviestuvų. Radęs seną lempą, pastatau ją ant dėžės šalia didžiulės šaltos lovos. Prieš išjungdamas šviesą kurį laiką guliu ir stebiu didelius tuščiavidurius apskritimus, kuriuos ant lubų tinko kadaise paliko išdžiūvęs vanduo.

Išblukę ir nurimę kaip senas negalavimas, jie žvelgia į mane lyg senovėje nutapyti ant mano krūtinės esančios stigmos atvaizdai.

Paliečiu seną lempą ir vėl įjungiu tamsą.

Ketvirtas

„Numirėliai... myliu..." – vapėjo sianas šųsnukis, kaj bądžeu iš jo kaj ką sužinoti. „Tu, sumautas ižkrypėli, aš taviąs klauseu nia su kuo mėgzti dulkįtis, o kur yra prakiajgta Miegąti gražuolė!" – sušukau. Mano kątrybė bajgėsi – ėmeu ir piarpjoveu jam giarklią. „Ne, ne, – suburbuliavo sianis, sprįkdamas krauju ir aptaškydamas mano naują odinukią. – Aš norėjau pasakyti, kad iki Numirėlių salos daug mylių. Numirėlių saloje rasi Miegančią gražuolę. Tik būk atsargus..." Tai pasakiąs, jis nugriuvo ir numirė. Koks suknistas įžūlumas, ką? Buvau mirtinaj susiniarviniąs, biat tokių atvejų pasitajko, kad mania išbądytų.

Žinaj, niacimianu, kur ižgirdau apie Miegąčią gražuolią, nu biat tikraj kaškur girdėjau. Niamažaj kialevau ir mania papigtino visoke magija ir panašej. Nūnaj visur prisivejsė burtinįkų, kiarėtojų ir raganų. Kiekvienam mieste susidūrsi su kokiu nors ižpiara, kuris ušsijima kiarajs, uškalbėjimajs ir vertšia ką nors varlia, šikpopieriu, spjeudyklia ar kuo kitu. Gudrūs tie šųsnukiai, biat aš manau, kad burtų yra piar daug. Kaškam jug riajke mėšlą ižkratyti, namus statyti, grūdus sėti ir kitokius darbus dirbti, ania? Tokiems darbams magija nelabaj naudįga. Ji tynka slėpti auksą ir viarsti žmonias tuo, kuo jie nenori pavirsti, ji padeda jiems ušsimiržti ir panašej, biat burtajs niapatajsysi suknisto vežimo rato, o po potvynio nianukasi upės dųblo nuo savo lūšnos. Niaklauskit maniąs, kajp viajke magija. Gal jos visiems neužtęka, o gal taj, ką vieni burtinįkai priburia, kiti burtinįkai panajkina. Šejp ar tajp, nia toke ji galįga, kajp visi galvoja. Kitajp, manytšeu, pasaulis būtų vi-

sižkaj nuostabus ir lajmįgas, ir žmonės gyviątų tajkiaj, darniaj ir tajp toleu. Ot taj būtų, ką? Nu biat toli gražu to nėra, ir aš manau, kad tajp gal ir giareu, nias kitu atveju niariajkėtų tokių vyrukų kajp aš (ir būtų suknistaj nuobodu).

O man šiuo miatu neblogaj siakasi. Mano paslaugos paklausios. Iš iasmės todėl, kad tie visi burtinįkai yra tokie suknistaj išmonįgi, jog pamiržta, kad yra riajkalų, kuriuos gali sutvarkyti kardas, biat niagali burtaj. Ypatš kaj tavo priešas tikisi tik užkiajkimo, o nia kardo! Jo, turiu ir aš tokius mągižkus šarvus, užbūrtą piajlį, kuris mano, kad yra dūrklas, ir panašių dajktų, tik niamėgztu jajs dažnaj naudotis. Aš sakau, kad giareu pasikleuti savo rąka ir aštrejs ašmianimis.

Pirma – ne nakty, tačiau dienoje.
Antroji – uolienoje kietoje.
Trečiąją turi dukra – ne sūnus,
Ketvirtą – kiekvienas karys šaunus.
Prapliumpa penktoji su lietumi.
Šeštoji spokso akla akimi.
Ir dar septinta... Jeigu tai palies,
Kažin ar tvarstis padėti galės?

Niakrejpk dėmiasio – taj tik suknistas dūrklas niekus tauške. Beja, acakymas – dūrklas. Tik tas kvajlas dajgtas niaišmano rašybos. Bia to, jo balsialis vialniškaj įkyrus ir aukštas, dažnaj mania jis baisiaj niarvina. Biat tas dajgtšiukas, sakytšeu, keliskart geraj pasitarnavo. Jis mato tąsojia, atskire draugus nuo priešų ir porą kartų, prisiekiu, ėmė ir ižšoko man iš rąkų. Kajp paugžtis nuskrydo į šųsnukių, kurie man pridarė niamalonumų, giarklias. Naudyngas prietajsas. Anksčeu jį turėjo viena miargiūkštė, kaulėta jauna ragana. Ją buvo įsimylėjiąs kaškoks burtinįkas, biat ji nianorėjo su juo žajsti. Raganėlė mania pasądė sianą ožį nugalabyti, o už taj davė dūrklą. Sakė, kad tše tik kopija, biat jis yra iš atiajties ir gali praviarsti. Biat taj nia vienįtialis apdovanojimas – ji ir lovoj buvo magiška. Mataj, kokios tos raganos. Riajkės ją ir vėl kada pasigauti.

Tajgi, ižgirdau kaškur apie Miegątšę gražuolią ir bądžeu sužinot, kur ją lajko. Nia tajp jau ir liągva buvo. Galeusej susiradau tokį sianą

* Žemės geologinės istorijos kainozojaus eros paleogeno periodo vidurinioji epocha; per tą laikotarpį susidariusių uolienų skyrius.

liūrbį, kuris papasakojo apie Numirėlių salą. Biat ėmeu ir jį nužudžeu jam nesuspėjus pasakyt visko, ką žinojo. Piar daug aš stajgus – va kur mano bėda. Visada tajp buvo. Sakoma, kad niagali siano pįpalo išmokįt naujų triukų. Biat niasuprask klajdįgaj – nesu aš toks sianas. Riajke būti jaunam ir stipriam, kad galėtum būti kariu. Biat apie ką aš pirmeu kalbėjau? A, tajp. Apie Numirėlių salą.

Nu, trumpeu sakąt, patyriąs daug įdomių nuotykių ir tajp toleu, prikalbinau vieną raganių, kad parodytų man kialią į vietą, vadinamą Požiamio karalyste. Tiako kokes tris savajtias gyvas kates virš mažos ugnies kiapinti, biat savo pasiekeu. Raganius parodė kryptį, patarimų visokių davė ir panašej, biat mano galva buvo tužtoka, nias iš vakaro vyno prisigėreu. Bia to, buvau labaj susijaudiniąs, nias kiatinau pagaleu nusigauti į Požiamio karalystę. Žodžiu, nia viską supratau, ką jis man pasakojo. „Jaunuoli, tik saugokis Letos, užmaršties upės!" – piarspėjo raganius, o aš stovėjau jo pilies rūsyjia atbukusia galva ir galvojau: „Giareu būtum vakar viską pasakiąs, kol nebuvau išgėriąs viso vyno." „Ko saugotis?"– paklauseu. „Letos!" – sušukó jis. „Aj, giaraj, bitšiuli", – pasakeu ir užlipau ant kiajstos žvajgždės, kurią jis nupajšė ant rūsio grįdų.

„Koke vialnioniška vieta, – pamaneu. – Daugybė šaukiąčių, klykiąčių, ajmanuojąčių ir dątim griežiąčių žmonių, prirakįtų prie tunialio sienų. Esu pagirįgas, o tše toks suknistas triukšmas!" Stipriaj susiniarvinau ir pamėginau užmušti kialiatą triukšmaująčių šųsnukių, biat niat papjauti jie vis tiek šaukė, klykė ir blaškėsi. Visižkas lajko gajšimas. Tunialiu traukeu toleu ir matšeu taj diagątšes, taj liadinias duobes, pylnas klykiątšių žmonių. Lajkeu paruošiąs kardą ir gajlėjausi, kad niapasiėmeu butialio skočo, nias buvau mirtinaj ižtrožkiąs.

Tiako ejti daug suknistų mylių. Vis tikėjaus, kad biat kurę minutią pasirodys koks traukinys, biat nesulaukeu. Tik visą lajką mania lydėjo tų šųsnukių staugimas ir spiegimas, liepsnos ir dūmai, liadai, kaukętys vėjai ir dar vialnej žino kas. Norėjau acigiarti vądęs iš apliadėjusios balos, biat pagalvojau, kad tas vąduo gali būti iš Liatos ar kajp ji tian vadinas. Taj ir niagėreu.

Po kiek lajko viskas nutilo. Ėjau ylgu tunialiu, kol išvydau kašką panašaus į dienos šviesą, biat ji buvo labaj blausi ir niūri. Acidūriau šale aukšto stataus skardžio prie upės. Aplįk – vien diabiasys ir rūkas. Nia-

buvo niaj vienos prakiajgtos sielos, aniaj vieno dejuojątšio ižpiaros, prirakįto prie sienos. Visižka tyla. Ėmeu galvoti, kad gal raganius nia tian nukriajpė. Vis dar buvau bajsei ižtrožkiąs, biat nematšeu nieko panašaus į aludią. Tik visokie akmianys ir lėtaj tiakąti upė. Šiek tiek pasibastiąs paliaj krątą, sutikau kaškokį tipą, ridianątį į kalną didžiulį riedulį. Spriądžiąt iš nutrįto šlajto, jis taj darė jau nia pirmą kartą. „Sviajks, bitšiuli, – tariau, – noriu persikelti. Kur tše surasti kokį lajvą? Ar netoliese yra prieplauka?" Tas ižpiara niat niaacisuko. Tik rito į kalną didžiulį suknistą akmianį. Akmuo nusiridiano žiamyn, o tas pusprotis nusivijo iš paskos ir vėl pradėjo jį ridiąt į viršų. „Ei, tu!" – surikau (jokios reakcijos). „Ei, plikagalvi, taviąs klausiu, kur tše sumauta prieplauka?", – ir ušplojau tam kvailiuj per subinę kardo plokštuma, ir acirėmeu į didžiulį akmianį, kurį jis stiągėsi užridiąt į kalną, ir jį sustabdžeu.

Nu man suknistaj niasisiaka. Tas tipas niat niamoka normalej kalbėt, tik marmaliuoja kaškoke sviatima kalba. „Ot, šūdas!" – pagalvojau. Bądžiau jam paaiškįt, ko man riajke, žiąklų kalba. Atrodė, kad lyg ir suprato, biat vis tiek niapasakė. Tada jam pažadėjau, kad padėsiu užridiąti akmianį į kalną, jiajgu man parodys, kur yra prieplauka. Tas sugtas šųsnukis ušsimanė, kad pirmeusia į viršūnę užridiąčeu akmianį. Tajp ir padareu. Kol jis prilajkė riedulį, kad nianusiridiątų, aš parėmeu jį keliais mažesniais akmianimis, kad tvirtaj stovėtų. Žmogėkas labaj nudžiugo, parodė pirštu į upės krątą, pasakė „Keronas" ar kašką panašaus ir nušuoliavo į rūką, palikiąs didškį akmianį kalno viršūnėja.

Maklinėjau toleu paliaj prakiajgtą miglotą upią ir ūmaj pamačeu didialį ir bjaurų paugžtį, skriądątį rūke. Stiabėjau, kajp jis nusiliajdo ant aukštos uolos, prie kurios grądinėmis buvo prirakįtas kaškoks vyrukas. Paugžtis prakirto snapu jo kūną ir ėmė liasti vidurius, o nialajmėlis rėkė ir dejavo tajp, kad niat numirusius prikialtų. Kai ėjau tianai, turbūt ižgązdinau paugžtį, nias jis nuskrydo. Užlipau ant uolos pasižiūrėti, kajp lajkosi vyrukas, biat jis jau buvo ušgijiąs. Niaj rądo nelikią toj vietoj, kur jarialis ar kas tian toks užkądžiavo. „Atliajsk, bitšiuli, ar aš tiajsįgu kialiu ejnu į prieplauką?"

Dar vienas prakiajgtas sviatimšalis. Vėl pasitelkeu žiąklų kalbą, biat atrodė, kad jis nė girdėt nianori, ką aš bądžeu jam pasakyt, tik šaukė ir kratė grądinias. Visižkas lajko gajšimas, lyg nosies krapštymas

ušsimovus pirštinias. Grįžo didialis paugžtis ir pradėjo skrajdyt ir klegėt man virš galvos. Niabuvau nusitiajkiąs kętėti visokes niasąmones, taj mostelėjau kardu ir nukirtau jam sparną. Paugžtis įkrito į upią ir nuplūdurevo klykdamas ir pliaukšėdamas. Vyrukas prie uolos iš džiaugsmo ėmė plasnoti rąkomis ir žvągįti grądinėmis. „Aj, nedėkok, bitšiuli", – pasakeu ir nusileidau nuo uolos.

Jokios prieplaukos, vėl – nieko. Stovėjau prie upės ir svarsčeu – gal riajkėtų iš jos acigiarti.

Pirmoji – ne baimėj, o drąsoje.
Antroji – liepsnojančioj ugnyje.
Trečioji – įaugusi į ragus.
Ketvirtąją kotas turi stangus.
Veržias penktoji kartu su lava...

„Tučtuojau užsitšeupk!" – subareu dūrklą ir pakračeu jį sau prieš akis, nias buvau mirtinaj susierziniąs: dar visaj niapriartėjau prie tikslo, o galvą vis dar stipriaj sopėjo.

Pirma – ne orakulė, traukia chore.
Antroji atplaukia valtelėj, kurią
Irkluoja trečioji – tarnaitė tyli.
Ketvirtą surasi rausvam obuoly.
Penktoji yra ne dauboj, bet kalne...

„Tu, mažas ižpiara, jiajgu dar nors kartą sucypsi, galėsi mįt savo minslias krabąs ir žuvims! Suprataj?" – pagrasinau dūrkluj, biat tuomet pamatšeu kaškokį stuobrį, išnyrątį iš rūko didialėj irklinėj valtyja. Grėsmingos išvaizdos aukštas šųsnukis buvo apsirėdiąs juodajs suplyšusejs drabužiajs. Jis stovėjo valtyja sukryžiaviąs rąkas ir nutaisiąs mirtinaj išdidžią miną. Niasupratau, kajp valtis yrėsi – griajtšeusej ją plukdė burtai. Jis priplaukė prie krąto šalia maniąs, ir aš įlipau į valtį. Stuobrys ištiesė dešinę. Paspaudžeu. „Užsimokėk už kelionę, menkas žmogau", – prabylo nenulejsdamas ištiestos rąkos. „Tik pamanyk", – pagalvojau.

Išsitraukeu kardą – niagalima pasitikėti tajs kejstajs svetimšalejs. Prikišau smajgalį jam prie giarklės, biat jis nė niamirktelėjo. „Tu – Keronas?" – paklauseu. „Charonas", – abiajyngaj acakė. „Aš visaj nia-

turiu su savimi pinigų, bitšiuli. Piarkelk mane skolon, giaraj?" Didškio mina nieko giaro nežadėjo. Jis papurtė galvą. „Tau ant akių turėtų būti monetų. Visi numirėliai turi kuo sumokėti keltininkui." Nieko sau, pamaneu, dar viena stajgmena. „Nu biat aš taj niamiriąs", – paaiškinau tam stuobriuj. Jis truputį pamąstė. „Sargyba paskutiniu metu labai silpna, – aciduso. – Galbūt su manimi ir atsiskaitysi, jeigu moki naudotis tuo geležies gabalu." Supratau, kad jis turėjo galvoj mano kardą. „Ko iš maniąs nori, bitšiuli?" – pasitejravau.

Tajgi, paajškėjo, kad kajna, už kokę jis mane nuplukdys, yra šųs galva. Jis norėjo šųs Tsiaribiario, gyvenąčio kitame krątia, galvos. „Gyvulys vis tiek jos nepasiges, – pasakė kialtinįkas, – o man reikia valties papuošalo." Sakytšeu, kvajlas prašymas, biat, matyt, žmonės, užstrigią tokem užkąpy, pasidaro truputį kiajstais ir kvąktialėjusiais.

Kitoj upės pusėj irgi buvo tąsu ir ūkanota. Palikau Keroną stovėti valtyja ir nužįgsniavau kialiu lįk didialių rūmų, stovįčių ant stataus skardžio. Visalajk dajreusi didialio šųs Tsiaribiario. Vos užlipau ant skardžio, pro vartus iššoko tas mišrūnas ir mania ušpuolė. Suknistas padaras turėjo tris galvas! Jos visos bajsei urzgė ir siajliojos. Supratau, ką turėjo omiany kialtinįkas, sakydamas, kad šuo niapasigias galvos. Čekšt ir nukirtau vieną galvą. Pagalvojau: „Įdomu, kiek liajdimų riajkėtų tokem padaruj lajkyti – vieno ar trijų? O jiajgu bestija ims ir atsiaugins galvą, kurią ką tik nurėžeu? Ai, vialniop jį!"

Pirma – ne miauksėjime. Cypime.
Dvi kitos – erškėtyje dygiame.
Ketvirtas yra bedugnėj, penkta
Prie vartų bėgioja nepririšta.
Šeštoji yra...

– Tsiu tsiu, šunyti! Atnežk! – sušukau didžiuliam šuniuj, ižsitraukeu dūrklą, kuris vis bąbėjo visokius niekus, ir numiatšeu jį nuo skardžio. Kvajlas šuo ir ižsidūrė.

Pažiūrėjau nuo skardžio ir pamatšeu, kajp Tsiaribiaris acitriąkė į akmianis. Kol sumauta galva, kurią nukirtau, ridianosi pro pat mania, buvau vialniškaj patiąkįtas savimi. Bądžeu ją sugriebti, biat nukrito ir taip pat išsitaškė ant akmianų. „Vialnes! – toptelėjo. – Praradau dar ir

savo dūrklą." Nia itin giaros nuotajkos patraukeu į rūmus. Juose buvo bajsej tąsu. Niamatšeu, kur ejnu. Žęgdamas pro žiamą staktą, kaktoje užsidyrbau tokį bajsų gųbą, kad niat išvydau žvajgždias. Įspūdis toks, lyg būtšeu atsitrękęs į marmurinią statulą. Biavejk nieko niasimatė. Matyt, labaj kraujavo galva, o kraujas liejosi ant akių. Klajdžiojau abgrajbomis, mėgįdamas susigaudyti, kur, po vialnių, iasu. Svirduliavau kajp aklas, daužiausi į įvajriausius dajktus ir kiajkiausi visa gerklia. Ir ūmaj ižgirdau šnypžtimą ir pro šalį prazvimbiančias strėlias. Atsimušusios į kolonas ir sienas, jos krito ant akmianinių grįdų. Vis dar buvo sųku ką nors įžiūrėti, biat šiašėliuosia šeip tajp įžvelgiau kaškokį kiajstos išvajzdos šųsnukį. Jis šnypžtė ir lajdė į mania strėlias. „Ot, šūdas! – pamaneu. – Gajla, kad neturiu dūrklo."

Pirma – ne gyvybėj, bet mirtyje.
Antra – stebuklingame krepšyje.
Trečia – dantyse, kurie kaip kapliai.
Ketvirtą rūkas paslėpęs giliai.
Penktoji yra zvimbime strėlių...

„Bajk viablenti ir atiajk tše!" – kaip tik lajku pamatšeu dūrklą, pakibusį prie mano rąkos. Sutšiupau jį, sviedžeu, o pats griuvau ant grįndų. Tas kaškas, kuris pirmaj šnypžtė, dabar jau sprįgo, duso ir galop nutilo. Nuėjau pasižiūrėti. Pasirodo, taj buvo seubyngos išvajzdos motiaris. Ji ir lajdė į mania strėlias. Viz dar blogaj matšeu, biat pamatytum, kajp atrodė jos plaukaj – tikrų tikreusios žiurkių uodiagos! Turbūt miatų miatus jų niaplovė. Ižtraukeu iš jos giarklės dūrklą ir palikau ją gulėti viajdu į grįdis kraujo klane. Tos bajsios bobos kraujas diagino kajp rūgžtis ar kaškas panašaus. „Tiek to, – numojau rąka, – riajk toleu jieškoti Miegątšios gražuolės."

„Palaukit suknistą *minutę!*"

Vėl nieko giaro! Pasirodo, aš pagaleu patiakau į niadidialį kąbarį, vienįtialę vietą rūmuose, kur kaškas buvo, nias visur kitur – tuštše. Daugeu nesutikau jokių seubyngų motiarų ar didžiulių purvinų šunų, turįčių piar daug galvų, biat neradau ir jokio lobio. Jau atrodė,

kad tše ir vėl bus visižkas lajko gajšimas. Buvau nekajp nusitiajkiąs, biat pamaneu, kad gal rasiu tą miargiščią – Miegątšę gražuolią. Ji tikreusiaj vialniškaj graži ir turi acibusti nuo butšinio. Taj, ką esu jaj paruošiąs, ją *giarokaj* pamalonįs.

Biat tše vyras! „Vialnej rautų!" Tše tik kambarys su lovoja miegątšiu išbalusiu vyru. Aplįk jį pristatyta didžiulių dėžių, panašių į miatalinias komodas, o prie jo pririžtos kaškokios virvutės. Vialniop! Aš jau ketinau piarpjeut to paliegėlio giarklią biant iš prįcipo, biat ūmaj su manimi pradėjo kalbėti siena, tiksleu, ant jos aciradęs paviajkslas, ir nia biat koks, o judątis! Tian buvo motiars viajdas. Tokios visaj nieko rudaplaukės. „Nedaryk to", – pasakė ji. „Kas, po vialnių, tu piar viena?" – paklauseu ir niažudžeu vyruko, biat nuėjau prie paviajkslo pasikalbėti. „Nežudyk jo", – paprašė miargina. Aš patuksianau į paviajkslą – skąbėjo kaip stiklas. Ušsukau į kąbarį už paviajkslo, biat tian – tuštše. Prakiajgtas dajgtas – niaj lągas, niaj kas nors panašaus. „Kodėl nia? Kodėl turėtšeu jo niažudyti?" – paklauseu motiars. „Dėl to, kad jis taps tavimi. Tu nužudysi save, o jis toliau gyvens tavo kūne. Prašau, išeik ir viskas. Nežiūrėk į Medūzos veidą ir neimk..." Motiaris nutilo, paviajkslas aptiamo ir ėmė šnypžti lyg bajsi boba. Trinktelėjau į stiklą kardo rąkena – jis ir sudužo. Viena šukė patajkė tiesej man į galvą ir pasipylė kraujas. „Nu užtiaks pagaleu!" – šūktelėjau valydamasis kraują nuo antakių. Jau ėjau lįk durų, biat mano akį patraukė ant palągės esątis mažas auksinis dajgtas, panašus į varlės statulėlią. Pakėleu jį ir pajutau, kad sųkus kajp auksas. Taj įsidėjau į kialnių kišianią ir nutareu, kad lajkas, kajp sakoma, kojas taisyti. Palikau ramybėj paliegėlį, gulįtį lovoj, nias ir tajp atrodė liajzgyvis. Vialnej niamatė! Norėjau susirasti motiarį iš paviajkslo, biat jautšeusi nuvargiąs, buvau dar nieko niavalgiąs ir niagėriąs, taj nuspriądžeu, kad miatas namo. Grinždamas atgal, tąsoje vos niauškliuvau už bajsios bobos kūno. Prisimineu Keroną. Pagalvojau, kad iš šuns galvų griajtšeusej nieko nialiko, taj niaviarta liajstis nuo skardžio. Nukirtau tos bajdyklės galvą ir piarsimiatšeu piar piatį. Jos plaukaj, dievaži, rajtėsi kajp gyvatės.

Grinžau prie upės, kur irklinėj valtyja maniąs laukė Keronas. Aukštas, tamsus ir bjaurus, jis tiabiastovėjo sukryžiuotomis rąkomis

ir žvialgė iždidžiu biaj niekinančiu žvilgsniu. „Sviajkas, Keronai, – pasakeu. – Šųs tianaj niaradau, biat gal vietoj jo tiks šios motiars galva, ką?“ Iškėleu bajsios bobos galvą ir papurtšeu. Jis sustįgo. Niapatikėsi, tas apdriskėlis tiesiog akyse pavirto akmianiu. Aukštas stuobrys piar valties dugną kajp statula nugrįzdo į gialmę, į smėlį. Paskuj nuskędo ir valtis. „Kas per vialneva? – sušukau ir miatšeu siaubingos motiars galvą į vądianį. – Po galajs, ir kodėl tajp niasisiaka? Kodėl būtiąt man tajp acitiko?“ Acisėdau ąt krąto ir vos neapsižliųbiau. „Šiądien nia mano diena, – nuspriądžeu. – Visaj nia pyragaj.“

Ūmaj lyg ir ižgirdau kaškokį garsą savo kišianėja. Ižsitraukeu auksinią statulėlią ir ją apžiūrėjau. Iš tiesų, ji priminė varlią, tik ant nugaros buvo kaškas panašaus į sparnialius. Pažvelgeu į ją, pažvelgeu į vądianį ir pagalvojau: „Po vialnių, kas bus, tas bus. Piarplauksiu.“ Tiako palikti magiškus šarvus, naują odinukią ir kitką. Kardą ir auksinią statulėlią pritvirtinau prie diržo, o diržą užsikabinau ant kaklo, įbridau į vądianį ir ėmeu plaukti. Koinių nenusiėmeu, nes vienoje iš jų laikeu stiabukliįgą dūrklą. Prastas aš plaukikas, biat šejp tajp kapanojausi kaip šuniukas. Galeusiaj pasiekeu kitą krątą. Biaprotižkaj trožkino, taj ir acigėriau upės vądens – jis niabuvo piarnelyg niaskanus. Kitame krątia sustojau šalia didžiulės uolos, prie kurios grądinėmis prirakįtas vyras. Jarialio, kuriam nukirtau sparną, nelikią nė kvapo. Nialajmėlis jau irgi niagyvas. Kaškas jo kūne ižpąpo, susprogo ir ižsitaškė aplįkuj. Gal taj vėžys ar dar kas nors. Panašu į kiapianis. Auksinė statulėlė vėl išdavė labaj tylų garsą. Niasupratau, ar ji iš tikrųjų kašką pasakė, ar nuo galvos sutriąkimo man tik pasigirdo. Vis dėlto atrodė, kad dajktšiukas liajdo garsus. Pridėjau jį prie ausies. Ir taj buvo didialė klajda.

„Na, mano berniuk, velniškai malonu, kad mane ištraukei iš pragaro sferų. Nesitikėjau, kad Miegančios gražuolės sapnų telepatija padės keliauti tarp pasaulių ir kad tau apskritai pavyks tai padaryti. Galėjau ir numanyti, kad praslysi lengvai kaip šešėlis. Juk tu niekada nesublizgėdavai net ir geriausiais laikais, ar ne? Žinai, galvą guldau, kad šios uolos yra ne vulkaninės, bet metamorfinės kilmės... Na, eime, mano mažasis Orfėjau. Tau reikia sprukti iš čia, kol nepavirtai pipirų stulpu ar dar kuo nors. Aš siūlau...“

(O aš galvojau: „*Tik nia taj.*“)

Pirmoji yra...

„O Dieve mano, bardiškas skraidantis peilis. Kaip tau pavyko Žemėje ar kur kitur jį rasti ir užvaldyti? O gal jis pats tave surado ir užvaldė? Na, nesvarbu. Tiesą sakant, labai nemėgstu vieno dalyko – mechanizmų priešgyniavimo...“ „TYLĖK!“

Ir dūrklas ušsitšeupė. Iš jo daugeu – jokio garso. Biat maža auksinė varlė, kurę lajkeu prie ausies, jau nėra auksinė. Dabar ji tupi man ant piatšių kajp katė su sparnialiajs, o jos balsas kajp...

„Kaip naminio? – sako ji. – Puiku, mano berniuk, visiškai teisingai!“

„Po šimts vialnių!“

Nutrauktos paieškos... Druskos ir rūdžių kvapas. Čia, tilto apačioje, tamsa slypi konstrukcijoje it kažkas išmesta ir nebereikalinga, klajoja per šviesą ir šešėlius, ošiant jūrai...

Lėtai atsibundu. Vis dar esu paniręs storžieviškose barbaro mintyse, kurios sumišusios su manosiomis. Švelni pilka šviesa skverbiasi pro langinių kraštus į erdvią, bet užgriozdintą patalpą, ryškindama uždengtų baldų kontūrus ir maitindama mano besigrūmiančią sąmonę, lyg ji būtų daigas, kuris stengiasi prasiveržti pro lipnų molį.

Šaltos baltos paklodės mane supančiojo kaip virvės. Užsimiegojęs mėginu apsiversti, išsilaisvinti, tačiau nepavyksta. Aš surištas, patekęs į spąstus – akimirksniu apima panika, bet staiga pažvalėju. Atsisėdu lovoje sušalęs ir suprakaitavęs, šluostausi veidą ir žvalgausi tylioje kambario prieblandoje.

Atidarau langines. Apačioje, už trisdešimties pėdų, jūra skalauja uolas. Vonios duris palieku atvertas, kad besimaudydamas girdėčiau jos lėtą šnopavimą.

Pusryčiauju kukliame bare prie Edgaro aikštės. Padavėjai ilgomis baltomis pašluostėmis valo gretimus stalus. Klykaujančios žuvėdros suka ratus ore ir renkasi prie išsikišusio į jūrą pastato – iš virtuvės mėtomi maisto likučiai. Baltai tvyksčioja paukščių sparnai. Padavėjų pašluostės pliauška ir plaikstosi aplink stalus. Atėjau čia iš 306-ojo kambario. Buvau ten užsukęs patikrinti, ar negavau laiškų. Pasirodo,

ne. Apačioje ir toliau spiegia lakštinio metalo dirbtuvės. Užsisėdžiu prie paskutinio kavos puodelio.

Slampinėju iš vienos tilto pusės į kitą. Beveik visi laivai jau laiko po du užtvarinius balionus. Kai kurie aerostatai pritvirtinti tiesiog prie jūros dugno. Vietose, kuriose lynai panirę į vandenį, ant bangų supasi oranžiniai plūdurai.

Sėdėdamas ant suoliuko prie jūros, pietums suvalgau sumuštinį ir išgeriu arbatos iš vaškinio popieriaus puodelio. Oras keičiasi. Pamažu niaukiantis dangui, darosi vis šalčiau. Kai mane čia išmetė bangos, buvo ankstyvas pavasaris, o dabar jau baigiasi vasara. Nusiplaunu rankas tramvajų stoties tualete, įlipu į antros klasės vagoną ir važiuoju į tilto dalį, kurioje turėtų būti dingusioji biblioteka. Ieškau ir ieškau, patikrinu kiekvieną lifto šachtą, kuri pasitaikė kelyje, tačiau nė vienoje nerandu nei L formos lifto, nei seno liftininko. Į mano klausimus atsakoma vien bereikšmiais žvilgsniais.

Įlankos paviršius pilkas kaip ir dangus. Aerostatai stipriai įtempę trosus. Nuo lipimo laiptais paskaudo kojas. Į nešvarius koridoriaus langus teška lietus. Sėdžiu prie jų, mėgindamas atgauti jėgas.

Ilgame, varvančiame viršutinio aukšto koridoriuje randu mažų baltų kamuoliukų krūvelę. Jie guli po išdužusiu stoglangiu. Kamuoliukai – kieti ir gruoblėti. Staiga pro stoglangį įskrieja ir nukrenta ant grindų dar vienas kamuoliukas. Iš nišos atsitempiu kirvarpų apgraužtą kėdę, pasistatau ją po stoglangiu, užsilipu ir iškišu galvą į lauką..

Tolumoje matau aukštą žilą senuką, apsirengusį golfo kelnėmis ir megztiniu, užsidėjusį kepurę. Jis mosteli ilga plona lazda į kažką po kojomis. Į mane atskrieja baltas kamuoliukas.

– Atsargiai! – sušunka senukas, atrodo, man ir pamojuoja.

Kamuoliukas atsimuša į sieną šalia stoglangio. Senukas nusiima kepurę, įsiremia rankomis į klubus ir žiūri į mane. Nušoku nuo kėdės, surandu laiptus ir kopiu ant tilto stogo. Kai pakylu, senuko lauke jau nebėra. Ten, kur jis buvo, matau žvejybinį laivą, prie kurio susibūrę darbininkai ir pareigūnai. Laivas stovi po aplamdytu radijo bokštu. Šalimais, ant santvarų, kaip nuplyšę sparnai kabo subliuškę

užtvariniai balionai. Lauke lyja ir pučia stiprus vėjas. Jame plaikstosi ir blizga drabužiai iš klijuotės ir ilgi lietpalčiai.

Apsiniaukęs ir lietingas pavakarys. Skauda kojas ir gurgia pilvas. Vėl nusiperku sumuštinį ir jį suvalgau tramvajuje. Nusileidimas monotoniškais spiraliniais laiptais į Erolų šeimos senąjį butą – ilgas ir varginantis. Kol nulipu į reikalingą aukštą, kojos pasidaro lyg švininės. Tuščiame koridoriuje pasijuntu kaip vagis. Laikau rankoje buto raktelį tarsi mažą durklą.

Bute tamsu ir šalta. Įjungiu kelis šviestuvus. Lauke triukšmingai putoja pilki vandenys. Šalti kambariai prisipildę drėgno druskos kvapo. Uždarau langus, kuriuos šįryt palikau pravirus, prigulu ant lovos tik minutėlei, tačiau užmiegu. Grįžtu į viržynę, kur neįtikėtini traukiniai vaikosi mane siauruose tuneliuose. Matau barbarą, išdidžiai žengiantį skausmo ir kančios požemiuose. Aš – ne jis, aš prirakintas prie sienos ir jo šaukiuosi... Jis eina plačiais žingsniais ir nešasi kardą. Aš vėl esu ant besisukančio geležinio tilto, be perstojo trankausi rūdijančiame rate, kurį perveria upė. Bėgu ir bėgu lietuje, kol paskausta kojas...

Vėl pabundu šlapias nuo prakaito, o ne nuo lietaus. Kojų raumenys įsitempę ir sustingę. Suskamba skambutis. Užsimiegojęs ieškau telefono. Vėl suskamba, dabar jau du kartus, ir tada suprantu, kad tai durys.

– Pone Orai! Džonai!

Išlipu iš lovos ir ranka persibraukiu plaukus. Tarpduryje stovi Ebeleinė Erol, vilkinti ilgą tamsų paltą, ir šypsosi kaip padykusi moksleivė.

– Sveika Ebeleine. Užeik.

– Kaip laikaisi, Džonai? – ji išdidžiai įžengia į vidų, apžvelgia apšviestą kambarį ir pasižiūri į mane.– Ar viskas gerai?

– Taip, ačiū. Gal galėčiau tau pasiūlyti tavo kėdę? – uždarau duris.

– Galėtum pasiūlyti paragauti mano vyno, – nusijuokia, apsisuka ant vienos kojos ir praskleidžia paltą. Dvelkteli svaiginantis muskusinių kvepalų ir alkoholio kvapas. Jos akys blizga. – Ten, – pirštu parodo į paklode pusiau uždengtą spintą. – O aš atnešiu taures, – ji eina į virtuvę.

– Vakar taip netikėtai išėjai, – primenu atidarydamas spintą, kurioje daug lentynų, o ant jų – vynas ir spiritiniai gėrimai.

Virtuvėje pasigirsta skimbčiojimas.

– Ką sakai? – klausia grįždama su dviem taurėmis ir kamščiatraukiu.

Išsirenku vyno butelį, kuris iš išvaizdos nėra per daug senas ir brangus.

– Apžiūrinėjau butą, o grįžęs tavęs neberadau.

Ji paduoda man kamščiatraukį. Jos veido išraiška paslaptinga.

– Kur aš buvau? – tarsteli ir suraukia antakius. – Ai... – nusišypso, gūžteli pečiais ir klesteli ant paklode užklotos sofos. Ji dar nenusivilko palto, bet matau juodomis kojinėmis aptemptas kojas, juodus aukštakulnius ir kažką raudono prie kaklo ir palto apačioje. – Buvau vakarėlyje.

– Tikrai? – atidarau vyną.

– Hm. Nori pamatyti, kaip aš apsirengusi?

– Kodėl gi ne?

Ji atsistoja ir paduoda man taures. Atsisagsto ilgo juodo palto sagas, nusimeta jį nuo pečių ir numeta ant kėdės. Apsisuka ant vienos kojos.

Mergina apsirengusi kelius siekiančią raudoną, aptemptą, atlasinę suknelę su praskiepu iki šlaunies viršaus. Kai ji sukosi, pamačiau siaurą baltos odos plotelį tarp tankios juodos kojinės viršaus ir juodų nėrinių apačios. Suknelė – aukšta apykakle, beveik slepianti ploną, juodą vėrinį. Pečiai pastandinti, krūtinė – ne...

Ebeleinė Erol stovi, įsirėmusi rankomis į klubus ir atsigręžusi į mane. Jos rankos nuogos, o tamsūs plaukeliai jas tarsi išryškina. Kruopščiai padarytas makiažas, veidas – linksmas. Mes juokaujame. Staiga ji nusigręžia, įkiša ranką į palto kišenę ir kažką išima. Iš pradžių man pasirodo, kad dar vieną kojinių porą, bet tai – juodos pirštinės. Ji užsitraukia jas beveik iki pat pečių. Sukikena iš gerklės gilumos, vėriniuotas kaklas suvirpa. Ji vėl apsisuka.

– Ką manai?

– Regis, vakarėlis buvo neoficialus? – įpilu į taures vyno.

– Lyg ir kaukių balius. Apsirengiau kaip laisvo elgesio moteris, bet persistengiau, – nusijuokia delnu prisidengusi burną. Paima taurę ir padaro reveransą.

– Ebeleine, atrodai tiesiog pritrenkiamai, – sakau rimtai ir gaunu dar vieną reveransą.

Ji atsidūsta ir ranka pasitaiso plaukus, nusisuka ir nueina mažais žingsniukais, stuksendama krumpliais į seną aukštą bufetą, pagamintą iš kažkokio tamsaus ir storai nulakuoto medžio, braukia per jį ilgais pirštinėtais pirštais. Gurkšteli vyno. Stebiu ją, kai ji vaikštinėja aplink uždengtus ir neuždengtus kambario baldus, varsto duris, žvilgčioja į stalčius, kilnoja paklodžių kraštus, pavalo delnu apdulkėjusius stiklus, paglosto inkrustacijas ir visą laiką niūniuoja ir gurkšnoja vyną. Pasijuntu truputį užmirštas, tačiau neįsižeidžiu.

– Tikiuosi, tu nieko prieš, kad atėjau, – ji nupučia dulkes nuo toršero.

– Žinoma, ne. Malonu tave matyti.

Ji atsisuka. Veide ir vėl šypsena. Tačiau tuoj pat paniursta, pažvelgusi pro langą į pilką jūrą ir lietaus debesis. Laikydama taurę, apglėbia rankomis nuogus pečius. Gurkšteli vyno – tai neįprastas, keistai jaudinantis veiksmas, greitas, beveik vaikiškas, nesąmoningai koketiškas gestas.

– Sušalau, – ji atsigręžia į mane. Pilkos jos akys – liūdnos. – Gal gali uždaryti langines? Turbūt lauke labai šalta. Užkursiu ugnį, gerai?

– Žinoma, – pastatau taurę ir, nuėjęs prie langinių, lėtai atsitveriu nuo tamsios dienos aukštomis medinėmis plokštėmis.

Ebeleinė, tupėdama prie seno, šnypščiančio dujinio židinio, įkalbinėja jį, kad užsikurtų, ir tiesia arčiau ugnies pirštinėtas rankas. Atsisėdu šalimais ant uždengtos kėdės. Ji žiūri į liepsnas. Ugnis šnypščia.

Po kurio laiko ji tarsi nubunda ir, vis dar žiūrėdama į ugnį, klausia:

– Ar gerai miegojai?

– Taip. Labai gerai, labai patogiai. Ačiū.

Ebeleinės taurė stovi ant židinio plytelių. Ji paima ją ir gurkšteli vyno. Jos kojinių raštas – kryžminis, maži iksai didesniuose iksuose. Ilga ženklų eilė plonoje medžiagoje, prigludusioje prie kojų, išlinkusi per sulenktus kelius. Raštas vienur įsitempęs, per jį persišviečia kūnas, o ten, kur kojinės patamsėja, – laisvesnis. Iksai ant merginos šviesios odos – lyg daugybė nežinomųjų.

– Tai gerai, – tyliai prataria ir lėtai linkčioja, vis dar susižavėjusi ugnimi, o raudona suknelė atspindi geltonai oranžines liepsnas kaip rubininis veidrodis. – Gerai, – pakartoja.

Karštis, sklindantis nuo ugnies, įšildo jos odą. Kvepalų aromatas pamažu užpildo orą tarp mūsų. Ji giliai įkvepia, sulaiko kvėpavimą ir atsidūsta, visą laiką stebėdama šnypščiančią ugnį.

Išgeriu taurę, paimu butelį, prieinu prie merginos, prisėdu šalia ir pripildau mudviejų taures. Jos kvepalai saldūs ir stiprūs. Ji tupėjo, o dabar atsisėda ant grindų, sulenkia kojas per kelius, ranka atsiremia į grindis. Žvelgia į mane, kai pilu vyną į taures. Pastatęs butelį, įsižiūriu į Ebeleinės veidą. Jos lūpų kamputis šiek tiek išteptas lūpdažiu. Ji pagauna mano žvilgsnį. Lėtai pakelia vieną antakį.

– Lūpų dažai... – tariu.

Iš kišenės išsitraukiu nosinaitę, kurioje ji išsiuvinėjo monogramą. Ji pasilenkia prie manęs, kad nuvalyčiau nereikalingą raudoną dėmelę. Per medžiagą liesdamas jos lūpas, pirštais pajuntu kvėpavimą.

– Viskas.

– Gali būti, kad tokias pat palikau ant kelių apykaklių, – jos balsas tylus ir žemas, beveik murmantis.

– O! – apsimestinai nepritardamas papurtau galvą. – Aš nesibučiuočiau su apykaklėmis.

Ji taip pat papurto galvą.

– Nesibučiuotum?

– Ne, – palinkstu prie jos, kad savo taure švelniai paliesčiau jos taurę.

– O ką darytum? – jos balsas toks pat tylus, bet jau turi kitokį atspalvį – suokalbišką, supratingą, beveik ironišką. Manau, tokio kvietimo užtenka – juk aš jos neužpuoliau.

Pabučiuoju ją labai švelniai, žiūrėdamas į akis (ir ji bučiuoja mane, lėtai, žvelgdama į mano vyzdžius). Jos bučinys dvelkia vynu ir kažkuo pikantišku, taip pat lengvu cigaro dūmu. Truputį pasislenku į priekį ir laisva ranka apkabinu jos liemenį – per lygų raudoną atlasą pajuntu sklindančią šilumą. Už manęs smarkiai šnypščia ugnis, šildydama nugarą. Lėtai braukiu lūpomis per jos lūpas, jas ragauju, paliečiu dantis. Jos liežuvis pasitinka manąjį. Ji krusteli ir pasisuka į šoną, tad pamanau, kad atsitraukia (ant kaktos pasirodo raukšlelės), bet ji ieško vietos, kur galėtų pastatyti taurę. Paskui suima mane už pečių ir užsimerkia. Truputį anksčiau, nei ji pati, mano skruostus pasiekia kvėpavimas. Pastatau taurę ant kėdės turėklo ir bučiuoju ją daug stipriau.

Jos plaukai švelnūs ir kvepia muskusiniais kvepalais, o liemuo, kai apkabinu, atrodo dar lieknesnis nei žvelgiant. Po raudona suknele juda krūtys, kurias laiko, tačiau nevaržo tai, ką ji dėvi po atlasu. Jos kojinės – glotnios, šlaunys – šiltos. Ji mane apkabina, suspaudžia, atstumia, uždeda delnus ant mano smilkinių ir žvelgia blizgančiomis akimis tiesiai į akis. Speneliai po atlasu pavirsta raudonais kauburėliais. Jos burna drėgna, ištepta raudonai. Nusijuokia virpėdama, nuryja seiles ir sunkiai kvėpuoja.

– Nenumaniau, kad būsi toks... aistringas, Džonai, – atsidūsta.

– O aš nenumaniau, kad bus taip lengva tave suvilioti.

Truputį vėliau.

– Čia. Čia. Ne lovoj. Bus per šalta. Čia.

– Ar tau reikia ką nors prieš tai padaryti?

– Ką? O, ne, ne. Tik... Nagi, Orai, nusivilk tą prakeiktą švarką... Ar man likti su šitais drabužiais?

– Gerai. Kodėl ne?

Ebeleinės Erol kūnas aptaisytas, suveržtas ir sutvirtintas juodo obsidiano spalvos šilko apdarais. Kojinės prisegtos prie drabužio, panašaus į priekyje surišamą šilkinį korsetą. Dar vienas iksų raštas – nėriniuota juostelė nuo gaktos iki permatomos, kaip ir kojinės, plono šilko liemenėlės, laikančios dailias bei tvirtas krūtis. Ebeleinė parodo, kur ją atsegti priekyje, ir lieka su atlaisvinta liemenėle ir kelnaitėmis, kurių juoda gazo medžiaga dengia dar juodesnes garbanas. Kai į ją įsiskverbiu, sėdime nejudėdami ir lėtai bučiuojamės. Ji sėdi ant manęs, apglėbusi kojomis su kojinėmis mano sėdmenis, suspaudusi rankomis su ilgomis pirštinėmis mano pečius.

– Mėlynės, – sušnibžda ji (esu visiškai nuogas), glostydama suspardytas ir kumščiais sumuštas vietas, ir nuo tokio kutenančio švelnumo mano kūno plaukeliai pašiurpsta.

– Niekai, – bučiuoju jos krūtis (speneliai – skaisčiai rožiniai, stori ir ilgi, su siaurais grioveliais ir rausvomis raukšlelėmis galiukuose, o ploteliai aplink juos – glotnūs, iškilūs ir apvalūs). – Nekreipk dėmesio, – šiek tiek patraukiu ją atgal, kad galėčiau atsigulti ant numestų mano drabužių krūvos ir ant jos raudonos suknelės.

Lėtai judu po mergina, žiūrėdamas į jos kūno linijas, išryškintas šnypščiančio dujinio židinio liepsnų. Ebeleinė kybo virš manęs, joja mane apžergusi, jos delnai – ant mano krūtinės, galva nuleista, o prasegta liemenėlė supasi, kaip ir tankūs juodi plaukai.

Ji sukaustyta apatinio trikotažo – absurdiškų spąstų, o juk jai, kad būtų gundanti, nereikia nieko. Užtenka vien kvėpavimo, varomosios kaulų jėgos, kūno, kurį ji nešioja, ir proto, kuriame ji gyvena. Prisimenu moteris barbaro bokšte.

Iksų raštas rašte, dengiantis jos kojas, – tik papildomas tinklas virš savojo tinklo, kurį ji turi iš prigimties. Kelnaičių ir liemenėlės zigzaginiai nėriniai, kryžiaus formos kaspinas, laikantis šilką ant kūno, dirželiai ir juostelės, pirštinėtos rankos ir kojos su kojinėmis – tai kalba, architektūra. Tai – gembės, vamzdžiai, sijos. Tamsios keliaraiščių gumelės eina per jos stangrias šlaunis nuo kelnaičių iki plačių juodų apvadų kojinių viršuje. Tai – kesonai, konstrukciniai vamzdžiai, tik pagaminti iš minkštos medžiagos. Jie skirti tam, kad varžytų ir slėptų vidinį švelnumą, tačiau sykiu ir jį parodytų.

Ji aimanuoja, išriečia liemenį, atlošia galvą. Plaukai nukrenta tarp menčių. Ji ištiesia ir įtempia rankas už nugaros, išskečia pirštus ir suneria plaštakas sudarydama raidę V. Kilnoju merginą ir staiga suvokiu, kad esu joje, kad esu toje tamsių medžiagų konstrukcijoje, o tą akimirką, kai įtempiu raumenis, perimdamas jos svorį, pajuntu tiltą, iškilusį virš mūsų pilkam vakare, tiltą su marginiais ir susikryžiavimais, su begale iksų, su kojomis ir išlaikančiais pusiausvyrą proporcingais įtempimais, su charakteriu, su įspūdinga išvaizda ir su savo gyvenimu. Jis – virš mūsų, virš manęs. Jis labai slegia. Aš grumiuosi stengdamasis išlaikyti triuškinantį svorį. Ebeleinė dar labiau išsiriečia, šaukia, sugriebia mano kulkšnis ir krinta dejuodama tarsi griūvanti konstrukcija. Manasis invazinis priedas merginos kūne (tiesą sakant, struktūros dalis) sutvinkčioja ritmingai ir trumpai.

Ebeleinė susmunka ant mano krūtinės, atsidūsta ir atsipalaiduoja, išskečia rankas ir kojas. Ji guli sunkiai kvėpuodama, o kvepiantys jos plaukai kutena mano nosį.

Man skauda kūną. Esu išsekęs. Jaučiuosi taip, lyg ką tik būčiau išdulkinęs tiltą.

Lieku joje. Penis suminkštėja, bet aš jo neištraukiu. Po kiek laiko Ebeleinė jį suspaudžia. To pakanka. Mes vėl pradedame judėti – lėčiau ir švelniau.

Vėliau persikeliame į lovą, kuri iš tiesų šalta, tačiau greitai įšyla. Atsargiai nuimu nuo Ebeleinės visą juodą medžiagą (mudu nusprendžiame, kad reikia geriau paruošti jos kūno vietas intensyvių glamonių programai). Paskutinis kartas užtrunka ilgiausiai – jame, kaip ir dera geriausiuose tokiuose darbuose, daug skirtingų judesių ir greičio pokyčių. Tačiau kulminacijos taškas kažkodėl yra daugiau nei bedžiaugsmis – mane atšaldo, išgąsdina ir net sukelia siaubą.

Ji guli po manimi. Merginos rankos laiko apglėbusios mano šonus ir nugarą. Prieš pabaigą grakščiomis, stipriomis kojomis ji suspaudžia sėdmenis ir stuburkaulį ir mane surakina.

Mano orgazmas – nevykęs. Tai tik automatiškas liaukų darbas, silpnas signalas iš periferijos. Aš sušunku, bet ne iš malonumo ir net ne iš skausmo. Tas gniaužimas, slėgimas, varžymas, lyg mano kūnas būtų tvarstomas, įvyniojamas, suveržiamas ir pakuojamas, apjuosiamas ir surišamas, sužadina kažkokį slogų atsiminimą. Labai seną ir naują, o sykiu išblankusį ir sunykusį. Tai laisvo, bet sugauto žvėries viltis ir baimė. Mechanizmo ir tinklinių konstrukcijų baimė. Pradžios ir pabaigos baimė.

Įstrigęs. Prispaustas. Maža mirtis ir tuštumos pojūtis. Mergina laiko mane kaip narvas.

– Turiu eiti, – ji ištiesia ranką, sugrįžusi nuo židinio su apranga. Paimu jos plaštaką ir suspaudžiu. – Norėčiau pasilikti, – liūdnai prisipažįsta, glausdama kelis plonus drabužėlius prie blyškaus kūno.

– Viskas gerai.

Ebeleinė čia būna jau kelias valandas. Jos laukia šeima. Ji apsirengia švilpaudama, nesidrovėdama. Tolumoje suūkia rūko sirena. Už langinėmis uždarytų langų visiškai tamsu.

Greitai nubėgusi į tualetą, ji randa šukas ir triumfuodama jomis pamojuoja. Jos plaukai beviltiškai susivėlę, todėl ji, jau apsirengusi

paltą, turi kantriai sėdėti ant lovos krašto, kol aš atsargiai šukuoju jos plaukus. Ji įkiša ranką į palto kišenę ir ištraukia plonų cigarų pakelį ir degtukų dėžutę. Suraukia nosį.

– Visas kambarys prakvipęs seksu, – pareiškia išsiimdama cigarą.

– Nejaugi?

Ebeleinė pažvelgia į mane ir ištiesia cigarų pakelį. Aš papurtau galvą.

– Hm... Bjaurus elgesys, – paskelbia prisidegdama cigarą.

Šukuoju jos plaukus, pamažu išardydamas susivėlusius. Ji pučia į lubas dūmų žiedus, pilkas O raideles. Uždeda ranką ant manosios ir lėtai slenka kartu su ja ir šukomis. Atsidūsta.

Bučinys prieš atsisveikinimą. Jos veidas nupraustas, kvėpavimas maloniai kvepia pilkais dūmais.

– Pasilikčiau, jei galėčiau, – prataria.

– Nesijaudink. Pabuvai su manimi, kiek galėjai. Svarbiausia, kad apskritai atėjai, – norėčiau dar ką nors pridėti, bet negaliu. Manęs neapleidžia prispaudimo ir įstrigimo baimė, kuri kaip aidas vis dar rezonuoja giliai manyje.

Ebeleinė mane pabučiuoja.

Kai ji išeina, kurį laiką guliu didžiulėje vėstančioje lovoje ir klausausi rūko sirenų. Viena sirena kaukia labai arti. Jeigu tvyros rūkas, šiąnakt galiu ir neužmigti. Ore tebejaučiu silpną dūmų kvapą, kuris pamažu nyksta. Išblukę apskritimai ant lubų tinko – lyg dūmų žiedų atspaudai, įspausti Ebeleinės Erol cigaro. Giliai įkvepiu mėgindamas užuosti baigiantį išsisklaidyti jos kvepalų aromatą. Ji teisi – kambarys kvepia seksu. Esu ištroškęs ir alkanas. Dar tik vakaras. Atsikeliu ir išsimaudau, o paskui lėtai apsirengiu, jausdamas malonų nuovargį. Išjungiu lempas ir praveriu pagrindines duris, bet iš tarpdurio kitame apgriozdinto kambario gale pamatau švytėjimą. Uždarau duris ir einu pasižiūrėti.

Ten – sena biblioteka tuščiomis lentynomis. Kampe veikia televizorius. Toks jausmas, lyg širdis plaktų gerklėje, bet staiga suvokiu, kad vaizdas nėra įprastas. Ekranas baltas, jame – tekstūruota tuštuma. Einu išjungti televizoriaus, bet nespėju – ekrane pasirodo ir dingsta kažkas tamsaus. Tai ranka. Vaizdas sudreba, stabilizuojasi, ir

tuomet pamatau vyrą lovoje. Nuo kameros nutolsta moteris ir sustoja vaizdo pakraštyje. Ji pakelia šepetį ir lėtai šukuojasi plaukus, žvelgdama prieš save, kur tikriausiai yra veidrodis. Vaizdas, kuriame – vyras, gulintis lovoje, pasikeitęs nežymiai: perstatyta kėdė, o lova jau nebe tokia tvarkinga, kokia buvo anksčiau.

Netrukus moteris padeda šepetį, pasilenkia prie lovos, šonu priglaudusi plaštaką prie savo kaktos. Atsitiesia, pasiima šepetį ir praslenka pro kamerą kaip tamsi dėmė. Įžiūrėti jos veido nepavyksta.

Mano gerklė džiūsta. Moteris, jau apsivilkusi tamsų paltą, vėl atsiranda šalia lovos. Ji stovi ir žiūri į gulintį vyrą. Pasilenkia, bučiuoja jį į kaktą, o tuo metu švelniai nubraukia plaukus nuo jo kaktos. Ji pakelia rankinę nuo grindų ir išeina. Išjungiu televizorių.

Ant virtuvės sienos kaba telefonas. Pakėlęs ragelį, girdžiu pažįstamą signalą. Jis ne visai ritmiškas, gal truputį greitesnis nei anksčiau.

Išeinu iš buto ir liftu pakylu į traukinių aukštą.

Lauke tvyro tirštas rūkas, žibintų šviesos jame pavirsta geltonais ir oranžiniais kūgiais. Pro šalį pravažiuoja ūkiantys ir žvangantys tramvajai ir traukiniai. Einu tilto pėsčiųjų taku, ranka laikydamasis už aukšto turėklo. Rūkas lėtai plaikstosi tarp santvarų. Iš neįžiūrimos jūros girdėti rūko sirenų kauksmas.

Pro šalį eina žmonės – daugelis jų geležinkelio darbuotojai. Rūke užuodžiu garus, degančių anglių dūmus ir dyzelinių degalų tvaiką. Geležinkelio darbininkų pastogėje prie stalų sėdintys vyrai su darbiniais drabužiais skaito laikraščius, žaidžia kortomis ir geria iš didelių puodukų. Einu toliau. Staiga po mano kojomis sudreba tiltas, o kažkur priekyje pasigirsta metalinis bildesys ir džerškėjimas. Garsai nuaidi tiltu, atsimuša į antrinę architektūrą ir atšokę pasklinda rūko pilname ore. Eidamas per tirštą tylą, išgirstu, kaip viena po kitos suūkia rūko sirenos. Girdžiu, kaip netoliese traukiniai ir tramvajai lėtina greitį ir sustoja. Priekyje prapliumpa sirenų ir signalų kruša.

Einu per švytintį rūką pačiu tilto pakraščiu. Man vėl gelia kojas, o krūtinė bukai maudžia, tarsi pritardama joms. Galvoju apie Ebeleinę. Prisimindamas ją, turėčiau pasijusti geriau, bet taip nėra. Juk viskas vyko vaiduoklių lankomame bute. Beprasmio triukšmo ir beveik ne-

sikeičiančio vaizdo šešėliai ten slėpėsi visą laiką – užteko ištiesti ranką ir spragtelėti jungiklį. Tikriausiai jie buvo net tuomet, kai pirmą kartą ją pabučiavau, net kai jos rankos ir kojos mane sugniaužė ir aš surikau iš siaubo.

Traukiniai nutilo. Jau kelias minutes niekas pro mane nepravažiavo nė iš vienos pusės. Signalai ir sirenos lenktyniavo su stūgaujančiomis rūko sirenomis.

Taip, buvo labai saldu ir iš tiesų malonu. Mielai pasimėgaučiau tuo šviežiu prisiminimu, tačiau kažkas manyje neleidžia to daryti. Mėginu atkurti jos kvapą, prisilietimus ir šilumą, bet pavyksta prisiminti vien tai, kaip ta moteris ramiai šukavosi plaukus, žiūrėdama į nematomą veidrodį. Vis šukavosi ir šukavosi. Bandau įsivaizduoti, kaip atrodė kambarys, tačiau matau tik nespalvotą vaizdą nesikeičiančiu rakursu, iš viršaus, matau tik sujauktą lovą, kurioje guli vyras.

Rūke pro mane pralekia traukinys įjungtais prožektoriais. Jis važiuoja tenai, kur tebekaukia sirenos.

O vis dėlto, kas toliau? Ak, prašom, dar daugiau to paties – naktys ir dienos, savaitės ir mėnesiai, sako ką tik pasisotinusi mano proto dalis. Bet kas tai yra, tiesą sakant? Ir vėl blaškymasis? Ir vėl tas pats uždaras ratas – dingusios bibliotekos paieškos, nesuprantami lėktuvų skrydžiai ir netikri sapnai?

Bet kuriuo atveju, arba, kitaip tariant, visais atvejais čia nematau nieko gera.

Einu per banguojančias miglas link triukšmo, kuriame maišosi sirenos, riksmai ir sudužusio traukinio liepsnų traškesys.

Pirmiausia pamatau, kaip iš rūko išnyra liepsnos lyg stori, virpantys stiebai. Šaukia žmonės, blykčioja žibintai. Mane pralenkia keli geležinkelio darbininkai, bėgantys į traukinio avarijos vietą. Regiu prieš kelias minutes pro mane pravažiavusio traukinio galinę dalį. Tai avarinis traukinys su kranais, vandens žarnomis ir ligoninės vagonais. Jis lėtai juda bėgiais ir išnyksta už kito traukinio krovininių vagonų, stovinčių arčiau manęs, kitapus dviejų geležinkelio juostų. Keli pirmieji prekiniai vagonai atrodo tvarkingai, vis dar stovi ant bėgių, tačiau kiti trys nuo jų nuvažiavo, jų ratai pataikė tiesiai į metalinius lovius šalia bėgių, kaip ir buvo numatyta tilto inžinierių. Kitas

vagonas guli skersai bėgių. Kiekvienas paskesnis apgadintas dar labiau, nei esantis prieš jį. Priekyje vis dar kyla liepsnos, o aš esu netoli jų ir jaučiu per rūką į veidą tvoskiantį karštį. Gal reikėtų grįžti atgal? Tikriausiai čia manęs nepageidauja. Rūke sunku orientuotis, tačiau, atrodo, esu tilto dalies gale, kur konstrukcija susiaurėja tarytum ilgas ir platus smėlio laikrodis, paguldytas ant šono. Tai jungiamasis tarpatramis – tiltas tilte.

Toje vietoje, kur iešmų tinklas veda traukinius iš pagrindinės tilto dalies į siaurą tarpatramį – per jį tik kelios geležinkelio juostos tęsiasi į kitą tilto dalį – ant bėgių daug nuvirtusių vagonų. Šioje nugriuvusio traukinio pusėje karštis nepaprastai nuožmus. Vandens čiurkšlės iš avarinio traukinio, stovinčio atokiau nuo katastrofos vietos, krenta lanku ant pleškančių krovininių vagonų ir šnypščia ant apdegusių medinių lentų ir įkaitusių metalinių griaučių. Vieni geležinkelininkai laksto pirmyn ir atgal su gesintuvais, kiti išvynioja brezentines žarnas ir prijungia jas prie vandens kolonėlių. Liepsnos raitosi ir trūkčioja. Ugnis šnypščia nuo vandens srovių. Spartindamas žingsnį einu toliau, kad greičiau pabėgčiau nuo karščio. Vanduo liejasi nutekamaisiais latakais ir drenažo vamzdžiais, garuodamas teka tarp karščiu tvoskiančių liepsnų, o garai maišosi su rūku ir juodais dūmais. Kažkas užsidega virš liepsnojančio traukinio ir ima varvėti ugnies liežuviais ant suknežintų vagonų.

Kai žingsniuoju pro sireną, pritvirtintą prie stulpo šalia bėgių ir kaukiančią į rūką, rankomis užsidengiu ausis. Pro mane prabėga vis daugiau šūkaujančių geležinkelininkų. Ugnis jau man už nugaros, ūžia ankštoje erdvėje tarp santvarų. Priekyje – traukinys, po avarijos nuvirtęs ant šono. Sumaigytas ir kreivas, jis guli ant bėgių lyg numestas iš viršaus, lyg negyva gyvatė. Vagonų karkasai – sulaužyti jos griaučiai.

Už šio traukinio – kitas traukinys, ilgesnis ir ilgesniais vagonais su langais. Vyrai lipa pro vagonų šonuose žiojėjančias skyles. Masyvus krovininio traukinio lokomotyvas įsmigo į keleivinį traukinį. Matau, kaip iš po nuolaužų traukiami žmonės. Prie bėgių guli neštuvai. Netoliese skamba sirenos ir garso signalai, visiškai nustelbiantys rūko sirenas jūroje. Beprotiška šios beviltiškos scenos energija mane sustabdo, ir aš lieku stebėti gelbėjimo operacijos. Iš keleivinio traukinio

atneša vis daugiau dejuojančių ir kruvinų žmonių. Man už nugaros nuolaužose driokstelі sprogimas. Vyrai pasileidžia bėgti prie naujo katastrofos židinio. Sužeistieji išnešami ant neštuvų.

– Ei, tu! – mane pašaukia vyras, klūpantis prie neštuvų. Jis laiko gulinčios moters kruviną ranką, o kitas vyras pririša turniketą. – Padėk mums. Ar gali paimti vieną neštuvų kraštą?

Prie bėgių guli dešimt ar dvylika neštuvų. Vyrai pribėga ir juos perneša, tačiau dauguma žmonių lieka gulėti ir laukia savo eilės. Peržengiu bėgius nuo pėsčiųjų tako ant bėgių kelio, nueinu prie neštuvų ir padedu geležinkelininkui juos nešti. Nunešame neštuvus į avarinį traukinį, kur sužeistuosius perima sanitarai.

Patyrusiame avariją krovininiame traukinyje nuaidi dar vienas sprogimas. Mums grįžus su dar vienu sužeistuoju, paaiškėja, kad avarinis traukinys jau nuvažiavęs toliau dėl sprogimų pavojaus. Tenka nešti neštuvus su aimanuojančiu ir kraujuojančiu vyru du šimtus jardų iki krovininio traukinio galo, kur mus pakeičia sanitarai. Vėl bėgame atgal prie keleivinio traukinio.

Kitas sužeistasis jau beveik miręs. Vos jį pakeliame – paplūsta kraujais. Geležinkelio pareigūnas mums liepia nešti jį ne į avarinį, o į kitą traukinį, esantį kiek toliau, priešingoje pusėje.

Ten – dėl avarijos sustojęs ekspresas, priimantis kai kuriuos sužeistuosius, kad pavežtų į artimiausią ligoninę. Įnešame neštuvus į traukinį. Pirmos klasės vagone-restorane gydytojas vaikšto nuo vieno nukentėjusiojo prie kito. Paguldome kraujuojantį žmogų ant baltos staltiesės – ji bemat prisisunkia kraujo. Gydytojas prieina prie mūsų, prispaudžia pirštus prie sužeistojo kaklo ir laiko. Aš net nepastebėjau, kad būtent iš ten bėga kraujas. Gydytojas žiūri į mane. Jis dar jaunas vyrukas ir atrodo išsigandęs.

– Palaikykite, – paprašo jis, ir aš uždedu delną ant nukentėjusio vyro kaklo.

Gydytojas trumpam išeina. Mano porininkas neštuvų nešikas išbėga. Jaučiu silpną sužeistojo, gulinčio ant pietų stalo, pulsą. Kai tik atsipalaiduoju ar mėginu tvirčiau prispausti nuplėštą nuo kaklo odos lopinėlį, jo kraujas plūsta ant mano rankos. Aš laikau, spaudžiu, darau tai, ko paprašytas, ir žiūriu į to žmogaus veidą, išbalusį nuo

nukraujavimo. Jis guli be sąmonės, bet vis tiek kenčia. Jis nebeturi kaukės, kurią užsidėdavo prieš susitikdamas su pasauliu. Agonijoje jis atrodo panašus į kažkokį apgailėtiną gyvūną.

– Gerai, ačiū, – gydytojas grįžta su sesele. Jie atsinešė pleistro, lašelinę, buteliukų, švirkštų ir perima iš manęs nukentėjusįjį.

Einu tarp inkščiančių sužeistųjų. Randu tuščią ir neapšviestą keleivinį vagoną. Apsvaigsta galva, todėl minutėlei prisėdu, o kai atsistoju, vos įstengiu nusvirduliuoti iki vagono gale esančio tualeto. Ten atsisėdu. Galva tvinkčioja, o akys raibuliuoja. Plaunu rankas laukdamas, kol mano širdies ritmas prisiderins prie kūno keliamų reikalavimų. Kai pajuntu, kad pajėgsiu atsikelti, traukinys pradeda važiuoti.

Traukiniui sulėtinus greitį, grįžtu į vagoną-restoraną. Medicinos seserys ir ligoninės pagalbinės darbuotojos susigrūda į vidų paimti neštuvų. Trys seselės ir dvi pagalbininkės, susispietusios prie neštuvų, kurie nešami link artimiausių durų, liepia man pasitraukti iš kelio. Sužeista moteris gimdo. Esu priverstas grįžti į tualetą.

Sėdžiu ten ir mąstau.

Niekas neateina manęs trukdyti. Visas traukinys nuščiūva. Tik porą kartų sudreba, sutrūkčioja, ir už pusskaidrio lango pasigirsta šauksmai, tačiau viduje tylu. Nueinu į vagoną-restoraną. Jis pasikeitė – vėl švarus ir jaukus, kvepia laku. Lempos išsijungia. Tilto, kurį vis dar gaubia rūkas, skleidžiamoje šviesoje balti stalai atrodo vaiduokliškai.

Ar man išlipti? To norėtų ir gerasis daktaras, ir Brukas, ir, tikiuosi, Ebeleinė Erol.

Bet kam? Aš tik žaidžiu žaidimus: su daktaru, su Bruku, su tiltu, su Ebeleine. Viskas buvo labai gerai, o su ja – tiesiog puiku, išskyrus tą siaubo šūksnį...

Ar man važiuoti? Galiu. Kodėl gi ne?

Ir štai aš esu daikte, kuris tampa vieta, grandyje, kuri tampa padėtimi, priemonėje, kuri tampa tikslu, kelyje, kuris tampa lemtimi... ir ilgame jungiamajame faliniame simbolyje, kabančiame tarp mūsų didžiojo geležinio stabo galūnių. Vienodai vilioja ir galimybė likti, ir galimybė iškeliauti – drąsiai traukti tolyn, palikus moterį namuose. Vieta ir daiktas, daiktas ir vieta. Ar iš tikrųjų viskas taip paprasta? Ar moteris – vieta, o vyras – tik daiktas?

Dieve! Drauguži tu mano jaunas, žinoma, kad ne! Cha cha cha, kokia absurdiška mintis! Viskas *daug labiau* civilizuota, negu įsivaizduoji... Tačiau vien todėl, kad ši mintis man tokia atstumianti, įtariu, kad joje gali būti tiesos. Tai ką tokiu atveju reiškiu aš, sėdintis čia, šiame traukinyje, šiame simbolyje? Geras klausimas, sakau sau, geras klausimas. Ir tada traukinys vėl pradeda važiuoti.

Sėdžiu prie stalo ir stebiu pro šalį važiuojančių vagonų srautą. Pamažu greitėjame, pralenkiame kitą traukinį ir paliekame jo atšakoje. Vėl sulėtiname greitį – pravažiuojame vietą, kurioje įvyko avarija. Šalia bėgių susigrūdę nuvirtę krovininiai vagonai. Sulankstyti bėgiai iškilę virš suskilusios platformos, susisukę kaip minkšta viela, o rūke po ryškiomis lempomis žybčioja rūkstantys degėsiai. Šiek tiek toliau ant bėgių stovi avarinis traukinys įjungtais prožektoriais. Mano traukiniui vėl greitėjant, vagone pajuntu vibraciją.

Prožektoriai skrodžia rūką. Mes pralekiame pro vienos tilto dalies pagrindinę stotį, pro traukinius, pro vietinius tramvajus, pro gatvių žibintus ir pastatų virtines. Vis dar didiname greitį. Kai privažiuojame tilto dalies galą, šviesos greitai pradeda retėti. Dar minutėlę stebiu žiburius, o paskui nupėdinu prie vagono gale esančių durų. Atidarau langą ir žiūriu į rūką, kuris ūždamas lekia pro šalį. Rūką margina neįžiūrimos tilto konstrukcijos. Jos aidi dėl traukinio veržlaus važiavimo, o aidas kinta – tai priklauso nuo santvarų tankumo ir pastatų šalia geležinkelio. Kelių paskutinių pastatų žiburiai lieka užnugaryje. Atlaisvinu ligoninės apyrankę, lėtai ir skausmingai traukiu nuo riešo, palaižau limpančias vietas ir galiausiai ryžtingai ją nusiplėšiu, nors ir įsipjaunu.

Važiuojame per tarpatramį. Vis dar esame zonoje, kurioje apyrankė man leidžia keliauti. Mažas plastikinis žiedas su mano vardu. Keista po tiek laiko nebeturėti jo ant riešo. Jaučiuosi lyg nuogas.

Išmetu apyrankę pro langą į rūką. Ji išnyksta akimirksniu.

Uždarau langą ir grįžtu į savo vietą pailsėti. Pažiūrėsiu, ar toli pavyks nuvažiuoti.

EOCENAS *

...ar mikrofonas įjungtas?

Aha! Štai kur tu! Ką gi, tuomet gerai... Nėra ko jaudintis, jokia čia ne sumaištis, jokiu būdu, garbės žodis. Viskas vyksta kuo puikiausiai ir nuostabiausiai, padėtis visiškai valdoma. Absoliučiai kontroliuojama visais atžvilgiais. Visą laiką žinojau, kad tas daikčiukas įjungtas. Cituoju nemirtingąjį. Kas yra? Gerai, gerai, atsiprašau, cituoju mirtingąjį Džimį Hendriksą. Tikrai. Tai kur aš sustojau? Ak taip.

Na, paciento būklė stabili – jis negyvas. Stabiliau, po galais, nebūna, ar ne? Na taip, kūno irimas ir taip toliau. Aš tik juokauju. Toks mano humoras. Viešpatie! Kai kurie žmonės visai nesupranta juokelių. Ei, jūs, ten gale – nurimkite!

Na ką, bičiuliai, judame, toliau. Iš kur į kur? Klausimas – kaip į akį.

Džiaugiuosi, kad paklausėte. Ar kas žinote atsakymą? Ne?

Šūūūdas. Tiek to.

Kur jie mane veža? Ir svarbiausia – *už ką*? Ar *manęs* atsiklausėte, niekšai? Ar kas nors manęs atsiklausė? Ką? Ar kam nors šovė į galvą pasiteirauti: „Pone, kuo jūs vardu? Ar neprieštarausite, jeigu jus perkelsime?“ Na? Nė velnio! Gal man ir ten buvo gera gyventi. Ar pagalvojote apie tai?

* Žemės geologinės istorijos kainozojaus eros paleogeno periodo vidurinioji epocha; per tą laikotarpį susidariusių uolienų skyrius.

Gerai, galite ištraukti man vidurius ir apversti kaip kiaušinienę, galite sukišti rankas, išmėžti ir šį bei tą pataisinėti, galite pripumpuoti mane Dievas žino ko, vienur pamaigyti, kitur pažnaibyti, bet jūs manęs nesurasite, nepagausite ir nepasieksite. Aš čia viršiausias. Viskas mano rankose, valdau padėtį ir esu nepažeidžiamas.

Koks nešvarus triukas, koks tipiškai bjaurus, klastingas, gudrus, purvinas nesusipratimas, paruoštas piktosios karalienės. Kaip ji galėjo taip smukti? (Nu va šitajp imi ir pasiliąki prie žemės...) Sukurstė tuos prakeiktus barbarus prieš mane sukilti. Cha! Nejaugi nieko protingesnio ji nesugebėjo sugalvoti?

Tikriausiai nesugebėjo. Niekada neturėjo lakios vaizduotės. Na, nebent guolyje (ar dar kur nors). Ne, tai netiesa. Jeigu atvirai, mane apėmė susierzinimas (pastebėjau, kad jis dažniausiai turi menką, švelnų, vos matomą raudonos spalvos atspalvį... beje, tai nesvarbu).

Vis dėlto, kokia niekšybė – sukėlė tokį maištą! Žinoma, jokių šansų, bet vis

tiek... Kas *dabar* nepatinka? Dieve mano, negi žmogus negali pats su savimi pasikalbėti be

šitų... Na va, ir *vėl!* Kas čia darosi, velniai griebtų? Kuo jūs mane laikote, netašyti kerėplos? Ar tai dalis...

...ar baigsite pagaliau? Daugiau jokio trankymosi! Skauda! Ar tai gydymo dalis? Jeigu labai užsinorėsiu, atsikelsiu ir jus, niekšus, kaip reikiant pridaužysiu. Aš jums sakau, *subinės*! Sutvarkyk juos, Džimi.

Ačiū Dievui, pagaliau baigėsi. Tik nesmarkus supimas – nėra ko jaudintis. Kaip laive ar kur kitur. Sunku pasakyti.

Ne, tai ne laivas. Supa švelniau. Tai kažkas panašaus į pakabą su amortizatoriais. Lyg ir girgžda? Ar aš girdžiu balsus? (Visą laiką, daktare. Jie man liepė taip elgtis. Aš – nekaltas. Puikus alibi, nepalaužiama gynyba.)

Išprievartautas! Koks prakeiktas įžūlumas! Paduosiu į teismą! (Sutvarkyk tai, Džemaima. Į teismą? Aš pats ją sutvarkysiu. Ne, atsiprašau, tai visai nejuokinga. Tai rimta! Po šimts velnių, ar ne per daug sau leidžiate, ką?)

Man tai niekada nieko nereiškė. Ir jai, greičiausiai. Žinai, ji yra moteris, sudaryta iš raidžių. O taip. Vieną kartą jai tai pasakiau. Ji nusijuokė, ir mes kartu viską išsiaiškinome. Ją sudaro ne tik raidės. Yra ir ženklų. Parodysiu.

Ant kiekvieno jos kelio yra raidė H, sėdmenyse galima įžvelgti ženklą +, jos šnervės – du kableliai (tikiuosi, jums ne per daug painu), jos liemuo – X, o pati įdomiausia vieta primena V (vaizdas iš priekio) ir ! (vaizdas iš apačios). Tada ji, savaime suprantama, tai apsvarstė ir pridūrė, kad taip pat ji turi : ir įprastus taškus. (Bet tai – ne ženklai, o kalambūrai, nes jau sakiau, kad ji – raidiška moteris.) Nesvarbu. Kai išvydau !, aš padariau i (o ji padarė O).

Na, gerai, užteks. Važiuojam toliau. Brr... Brr... Vėl esu mašinos dalis. Pakrovė, prisegė ir veža kažin kur. (My-miau, my-miau! Drauguži, lėkdamas tokiu greičiu, niekada neparduosi ledų. Prašau, duokite sumuštinį su džemu. Ir kuo daugiau aviečių.) Tai būtų juokinga, jeigu patektumėme į avariją. Tikiuosi, važiuosime ne per tiltą. (Na, Charonai, tu jau atleisk, bet šiuo metu keliuose – dideli kamščiai...) Nežinau, ar aš jau miręs, ar tik jie taip mano. Sunku pasakyti (ne, visai nesunku), tik aš, atrodo, šiek tiek praradau orientaciją. Viskas truputį traumuota (Traum... Trauma? Tiesiog per daug raidžių. Rev... revo... liu... po... liu... cija... ir lia lia lia...)

(– ką jis vapalioja?

– lia lia lia

– tikrai? atrodo, jo būklė gerėja)

Gaila, kad manęs nematėte anksčiau. Atrodžiau įspūdingai. Na, bent jau aš taip maniau. *Revs la reve**. Žinai, prieplauka apiplėšta. Joje – taip pat dvi i. Sakau, ne viena i, o dvi: i i, arba ii (jeigu galima turėti romėnišką nosį, vadinasi, galima turėti ir romėniškas akis, ir neprieštaraukite man – aš ne visai sveikas). Taip taip. Būtent taip.

Velniškai girgžda tas daiktas. Galėjau ir numanyti. Tai mano suknisto gyvenimo istorija. Nėra pasaulyje jokio prakeikto teisingumo. (Gerai, yra, bet pila kaip liūtis iš susikaupusių virš pasaulio debesų. Nereguliariai. Kartais kyla potvyniai, o kartais sausros tęsiasi kelis dešimtmečius.)

* Svajonių svajonė (pranc.).

Beje, kur aš sustojau? A, taip, mes esame mašinoje. Tvarkingai į ją sudėti, lengvai skriejame pirmyn. Tikėkimės, kad lekiame ne per... Pats žinai ne per ką. Tai man primena (tik dabar netrukdyk) vieną istoriją. Visiškai eilinę istoriją. Bus nesunku ją suprasti. Niekas joje nešaudo, nėra įspūdingo vaikymosi automobiliais ar ko nors panašaus (atsiprašau, jei nuvyliau). Jeigu tau įdomi mano sąžininga nuomonė, pasakysiu, kad vargu ar tai iš tiesų tikra istorija. Tai greičiau net ne istorija, o biografija... Bet vis tiek tai...

Ji gavo

palauk, sūneli, tai tik įžanga. Atsikabink, gerai? Jėėėzau, net sakinio niagalima pabaigti be...

Ji gavo

jei neužsičjaupsi, tuoj pat gausi, Džimi.

Ji gavo laipsnį

ar čia aš, ą? Ar aš? Gal mano balso niasigirdi, ar ką?

Ji

taip, ji gavo laipsnį, žinoma, gavo. Gerai, varyk, darbuokis toliau. Prašom. Dieve mano, kai kurie žmonės tokie sumautai ne

Ji gavo laipsnį ir papildomas raides prie savo pavardės, bet apie naują kvalifikaciją subtiliai juokaudavo ir sugalvojo jai kitokių pavadinimų. Jis išsikraustė iš kambario Saineso gatvėje ir išsinuomojo butuką Kenonmilse. Andrėja beveik atsikraustė gyventi pas jį, bet vis dar nuomojosi butą Komli Benke. Jame gyveno Šona, jos pusseserė iš Inverneso, kol mokėsi Kūno kultūros kolegijoje Kramonde – priemiestyje, iš kurio kilusi Andrėjos šeima.

Jis vis dar turėdavo dirbti per atostogas, o ji poilsiaudavo užsienyje su šeima ir draugais. Tai kėlė jam pavydą, bet kiekvieną kartą, kai jie vėl susitikdavo, viskas būdavo kaip ir anksčiau. Tačiau vienu metu (jis taip ir neįstengė prisiminti, kada) jam ėmė atrodyti, kad jų santykiai galėtų trukti ilgiau nei iki kito semestro. Jis net buvo sumanęs pasiūlyti jai susituokti, bet išdidumas neleido daryti tokios nuolaidos valstybei, o tuo labiau bažnyčiai. Tai, kas svarbiausia, glūdėjo jų širdyse (arba, greičiau, smegenyse), o ne kokiame nors registre. Be to, Andrėja veikiausiai būtų atsisakiusi, todėl jis suvokė, kad neverta puoselėti iliuzijų.

Jo manymu, dabar jie jau buvo ekshipiais, nors nežinia, ar iš viso kada nors buvo hipiais. Gėlių karta... Žmonės skirtingai įvardydavo jos likimą – nuvyto, išbarstė sėklas, peržydėjo ir numirė. Kartą jis iškėlė prielaidą, kad taip nutiko dėl žiedlapių nuovargio.

Ji daug mokėsi, kad gautų laipsnį, o baigusi studijas metus atostogavo ir laukė, kol jis baigs studijuoti. Per šventes ji viešėdavo pas draugus kituose Škotijos miestuose, Anglijoje, Paryžiuje, išvykdavo ir ilgesniam laikui – į Jungtines Amerikos Valstijas, į Europą ir į Sovietų Sąjungą. Ji atnaujino ryšius su ankstesniais draugais Edinburge. Kai jis mokėsi, ji ruošdavo jam valgyti, aplankydavo savo mamą, o kartais žaisdavo golfą su tėčiu, kuris, jo didžiai nuostabai, buvo blaiviai mąstantis ir lengvai bendraujantis žmogus. Taip pat ji skaitydavo knygas prancūzų kalba.

Iš Sovietų Sąjungos ji grįžo pasiryžusi išmokti rusų kalbą. Bute jis kartais rasdavo ją, įnikusią į romanus ir vadovėlius, parašytus keista, beveik nesuprantama kirilicos abėcėle. Jos kakta būdavo suraukta, pieštukas – pakibęs virš sąsiuvinio. Ji pakeldavo akis, nepatikliai pažiūrėdavo į laikrodį ir atsiprašydavo, kad neparuošė valgyti. Jis liepdavo jai nekalbėti niekų ir pats eidavo prie viryklės.

Jis nedalyvavo diplomų teikimo ceremonijoje, nes gulėjo Karališkojoje ligoninėje, kurioje gydėsi po apendicito operacijos. Tačiau jo motina ir tėvas į ceremoniją nuvyko, kad išgirstų skaitomą jo pavardę. Andrėja pasirūpino jais. Jie visi puikiai leido laiką. O kai susipažino jų tėvai, jis labai stebėjosi, kad jie šnekučiavosi kaip seni bičiuliai. Jam buvo gėda, kad kažkada gėdijosi savo motinos ir tėvo.

Stiuartas Mekis susipažino su Šona – Andrėjos pussesere iš Inverneso. Jiedu susituokė tais pačiais metais, kai Stiuartas baigė studijas. Jis buvo Stiuarto pabroliu, o Andrėja – Šonos pirmąja pamerge. Pokylyje abu sakė kalbas. Jo kalba buvo kruopščiau paruošta, bet kalbėti jai sekėsi geriau. Jis sėdėjo ir žiūrėjo, o ji stovėjo ir kalbėjo, ir tada suvokė, kaip stipriai ją myli ir ja žavisi. Taip pat jis ja ir didžiavosi, nors jautė, kad tai nėra gerai. Ji atsisėdo aidint audringiems plojimams. Jis pakėlė už ją taurę. Ji jam mirktelėjo.

Po kelių savaičių Andrėja pranešė, kad ketina vykti į Paryžių studijuoti rusų kalbos. Jis iš pradžių manė, kad ji juokauja. Jis vis dar

ieškojo darbo. Puoselėjo miglotas viltis važiuoti kartu su ja, greitai pramokti prancūzų kalbos ir ten susirasti darbą, bet gavo gerą pasiūlymą dirbti firmoje, kuri projektavo elektros jėgaines. Jis tiesiog negalėjo atsisakyti. „Tai truks tik trejus metus", – pažadėjo ji. „*Tik tiek?*" – paklausė jis. Ji bandė sugundyti kviesdama kartu praleisti Paryžiuje šventes ir savaitgalius, bet jam atrodė, kad tai vargu ar įmanoma.

Jis buvo bejėgis, o ji – ryžtinga.

Jis neketino jos lydėti į oro uostą. Paskutinį vakarą prieš skrydį jie per tiltą nuvyko į Faifą ir pasėdėjo pakrantės restoranėlyje Kalrose. Jie važiavo jo automobiliu. Jis išsimokėtinai nusipirko naują mažą BMW – juk dirbantis vyras galėjo tai sau leisti. Vakarienė buvo ne itin smagi, nes jis išgėrė per daug vyno. Andrėja dėl rytdienos skrydžio alkoholio net neparagavo. Ji mėgo keliauti lėktuvu ir visada sėdėdavo prie lango. Grįžtant vairavo ji. Jis automobilyje užmigo.

Atsibudęs jis pamanė, kad jie atvažiavo prie savo buto Kenonmilse arba prie jos senojo namo Komli Benke, bet išvydo tamsų vandenį ir tolumoje žibančias šviesas. Prieš jai išjungiant automobilio žibintus, jis probėgšmais spėjo pamatyti, kad virš judviejų kaba kažkas masyvaus ir sykiu lengvo.

– Kur, po velnių, mes esame? – paklausė trindamas akis ir dairydamasis aplinkui.

Ji išlipo iš automobilio.

– Šiauriniame Kvinsferyje. Ateik pažiūrėti į tiltą, – pasiūlė apsivilkdama striukę.

Jis skeptiškai pažiūrėjo į lauką. Naktis buvo šalta ir ruošėsi lyti.

– Nagi, ateik, – pašaukė ji. – Galvą pravėdinsi.

– Sumautas revolveris irgi pravėdintų, – sumurmėjo jis, išlipdamas iš automobilio.

Jie praėjo pro ženklus, perspėjančius, kad nuo tilto gali kristi daiktai, pro ženklus, kurie skelbė, kad už jų – privati teritorija, ir pasiekė žvyruotą apsisukimo žiedą, kažkokius senus pastatus, žemas, slidžias uolas, apaugusias žole ir dygliakrūmiais, ir geležinkelio tilto apvalias granitines atramas. Dulksna ir šalto vėjo šuorai jam kėlė drebulį. Jis pažvelgė aukštyn – geležinėje konstrukcijoje stūgavo vėjas.

Forto įlankos vandenys negarsiai teliūskavo ir plakėsi į uolas, o plačioje, tamsioje upėje lėtai mirkčiojo plūdurų žiburiai. Andrėja paėmė jį už rankos. Toje pusėje, į kurią teka upė, buvo automobilių tiltas. Iš šios vietos jis atrodė kaip aukštas šviesos tinklas. Girdėjosi tolimas gausmas.

– Man patinka ši vieta, – tarė Andrėja ir jį apkabino.

Jos kūnas virpėjo nuo šalčio. Jis priglaudė ją prie savęs, bet žiūrėjo į plieno raizginį virš galvos, sužavėtas tamsios jo galios.

„Treji metai, – pagalvojo jis. – Treji metai kitame mieste."

– Sugriuvo Talahačio tiltas, – pagaliau pratarė jis, bet tai pasakė ne tiek jai, kiek žvarbiam vėjui.

Ji pažvelgė į jį, įbedė nosį į barzdą, kurią jis augino dvejus metus, tačiau dabar paliko tik dailius likučius, ir paklausė:

– Ką?

– Talahačio tiltas. Tai iš Bobi Džentri dainos „Ode to Billy Joe"*. Ar atsimeni? Prakeiktas daiktas nugriuvo, – jis nusijuokė balsu, kupinu nevilties.

– Ar kas nors nukentėjo? – ji priglaudė šaltas lūpas prie jo Adomo obuolio.

– Nežinau, – staiga jam pasidarė labai liūdna. – Aš net nepasidomėjau. Mačiau tik antraštę.

Per tiltą pradundėjo traukinys, nakties oras prisipildė kažkur išvykstančių žmonių klegėjimo. Jam buvo įdomu, ar kuris nors keleivis prisimins seną tradiciją ir pro šilto, jaukaus vagono langą išmes monetą? Ar leis savo tuščiai vilčiai vartytis abejinguose šaltos įlankos vandenyse?

Jis jai nesakė, bet prisiminė, kad čia, toje pačioje vietoje, jau yra buvęs vieną vasarą prieš daugelį metų. Dėdė turėjo automobilį ir pasiėmė jį ir jo tėvus pasivažinėti po Trosachso nacionalinį parką, o paskui po Pertą. Jie grįžo pro šią vietą. Tai įvyko dar prieš tilto atidarymą 1964-aisiais, o gal net prieš pradedant jį statyti. Tada buvo šventinės

* Dainininkės Bobbie Gentry (gim. 1944) baladė apie lemtingą šešiolikmečio Billy'o Joe McAllisterio ir keturiolikmetės Bobbie Lee meilės istoriją. Apie šią istoriją sukurtas ir vaidybinis filmas. Dainoje ir filme minimas Talahačio tiltas.

dienos, ir prie perkėlos nusidriekė mylios ilgio mašinų eilė. Užuot laukęs eilėje, dėdė atvažiavo čia, kad jiems parodytų ir pats apžiūrėtų „vieną garbingiausių Škotijos paminklų".

Kiek jam tada buvo metų? Gal penkeri ar šešeri. Tėtis užsikėlė jį ant pečių, o jis lietė šaltą tilto granitą ir iš visų jėgų tiesė mažas rankutes į raudonai nudažytas metalines santvaras...

Kai jie grįžo prie perkėlos, automobilių eilė nė kiek nebuvo sumažėjusi, todėl jiems teko važiuoti per upę Kinkardino tiltu.

Andrėjos bučinys jį pažadino iš prisiminimų. Ji labai stipriai apsikabino, stipriau, negu jis galėjo įsivaizduoti, taip stipriai, kad jam net kvapą užgniaužė. Paskui jiedu grįžo į automobilį.

Jie važiavo per automobilių tiltą. Jis žiūrėjo į blankų geležinkelio tilto, po kuriuo jie anksčiau stovėjo, naktinį pavidalą, iškilusį virš tamsių vandenų, ir išvydo keleivinio traukinio, važiuojančio pietų kryptimi, ilgą šviesų grandinę. „Šviesos kaip daugtaškis sakinio pabaigoje, – pagalvojo jis, – arba pradžioje... Treji metai. Taškai kaip bereikšmis Morzės abėcėlės signalas, sudarytas tik iš E ir H bei I ir S raidžių." Šviesos blykčiojo tarp tilto santvarų, o arčiau esantys automobilių tilto lynai praskriedavo taip greitai, kad buvo nematomi.

Žiūrėdamas į traukinį jis galvojo: „Jokios romantikos. Prisimenu laikus, kai dar važinėdavo garvežiai. Nueidavau į vietinę stotį ir ant pėsčiųjų tilto virš bėgių laukdavau, kol pasirodydavo garais ir dūmais pūkšnojantis traukinys. Kai lokomotyvas pravažiuodavo po mediniu tiltu, dūmai atsimušdavo į metalo plokštes, kurios saugojo rąstus tilto apačioje. Tuo metu mane staiga apgaubdavo garų ir dūmų šuorai ir kelioms ilgoms akimirkoms panardindavo į nuostabią nežinomybę, į paslaptingą, sūkuriuojantį, pusiau regimą pasaulį."

Tačiau tą geležinkelio atšaką uždarė, garvežius išmontavo, pėsčiųjų tiltą nugriovė, o stoties vietoje atsirado gražus, labai unikalus ir erdvus namas su fasadu į pietų pusę ir dideliu parku. Labai unikalus. Viskas tuo ir pasakyta. Net jeigu viską būtų padarę gerai, vis tiek būtų blogai.

Traukinys pralėkė pro viaduką ir išnyko. Štai ir viskas. Jokios romantikos. Jokių fejerverkų, virstant pelenams ir išdagoms, jokių iš

kamino kylančių oranžinių kaip kometos uodega kibirkščių, nėra net garo debesų (rytoj pamėgins apie tai parašyti eilėraštį, o jei nepavyks, juodraščius išmes).

Jis nusigręžė nuo tilto ir nusižiovavo. Andrėja, prieš įvažiuodama į mokamą kelio ruožą, sulėtino automobilio greitį.

– Ar žinai, kiek laiko jį dažė?

Ji papurtė galvą, atidarė automobilio langą ir sustojo prie rinkliavos būdelės.

– Ką tokį? Geležinkelio tiltą? – ji ieškojo kišenėje pinigų. – Nežinau. Gal metus?

– Ne, – jis sukryžiavo rankas ir nukreipė žvilgsnį į priekį, į raudoną šviesoforo šviesą už būdelės. – Trejus. Trejus sumautus metus.

Ji nieko neatsakė. Sumokėjo rinkliavą, ir įsijungė žalia šviesa.

Jis toliau dirbo ir gyveno. Mama ir tėtis juo didžiavosi. Jis pasiėmė paskolą mažam butui Kenonmilse. Įmonė, kurioje darbavosi, skyrė pinigų reprezentaciniam automobiliui. Jis atsisakė „Ford Cortinos" ir įsigijo didesnį ir geresnį – BMW, kadangi jau buvo pasiekęs tam tikrą buržuazinio sugedimo laipsnį. Andrėja jam rašė laiškus, ir jis dažnai prisimindavo tą patį seną sąmojį, rašydamas jai apie automobilius.

Džonas Pylas radijo stoties „Radio One" eteryje naktimis grodavo regio stiliaus muziką. Jis nusipirko Alo Stiuarto albumą „Past, Present and Future". Daina „Post World War Two Blues" jį kone pravirkdydavo, „Roads to Moscow" vienąsyk tai ir padarė, o „Nostradamus" erzindavo. Jis dažnai klausydavosi Kevino Ejerso albumo „The Confessions of Doctor Dream". Užsidėdavo ausines, tamsoje atsiguldavo ant grindų, išskėsdavo rankas ir kojas ir lyg trenktas traukdavo kartu. Pirmoji solinio jo albumo daina vadinosi „Irreversible Neural Damage".

„Viskas vyksta pagal tam tikrą modelį", – kartą jis pareiškė Stiuartui Mekiui. Stiuartas su Šona persikėlė į kitą upės pusę, į Danfermliną, esantį Faife. Šona baigė Danfermlino kūno kultūros koledžą (įdomu, kad jis buvo visai ne Danfermline, o kitoje upės pusėje, šalia

Edinburgo), todėl jai atrodė savaime suprantama, kad ji turėtų dirbti kūno kultūros mokytoja būtent Danfermline, persikėlus iš vienos sostinės į kitą. Stiuartas vis dar mokėsi universitete – buvo bebaigiąs aspirantūros studijas ir tikriausiai ruošėsi tapti dėstytoju. Juodu su Šona savo pirmagimiui davė jo vardą. Jam tai reiškė daugiau, nei jis pajėgė apsakyti žodžiais.

Jis keliavo. Važinėjo traukiniu po Europą, naudodamasis bilietų nuolaidomis jaunimui, kol tapo per senas tai daryti. Taip pat keliavo traukiniu Kanadoje ir Amerikoje. Autostopu, autobusu ir traukiniu nuvyko iki Maroko ir grįžo atgal. Ši kelionė jam ne itin patiko. Nors buvo tik dvidešimt penkerių, jautėsi jau senas. Pradėjo po truputį plikti. Vis dėlto kelionės pabaigoje šauniai pasivažinėjo traukiniu. Dvidešimt keturias valandas keliavo per Ispaniją, nuo Alchesiraso iki Iruno, kartu su keliais amerikiečiais, kurie turėjo bene geriausios žolės, kokią jam teko kada nors rūkyti. Jis grožėjosi saulėtekiu virš La Mančos regiono lygumų ir klausėsi plieninių traukinio ratų simfonijų.

Jis visuomet rasdavo priežasčių, kliudančių apsilankyti Paryžiuje. Nenorėjo su Andrėja susitikinėti tenai. Periodiškai ji sugrįždavo - kaskart kitokia, pasikeitusi, lyg ir tvirtesnė, ironiškesnė ir net labiau savimi pasitikinti. Jos plaukai dabar buvo trumpiau nukirpti ir, jo manymu, atrodė elegantiškai. Kai tik jam pavykdavo gauti laisvų dienų, jie atostogaudavo vakarinėje pakrantėje ir prie jos esančiose salose. Buvo nuvažiavę ir į Sovietų Sąjungą – jis pirmą kartą, o ji – trečią. Jis įsiminė traukinius ir keliones jais, taip pat, žinoma, žmones, architektūrą bei karo paminklus. Bet viskas buvo kitaip nei anksčiau. Jis jautė nusivylimą. Mokėdamas kita kalba pasakyti vos kelis žodžius ir girdėdamas Andrėją, visiškai laisvai čiauškančią su kitataučiais, manė, kad praranda ją dėl užsienio kalbos (ir ne tik dėl kalbos, galvojo jausdamas kartėlį, nes žinojo, kad Paryžiuje ji turi kitą vaikiną).

Jis projektuodavo naftos distiliavimo įrangą ir gręžimo bokštus. Užsidirbdavo nemažai pinigų. Kai tėtis išėjo į pensiją, tam tikrą jų dalį siųsdavo namo mamai. Nusipirko automobilį „Mercedes“, bet greitai iškeitė jį į seną „Ferrari“, kurio žvakės vis gesdavo. Galiausiai ėmė

vairuoti trejų metų senumo „Porsche“, nors iš tikrųjų norėjo naujo.

Jis pradėjo susitikinėti su mergina vardu Nikolė – medicinos sesele, kurią pažinojo nuo tada, kai jam išpjovė apendicitą Karališkojoje ligoninėje. Draugai pašiepdavo jų vardus, vadindavo juos imperialistais ir klausdavo, kada jie pareikalaus susigrąžinti Rusiją. Ji buvo neaukšta šviesiaplaukė dosniu, atsiduodančiu kūnu. Jai nepatiko, kad jis rūkė žolę, o kai jis nusipirko truputį kokaino, ji pareiškė, kad tik beprotis gali šitiek pinigų susikišti į nosį. „Aš tau jaučiu didelį švelnumą“, – kartą pasakė jai, kai pamanė, jog turbūt derėtų prisipažinti, kad ją myli. „Gyvuly, tavo švelnumas – tik apatinei mano kūno daliai“, – nusikvatojo ji ir prisiglaudė. Jis taip pat nusijuokė, bet staiga suvokė, kad tai vienintelis jos pajuokavimas per visą jų pažinties laiką. Ji žinojo apie Andrėją, tačiau niekada apie ją neužsiminė. Po šešių mėnesių jie nutolo vienas nuo kito. Vėliau, jei kas paklausdavo, jis atsakydavo, kad turi kitų simpatijų.

Kartą trečią valandą nakties suskambo telefonas, kaip tik tuo metu, kai jis dulkino Andrėjos mokyklos draugę. Telefonas stovėjo šalia lovos. „Pirmyn, – sukikeno viešnia, – pakelk.“ Laikėsi įsikibusi, kai jis pamažu šliaužė per lovą prie skambančio aparato. Skambino jo sesuo Moragė, kad praneštų, jog prieš valandą Glazgo pietinėje nespecializuotoje ligoninėje nuo insulto mirė jo motina.

Poniai Maklyn vis tiek jau reikėjo grįžti namo. O jis, parėmęs galvą rankomis ir giliai susimąstęs, liko sėdėti ant lovos. „Gerai, kad ne tėtis“, – pamanė jis ir pajuto sau neapykantą dėl tokios minties.

Jis nežinojo, kam skambinti. Pagalvojo apie Stiuartą, tačiau nenorėjo prikelti jų kūdikio – jiems sunkiai sekdavosi jį užmigdyti. Paskambino Andrėjai į Paryžių. Atsiliepė vyras. Po to pasigirdo jos mieguistas balsas, bet vargu ar ji suprato, kas jis toks. Jis pranešė, kad turi blogų naujienų... Ji padėjo ragelį.

Jis negalėjo tuo patikėti. Bandė skambinti dar kartą, tačiau telefono linija buvo užimta. Tarptautinis operatorius taip pat neprisiskambino. Aparatą nukeltu rageliu jis nutrenkė ant lovos. Kol rengėsi, telefonas beprasmiškai pypsėjo. Paskui sėdo į „Porsche“ ir ilgai važiavo per šaltį žvaigždžių nušviestu keliu, lėkė į šiaurę, beveik iki Keirngormso nacionalinio parko. Automobilyje jis turėjo daug kasečių su

Pyto Atkinso dainomis, bet šio dainininko kolegos Klaivo Džeimso tekstai greitam ir betiksliam pasivažinėjimui buvo pernelyg mąslūs ir per daug melancholiški. Jo turima regio muzika (daugiausia Bobas Marlis) atrodė per daug rami. Jis norėjo pasiklausyti „The Rolling Stones". Rado seną kasetę, kurią jau buvo beveik pamiršęs, ir iki galo atsuko magnetofono „Motorola" garsą. Dainą „Rock and Roll Animal" jis grojo visą kelią, lėkdamas iki Breimaro ir grįždamas atgal, ir šypsojosi suprantančia bei ironiška šypsena.

– Alio? – murmėjo pro nosį retkarčiais pravažiuojančių automobilių žibintams. – Alio? *Ça va*? Alio?

Tą vietą jis aplankė pakeliui namo. Stovėjo po didžiuliu raudonu tiltu, kuris kadaise jam atrodė tokios pačios spalvos, kaip ir jos plaukai. Iš jo burnos sklido garas. „Porsche", paliktas žvyruotame apsisukimo žiede, burzgė ir vibravo. Pirmieji aušros ruožai išryškino tilto kontūrus. Žiemos ryto danguje švito blausi žara. Jos fone tilto siluetas atrodė arogantiškas, grakštus ir didingas.

Laidotuvės turėjo vykti po dviejų dienų. Savo bute jis greitai susikrovė lagaminą ir numetė ant grindų pypsintį telefoną. Laiškų neperžiūrėjo. Nuvykęs jis apsistojo pas tėvą, komunaliniame name, kurio fasadas dekoruotas akmenukais. Į laidotuves atvažiavo ir Stiuartas Mekis.

Žiūrėdamas į mamos karstą, jis laukė ašarų, bet jos taip ir neištryško. Apkabinęs tėvo pečius, pajuto, kad jis gerokai sulyso, sumažėjo ir be perstojo nežymiai virpa lyg įbestas ir pajudintas virbas.

Išeinančius iš kapinių prie vartų juos pasitiko Andrėja, atvažiavusi taksi tiesiai iš oro uosto. Ji buvo apsirengusi juodai ir nešėsi mažą lagaminą. Jis negalėjo ištarti nė žodžio.

Andrėja apsikabino jį, pakalbėjo su jo tėvu, paskui priėjo ir paaiškino, kad po jų nutrūkusio pokalbio ji dvi dienas bandė jam prisiskambinti. Siuntė telegramas, skambino pažįstamiems ir prašė, kad nueitų į namus jo ieškoti. Galiausiai nusprendė atvykti. Kai išlipo iš lėktuvo, iš karto paskambino Moragei į Danfermliną, išsiaiškino, kas nutiko ir kur vyksta laidotuvės.

Jis tepajėgė ištarti „ačiū". Atsigręžė į tėvą, stipriai apkabino ir verkė į jo palto apykaklę. Jis nesitikėjo, kad jo akys gali sukaupti tiek daug ašarų. Apraudojo motiną, tėvą, save.

Ji galėjo pasilikti tik vienai nakčiai, nes turėjo grįžti ir ruoštis egzaminams. Tie treji metai pavirto ketveriais. Kodėl jis nevažiavo į Paryžių? Jie miegojo akmenukais nutinkuotame name, atskiruose kambariuose. Tėvą kamavo košmarai ir lunatizmas, todėl jis atsigulė į gretimą lovą, kad jį pažadintų, jeigu sapnuos košmarus, ir apsaugotų nuo traumų, jeigu ims vaikščioti miegodamas.

Jis su Andrėja sugrįžo į Edinburgą. Jie papietavo pas jos tėvus, o paskui jis nuvežė ją į oro uostą. „Koks tavo draugas atsiliepė telefonu Paryžiuje?" – paklausė, nors iš tikrųjų norėjo prikąsti liežuvį. „Gustavas, – gana nerūpestingai atsakė ji. – Tau patiktų." „Gero skrydžio", – palinkėjo jis.

Vaiskią žiemos popietę jis žiūrėjo į lėktuvą, pakylantį į akvamarino spalvos dangų. Sekė jį akimis, kai jis pasuko į pietus. Pasilenkęs prie „Porsche" vairo, kad per priekinį stiklą giedroje dangaus žydrynėje matytų orlaivį, pavažiavo iš paskos, tarsi bandytų jį pasivyti. Lėktuvas, jau pradėjęs skleisti garų juostą, žybsėdamas išnyko jam iš akių virš Pentland Hilso regioninio parko.

Jis jautė metų naštą. Kurį laiką prenumeravo „The Times", o pusiausvyrai išlaikyti – „Morning Star". Kartais, kai užmesdavo akį į „The Times" pirmąjį puslapį, jam atrodė, kad beveik suvokia besiverčiančius dabarties laikų puslapius, kad beveik girdi sausų lapų šlamesį. Ateitis tampa dabartimi, dabartis – praeitimi. Ši tiesa yra labai banali, akivaizdi ir pripažinta, bet jam iki šiol kažkaip pavyko jos nepastebėti. Jis šukavosi taip, kad paslėptų pliktelėjusį galvos plotelį, kuris buvo vos dviejų pensų monetos dydžio. Pradėjo skaityti „Guardian".

Dabar su tėvu jis bendraudavo daugiau. Dažną savaitgalį nuvažiuodavo į naują mažą komunalinį butą ir džiugindavo jį pasakojimais apie nuostabų aštuntojo dešimtmečio inžinerijos pasaulį – apie naftotiekius ir aparatus, skaidančius cheminius junginius, apie anglies pluoštą, apie lazerius, radiografiją ir kosminių tyrinėjimų rezultatus. Jis papasakojo, kokia galinga jėga, neįtikėtina energija išvalo elektros stotį garais. Įkaitinami naujai sukomplektuoti katilai, į juos prileidžiama vandens, vamzdžiai prisipildo perkaitintų garų, o tada visos šiukšlės – suvirinimo nuodegos, pamestos pirštinės, įrankiai, nuorūkos, varžtai ir veržlės, pūvantys obuolių graužtukai ir kitkas –

plačiais vamzdžiais iššauna tiesiai į orą. Išvaloma visa sistema, o po to katilai vamzdynu sujungiami su turbinomis, kurios turi tūkstančius sudėtingų ir brangių detalių. Kartą jis matė, kaip garų slėgis ketvirtį mylios nusviedė kūjį, o šis pramušė netoliese stovėjusio furgono šoną. Garsas buvo toks, kad nustelbtų net kylančio „Konkordo" ūžesį. Atrodė, jog atėjo pasaulio pabaiga. Tėvas sėdėdavo krėsle, šypsodavosi ir mąsliai linkčiodavo galvą.

Jis ir toliau lankydavosi pas Kramondus. Jiedu su advokatu kaip du senukai dažnai sėdėdavo iki išnaktų ir diskutuodavo apie įvykius pasaulyje. Ponas Kramondas vertino įstatymą, religiją ir baimę, manė, kad stipri valdžia, net jeigu ir blogà, yra geriau nei anarchija. Jie ginčydavosi, bet visada draugiškai. Jis nė pats nesuprato, kodėl jie nesipykdavo ir kaip jiems tai pavykdavo. Galbūt dėl to, kad abu nebuvo tvirtai įsitikinę tuo, ką kalbėjo, o galbūt dėl to, kad apskritai nebuvo niekuo tvirtai įsitikinę. Jie sutarė tik dėl svarbiausio – viskas tėra žaidimas.

Mirė Elvis Preslis, bet jį labiau sujaudino tą pačią savaitę mirusio Niurzglio Markso* netektis. Jis pirko „The Clash", „Sex Pistols" ir „The Damned" albumus ir džiaugėsi, kad pagaliau atsirado kažkas naujo ir anarchistiško, nors dažniau klausėsi „The Jam", Elvio Kostelo ir Briuso Springstyno. Jis draugavo ne tik su Stiuartu, bet ir dar su keliais draugais iš universiteto, taip pat palaikė ryšius su dviejomis mažomis revoliucinėmis partijomis. Jų nariai nustojo jį kviesti į savo partijas, kai jis paaiškino, kad visiškai nesugeba laikytis vienos partinės linijos. Kinijai įsiveržus į Vietnamą, jo bičiuliai revoliucionieriai susiginčijo, kuri iš kariaujančių šalių nėra socialistinė. Tokia teologinė diskusija jam atrodė labai juokinga. Jis susipažino su keliais jaunais poetais iš universiteto poetinės kūrybos grupės ir retkarčiais lankydavo jų seminarus. Susitikinėjo su kai kuriais senais Andrėjos draugais ir bičiuliavosi su dviem vyrukais iš savo darbovietės. Jis buvo jaunas ir pasiturintis. Nors norėjo, kad jo rudi plaukai būtų tankesni (plikė padidėjo iki penkiasdešimties pensų dydžio – infliacija), o ūgis – aukštesnis, atrodė gana patrauklus ir jau pamiršo moterų, su

* Komikas Groucho Marxas (1890–1977). Tikrasis vardas – Julius Henris Marxas. Vienas iš keturių brolių aktorių Marxų. Vaidino kino komedijose.

kuriomis yra miegojęs, skaičių. Kas dvi ar tris dienas parsinešdavo butelį viskio „Laphroaig“ arba „Macallan“. Kas porą mėnesių pirkdavo žolės ir dažniausiai prieš miegą surūkydavo suktinukę. Kelias savaites buvo metęs gerti, kad išsiaiškintų, ar netampa alkoholiku, paskui nusistatė normą – vieną butelį per savaitę.

Du kolegos, su kuriais bičiuliavosi, pasiūlė prisidėti, tapti verslo partneriais, tačiau jis nebuvo tikras, ar priimti pasiūlymą. Dėl to pasitarė su ponu Kramondu ir Stiuartu. Advokatas pasakė, kad iš principo tai gera idėja, bet reikėtų sunkiai dirbti, o žmonės šiais laikais tikisi, kad viskas bus pateikta kaip ant lėkštelės. Stiuartas nusijuokė ir pritarė:

– Žinoma. Kodėl gi ne? Juk gali pats užsidirbti pinigų kaip ir bet kuris kitas. Tik mokėk mokesčius, kol valdo leiboristai, ir pasisamdyk ypač gudrų buhalterį, jei į valdžią ateis konservatoriai.

Stiuartas turėjo ir savų, daug rimtesnių rūpesčių: jau kelis metus šlubavo sveikata, o neseniai jam buvo diagnozuotas diabetas. Jis gerdavo lengvą šviesų alų ir ilgesingai nužiūrinėdavo stipresnio alaus bokalus.

Jis vis dar svarstė, ar prisidėti prie partnerių. Parašė Andrėjai, o ji paragino: „Pirmyn.“ Taip pat rašė, kad ketina grįžti artimiausiu laiku, kad studijos baigtos, kad ji patenkinta išmokta rusų kalba. Jis pagalvojo: „Patikėsiu, kad ji grįžo, tik tada, kai ją pamatysiu.“

Prikalbintas Stiuarto, pradėjo žaisti golfą. Kad išlaikytų pusiausvyrą, po ilgų dvejonių įstojo į žmogaus teisių gynimo organizaciją „Amnesty International“. Kai baigėsi jo firmos darbo sutartis Pietų Afrikos Respublikoje, nusiuntė stambų čekį Afrikos nacionaliniam kongresui. Jis pardavė „Porsche“ ir nusipirko naują „Saab Turbo“. Vieną šviesų birželio šeštadienį važiavo į pajūrio kaimelį Gileną, kuriame su advokatu ketino pažaisti legendinėje Mjurfildo golfo aikštelėje. Klausėsi kasetės, kurioje buvo tik dvi dainos – Peti Smit „Because the Night“ ir grupės „Magazine“ „Shot by Both Sides“, ir staiga pamatė sulankstytą advokato mėlynąjį „Bristol 409”, keliamą ant techninės pagalbos automobilio. Sulėtinęs greitį, jis dar truputį pavažiavo pirmyn, Gileno kryptimi, tikindamas save, kad automobilis sulamdytu priekiu ir išdaužtu priekiniu langu yra ne pono Kramondo, o po to apsisuko ir grįžo atgal. Avarijos vietoje du labai jauni policininkai matavo kelią, sudarkytą kelkraštį ir išgriautą akmeninę sieną.

Ponas Kramondas mirė prie vairo nuo širdies smūgio. Jis pagalvojo, kad tai ne pats blogiausias iškeliavimo būdas, jeigu, žinoma, nieko neužmušei.

Vieno dalyko, mąstė jis, tikrai neturėčiau sakyti Andrėjai: „Mudu nebegalime toliau šitaip susitikinėti." Jį šiek tiek graužė sąžinė, kai pono Kramondo laidotuvėms pirko juodą švarką – juk savo mamos laidotuvėse ryšėjo tik juodą raištį ant rankovės.

Pakeliui į krematoriumą labai nervinosi, jam darėsi silpna. Kamavo pagirios nuo vakar išgerto beveik pilno butelio viskio. Jautė, kad yra peršalęs. Įvažiuodamas pro masyvius pilkus vartus, kažkodėl manė, kad ji neatvyks. Jam buvo labai bloga, ir jis buvo pasiruošęs apsisukti ir važiuoti kur akys veda. Mėgino kontroliuoti kvėpavimą, širdies ritmą, rankų prakaitavimą. Nuvairavo „Saabą" į didelę tvarkingą aikštelę, pastatė šalia automobilių, išrikiuotų priešais žemus krematoriumo pastatus.

Tokių išgyvenimų nejautė per motinos laidotuves, o juk su advokatu tikrai nebuvo labai artimi. Galbūt aplinkiniai pamanys, kad jis dar neišsiblaivė. Buvo nusiprausęs po dušu ir išsivalęs dantis, bet viskio dvokas veikiausiai sklido ir pro odos poras. Vilkėjo naują kostiumą, tačiau jautėsi nešvarus. Turbūt reikėjo nupirkti vainiką, bet jis apie tai nepagalvojo.

Jis apžvelgė automobilių aikštelę. Žinoma, kad jos čia nėra. Pagal kiek iškreiptą logiką tai atrodo natūralu. Kažkodėl jis manė, kad Andrėja dėl kokių nors priežasčių negalės atvykti ir visam laikui liks ištikima jo motinos kapui, bet ji staiga pasirodė. „Visa tai – tik begalinės gyvenimo įvairovės dalis, – pasakė sau, pasitaisydamas juodą kaklaraištį ir eidamas prie atdarų durų. – Nepamiršk, sūnau, čia – šikšnosparnių šalis."*

Žinoma, ji buvo čia. Atrodė vyresnė, bet dar gražesnė. Paakiuose – raukšlelės, kurių anksčiau jis nepastebėjo. Dėl tų mažų odos klosčių ji panėšėjo į moterį, kuri visą gyvenimą praleido prisimerkusi dykumos audroje. Paėmė jį už rankos, pabučiavo ir palaikė minutėlę glėbyje.

* „Čia – šikšnosparnių šalis" – posakis iš amerikiečių rašytojo bei žurnalisto Hunterio S. Thompsono (1937–2005) knygos „Baimė ir neapykanta Las Vegase". Knygos herojui šikšnosparniai pasirodo tą akimirką, kai pradeda veikti narkotikai.

Jis norėjo pasakyti, kad ji gražiai atrodo, kad jai pritrenkiančiai tinka juoda spalva, tačiau net galvodamas, kad yra bukagalvis, vapėjo kažką banalaus, bet priimtinai beprasmiško. Tobulame jos akių makiaže jis neįžvelgė ašarų.

Apeigos buvo trumpos ir stebinančiai skoningos. Pastorius buvo senas advokato draugas. Besiklausydamas jo trumpos, tačiau labai nuoširdžios gedulingos kalbos, jis pajuto, kad akyse tvenkiasi ašaros. „Turbūt senstu, – pagalvojo, – arba per daug geriu stipriųjų gėrimų, todėl ir darausi jautresnis. Vyras, kuriuo buvau prieš dešimt metų, dabar pasišaipytų, kad mane sujaudino pastoriaus liaupsės aukštesniosios viduriniosios klasės advokatui."

Ir vis dėlto. Po apeigų jis pasikalbėjo su ponia Kramond. Jeigu jos nepažinotų, manytų, kad ji vartoja narkotikus – visa tarytum švytėjo, akys buvo išplėstos, oda spinduliavo energiją, įžiebtą mirties. Veide atsispindėjo beverksmė nuostaba, sukelta sukrėtimo, patirto dėl prarasto žmogaus, kuris daugiau nei pusę jos gyvenimo buvo jos gyvenimo dalis. Jos skausmas buvo už sielvarto, kurio neįmanoma greitai suvokti, ribų. Tai panašu į akimirką, kai akys mato plaktuką, trenkiantį per pirštą, arba kryptelėjusius skutimosi peiliuko ašmenis, prapjaunančius odą, o kraujas pasirodo anksčiau, nei skausmo signalas pasiekia smegenis. Jis pagalvojo, kad šiuo metu ponia Kramond ir yra tokioje tylos zonoje, plūduriuoja ramioje jūroje audros epicentre. Jau kitą dieną ji su seserimi turėjo išskristi atostogų į Vašingtoną.

– Ar pasirūpinsi Andrėja? – paklausė atsisveikindama. – Ji ir tėvas buvo tokie artimi. Su manimi ji neskrenda. Ar pasirūpinsi?

– Jeigu ji norės, kad ja būtų pasirūpinta... – atsakė jis. – Beje, Paryžiuje ji turi draugą. Ji gali...

– Ne, – ryžtingai papurtė galvą ponia Kramond (šį judesį paveldėjo ir dukra, jis staiga pamatė jas abi kaip vieną). – Ne, ji turi tik tave. Tik tave, – suspaudė jo ranką ir, prieš įlipdama į savo sūnaus „Bentley", sušnibždėjo: – Dabar tu būsi artimiausias.

Jis kurį laiką stovėjo suglumęs, paskui nuėjo ieškoti Andrėjos. Surado ją automobilių stovėjimo aikštelėje. Atsirėmusi į juodą limuziną „Daimler", priklausantį laidojimo biurui, ji prisideginėjo mėtinę „More" cigaretę.

– Tau nereikėtų rūkyti, – perspėjo. – Pagalvok apie savo plaučius.

Ji pažvelgė prislėgtu žvilgsniu.

– Solidarumas, – atsakė balsu, kupinu kartėlio. – Mano senukas dabar taip pat rūksta.

Suvirpėjo mažas jos žandikaulio raumuo.

– Ak, Andrėja... – jis ištiesė ranką, staiga užplūdus užuojautai, tačiau ji atsitraukė, nusisuko ir stipriau susisiautė į juodą paltą.

Minutėlę jis stovėjo nejudėdamas ir galvojo, kad prieš keletą metų būtų įsižeidęs dėl tokio atstūmimo ir tikriausiai nuėjęs. Tačiau dabar jis palaukė. Ji atsisuko, numetė cigaretę ant žvyro ir užgesino juodo batelio padu.

– Išvežk mane iš čia, vaikine, – paprašė. – Perkelk mane, Skoti*. Kur „Porsche"? Aš jo ieškojau.

Jie įlipo į „Saabą" ir nuvažiavo į Gileną. Andrėja norėjo pamatyti, kur žuvo tėvas, tad jie sustojo prie vis dar suardyto griovio krašto ir neatstatytos sienos. Jis stebėjo ją per galinio vaizdo veidrodėlį, o ji stovėjo ir žvelgė į plotą, kuriame išplėšta velėna, tarsi tikėdamasi, kad jai bežiūrint ataugs žolė. Ji palietė sužeistą žemę ir akmeninį mūrą ir grįžo į automobilį valydamasi dulkes nuo blyškių, manikiūro išdailintų pirštų. Pasiskundė, kad dėl noro čia apsilankyti brolis ją pavadino liguista.

– O ar tu taip nemanai? – paklausė ji.

– Ne. Žinoma, tu nesi tokia, – atsakė jis.

Jie nuvažiavo į kopose stovintį šaltą, tuščią namą, kurio langai žvelgia į įlanką.

Vos jie peržengė slenkstį, Andrėja atsigręžė ir apkabino jį. Kai jis pamėgino ją pabučiuoti ramiai ir švelniai, ji stipriai prispaudė savo lūpas prie jo lūpų, nagais įsikibo į jo pakaušį, paskui per švarką – į nugarą, per juodas kostiumines kelnes – į sėdmenis. Ji virktelėjo – jis dar niekada nebuvo girdėjęs jos verkiančios – ir nutraukė švarką nuo jo pečių. Jis nusprendė nesipriešinti tokiai pašėlusiai, skausmingai, erotiškai jos reakcijai, bet mėgino ją nukreipti į kiek patogesnę vietą nei skersvėjo perpučiamas, šaltomis plytelėmis klotas prieškambaris su šeriuotu kilimėliu. Tačiau to neprireikė. Jo kūnas tarsi atsibudo. Jis

* „Beam me up, Scotty" (angl.) – posakis iš mokslinės fantastikos serialo „Žvaigždžių kelias".

tarsi užsikrėtė nuo jos kažkokia akimirksiu užkrečiama karštlige. Staiga jį apėmė ta pati beprotiška, nevaržoma aistra. Jis geidė Andrėjos labiau nei kada nors anksčiau. Jie nugriuvo ant kilimėlio. Ji pritraukė jį prie savęs, nenusivilkusi nei palto, nei apatinių drabužių. Abiem viskas buvo baigta vos po kelių sekundžių, ir tik tuomet ji pravirko.

Advokatas paliko jam savo golfo lazdas. Jis nusišypsojo – tai buvo mielas gestas. Žmonai, kuri turėjo asmeninių santaupų, jis užrašė namą Morėj Pleise. Sūnus paveldėjo visas teisės mokslo knygas ir du vertingiausius paveikslus. Visa kita atiteko Andrėjai, išskyrus kelis tūkstančius, skirtus sūnaus vaikams, dukterėčioms ir sūnėnams, taip pat kai kurioms labdaros įstaigoms.

Sūnus buvo užsiėmęs paveldėto turto reikalais, tad jiedu su Andrėja nuvežė ponią Kramond į šalia Glazgo esantį Prestviko oro uostą, iš kurio ji iškrido į JAV. Apkabinęs gležnus Andrėjos pečius, jis žiūrėjo, kaip lėktuvas kyla, apsisuka virš tamsios Klaido įlankos ir skrenda į Ameriką. Jis nesutiko išvažiuoti tol, kol lėktuvas dings iš akių, todėl jiedu stovėjo ir žiūrėjo, kaip gęstančios dienos šviesoje tolsta mirksintys jo žiburiai. Maždaug virš Kintairo kyšulio lėktuvas, beveik išnykęs horizonte, staiga išnėrė iš už Žemės šešėlio į besileidžiančios saulės spindulius. Jo paliekamas garų takas staiga sutvisko nuostabia rausva spalva tamsaus mėlio fone. Andrėja atsiduso ir nusišypsojo – pirmą kartą nuo to laiko, kai sužinojo apie tėvo mirtį.

Kai jie važiavo palei gilią, tamsią upę, jis prisipažino nesitikėjęs, kad garų takas gali pasirodyti taip staiga, ir – kiek padvejojęs – papasakojo, kad prieš metus bandė sekti į Paryžių išskrendantį jos lėktuvą. „Sentimentalus kvailelis“, – pasakė ji ir pabučiavo.

Jie nuvyko aplankyti jo tėvo, po to pasiėmė laisvadienių. Į Paryžių jai reikėjo sugrįžti tik po dviejų savaičių, o jis neturėjo skubių darbų, tad jiedu kelias dienas keliavo ten, kur norėjo, nakvodavo mažuose viešbutukuose ir svečių namuose, nežinodami, kur važiuos kitą rytą. Jie aplankė Malo ir Skajaus salas, Roto kyšulį, Invernesą, Aberdyną ir Danfermliną (ten pabendravo su Stiuartu ir Šona), aplinkkeliais apvažiavo Edinburgą ir tiltus, kertančius Forto upę. Paskui per Kalrosą ir Sterlingą, per Blaid Bridžą ir Pyblsą pasiekė Škotų Sienas. Keliau-

dami atšventė Andrėjos gimtadienį. Jis padovanojo jai balto aukso apyrankę. Kai paskutinę kelionės dieną jie važiavo iš Džedberio į Edinburgą, tolumoje ji pamatė bokštą.

– Važiuokime *ten*, – pasiūlė Andrėja.

Bokšto link „Saabu" jiems pavyko pavažiuoti tik pusę mylios. Automobilį pastatė siauro, apleisto kelio pakraštyje. Ji apsiavė sportinius batelius, o jis pasiėmė fotoaparatą. Jie ėjo per lauką, paskui per krūmynus ir tankų plačialapių šakių* sąžalyną kopė į kalną. Ant plačios, žole apaugusios uolos stovėjo bokštas. Žvelgdamas nuo kelio, jis nemanė, kad bokštas toks didžiulis ir masyvus. Ko gero, taip vietinis dvarininkas praėjusio amžiaus pradžioje bandė spręsti nedarbo problemą. Taip pat tai yra paminklas žmogui ir didžiam mūšiui atminti.

Atrodė, kad tamsūs bokšto akmenys vėjyje kyla į begalybę, o sunkus, pilkas, medinis antstatas viršūnėje buvo panašus į apžvalgos aikštelę po kūgine medine smaile. Jis pagalvojo, kad į tokią vietą turėtų būti nutiestas kelias, čia turėtų būti automobilių stovėjimo aikštelė, suvenyrų parduotuvė, turniketas, administracija, turėtų būti pardavinėjami bilietai. Tačiau prie bokšto neveda nė vienas takelis. Jie stovėjo užvertę galvas ir žiūrėjo į viršų. Vien vaizdas nuo kalno apačios buvo labai įspūdingas. Jis padarė keletą nuotraukų.

Ji atsisuko į jį šypsodamasi.

– Kaip, sakei, vadinasi ši vieta?

Jis pasižiūrėjo į žėmėlapį ir gūžtelėjo pečiais.

– Atrodo, Penskylė.

– Penio skylė, – nusijuokė ji. – Įdomu, ar galima patekti į vidų.

Andrėja nuėjo prie mažų durų. Jos buvo užremtos trimis dideliais akmenimis. Ji pabandė juos nuridenti.

– Visur nori pirmauti, – pajuokavo jis, o paskui nustūmė ir patraukė akmenis į šalį.

Durys atsidarė. Andrėja pliaukštelėjo delnais ir įžengė pro duris.

– Oho! – šūktelėjo ji, kai įėjo ir jis.

Bokštas buvo tuščiaviduris, panašus į didžiulį akmeninį vamzdį. Viduje tvyrojo tamsa. Ant žemės buvo prikritę balandžių mėšlo ir švelnių plunksnelių. Tamsoje sklido tylus sunerimusių paukščių bur-

* Šakys – didelis augalas stangriais šakotais lapais, panašus į papartį (lot. *Pteridium*).

kavimo aidas. Staiga pasigirdo sparnų plazdenimas tarsi nedrąsūs, negausūs plojimai. Aukštai viršuje per dulkėtos šviesos ruožus, prasiskverbiančius pro medinį kupolą, praskrido keletas paukščių. Oras kvepėjo paukščiais. Siauri sraigtiniai laiptai – išsikišę iš sienos akmenys – kilo aukštyn per tamsą, pasipuošusią šviesos karūna.

– Nuostabi vieta, – pratarė jis, iškvėpdamas orą.

– Koks mielas garsas... Tiesiog tolkiniškas, – atlošusi galvą ir pravėrusi burną ji žvelgė į viršų.

Jis nuėjo prie sraigtinių laiptų. Ant ilgų, gerokai aprūdijusių stulpelių buvo pritaisytas siauras geležinis turėklas. „Jeigu autentiškas, jam pusantro šimto metų, – pagalvojo jis. – O gal ir daugiau." Nepasitikėdamas papurtė turėklą.

– Ar manai, kad saugu? – tyliai paklausė ji.

Jis vėl pažiūrėjo aukštyn. Atrodė, kad kelias iki tenai labai tolimas. Apie pusantro šimto pėdų? Du šimtai? Pagalvojo apie akmenis, kurie buvo užridenti prie durų. Ji taip pat pažvelgė į viršų, pagavo krentančią plunksną ir ją apžiūrėjo. Jis gūžtelėjo pečiais.

– Po velnių! – jis ėmė lipti akmeniniais laiptais.

Ji tuoj pat nuėjo iš paskos. Jis sustojo.

– Leisk man truputį paėjėti į priekį. Aš sunkesnis, – jis palypėjo apie dvidešimt laiptelių palei sieną, nesilaikydamas už geležinio turėklo.

Ji lipo paskui jį, bet per daug nepriartėjo.

– Manau, viskas gerai, – pusiaukelėje pasakė jis, žvelgdamas į mažą juodos žemės apskritimą apačioje.

– Turbūt vietinės regbio komandos žaidėjai čia kasdien treniruojasi bėgiodami aukštyn ir žemyn.

– Turbūt, – tarstelėjo ji.

Jie užlipo į viršų. Ten buvo didelė aštuonkampė medinė aikštelė, nudažyta pilka spalva. Grindys – stori rąstai, apkalti tvirtomis lentomis. Turėklai – stiprūs ir patikimi. Abu sunkiai alsavo. Jo širdis smarkiai daužėsi.

Diena buvo šviesi. Jie stovėjo stengdamiesi atgauti kvapą, o vėjas kedeno plaukus. Jis įkvėpė gaivaus, šalto oro ir ėjo ratu erdvioje aikštelėje, žavėdamasis vaizdais ir kartais paspausdamas fotoaparato mygtuką.

– Kaip manai, ar iš čia galima įžiūrėti Angliją? – paklausė ji, prieidama prie jo.

Jis žiūrėjo į šiaurę ir spėliojo, ar tolima dėmė horizonte, už tolumoje stūksančių kalnų, yra virš Edinburgo. Mintyse paliepė sau, kad reikia nusipirkti žiūronus ir laikyti juos automobilyje. Jis apsižvalgė ir atsakė:

– Žinoma. Dieve mano, giedrą dieną iš čia tikriausiai pamatytum net savo *motiną*.

Ji apsikabino jo liemenį, prisiglaudė, o galvą pridėjo prie jo krūtinės. Jis glostė jos plaukus.

– Tikrai? – pasakė ji. – O Paryžių?

Jis atsiduso ir nukreipė akis į Škotų Sienų regiono kraštovaizdį – žemas kalvas, miškus, laukus ir gyvatvores.

– Taip, gal ir Paryžių, – jis pažvelgė į žalias jos akis. – Manau, Paryžių tu įžiūrėsi beveik iš visur.

Ji nieko neatsakė, tik stipriau apsikabino. Jis pabučiavo jos viršugalvį.

– Ar tu iš tikrųjų grįši?

– Taip, – atsakė ji, ir jis krūtine pajuto, kaip jos galva sulinksėjo. – Taip, aš grįšiu.

Jis kurį laiką įdėmiai žiūrėjo į tolimą gamtovaizdį, į vėjo judinamas susiglaudusių eglių viršūnes. Nusijuokė, bet garsas liko krūtinėje, tik sutrūkčiojo pečiai.

– Kas tau? – paklausė ji, nepakeldama akių.

– Nieko. Aš tik mąstau, – pasakė jis. – Jeigu pasiūlyčiau tau už manęs tekėti, turbūt nesutiktum?

Jis paglostė jos plaukus. Ji lėtai pakėlė į jį akis, bet ramiame jos veide jam nieko nepavyko įžvelgti.

– Turbūt ne... – lėtai atsakė Andrėja. Jos akys sublizgo. Ji įdėmiai žiūrėjo tai į vieną jo akį, tai į kitą, ir tarp jos tamsių, lenktų antakių įsirėžė raukšlelė.

Jis gūžtelėjo pečiais, nukreipė žvilgsnį.

– Gerai, nesvarbu.

Ji vėl apsikabino ir priglaudė galvą prie jo krūtinės.

– Nepyk, vaikine. Jeigu tekėčiau, tai tik už tavęs. Tiesiog tai yra ne man.

– Taip, po velnių. Turbūt tai yra ir ne man. Tik nenorėjau taip ilgai būti be tavęs.

– Nemanau, kad mes vėl būsime atskirai, – vėjas pūstelėjo jos rudus, blizgančius plaukus jam į veidą ir kuteno jais nosį. – Žinai, grįžtu ne tik į Edinburgą, bet ir pas tave, – tyliai kalbėjo ji. – Man reikia turėti savo vietą. Drįstu prisipažinti, kad mane taip lengvai suvilioja švelnus balsas ar dailus užpakalis, bet... Gerai, tai priklauso nuo tavęs. Ar esi įsitikinęs, kad nenori susirasti mielos žmonelės? – išsišiepusi pakėlė akis.

– Ooo... – linktelėjo jis. – Net labai įsitikinęs, velniai griebtų.

Ji ėmė švelniai jį bučiuoti. Jis atsirėmė nugara į pilką, kampuotą bokšto antstato statramstį, rankomis suspaudė jos sėdmenis ir įkišo liežuvį į jos burną. Tuo metu pagalvojo: „Na, jeigu tas velnio stulpas nugrius, velniai nematė. Galbūt jau niekada nebūsiu toks laimingas kaip dabar. Yra ir blogesnių iškeliavimo iš šio pasaulio būdų."

– Ak tu, saldžialiežuvi, – ji atšlijo su įprasta ironiška šypsena veide, – vis dėlto mane įkalbėjai.

Jis nusijuokė ir priglaudė ją prie savęs.

– Nepasotinama ištvirkėlė.

– Tu atskleidi manyje visa, kas geriausia, – per džinsus ji glamonėjo jo sėklides ir sustandėjusią varpą.

– Beje, maniau, kad tau prasidėjo mėnesinės.

– Dieve mano, žmogau, nejaugi išsigandai lašelio *kraujo*?

– Žinoma, neišsigandau, bet aš neturiu jokių servetėlių ar...

– Kodėl jūs, vyrai, tokie sumauti *pedantai?* – suurzgė, įkando per marškinius jam į krūtinę ir ištraukė iš striukės kišenės – it magas triušiuką – plonytį baltą šaliką. – Naudokis, jei reikės nusivalyti.

Ji uždengė jo burną savo lūpomis. Jis ištraukė jos palaidinę iš kelnių ir pasižiūrėjo į šaliką, laikomą kitoje rankoje.

– Juk tai *šilkas,* – nustebo jis.

Ji patraukė jo kelnių užtrauktuką žemyn.

– Patikėk, vaikine, aš verta geriausio.

Po to jie gulėjo nejudėdami, tik truputį virpėjo nuo vėsaus liepos vėjo, kuris pūsčiojo pro dažytą medinį statinį. Jis pasakė, kad jos krūtų

speneliių laukeliai atrodo kaip rausvos poveržlės, speneliai – panašūs į mažus svilarožės spalvos varžtus, o jų galiukuose esantys siauri tarpeliai primena griovelius, skirtus atsuktuvui. Ji ramiai ir mieguistai juokėsi, pralinksminta tokių palyginimų. Pasižiūrėjo į jį – veide buvo ironiška, kiek šelmiška išraiška.

– Ar *tikrai* mane myli? – paklausė nepatikliai.

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Deja, taip.

– Tu – kvailiukas, – švelniai papriekaištavo ji ir kilstelėjo ranką, kad pažaistų su jo plaukų sruoga. Šypsojosi.

– Taip manai? – jis pasislinko arčiau ir pabučiavo jos nosies galiuką.

– Taip, – atsakė ji. – Aš esu nepastovi ir savanaudiška.

– Tu dosni ir nepriklausoma, – jis patraukė nuo jos akių vėjo užmestas plaukų sruogas.

Ji nusijuokė ir papurtė galvą.

– Na, meilė akla, – tarė ji.

– Kiti mums taip sako, – atsiduso jis. – Pats juk negali matyti.

METAMORFOZĖ

Oligocenas*

Kai buvau jaunas, mėgau stebėti prieš mano akis iš viršaus žemyn praplaukiančius siūlelius, tačiau žinojau, kad jie yra akių viduje, o juda kaip netikros snaigės dekoratyviniuose rutuliuose. Niekaip nesupratau, kas, po velnių, jie yra. Kartą pasakiau gydytojui, kad jie atrodo kaip keliai žemėlapyje. Aš iki šiol prisimenu, ką tada turėjau galvoje, bet dabar esu linkęs juos apibūdinti kaip plonyčius, susisukusius stiklinius vamzdelius, kurių viduje įstrigusios tamsios medžiagos dulkelės. Nekreipiau į juos dėmesio, nes niekuomet nekėlė rimtų rūpesčių. Tik po daugelio metų sužinojau, kad tai visiškai normalus reiškinys – tiesiog akies skystyje plūduriuoja negyvos ląstelės. Kažkada buvau sunerimęs, kad akys gali uždumblėti nuo jų sąnašų, bet nusprendžiau, kad vyksta koks nors fiziologinis procesas, kuris neleidžia, kad taip atsitiktų. Apmaudu. Turėdamas tokią vaizduotę, manau, būčiau galėjęs tapti puikiu hipochondriku.

Kažkas kažką man jau yra pasakojęs apie dumblą. Toks nedidukas juodbruvas tipas su lazda. Jis porino, kad dumblas smenga žemyn. Iš artezinių šulinių išpumpuota tiek vandens, naftos ir dujų, kad dideli dumblo gabalai tiesiog plaukia vandenyje. Ir jis dėl to labai jaudinosi. Žinoma, galima viską sutvarkyti – tereikia pripumpuoti jūros vandens.

* Žemės geologinės istorijos kainozojaus eros paleogeno periodo vėlyvoji epocha; per tą laikotarpį susidariusių uolienų skyrius.

Atsieina brangiau, negu paprasčiausiai išsiurbti tai, kas reikalinga, bet juk nieko negausi veltui (nors, be abejo, yra atsakomybės *ribos*, prie kurių esame velniškai arti).

Mes – uoliena, mechanizmo dalis. (Kokio mechanizmo? *Šito* mechanizmo! Pasižiūrėk, paimk, pakratyk. Matai, kokios gražios susidaoro formos – sninga, lyja, pučia vėjas, šviečia saulė.) Ir mes gyvename kaip uolienos. Iš pradžių – vulkaninė vaikystė, vėliau – metamorfinė branda, galiausiai – nuosėdinė senatvinė silpnaprotystė (grįžtame į subdukcijos zoną?). Iš tiesų tikroji tiesa yra dar fantastiškesnė: visi mes esame žvaigždės. Ir mes, ir mūsų planeta, ir Saulės sistema yra ne kas kita, o susikaupusios senovinių sprogimų sąnašos, nuo pat savo gimimo mirštančių žvaigždžių nuosėdos, žvaigždžių, kurios sproginėja tyloje, iššaudamos dujų šrapnelius, o jie sukasi, spiečiasi, kaupiasi, formuoja naujus dangaus kūnus (pabandykite tai paneigti, skurdžios vaizduotės vienuoliai).

Taigi, mes – sąnašos, mes – krituliai, mes – liekanos (išrūgos ir putos), ir tai nėra blogai. Esi tai, kas jau buvo anksčiau, tik dar vienas rinkinys, tik taškas (begalinėje) linijoje, tik bangos frontas.

Krato ir supa. Mechanizmas mechanizmo viduje mechanizmas mechanizmo viduje mechanizmas mechanizmo viduje mechanizmas... Ar norite, kad nebetęsčiau?

Supa, krato. Sapnuoju kažką iš tolimos praeities, kažką, kas nusėdo giliai smegenyse, bet dabar iškyla į paviršių (tai dar vieno sprogimo skeveldros).

Supa krato supa krato. Pusiau miegu pusiau būdrauju.

Miestai ir karalystės, tiltai ir bokštai. Esu tikras, kad artėju prie jų visų. Juk vis tiek *kur nors* galiausiai nuvažiuosiu.

Kur, po velnių, tas tamsus tiltas? Vis dar ieškau.

Greitai važiuojančio traukinio tyloje matau pro šalį lekiantį tiltą. Tokiame greityje antrinė architektūra kartais beveik išnyksta. Matoma tik pagrindinė tilto konstrukcija. Blykčioja raudoni susikryžiavimai, apšviesti žibintų arba saulės. Už tilto naujos dienos šviesoje raibuliuoja mėlyna įlanka.

Pakrypusios santvaros atrodo kaip nepaliaujamai kertantys ašmenys – temdo, dalija ir kapoja vaizdą. Ir ryto šviesoje, ir dienos miglelėje,

man regis, matau dar vieną tiltą. Toje pusėje, į kurią teka vanduo, – silpnas atspindys, šešėlinis tilto vaiduoklis, išniręs iš rūko virš jūros. Jis tiesus, bet sykiu ir pakrypęs. Vaiduoklis. Tiltas-vaiduoklis. Kadaise jį žinojau, bet dabar jau neatpažįstu. Tai vieta...

Kitoje tilto pusėje, prieš tėkmę, pro tamsias, besikertančias konstrukcijos linijas pamatau užtvaros balionus. Jie niūriai kabo saulės šviesoje kaip išsipūtę povandeniniai laivai, sugedę ir iškelti kažkokių puvimo dujų.

Tuomet pasirodo lėktuvai, nusileidžia į tą patį aukštį, kokiame esu aš, priartėja, skrenda į tą pačią pusę, į kurią važiuoja traukinys, pamažu jį aplenkia. Lėktuvus supa juodi debesys. Tamsių dūmų pliūpsnių danguje atsiranda vis daugiau. Pulsuojantys lėktuvų dūmų ženklai maišosi su juodomis sprogimų dėmėmis. Jau šaudo tilto priešlėktuvinė gynyba. Dūmų raštas, kuris ir taip nesuprantamas, dar labiau susijaukia.

Nepažeidžiami, nesutrikdomi sidabriniai lėktuvai skrenda per pašėlusią sprogstančių sviedinių krušą. Jie tobulai išsirikiavę. Jų raštas danguje – tikslus ir aiškus kaip visada. Jų lygiuose, išgaubtuose šonuose atsispindi saulė. Visi trys lėktuvai – nuo priekio iki uodegos – visiškai sveiki, ant sukniedytų jų fiuzeliažų plokščių net nėra suodžių ar tepalo dėmių.

Tada, kai lėktuvai jau taip toli priekyje, kad aš sunkiai galiu juos įžiūrėti per siaurėjančius santvarų tarpus, kai nusprendžiu, kad jie tikrai nepažeidžiami, arba bent jau tilto artilerija šaudo tik dūminiais užtaisais, o ne šrapneliais ar sviediniais, į vieną orlaivį pataiko. Kliudo viduriniojo uodegą. Lėktuvas iš karto praranda greitį, atsilieka nuo kitų, iš uodegos veržiasi pilki dūmai. Juodi jo ženklų tumulai kurį laiką dar pasirodo, paskui dingsta, o lėktuvas leidžiasi vis žemiau, kol atsiduria greta traukinio. Jis nepasuka į šalį ir nebando kaip nors kitaip išsisukti nuo ugnies – laikosi to paties kurso, kaip ir kiti lėktuvai, tik jo greitis daug mažesnis.

Uodegą praryja dūmai. Tačiau orlaivis skrenda tiesiai ir lygiai. Pamažu nyksta fiuzeliažas. Lėktuvas neatsilieka nuo traukinio ir nekeičia skrydžio krypties, nors aplinkui griaudi priešlėktuvinė gynyba, pilna juodų dūmų. Į lėktuvą kartais pataiko, kartais – ne. Pusė fiuzeliažo prarasta, nebėra ir uodegos. Pilki dūmai pradeda ėsti sparnų

kraštus ir lakūno kabinos galinę dalį. Lėktuvas jau negalėtų skristi, jis turėjo tapti nevaldomas tą pačią akimirką, kai neteko uodegos, bet skrenda toliau. Skrenda tokiame pačiame aukštyje ir tokiu pat greičiu kaip ir lekiantis traukinys. Tirštas pilkų dūmų debesis suėda fiuzeliažą, lakūno kabiną, sparnus ir praretėja. Belieka variklio gaubtas ir beveik neįžiūrimas propelerio brūkšnelis.

Skrenda tik variklis – nėra nei piloto, nei degalų, nei valdymo pulto, nei šturvalo. Viena po kitos tirpsta variklio gaubto dalys. Vien keli juodų dūmų kamuoliai slenka iš paskos. Išnyksta variklis, po to – propeleris, išmesdamas tirštų pilkų dūmų pliūpsnį, ir lieka tik velenas, tačiau ir jis akimirksniu virsta plona pilka linija ir dingsta. Anapus šmėžuojančių, traukinio greičio išblukintų vertikalių ir pakrypusių tilto santvarų vėl matyti mėlynas dangus ir balionai.

Traukinys mane supa ir krato. Esu pusiau pabudęs.

Vėl užmiegu.

Kelionėje sapnavau keistus pasikartojančius sapnus apie gyvenimą, kurį gyvenau dar sausumoje. Regėjau vis tą patį vyrą: pradžioje – berniuką, po to – paauglį, o galiausiai – jaunuolį, tačiau man nepavyko geriau jį apžiūrėti nė viename amžiaus tarpsnyje. Mačiau tarsi per miglą ir tik nespalvotą vaizdą, be to, užgriozdintą dalykų, kurie buvo ne visai tikroviški, todėl daugiau nei vaizdiniai. Lyg stebėčiau gyvenimą ekrane, rodančiame iškreiptą vaizdą, o kartu matyčiau ir tai, kas vyksta vyro galvoje. Jo mintys, asociacijos ir sąsajos, spėlionės ir fantazijos – viskas išsilieja į ekraną. Tai atrodė pilka ir netikra, bet kartais įžvelgdavau panašumų tarp to, kas vyksta šiame neįprastame, pasikartojančiame sapne, ir to, kas man buvo nutikę iš tikrųjų, kai gyvenau tilte.

Galbūt tai ir yra tikrovė? Galbūt mano pažeista atmintis iš dalies sugrįžo ir sukūrė chaotišką spektaklį, kad mane pralinksmintų arba informuotų? Pamenu, kažkurioje sapno vietoje mačiau kažką panašaus į tiltą, tačiau tik iš toli, nuo dykumos kranto, be to, jis buvo nelabai didelis. Vėliau, atrodo, stovėjau po juo, bet vėlgi jis buvo per mažas ir per tamsus – silpnas atspindys, nieko daugiau.

Tuščias traukinys, kuriame važiavau be bilieto, dienų dienas riedėjo tiltu, kartkartėmis sulėtindamas greitį, tačiau niekada nesustodamas.

Porą kartų pasitaikė galimybė iš jo iššokti, bet tai galėjo būti pražūtinga, o aš vis dar buvau pasiryžęs pasiekti statinio galą. Išsiaiškinau, kad sąstatą sudarė trys apleisti vagonai: du keleiviniai, kuriuose buvo sėdynės, maži staliukai bei miegamieji kupė, ir vagonas-restoranas. Nei virtuvinio vagono, nei vagono-sandėlio nebuvo, o pirmojo ir trečiojo vagono galinės durys buvo užrakintos.

Didžiąją laiko dalį slėpiausi susirietęs po atsilenkiančia sėdyne, kad nesimatyčiau iš lauko pusės, arba gulėdavau ant viršutinės lovos kuriame nors miegamajame vagone ir vogčiomis žvilgčiodavau į tiltą pro užuolaidėlių plyšį. Vandenį gerdavau iš tualeto praustuvės, snūduriuodavau arba svajodavau apie maistą.

Naktimis vagonai būdavo neapšviesti, tik iš išorės juos varstydavo vaiduokliškai blykčiojantys gelsvai oranžiniai žibintų spinduliai. Kiekvieną dieną oras šiltėjo, o saulė švietė vis ryškiau. Tilto forma visiškai nesikeitė, tačiau žmonės, kuriuos kartais spėdavau pamatyti prie geležinkelio, atrodė kitokie. Jų oda buvo kitos spalvos – tamsesnė dėl kaitresnės saulės.

Vis dėlto po kelių dienų viskas tarsi aptemo. Ilgai gulėjau ant atlenktos sėdynės, nusilpęs nuo alkio, kratomas traukinio kaip koks nepritvirtintas reikmuo. Pradėjau manyti, kad šviesa visai neišnyko, bet nusilpo mano rega, todėl žmonės darosi panašūs į šešėlius. Be to, skaudėjo akis.

Kartą naktį pabudau susapnavęs, kaip paskutinį kartą valgiau su Ebeleine Erol, ir išvydau visišką tamsą – ir vagono viduje, ir išorėje.

Joks šviesos spindulys nuo tilto nekrito į vidų, neblizgėjo chromuoti kupė baldų kraštai, nesimatė net mano rankos, kai ją pakėliau prie akių. Užsimerkiau, pirštais paspaudžiau akis ir pamačiau tik netikrą nervinę šviesą – tai akių reakcija į spaudimą.

Apgraibomis susiradau artimiausias duris, atidariau langą ir pasižiūrėjau į lauką. Į vagoną kartu su šiltu oru ėmė smelktis keistas, tirštas, stiprus kvapas. Iš pradžių jis man sukėlė nerimą, nes užuodžiau ne druską, dažus, tepalą ir net ne dūmus ar degėsius.

Paskui viršuje pastebėjau neryškų, iš lėto slenkantį šviesos ruožą. Traukinys ir toliau važiavo beveik visu greičiu, vėjas šniokšdamas veržėsi per langą ir plaikstė mano drabužius. Šviesa, kad ir kokios

prigimties ji būtų, aukštai virš traukinio judėjo labai pamažu ir veikiausiai buvo labai toli. Pamaniau, kad tai – žvaigždžių apšviestas debesies kraštas, bet tada suvokiau, kad šviesos ruožą matau visą, kad į vaizdą neįsiterpia ir jo į mirguliuojančius fragmentus nedalija nei santvaros, nei skersiniai.

Galbūt šioje tilto dalyje atraminė konstrukcija yra žemiau bėgių? Man vėl pasidarė silpna.

Keliose vietose traukinys kiek sulėtėjo. Iki to momento, kai jis vėl pradėjo greitėti, aprimus ūžesiui išgirdau tolimus nakties garsus, sklindančius iš tamsaus, laukinio miško, ir pamačiau, kad šviesos ruožas, kurį anksčiau klaidingai palaikiau debesimi, iš tiesų buvo netolygiai mišku apaugusi kalnų virtinė už dviejų mylių nuo bėgių. Nusikvatojau, apimtas ekstazės ir sužavėtas, sėdėjau prie lango, kol pradėjo aušti, o iš žalio miško tai vienur, tai kitur ėmė kilti migla.

Tądien traukinys sulėtino greitį ir įvažiavo į gana didelio miesto priemiestį. Sąstatas lėtai vingiavo didžiulėje manevrinėje stotyje, artėdamas prie ilgo, žemo stoties pastato. Aš pasislėpiau patalynės spintoje. Traukinys sustojo. Girdėjau balsus, kažkokių mechanizmų dūzgimą vagonuose, paskui stojo tyla. Mėginau išlipti iš spintos, bet ji buvo jau užrakinta iš išorės. Kol svarsčiau, ką daryti toliau, už metalinių spintos durų vėl pasigirdo balsai, ir man susidarė įspūdis, kad į traukinį renkasi keleiviai. Po kelių valandų traukinys pajudėjo. Naktį miegojau užrakintoje spintoje, o kitą rytą mane surado palydovas.

Traukinys iš tiesų buvo pilnas keleivių – gražiai apsirengusių damų ir ponų. Jie atrodė taip, lyg būtų atvykę iš tilto. Vilkėjo vasarinius kostiumus ir suknias ir prie mažų staliukų apžvalginiuose vagonuose gurkšnojo kokteilius su skimbčiojančiais ledukais. Jie atrodė kiek pasišlykštėję, kai pamatė mane suglamžytais, nudėvėtais drabužiais, vedamą geležinkelio policijos pareigūno, kuris skausmingai užlaužė mano ranką už nugaros. Už lango šmėžavo kalnuota kaimo vietovė, daugybė tunelių ir aukštų viadukų, pastatytų virš akmenuotų ir sūkuringų upių.

Mane apklausė traukinio gaisrininkų atstovas, jaunas vyriškis blizgančia balta uniforma, kuri atrodė netinkama jo profesijai, nes

buvo pernelyg švari. Kai jis pasidomėjo, kaip patekau į traukinį, papasakojau tiesą. Buvau nuvestas į traukinio galą ir užrakintas tuščiame, grotuotame bagažui skirto vagono skyriuje. Maitindavo mane gerai – valgių liekanomis iš virtuvės. Mano drabužius paėmė, išplovė ir grąžino. Ebeleinės nosinaitę su monograma, ant kurios ji buvo palikusi raudoną lūpų atspaudą, atidavė visiškai švarią.

Traukinys daug dienų važiavo per kalnus, o paskui per žole apaugusią plynaukštę. Tolumoje ganėsi kažkokių gyvūnų bandos, bet pabėgdavo prie jų priartėjus, ir be perstojo pūtė vėjas. Pravažiavęs lygumą, traukinys pasiekė dar vienos kalnų grandinę. Jis vėl vingiavo per kalnus, per ilgus viadukus ir tunelius. Po to leidosi žemyn, sustodamas mažuose, tyliuose miestukuose tarp miškų, žalių ežerų ir smailių uolų su akmenų nuogriuvomis. Grotuotoje ir tarškančioje mažoje kameroje žiojėjo vienintelis dviejų pėdų pločio ir šešių colių aukščio langelis, bet per jį gana gerai mačiau kraštovaizdį, o per dideles bagažui skirtas duris vagono gale skverbėsi gaivus išretėjusio kalnų ir plynaukščių oro kvapas, kuris, atrodo, mane įtraukė į pažįstamų iki skausmo senų prisiminimų sūkurį.

Pasitaikydavo ir kitokių sapnų, ne vien pasikartojantis sapnas apie vyrą neapsakomai gražiame mieste. Vieną naktį sapnavau, kad atsibudau ir nuėjau prie mažo langelio. Pažvelgęs į rieduliais nusėtą lygumą, išvydau dvi poras silpnų šviesų, artėjančių viena prie kitos mėnulio nušviestoje dykynėje. Vos tik jos suartėjo ir sustojo, traukinys įlėkė į tunelį. Kitą kartą sapnavau, kad žvelgiu į lauką dieną, traukiniui važiuojant išilgai aukšto skardžio, iškilusio virš mėlynos, spindinčios jūros. Palei skardžio kraštą kabojo virtinė kamuolinių debesų, į kuriuos tai panirdavome, tai iš jų išnirdavome, o kelis kartus, lekiant per išsigiedrijusias erdves, tolumoje, saulėje tviskančioje jūroje, per kaitros miglelę tariausi pamatęs du greta vienas kito plaukiančius burlaivius. Tarp jų kamuoliais virto pilki dūmai ir skraidė liepsnos. Tačiau tai buvo veikiau fantazija.

Galų gale, kai pravažiavome kalnus, kalvas, tundrą ir dar vieną – žemesnę, šaltesnę – lygumą, jie mane išlaipino. Paliko Respublikoje – šaltoje, koncentrinėje vietoje, kuri, anot jų, kadaise buvo vadinama

„Dievo akimi“. Iš plynos lygumos į ją galima patekti ilgu pylimu, kertančiu didžiulės, pilkos vidinės jūros vandenis. Jūra – beveik tobulai apvali, o jos viduryje stūkso didelė sala, jai labai artima geometriniu atžvilgiu. Pirmiausia išvydau sieną – pilką jūros sieną, skalaujamą silpnos bangų mūšos ir turinčią žemus bokštus. Atrodė, kad siena driekiasi į begalybę ir pradingsta už tolimų jūros škvalų uždangos. Traukinys pradundėjo pro ilgą tunelį, virš gilaus vandens griovio ir dar palei vieną sieną. Toliau buvo sala ir Respublika – kviečių laukų, vėjo, žemų kalvų ir pilkų pastatų šalis. Ji atrodė ir nualinta, ir pilna energijos tuo pat metu, o tarp pilkų namų matėsi tvarkingų rūmų ir šventovių, akivaizdžiai priklausančių ankstesniam amžiui. Senieji pastatai, nors ir tobulai atstatyti, tikriausiai nenaudojami. Buvo ir kapinės, besidriekiančios daug mylių į abi puses. Žalioje žolės jūroje stovėjo begalė identiškų, baltų, lygiomis eilėmis surikiuotų stulpelių.

Mane apgyvendino bendrabutyje, kuriame gyvena šimtas vyrų. Nuo plačių parko takelių šluoju lapus. Iš visų pusių stūkso aukšti pilki namai – masyvūs kvadratiniai korpusai nelygaus, pilkšvai mėlyno dangaus fone. Pastatų viršuje – siauri bokštai su smailėmis, ant kurių plevėsuoja man nežinomos vėliavos.

Šluoju lapus net ir tada, kai jų nėra. Toks įstatymas. Kai atvykau, susidariau įspūdį, kad čia – kalėjimas, tačiau tai – netiesa. Galbūt čia ir kalėjimas, tačiau – netiesiogine prasme. Iš pradžių maniau, kad visi sutiktieji yra kaliniai arba prižiūrėtojai, ir net kai mane pasvėrė, pamatavo, apžiūrėjo, davė uniformą ir autobusu atvežė į šį didžiulį anoniminį miestą, atrodė, kad niekas nepasikeitė. Turėjau galimybę kalbėtis palyginti su nedaugeliu žmonių, ir tai, žinoma, manęs nestebino. Tie, su kuriais bendravau, atrodydavo patenkinti, kad su jais kalbuosi keista, svetima tarme, bet patys labai atsargiai pasakodavo apie asmeninius reikalus. Klausdavau, ar jiems teko girdėti apie tiltą. Kai kurie buvo girdėję, tačiau kai pasakydavau, kad iš ten atvykau, jie manydavo, kad juokauju arba net esu beprotis.

Paskui mano sapnai pasikeitė. Jie buvo užgrobti ir užvaldyti.

Kai vieną naktį pabudau bendrabutyje, ore tvyrojo mirties tvaikas, o iš visų pusių sklido žmonių dejonės ir klyksmai. Pažvelgęs per sudaužytą langą, tolumoje pamačiau sprogimų žybsnius, vientisą didelių

gaisrų pašvaistę, išgirdau krentančių sviedinių ir bombų dundesį. Bendrabutyje buvau vienas, garsai ir kvapai skverbėsi iš lauko.

Jaučiausi nusilpęs ir beviltiškai išalkęs, daug labiau nei traukinyje, išsivežusiame mane iš tilto. Pasirodo, per naktį numečiau beveik pusę svorio. Įžnybau sau ir įkandau į vidinę skruosto pusę, bet neatsibudau. Apžiūrėjau apleistą bendrabutį – langų stiklai buvo sutvirtinti lipnia juosta. Ant kiekvieno stačiakampio lango – juodos ir baltos lipnios juostos iksas. Už langų liepsnojo miestas.

Toje vietoje, kur turėjau rasti savo standartinę uniformą, radau tik netinkamo dydžio batus ir seną kostiumą. Išėjau į miestą. Parkas, kurį man reikėjo šluoti, tebebuvo, tačiau pristatytas palapinių, o aplinkiniai pastatai virtę griuvėsiais.

Virš galvos gaudė lėktuvai – vieni skraidė tiesiai, kiti iš apsiniaukusio nakties dangaus kaukdami krito žemyn. Sprogimai drebino žemę ir orą, į dangų kilo liepsnos. Aplink plytėjo vien griuvėsiai ir trenkė mirties kvapu. Mačiau perkarusį kuiną, užmuštą pakinktuose, jo vežimas buvo pusiau užverstas nugriuvusio pastato. Grupelė liesų vyrų ir moterų paklaikusiomis akimis kruopščiai jį mėsinėjo.

Debesys juodo rašalo spalvos danguje atrodė kaip oranžinės salos. Kabančiuose garuose atsispindėjo gaisrai ir kėlė aukštus, tamsius dūmų stulpus. Lėktuvai lyg dvėseliena mintantys paukščiai suko ratus virš miesto. Kartais kurį nors lėktuvą aptikdavo galingas prožektorius ir dangų aplink jį užtemdydavo juodi dūmų kamuoliai. Atrodė, kad kitais būdais miestas nepajėgia apsiginti. Virš galvos prašvilpdavo atsitiktiniai artilerijos sviediniai. Netoliese nugriaudėję keli sprogimai privertė mane sprukti į griuvėsių priedangą. Aplinkui krito smulkios ir stambios dulkėtų plytų ir akmenų nuoskilos.

Klaidžiojau valandų valandas. Kai auštant per šį nesibaigiantį košmarą slinkau į bendrabutį, priekyje išvydau du senukus – vyrą ir moterį. Jiedu ėjo gatve laikydamiesi vienas už kito, tačiau staiga vyras susmuko ir nugriuvo, nuversdamas ir senutę. Puoliau jiems padėti, bet vyras jau buvo miręs. Kelias minutes nebesproginėjo nei bombos, nei sviediniai, ir nors girdėjau šaunamųjų ginklų tratėjimą, garsas sklido iš toli. Moteris, beveik tokia pat žila ir sulysusi, kaip ir miręs senukas, beviltiškai verkė, kūkčiojo ir dejavo. Įsikniaubusi į senuko nunešiotą

apykaklę, lėtai sukinėjo galvą ir be perstojo kartojo kažkokius man nesuprantamus žodžius.

Nesitikėjau, kad tokia sudžiūvusi senutė gali turėti tiek daug ašarų.

Sugrįžęs pamačiau, kad bendrabutis pilnas žuvusių kareivių pilkomis uniformomis. Viena lova buvo neužimta. Atsiguliau ant jos ir pabudau.

Miestas vėl buvo taikus, nesugriautas, su tais pačiais medžiais, takeliais ir aukštais pilkais pastatais. Aš vis dar gyvenau jame. Namai, kuriuos regėjau liepsnojančius arba virtusius griuvėsiais, stūksojo iškilę virš parko, kuriame dirbau. Vis dėlto, atidžiau patyrinėjęs kai kurių pastatų sienas, rasdavau akmenų, kurie nebuvo restauruoti. Kai kurie blokai buvo apdaužyti ir išraižyti – tai kulkų ir šrapnelių žymės, šiek tiek nugludintos nepalankaus oro.

Tokius sapnus sapnavau ištisas savaites. Jie visada buvo labai panašūs, bet ne visai vienodi. Kažkodėl nenustebau, sužinojęs, kad tą patį sapnavo visi. Tačiau stebėjosi jie. Stebėjosi dėl to, kad tokių sapnų niekada nesapnuodavau anksčiau. Negaliu suprasti, sakiau jiems, kodėl jūs bijote savo sapnų. Aiškinau, kad tai yra praeitis, o dabar – dabartis, ir kad ateitis bus geresnė nei praeitis.

Tačiau jie buvo įsitikinę, kad tai – pavojinga. Įtikinėjau, kad ne. Kai kurie žmonės net pradėjo manęs vengti. Tiems, kurie vis dar klausėsi, tvirtinau, kad jie yra kalėjime, o tas kalėjimas – jų pačių galvose.

Praėjusią naktį su kolegomis išgėriau pernelyg daug spirito. Pasakojau jiems apie tiltą ir sakiau, kad ilgai čia keliaudamas nemačiau nieko, ko jiems reikėtų bijoti. Dauguma jų manę išvadino bepročiu ir išsiskirstė miegoti. O aš per ilgai užsisėdėjau ir per daug išgėriau.

Dabar jaučiuosi pagiringas, nors dar tik savaitės pradžia. Iš sandėliuko pasiimu šluotą ir patraukiu į žvarbius parko plotus, kuriuose guli drėgni arba prie žemės prišalę lapai, priklausomai nuo to, kur šviečia saulė. Parke manęs laukia keturi vyrai ir didelis juodas automobilis.

Automobilyje du mane daužo, o kiti du plepa apie moteris, kurias išdulkino savaitgalį. Muša skausmingai, tačiau be entuziazmo. Tiedu

mušeikos, atrodo, beveik nuobodžiauja. Vienas jų į mano dantį susižeidžia krumplį ir staiga lyg ir supyksta. Jis išsitraukia kastetą, bet kai sėbras kažką jam pasako, padeda mušimo įrankį ir sėdi čiulpdamas pirštą. Automobilis kaukdamas lekia plačiomis gatvėmis.

Prie stalo sėdintis liesas žilaplaukis manęs atsiprašinėja. Esą neturėjau būti sumuštas, tačiau tai – įprasta procedūra. Jis guodžia, kad esu tiesiog laimės kūdikis. Nusišluostau kruviną nosį ir išpurtusias akis nosinaite su monograma – tikras stebuklas, kad ji dar nepavogta – ir mėginu su juo sutikti. „O jeigu būtumėte mūsiškis..." – numykia jis ir mįslingai linguoja galvą. Ir stuksena raktu į pilko metalinio stalo paviršių.

Esu kažkokiame dideliame požeminiame pastate. Automobilyje pakeliui iš ano miesto į šį (net neįsivaizduoju, kur jis yra) jie buvo užrišę man akis. Žinau, kad tai miestas, nes girdėjau jo triukšmą. Per jį važiavome kokią valandą, kol automobilis paniro į aidinčią požeminę erdvę ir spirale ėmė leistis žemyn. Kai sustojome, mane išlaipino ir nesuskaičiuojamais vingiuotais koridoriais atvedė į šį kambarį, kuriame laukė liesas žilaplaukis, stuksenantis raktu į pilką metalinį stalą ir gurkšnojantis arbatą.

Paklausiu, ką jie ketina su manimi daryti. Užuot atsakęs, jis man pasakoja apie kalėjimą, sujungtą su policijos būstine, kurioje esu. Didžioji dalis pastato, kaip ir numaniau, yra po žeme. Su nuoširdžiu entuziazmu, pamažu įsijausdamas į temą, jis aiškina, pagal kokius principus buvo suprojektuotas ir pastatytas šis statinys. Kalėjimą-būstinę sudaro keletas aukštų, įkastų į žemę cilindrų. Tai apversti apvalūs dangoraižiai, esantys po miestu vienas šalia kito. Jis tyčia nesako tikslaus cilindrų skaičiaus, tačiau man atrodo, kad jų turėtų būti nuo trijų iki šešių. Kiekviename gigantiškame požeminiame būgne yra šimtai patalpų: kameros, biurai, tualetai, valgyklos, miegamieji ir taip toliau, ir kiekvienas cilindras sukasi aplink savo ašį it koks didžiulis linijinio laivo pabūklas, todėl nuolat galima keisti kiekvieno būgno koridorių ir durų kryptį. Durys, kurios šiandien atsiveria į liftą, į požeminę automobilių stovėjimo aikštelę, į geležinkelio stotį ar į kitą patalpą, rytoj atsivers jau į kitą cilindrą arba į kietą uolą. Kasdieną,

o tuo metu, kai paskelbtas pavojus, kas valandą masyvi apsisukančių būgnų pavarų dėžė pasisuka kaip papuola arba pagal sudėtingą kodą, visiškai sugriaudama bet kokį pabėgimo iš kalėjimo planą ir jo įgyvendinimą. Instrukciją, kaip iššifruoti nereguliariai besikeičiantį kodą, gauna policija ir personalas, tačiau tik esant būtinybei, tad niekas niekada tiksliai nežino, kokia nauja kombinacija pasuka požeminį kompleksą. Leidimus prieiti prie mašinų, reguliuojančių ir kontroliuojančių pasisukimus, turi tik labai aukšto rango ir itin patikimi pareigūnai, o mašinų mechaniniai raumenys ir elektroniniai nervai sukonstruoti taip, kad joks inžinierius ar elektrikas, taisantis vienokį ar kitokį gedimą, negalėtų perprasti visos sistemos.

Visa tai man pasakojančio vyro akys – blizgančios ir išplėstos. Man skauda galvą, akyse liejasi vaizdas, noriu nusišlapinti, tačiau nuoširdžiai sutinku, kad tai – įspūdingas inžinerijos laimėjimas. „Bet nejaugi jūs dar nenumanote? – klausia jis. – Nejaugi dar nenumanote, kas šio statinio pirmavaizdis?“ „Ne, nenumanau“, – prisipažįstu, o ausyse spengia.

„Užraktas! – šūkteli triumfuodamas, spindinčiomis akimis. – Tai – poema. Metalo ir akmens daina. Tobulas spynos idėjos įkūnijimas: užraktas, seifas, reversinių mechanizmų komplektas. Tai vieta, kurioje patikimai užrakintas blogis.“

Suprantu, ką jis turi omenyje. Mano galva skausmingai tvinksi. Aš nualpstu.

Atsibundu jau kitame traukinyje, o mano kelnės – prišlapintos.

Miocenas*

„Tiesos variantai sėjami minioje kaip plastikiniai šrapneliai. Daugeliui jie po oda patenka, kai kuriems pažeidžia nervus. Tai dar viena metastazė įsisenėjusio auglio, dar vienas simptomas jūsų sistemos. Diabetinio materializmo klestėjimas ir nuosmukis.

Na, pasiteisinkite prieš mus. Paaiškinkite, kodėl padarėte tai, ką padarėte. Pasakykite mums, kad kankinote norėdami gero. Turime galvoje Kruvinuosius sekmadienius, Juoduosius rugsėjus ir visą laikmetį, kurį nuniokojote.

Mes šypsosimės, veidmainiausime. Reikėtų statyti barikadas, skaičiuoti ginklus, rengtis kovai, tačiau kol kas veblename: „Manau, kad būtent taip ir buvo. Tikiu, kad sakote tiesą."

– ...O taip, labai radikalu. Daugybė gatvės šūkių, – Stiuartas linktelėjo galva. – Visada sakau, kad geras eilėraštis gali pakeisti tuziną „kalašnikovų", – jis vėl linktelėjo ir pakėlė prie lūpų stiklinę.

– Klausyk, žioply, man tik įdomu, ką manai apie „diabetinį materializmą".

Stiuartas gūžtelėjo pečiais, siekdamas dar vieno butelio pilsnerio.

– Tai man netrukdo. Pirmyn, bičiuli. Naujas eilėraštis?

* Neogeno periodo epocha, prasidėjusi prieš 23,03 mln. metų ir pasibaigusi prieš 5,332 mln. metų. Prieš šią epochą buvo oligoceno, o po jos – plioceno epocha. Terminą pasiūlė škotų geologas ir gamtos tyrinėtojas Charlesas Lyellis knygos „Geologijos pagrindai" pirmame tome (1830).

– Ne. Labai senas. Bet gal reikėtų pabandyti kai kuriuos išspausdinti. Maniau, kad tu gali įsižeisti.

Stiuartas nusijuokė.

– Dieve, na ir bukas kartais tu esi. Ar bent pats tai žinai?

– Žinau.

Jie buvo Stiuarto ir Šonos namuose Danfermline. Šona savaitgaliui išsivežė vaikus į Invernesą, o jis užėjo palikti Kalėdų dovanų ir pabendrauti su Stiuartu. Norėjosi su kuo nors pasikalbėti. Jis atsidarė alaus skardinę, o ištraukimo žiedą pridėjo prie didėjančios krūvelės peleninėje.

Stiuartas prisipylė stiklinę alaus ir nusinešė ją prie garso aparatūros. Plokštelė baigė groti prieš kelias minutes.

– Gal norėtum trenksmo iš praeities?

– Taip. Paskęskime nostalgijoje. Kodėl ne?

Atsilošęs kėdėje, jis žiūrėjo į Stiuartą, peržiūrintį savo plokštelių kolekciją, ir gailėjosi, kad nesugalvojo dovanoti vaikams nieko originalesnio – tik plokšteles. Tačiau abu vaikai to prašė. Vienas buvo dešimties, o kitas – dvylikos metų. Jis prisiminė, kad pirmąją plokštelę nusipirko prieš šešioliktąjį gimtadienį. O šie paaugliai jau turi albumų kolekcijas. Štai taip.

– Viešpatie, – nustebusiu balsu sumurmėjo Stiuartas, paimdamas melsvai pilką voką, – ar aš tikrai esu nusipirkęs albumą „Deep Purple in Rock“?

– Turbūt buvai apsirūkęs, – pajuokavo jis.

Stiuartas atsisuko ir mirktelėjo ištraukdamas plokštelę iš voko.

– Nejaugi? Kas tai – sąmojo blyksnis?

– Tik kibirkštėlė. Uždėk pagaliau tą prakeiktą plokštelę.

– Seniai jos nesiklausiau. Leisk nušluostyti dulkes... – Stiuartas nuvalė plokštelę ir ją uždėjo. Pasigirdo „Can't Stand The Rezillos“.

„O Dieve, – pagalvojo jis, – juk tai 1978-ieji. Iš tikrųjų – trenksmas iš praeities.“

Stiuartas linkčiojo muzikos ritmu, o paskui atsisėdo į fotelį.

– Man patinka šios švelnios, melodingos dainos! – šūktelėjo.

Daina, ant kurios nusileido patefono adata, vadinosi „Somebody's Gonna Get Their Head Kicked In Tonight“.

Jis pakėlė skardinę sveikindamas Stiuartą:

– Dieve visagali, septyneri metai!

Stiuartas pasilenkė į priekį, prisidėjęs delną prie ausies. Pirštu parodė į patefono diską.

– Septyneri metai, sakau... – jis linktelėjo garso aparatūros pusėn. – Septyniasdešimt aštuntieji...

Stiuartas atsilošė, pabrėžtinai papurtė galvą ir sušuko:

– O ne! Trisdešimt trys ir trečdalis!

Esu priverstas pasakoti savo gyvenimo istorijas. Perkratau sapnus, ieškau pikantiškų epizodų, kad patenkinčiau įnoringą Feldmaršalą ir jo parankinius – margą nuožmiausių galvažudžių gaują. Mes tupime aplink laužą, kuriame dega kritusios vėliavos ir vertingos knygos. Ant šovininių ir durtuvų atsispindi liepsnos. Valgome ilgą kiaulę ir geriame prastą viskį. Feldmaršalas giriasi laimėtais garsiais mūšiais, išdulkintomis moterimis, o tada, kai nebesugalvoja naujo melo, reikalauja, kad aš papasakočiau kokią nors istoriją. Pasakoju apie mažą berniuką, kurio tėvas turėjo karvelidę. Kai berniukas tapo vyru, pasipiršo savo merginai įspūdingo dydžio karvelidėje, esančioje ant stogo. Tai buvo laimingiausia jo gyvenimo diena. Tačiau mylimoji jį atstūmė.

Feldmaršalui ši istorija nedaro įspūdžio, todėl grįžtu į pradžią.

Kai dramatiškai nualpau žilaplaukio vyro, stuksenančio raktu į pilką stalą, kabinete, mane, dar neatgavusį sąmonės, nugabeno į traukinį. Atsipeikėjęs išvydau, kad traukinys jau buvo išvykęs iš Respublikos, praskriejęs pylimu į kitą beveik apvalios jūros krantą ir įvažiavęs į šaltą tuščią tundrą.

Gavau naują drabužių komplektą – uniformą, skirtą nešioti traukinyje. Mat atsibudau ant siauro gulto, prišlapintomis kelnėmis. Savijauta buvo siaubinga – skaudėjo galvą, maudė įvairias kūno vietas, vėl atsinaujino senas apvalus sopulys krūtinėje. O traukinys dardėjo.

Mane paskyrė dirbti padavėju – tuo, kuris paduoda. Traukinyje buvo įvairių pagyvenusių valdininkų iš Respublikos, kurie važiavo į taikos misiją, bet man taip ir nepavyko išsiaiškinti, kokias pareigas jie užima ir kokia yra jų įsivaizduojama taika. Kartu su patyrusiu vyriausiuoju padavėju turėjau juos aptarnauti vagone-restorane. Priimdavau užsakymus, atnešdavau gėrimų ir maisto. Laimei, didžiąją laiko dalį

senstantys biurokratai buvo girti, todėl nepastebėdavo klaidų, kurias padarydavau besimokydamas. Kartais tekdavo ir lovas kloti, šluoti, valyti dulkes, tvarkyti miegamąsias kupė ir bendrus vagonus.

Jeigu tai bausmė, galvojau, ji yra labai švelni. Kiek vėliau sužinojau, kad nuo daug blogesnio likimo mane išgelbėjo tai, jog šitiems žmonėms aš buvau beraštis, nebylus ir kurčias. Kadangi nesupratau jokių pokalbių, nemokėjau skaityti vagonuose esančių laikraščių, jie galėjo manimi pasitikėti ir manimi naudotis. Be abejo, šiek tiek pramokau kalbos, tačiau mano žodynas apsiribojo restorano terminais bei įvairių ženklų (pavyzdžiui, „Netrukdyti") iššifravimu. Dirbau savo darbą. Traukinys riedėjo per visų vėjų perpučiamą tundrą, pro žemus miestelius, pro kalinių stovyklas ir karinius postus.

Traukinio keleiviai pamažu keitėsi. Kuo labiau tolome nuo Respublikos, tuo dažniau valdininkų girtas atsipalaidavimas virsdavo girta įtampa. Horizonte lėtai kilo juodų dūmų stulpai. Retkarčiais netikėtai ir greitai virš traukinio praūždavo kariniai lėktuvai. Tokiomis akimirkomis valdininkai instinktyviai priglusdavo prie staliukų, o paskui juokdavosi, atsisegdavo apykakles ir dėkingai linkčiodavo sparčiai danguje tolstantiems taškeliams. Po to jie pagaudavo mano žvilgsnį ir įsakmiai spragsėdavo pirštais, reikalaudami, kad dar atneščiau alkoholio.

Iš pradžių mūsų traukinio sąstate buvo dvi platformos su dviem keturvamzdžiais priešlėktuviniais pabūklais: vienas – lokomotyvo priekyje, kitas – traukinio gale, už sargybinių vagono. Vėliau prikabino vagoną su ginkluota įgula ir šarvuotą vagoną, prikrautą papildomos amunicijos. Kariškiai beveik neišeidavo iš savo vagonų, bet manęs nekviesdavo, kad juos aptarnaučiau.

Vėliau mažame miestelyje, kur tolumoje kaukė sirenos ir pypsėjo automobilių signalai, o prie stoties siautėjo didžiulis gaisras, du keleiviniai vagonai buvo palikti. Juos pakeitė šarvuoti vagonai, pilni eilinių kareivių. Karininkai užėmė keletą miegamųjų vagonų. Tačiau vis tiek dauguma traukinio keleivių buvo biurokratai. Karininkai elgėsi mandagiai.

Pasikeitė oras. Pasnigo. Važiavome palei žvyrkelį. Grioviuose – sudegę sunkvežimiai, kelyje ir šalikelėse – sprogimų išraustos duobės.

Pasirodė kareivių kolonos ir būriai vargingų civilių, stumiančių namų apyvokos daiktų prikrautus vežimėlius. Kareiviai žygiavo abiejomis kryptimis, pabėgėliai traukė tik viena kryptimi – mums priešpriešiais. Kai traukinys kartais sustodavo geležinkelio atšakose be aiškios priežasties, matydavau pro šalį pravažiuojančius traukinius, gabenančius keliamuosius kranus ir mažų akmenėlių skaldą. Daugelis tiltų snieguotoje tundroje buvo pastatyti virš anksčiau stovėjusių tiltų griuvėsių. Juos prižiūrėdavo pionierių daliniai. Per šiuos tiltus traukinys važiuodavo itin lėtai, todėl aš išlipdavau, kad pramankštinčiau kojas, ir paėjėdavau greta, drebėdamas nuo šalčio, nes vilkėdavau tik ploną padavėjo švarką.

Man dar nespėjus suvokti, kas vyksta, iš traukinio dingo visi civiliai. Liko tik karininkai, eiliniai kareiviai ir traukinio personalas. Visi vagonai buvo šarvuoti. Turėjome tris šarvuotus dyzelinius lokomotyvus – vieną priekyje ir du gale. Kas trečias ar kas ketvirtas vagonas – priešlėktuvinės gynybos platforma. Uždengti vagonai gabeno lengvuosius šaunamuosius ginklus ir haubicas. Buvo vagonas su radijo stotimi ir autonominiu generatoriumi, kelios platformos su tankais, štabo automobiliais ir artilerijos vilkikais. Taip pat riedėjo daug miegamųjų vagonų, sausakimšai prigrūstų šauktinių, ir dar koks tuzinas vagonų, prikrautų degalų statinių.

Dabar aptarnavau tik karininkus. Jie daug gėrė ir buvo linkę pridaryti nuostolių, bet nepuldavo svaidyti į mane stalo įrankių, jeigu netyčia sudaužydavau nešvarią lėkštę.

Mažėjo saulėtų dienų, pūtė vis žvarbesnis vėjas, o debesys tamsėjo ir tirštėjo. Pakelėse nebesutikome pabėgėlių, matėme tik miestų ir kaimų griuvėsius, kurie priminė anglimi nupieštus eskizus: juodi, suodžiais apnešti akmenys ir tuščia lipnaus sniego baltuma. Važiavome pro karines stovyklas, pro geležinkelio atšakose susigrūdusius traukinius. Vieni buvo panašūs į mūsiškį, kiti ant platformų vežė šimtus tankų, treti daugiaračiuose vagonuose (vieno jų ilgis kaip šešių paprastų vagonų) transportavo gigantiškus pabūklus.

Mus užpuolė lėktuvai. Ėmė griaudėti mūsų priešlėktuvinė artilerija ir svaidė aitrių dūmų debesis, kurie lėtai slinko palei traukinį. Lėktuvai šaudė iš patrankų ir daužė langus. Bombos krito maždaug

už šimto jardų nuo geležinkelio. Kol šalia mūsų į šukes byrėjo langai, gulėjau su vyriausiuoju padavėju ant virtuvės grindų, apsikabinęs aukščiausios kokybės krištolo taurių dėžę. Mus apėmė siaubas, kai išvydome raudono skysčio bangą, plūstelėjusią pro virtuvės duris, nes pamanėme, kad nušovė kurį nors virėją. Bet ten buvo tik vynas.

Po remonto traukinys riedėjo toliau tarp kalvų, po tamsiais debesimis. Vėjas kai kuriose kalvų vietose nupustė sniegą, ir nors saulė aukštai nepakildavo, oras pamažu šilo. Kartais atrodydavo, kad užuodžiu vandenyną, kartais – sierą. Pravažiuodavome vis didesnes karines stovyklas. Kalvas keitė kalnai, ir vieną vakarą, patiekdamas vakarienę, pirmą kartą pamačiau ugnikalnį, kurį iš pradžių per klaidą palaikiau tolumoje vykstančiu baisiu naktiniu mūšiu. Kareiviai tik probėgšmais žvilgtelėjo į tą pusę ir perspėjo, kad neišpilčiau sriubos.

Dabar jau tolumoje be perstojo griaudėjo sprogimai – kartais vulkaniniai, kartais dirbtiniai. Traukinys cypė važiuodamas neseniai suremontuotais bėgiais, šliaužė pro vilkstines pilkaveidžių vyrų su kūjais ir kastuvais.

Bėgome nuo atakuojančių lėktuvų. Įsiriedėdavome tiesiuose geležinkelio ruožuose. Lėkdami posūkių vingiais, vagonai pavojingai pakrypdavo. Paskui smarkiai stabdydami ir triukšmingai bildėdami nerdavome į tunelius. Jų sienas nušviesdavo cypiančių stabdžių kibirkštys.

Iškraudavome tankus, tarnybinius automobilius, paimdavome sužeistuosius. Karo nuolaužos buvo išsibarsčiusios po kalvas ir slėnius kaip pūvantys vaisiai apleistame sode. Kartą naktį pamačiau tankų griaučius, žioruojančius raudona rubino spalva. Po mumis besidriekiančiame slėnyje tarytum degantis purvas tekėjo lava. Sulūžusius tankus nutrūkusiais vikšrais, kvailai išsikraipiusiais pabūklų vamzdžiais nešė karštas srautas. Jie atrodė kaip keisti pačios žemės gaminiai, kaip pragariški antikūniai raudonoje upėje.

Aš ir toliau aptarnaudavau karininkus vagone-restorane, nors jau nebeturėjome vyno, o mūsų maisto atsargos sumenko ir kiekybės, ir kokybės atžvilgiu. Dauguma karininkų, įlipusių į traukinį po to, kai jis įvažiavo į mūšio zoną, kelias minutes spoksodavo į savo lėkštes, nepatikliai apžiūrinėdavo tai, ką jiems patiekėme, ir atrodydavo tokie sumišę ir susinervinę, lyg būtume pasiūlę dubenis su veržlėmis ir varžtais.

Mūsų traukinio prožektoriai švietė visą dieną. Tamsūs debesys, didžiuliai plaukiantys ugnikalnio dūmų kamuoliai, žemai pakibusi saulė, kurios nematydavome ištisas dienas – visa tai tarsi susimokė suirutės sudarkytus kalnus ir slėnius paversti nakties šalimi. Ore tvyrojo nežinia. Tamsa horizonte galėjo būti ir lietaus debesis, ir gaisro dūmai, baltas sluoksnis kalvos šlaite ar lygumoje – ir sniegas, ir pelenai. Pašvaistės virš mūsų galėjo švytėti ir dėl kalnuose degančių fortų, ir dėl ugnikalnio išsiveržimo pliūpsnių. Mes keliavome per tamsą, dulkes ir mirtį. Po kurio laiko man tai ėmė atrodyti visiškai natūralu.

Jeigu keliautume toliau, traukinys, apdrabstytas lava, apskretęs purvu, aplankstytas ir lopiniuotas, ko gero, ant vagonų stogų sukauptų tiek sustingusios lavos, kad užsimaskuotų ir – bent jau žvelgiant iš viršaus – panėšėtų į natūralią uolieną. Atšiauriomis sąlygomis pasikeistų išorė – užaugtų apsauginis sluoksnis, ir atrodytų, kad metalai, iš kurio padarytas traukinio korpusas, savaime įgavo pradinį pavidalą.

Antpuolis mus užklupo tarp ugnies ir garų.

Traukinys nusileido į kalnų tarpeklį. Vienoje plokščio slėnio pusėje beveik traukinio greičiu laisvai tekėjo lavos srautas. Kai pro uolos atšaką priartėjome prie tunelio, prieš mus iškilo didžiulė garų uždanga, o traukinio ratų bildesį pamažu užgožė didžiulį kriokliį primenantis garsas. Pravažiavę miglos pilną tunelį, išvydome ledyną, kuris stabdė lavos srautą. Ledas driekėsi nuo tarpeklio atsišakojimo. Nešvarūs jo polaidžio vandenys maitino platų ežerą. Lava liejosi į ežerą ir, aušinama vandens, kėlė milžinišką garų sieną.

Traukinys neryžtingai riedėjo į tirštos miglos debesį. Tuo metu klojau lovas miegamajame vagone. Kai nuo kalno ėmė riedėti maži akmenukai, priėjau prie kitos vagono sienos ir per atviras duris žiūrėjau, kaip vis didesni akmenys miglotu šlaitu ritosi žemyn. Pasišokinėdami jie trenkdavosi į traukinį, vieni daužė langus, kiti – vagonų šonus. Vienas didelis riedulys skriejo tiesiai į mane, todėl puoliau bėgti koridoriumi. Oras prisipildė trenksmų, dunksėjimų ir tolumoje aidinčių neaiškių, pasklidų artilerijos šūvių. Pajutau, kaip traukinys sudrebėjo, o po to siaubingas smūgis nustelbė visą triukšmą – ežere kunkuliuojančią lavą, pabūklų šūvius, akmenis, daužančius vagonų šonus ir stogus. Vagonas pasviro, bloškė mane į langą, paskui nugriovė ant nugaros.

Lempos sumirksėjo ir užgęso. Dūžtančio stiklo garsas, bildesys, regis, sklido iš visų pusių, o sulinkusio vagono sienos ir stogas mėtė mane kaip kamuolį.

Vėliau sužinojau, kad vagonas atitrūko nuo sąstato ir nuriedėjo akmenuotu šlaitu link verdančio ežero vandenų. Mane aptiko Feldmaršalo marodieriai, plėšikaudami ir žudydami visus, rastus vagonuose. Sėdėjau tarp nuolaužų, kažką murmėdamas sau po nosimi, ir – jie man tai sakė, bet jie gali pasakyti ką tik nori, – mėginau pritaisyti vyriausiojo padavėjo galvą prie jo pečių. Į burną jam buvau įbrukęs obuolį.

Mane dar kartą išgelbėjo kalba. Vyrai šnekėjo ta pačia kalba kaip ir aš, tad nuvedė mane pas Feldmaršalą. Jis buvo nedideliame traukinyje, stovinčiame ant geležinkelio bėgių kiek tolėliau.

Feldmaršalas – labai aukštas ir stambus, ilgomis, neproporcingomis kojomis ir nepaprastai dideliu užpakaliu. Jo veidas – platus ir apvalus, o nukarę plaukai nudažyti juodai. Jis mėgo prašmatnias uniformas itin aukštomis apykaklėmis. Kai mane, beveik praradusį sąmonę, atitempė pas Feldmaršalą, jis sėdėjo savo vagone prie stalo, klausėsi muzikos per radiją ir iš lėkštutės valgė cukruotus svarainius. Jis paklausė, iš kur aš atsiradau. Miglotai pamenu, jog papasakojau tiesą, kuri jam pasirodė be galo juokinga. „Būsi mano kamerdineriu, – pasakė jis. – Pietaudamas mėgstu klausytis gerų istorijų.“ Kol Feldmaršalo gauja baigė plėšti ir žudyti, sėdėjau užrakintas mažoje vagono kameroje. Mane apieškojo ir atėmė nosinaitę. Po kelių dienų pamačiau, kaip Feldmaršalas į ją nusišnypštė nosį.

Žiūrėjau į Feldmaršalo nereguliarios armijos kareivius, grįžtančius iš mano senojo traukinio, apsitaškiusius krauju, prisigrobusius ginklų ir vertingų daiktų. Pakilęs vėjas slėnyje blaškė garus. Ežeras buvo beveik išdžiūvęs, bet lava vis dar tekėjo. Lavos srautas ir ledynas pagaliau susitiko. Tai sukėlė daugybę didžiulių sprogimų – aukštyn skriejo ledo gabalai ir akmenys. Mūsų mažasis traukinys žvangėdamas ir dardėdamas spėjo pabėgti nuo gamtos katastrofos.

Feldmaršalo traukinys buvo trumpesnis ir blogiau aprūpintas nei tas, kurį užpuolė jo vyrai. Važiuodavome naktį, o dieną – tik tada, kai tvyrodavo tiršto rūko priedanga. Kai rūko nebūdavo, slėpdavomės tu-

neliuose arba traukinį uždengdavome maskuojamuoju tinklu. Kelias pirmąsias dienas traukinyje jautėsi įtampa. Mus atakavo naikintuvas-bombonešis, nuo kurio vos pabėgome, ir teko pavojingai pervažiuoti ilgą ir vingiuotą viaduką, apgadintą ir vis dar apšaudomą sunkiosios artilerijos, tačiau, tolstant nuo užpuolimo vietos, margo uniformuoto tunto nuotaika pastebimai pagerėjo.

Vulkaninis aktyvumas taip pat sumažėjo. Dabar tik fumarolės, geizeriai ir maži verdančio purvo telkiniai rodė, kad po šalta žeme glūdi ugningos gelmės.

Feldmaršalas puikios būklės vagonuose buvo įkurdinęs apie tuziną kiaulių, o belaisvius laikė dviejuose mėšlinuose galvijų vagonuose traukinio gale. Kiekvieną savaitę kiaules maudydavo Feldmaršalo sūkurinėje vonioje, užimančioje nemažą jo vagono dalį. Už nuolatinę kriuksių priežiūrą buvo atsakingi du kareiviai. Jie privalėjo rūpintis, kad paklodžių ir antklodžių guolis, kurį gyvuliai paversdavo migiu, būtų švarus, turėjo nešti joms maisto (kiaulės ėdė tą patį, ką valgėme ir mes) ir apskritai stengtis, kad jos gerai gyventų.

Kareiviai, paimti nelaisvėn, buvo mėtomi į verdančio purvo telkinius. Tai vykdavo gana dažnai ir tik dėl pramogos. Feldmaršalas pastebėjo, kad tokie pomėgiai man keldavo stresą.

– Ore, – klausdavo jis (taip jam išeidavo ištarti mano vardą). – Ore, nejaugi tau nepatinka mūsų žaidimėliai?

Apsimestinai nusišypsodavau.

Dienos vis šviesėjo. Kai pravažiavome užsnūstančius ugnikalnius, pasirodė žemos kalvos ir savanos. Nebegalėdamas džiaugtis verdančio purvo teikiamomis linksmybėmis, Feldmaršalas sugalvojo naują pramogą – prie kankinio kaklo pririšdavo trumpą virvę ir versdavo jį bėgti priešais traukinį. Tokiais atvejais pats Feldmaršalas valdydavo traukinį ir kikendavo didindamas greitį ir vydamasis auką. Paprastai nelaimėlis išlaikydavo apie pusę mylios, paskui nugriūdavo ant pabėgių arba mesdavosi į kurią nors pusę, tačiau tuomet Feldmaršalas padidindavo greitį ir tempdavo jį palei bėgius.

Prie paskutinio verdančio purvo telkinio Feldmaršalas įsakė aprišti belaisvį virve ir įmesti, o kai šis išvirė, kūną, aplipusį sukepusio purvo sluoksniu, ištraukė. Po to jis liepė kareiviams ant susitraukusios figūros prikasti purvo. Kai jis išdžiūvo, ant pelenuoto druskingos, dvokiančios jūros kranto liko stovėti gruoblėta statula.

Kai išdžiūvusios jūros dugnu važiavome link didžiulės apskritos uolos, ant kurios stovėjo miestas, pasirodė bombonešiai. Traukinys padidinęs greitį lėkė į tunelį po sugriuvusiu miestu. Pradėjo šaudyti kelios traukinio priešlėktuvinės patrankos.

Trys vidutinio dydžio bombonešiai skrido virš geležinkelio tiesiai į mus, nusileidę į maždaug šimto pėdų aukštį. Likus ketvirčiui mylios iki traukinio, jie ėmė bombarduoti. Pirmiausia numetė bombas priekyje skridęs lėktuvas. Tai mačiau per išsikišusį Feldmaršalo apžvalginio vagono stoglangį. Tuo metu buvau ten užsukęs atidaryti butelį šaldytų vynuogių vyno. Mašinistas staigiai spustelėjo stabdžius ir nubloškė mus į priekį. Feldmaršalas pralėkė pro mane, išspyrė atsargines duris ir iššoko lauk. Puoliau iš paskos ir žnektelėjau ant dulkėto pylimo tuo pat metu, kai bombų virtinė suplojo vagonus kaip kareivio batai žaislinį traukinį. Atšokau nuo pylimo kaip nuo batuto. Iš dangaus pasipylė akmenys ir vagonų nuolaužos. Gulėdamas susiriečiau ir pirštais užsikimšau ausis.

Feldmaršalas, aš ir dar dešimt vyrų – visi, kuriems pavyko išgyventi, – esame apleistame mieste. Turime keletą ginklų ir vieną kiaulę. Sugriuvusiame mieste apstu aidinčių, vėliavomis nukabinėtų pastatų ir aukštų akmeninių bokštų. Įsikuriame bibliotekoje, nes tai vienintelė vieta, kurioje radome kuro. Miestas pastatytas iš dalies iš akmens, iš dalies iš tamsaus, kieto medžio, kuris vos smilksta lauže net tada, kai jį bandome uždegti iš šovinių išbertu paraku. Vandens atsinešame iš aprūdijusios cisternos, esančios ant bibliotekos stogo, o maistui sumedžiojame blyškiaodžių gyvūnų, kurie naktimis kaip vaiduokliai šmėkščioja griuvėsiuose, ieškodami to, ko, atrodo, niekada neranda. Kareiviai skundžiasi, kad šių baikščių, tačiau patiklių padarėlių medžioklė tinka nebent prastiems medžiotojams. Kai baigiame valgyti,

vyrai durtuvais krapštinėjasi dantis. Vienas jų nueina prie knygų lentynų, stovinčių prie sienos, ir numeta keletą antikvarinių tomų. Jis atsineša juos prie laužo, nuplėšia nugarėles ir išsklaido puslapius, kad lengviau įsidegtų.

Papasakoju Feldmaršalui apie barbarą ir užkerėtą bokštą, apie naminį ir burtininką, apie raganą karalienę ir suluošintas moteris. Ši istorija jam patinka.

Vėliau Feldmaršalas su dviem kareiviais ir paskutine kiaule pasišalina į savo kambarį. Plaunu indus ir klausausi, kaip vyrai skundžiasi dėl vienodo maisto ir nuobodulio. Gali būti, kad jie greitai pradės maištauti. Feldmaršalas neturi jokių gerų idėjų, ką daryti toliau.

Mane iškviečia į Feldmaršalo patalpas. Man atrodo, kad anksčiau čia buvo darbo kambarys – jame daug stalų ir lova. Du kareiviai išeidami man nusiviepia. Paskui uždaro duris.

„Apsirenk", – šypsosi Feldmaršalas. Jis laiko suknelę. Juodos spalvos suknelę. Ja pamojuoja prieš mane, valydamasis nosį iš manęs atimta nosinaite. „Apsirenk", – pakartoja.

Jo lovoje ant pilvo guli kiaulė. Ji kriuksi ir žviegia. Jos kojos pririštos virve prie keturių lovos stulpelių. Ore tvyro kvepalų aromatas. „*Apsirenk*", – liepia Feldmaršalas. Žiūriu, kaip jis įsikiša nosinaitę. Apsirengiu suknelę. Kiaulė sukriokia.

Feldmaršalas nusirengia ir numeta uniformą į seną skrynią. Nuo stalo, ant kurio prikrauta knygų, paima sunkų kulkosvaidį ir įbruka man į rankas. Laiko iškėlęs ilgą šovinių juostą, tarsi tai būtų storas auksinis vėrinys, derantis prie ilgos juodos suknelės. „Pažiūrėk į šiuos šovinius (aš pasižiūriu į šovinius). Matai, Ore, jie netušti. Matai, kaip tavimi pasitikiu. Tik daryk tai, ko paprašysiu", – sako Feldmaršalas. Jo plačiu veidu žliaugia prakaitas, iš burnos sklinda dvokas.

Kol jis jodys kiaulę, privalau laikyti kulkosvaidį jam tarp sėdmenų – štai ko jis nori. Matau, kad jis jau susijaudino vien galvodamas apie tai. Vieną ranką Feldmaršalas išsitepa alyva šautuvams tepti, užsiropščia ant lovoje kvykiančios kiaulės, pliaukšteli jai tarp kojų tepaluotu delnu. Stoviu lovos kojūgalyje su atkištu kulkosvaidžiu.

Nekenčiu šito žmogaus, bet mes abu nekvaili. Ant žalvarinių šovinių matosi neryškių įbrėžimų, nes jie buvo atidaryti veržliarakčiu ir

iš jų išbertas parakas. Tikriausiai ir kapsulės iššaudytos. Prie kiaulės galvos – pagalvė. Feldmaršalas atsigula ant gyvulio. Jie kartu kriuksi. Vieną ranką jis laiko šalia pagalvės. Manau, kad po ja yra dar vienas ginklas.

– Dabar, – sukriuksi Feldmaršalas.

Abiem rankom griebiu kulkosvaidžio vamzdį, pakeliu ginklą ir vožiu juo kaip kūju Feldmaršalui per galvą. Mano rankos ir ausys praneša anksčiau nei akys, kad jis nebegyvas. Dar niekada neteko pajusti ar girdėti, kaip suskyla kaukolė, tačiau signalas, mane pasiekęs kulkosvaidžio metalu ir prikvėpintu kambario oru, yra gana aiškus.

Feldmaršalo kūnas vis dar juda, bet tik todėl, kad po juo trūkčioja kiaulė. Pasižiūriu po pagalve, aptaškyta žmogaus krauju ir kiaulės seilėmis, ir pamatau ilgą ir labai aštrų peilį. Pasiimu jį ir atidarau skrynią, į kurią Feldmaršalas įmetė savo uniformą. Skrynioje randu revolverį perlamutrine rankena ir šiek tiek šovinių. Patikrinu, ar durys užrakintos, ir apsirengiu padavėjo uniformą. Prigriebiu ir vieną gerą Feldmaršalo milinę, o paskui pasuku prie lango.

Surūdiję lango rėmai sucypia, tačiau tyliau nei žviegia kiaulė. Kai jau abiejomis kojomis stoviu ant palangės, prisimenu nosinaitę. Ją taip pat pasiimu iš negyvėlio uniformos.

Miestas – tamsus, o jame gyvenantys baikštūs klajokliai puola slėptis, pamatę mane, tyliai bėgantį per griuvėsius...

Pliocenas*

Ji grįžo. Grįžo ir ponia Kramond, kuri dabar atrodė mažesnė ir senesnė. Jis tikėjosi, kad ponia Kramond parduos namą, tačiau ji to nepadarė. Pas ją atsikraustė Andrėja, pardavusi Komli Benko rajone esantį butą, kurį iki šiol nuomavo studentams. Motina su dukterimi sutarė kuo puikiausiai. Žinoma, šiame erdviame name užteko vietos joms abiem. Kaip atskirą butą jos pardavė didelį pusrūsį.

Kai ji sugrįžo, prasidėjo geri laikai. Jis liovėsi jaudintis dėl plikimo, gerai sekėsi darbe. Vis dar galvojo apie apie bendrą verslą su dviem bičiuliais. Jo tėvas, atrodo, džiaugėsi gyvenimu vakarinėje pakrantėje, daugiausia laiko praleisdamas pensininkų klube, kur susidomėjo keliomis našlėmis (praleisti savaitgalį Edinburge jį pavykdavo prisivilioti tik didelėmis pastangomis, o atvažiavęs sėdėdavo dirsčiodamas į rankinį laikrodį ir skųsdavosi – tai jam trūkdavo lošimo kortomis su draugais, tai bingo žaidimo, tai senovinių šokių; senukas žiūrėdavo iš aukšto net į geriausių Edinburgo virėjų pagamintą maistą, ilgėdamasis maltos mėsos ir bulvių patiekalo, kurį patiekdavo klube).

O Edinburgas vėl galėjo tapti sostine, nors ir su apribojimais. Ore sklandė decentralizavimo idėja.

* Neogeno periodo epocha, prasidėjusi prieš 5,332 mln. metų ir pasibaigusi prieš 1,806 mln. metų. Prieš šią epochą buvo mioceno epocha, o po – pleistoceno epocha. Termino autorius – škotas Ch. Lyellis, pasiūlęs padalinti terciarą į keturias epochas. Pliocene atsirado ir greičiausiai išnyko artimi žmogui australopitekai, taip pat atsirado hominidai.

Jis pastebėjo, kad priaugo svorio. Bėgdamas laiptais į viršų jausdavo, kad liemuo ir krūtinė šiek tiek banguoja, tad nusprendęs, jog reikia ką nors daryti, pradėjo žaisti skvošą. Tačiau šis žaidimas jam ne itin patiko. Sakydavo žmonėms, kad žaisdamas mėgsta turėti savo teritoriją. Be to, Andrėja dažniausiai laimėdavo. Jis perėjo prie badmintono ir du arba tris kartus per savaitę plaukiodavo Britanijos tautų sandraugos baseine. O bėgioti nustojo – juk turi būti ribos.

Jis lankydavosi koncertuose. Paryžiuje Andrėja gerokai išlavino savo skonį. Dabar tempdavosi jį į koncertų rūmus „Usher Hall" klausytis Bacho ir Mocarto, jo namuose Morėj Pleise paliko Žako Brelio plokštelių, o dovanų pirkdavo Besės Smit albumus. O jam labiau patikdavo grupės „The Motels", „The Pretenders", Marta Deivis, dainuojanti „Total Control", ir Krisi Hind, šaukianti „fffUCKoff!" Jo manymu, klasikinė muzika nedarė jokios įtakos jo gyvenimui, kol vieną dieną susigriebė, jog bando švilpauti „Figaro vedybų" įžangą. Jis pamėgo sudėtingas pjeses klavesinui, nes jos puikiai tiko klausytis automobilyje, jeigu, žinoma, groja labai garsiai. Pirmą kartą išgirdo Vuoreną Zevoną ir gailėjosi, kad negirdėjo jo albumo tada, kai buvo išleistas. Vakarėliuose pagal „The Rezillos" muziką it paauglys šokdavo pogo šokį.

– Ką veiksi? – pasidomėjo Andrėja.

– Ketinu pirkti skraidyklę.

– Nusisuksi sprandą.

– Na ir kas. Užtat velniškai smagu.

– Ar bus smagu naudotis dirbtinio kvėpavimo aparatu?

Skraidyklės jis nepirko, nutaręs, kad ji iš tiesų nelabai saugi. Tačiau išbandė šuolius su parašiutu.

Andrėja du mėnesius remontavo namą Morėj Pleise, prižiūrėjo dažytojus ir dailides, o ir pati daug dažė. Jam buvo malonu jai padėti. Dirbdavo iki išnaktų, apsirengęs senais, dažais aptiškusiais drabužiais, ir klausydavosi jos švilpavimo, sklindančio iš gretimo kambario, arba kalbėdavosi su ja, kai dažydavo kartu. Vieną naktį jis persigando, apčiuopęs gumbelį jos krūtyje, bet vėliau paaiškėjo, kad tai nepavojinga. Jo akys kartais labai pavargdavo nuo žiūrėjimo į brėžinius ir piešinius darbe, tačiau apsilankymą pas akių gydytoją atidėliojo, nes numanė, kad jis lieps nešioti akinius.

Stiuartas užmezgė nedidelį romaną su studente iš universiteto. Apie tai sužinojo Šona. Ji ketino Stiuartą palikti ir beveik išmetė jį iš namų. Stiuartas atėjo pagyventi pas jį, buvo susikrimtęs ir apgailestavo dėl savo poelgio. Jis nuvažiavo į Danfermliną aplankyti Šonos, norėdamas sušvelninti padėtį, papasakoti jai, kaip Stiuartas sielvartauja, kaip jis pats visada jais žavėjosi, net truputį pavydėjo ramios, tvirtos meilės, kuria jiedu spinduliavo būdami kartu. Jis jautėsi keistai – buvo beveik nerealu, o kartais beveik *komiška* sėdėti pas Šoną ir ją įtikinėti, kad nepaliktų vyro, nes šis permiegojo su kita moterimi. Tai jam atrodė absurdiška. Tą savaitgalį Andrėja buvo Paryžiuje, neabejotinai su Gustavu, o jis Edinburge vakare ketino susitikti su aukšta, šviesiaplauke parašiutininke. Įdomu, kas viską keičia? Ar tas popieriaus lapelis? Ar gyvenimas kartu ir vaikai? O gal tikėjimas priesaika, šeimos institucija, religija?

Sutuoktiniai susitaikė, bet veikiausiai ne jo dėka. Šona retkarčiais tai prisimindavo, kai išgerdavo, tačiau ilgainiui jos apmaudas vis mažėjo. Vis dėlto šis įvykis jam įrodė, kad iš pažiūros net ir labai tvirti santykiai yra trapūs, jeigu nesilaikoma sutartų taisyklių.

„Ai, velniai nematė", – pagalvojo jis ir tapo dviejų savo kolegų partneriu. Jie surado biuro patalpas Pilrige, o jis turėjo pasamdyti buhalterį. Jis įstojo į Leiboristų partiją ir dalyvaudavo „Amnesty International" rengiamose laiškų rašymo kampanijose. Pardavė „Saabą" ir, įkeitęs butą, nusipirko vienų metų „Volkswagen Gold GTi".

Kai valė „Saabą" prieš atiduodamas prekiautojui, rado balto šilko šaliką, kurį tąsyk jie panaudojo bokšte. Tuomet jis nenorėjo jo numesti bet kur, nes galėjo kas nors aptikti. Jiems išėjus iš bokšto, praskalavo šaliką šaltinyje, bet vėliau jis dingo, todėl pamanė, kad iškrito iš automobilio.

Pasirodo, šalikas – susiglamžęs ir purvinas – visą laiką gulėjo po automobilio sėdyne. Jis išplovė visus nešvarumus, bet nepavyko panaikinti sudžiūvusios nelygaus apskritimo formos kraujo dėmės, kuri buvo panaši į nevykusį piešinį. Vis dėlto jis nusprendė šaliką atiduoti jai. Iš pradžių Andrėja pasiūlė jį pasilikti sau, bet persigalvojo ir paėmė, o po savaitės grąžino – švarutėlį, beveik kaip naują, su savo inicialų monograma. Jam tai padarė įspūdį. Kaip jai su mama pavyko išplauti šaliką, neišsidavė. „Šeimos paslaptis", – tepasakė.

Šaliką jis labai saugojo, niekada jo nesirišdavo, kai eidavo pasigerti, kad netyčia nepamestų kokiam nors bare.

– Fetišistas, – pajuokavo Andrėja.

Žymusis Škotijos decentralizavimo referendumas buvo iš esmės suklastotas. Tai padarė anglai. Visas paruošiamasis darbas nuėjo perniek.

Andrėja vertė rusiškus tekstus, o žurnalams rašė straipsnius apie rusų literatūrą. Jis nieko apie tai nežinojo, kol netyčia į rankas pateko „Edinburgh Review" numeris, kuriame rado jos parašytą ilgą straipsnį apie Sofiją Tolstoj ir Nadeždą Mandelštam. Kai jį perskaitė, jautėsi sutrikęs, beveik apsvaigęs. Jokių abejonių, kad autorė – ta pati Andrėja Kramond. Ji rašė taip, kaip kalbėjo, ir skaitydamas spausdintus žodžius, jis kone girdėjo jos kalbos ritmą.

– Kodėl man apie tai nieko nesakei? – įsižeidęs paklausė.

Ji nusišypsojo, gūžtelėjo pečiais ir pasiteisino, kad nemėgsta girtis. Pasakė, kad yra parašiusi kelis straipsnius ir žurnalams Paryžiuje, bet tai tik papildoma veikla. Ji vėl mokėsi skambinti pianinu (kažkada tai darė mokykloje, bet metė), taip pat vakarais lankė piešimo ir tapybos pamokas.

Andrėja tapo ir šiokia tokia verslo partnere – investavo truputį pinigų į kelių senų savo draugių atidarytą feministinės krypties knygyną. Projektą palaikė ir daugiau moterų, todėl dabar jų kolektyvą sudarė jau septynios moteriškos lyties atstovės. Jos brolis tai pavadino finansine beprotybe. Ji kartais ir pati padirbėdavo knygyne. Pradžioje jis ten užeidavo įsigyti reikalingos knygos, tačiau visuomet jausdavosi kiek nepatogiai, tad užsibūdavo retai. Kartą viena tų moterų posėdyje pasmerkė Andrėją už tai, kad ji atsisveikindama jį pabučiavo. Andrėja tik pasišaipė iš jos, bet po to gailėjosi dėl neseseriško elgesio. Atsiprašė už juoką, bet ne už bučinį. Kai apie tai ji papasakojo jam, knygyne jis susilaikydavo nuo bučinių ir prisilietimų.

– Na ir šūdas... – sudejavo jis, kai jiedu, vėlyvą naktį sėdėdami lovoje, per televiziją žiūrėjo rinkimų rezultatus.

Andrėja pakraipė galvą, imdama iš miegamojo spintelės „Black Label" butelį.

– Tai niekai, vaikine. Išgerk viskio ir pasistenk apie tai nemąstyti. Pagalvok apie savo firmos didžiausią mokesčių tarifą.

– O man nusispjauti! Geriau turėsiu švarią sąžinę, nei teigiamą balansą banko sąskaitoje.

– Ak tu! Jeigu tai išgirstų tavo buhalteris, nugriūtų su visa dokumentų spinta.

Dar vienos rinkimų apylinkės atstovas pranešė apie dar vieną torių pergalę. „Valio! Valio!“ – skandavo šalininkai. Jis pakratė galvą ir atsiduso.

– Šalis eina tiesiog šuniui ant uodegos.

– Šiuo atveju kalei... – patikslino Andrėja, sukinėdama rankoje viskio taurę. Per ją, suraukusi antakius, ji žiūrėjo televizorių.

– Gerai bent tiek, kad ji moteris, – niūriai tarė jis.

– Gal ji ir moteris, – pasakė Andrėja, – bet ji mums anaiptol ne sesuo. Vadinasi, kalė.

Škotija balsavo už Leiboristų partiją ir už Škotijos nacionalinę partiją, kuri užėmė trečiąją vietą. O ką iš tikrųjų gavo? Konservatorę, gerbiamąją Ministrę Pirmininkę Margaretą Tečer.

Jis dar kartą pakratė galvą.

– Na ir šūdas...

Verslas klestėjo. Kai kurių sandorių jiems tekdavo net atsisakyti. Jau po vienerių metų jo buhalteris patarė įsigyti didesnį namą ir dar vieną automobilį. „Bet man *patinka* mano mažasis butukas“, – skundėsi jis Andrėjai. „Tai pasilik, bet nusipirk ir namą“,– pasiūlė ji. „Bet aš vienu metu galiu gyventi tik viename jų! Be to, visada maniau, kad amoralu turėti du namus, kai yra žmonių, kurie iš viso neturi pastogės.“ Andrėją suerzino toks jo požiūris.

– Tada leisk kam nors gyventi bute arba name, kai jį nusipirksi, tik nepamiršk, kas gaus visus tuos papildomus mokesčius, kuriuos mokėsi, jei neklausysi buhalterio patarimo.

– Ak, – tepasakė jis.

Jis pardavė butą ir nusipirko namą Leito rajone, netoli Brantsfyldo golfo laukų. Iš viršutinio aukšto – vaizdas į Forto įlanką. Name – penki miegamieji ir didelis garažas dviem automobiliams. Jis nusipirko

naują GTi ir „Range Rover“ – nudžiugino buhalterį ir užpildė garažą. Visureigis praversdavo verslo kelionėse, kai reikėdavo lankyti statybų aikšteles. Tais metais jie aktyviai bendradarbiavo su Aberdyno miesto įmonėmis, todėl jis užsukdavo pas Stiuarto gimines. Kartą, nuvykęs į svečius, permiegojo su Stiuarto seserimi – išsiskyrusia mokytoja. Apie tai neprasitarė Stiuartui, nes nežinojo, kaip reaguotų. Tačiau prisipažino Andrėjai.

– Mokytoja, – nusišypsojo ji. – Gavai pedagoginės patirties? Jis užsiminė, kad nieko nenori sakyti Stiuartui.

– Vaikine, – ji suėmė ranka jo smakrą ir labai rimtai pažvelgė į akis, – tu – idiotas.

Andrėja padėjo jam dekoruoti namą ir įpiršo visiškai kitokį sutvarkymo planą, nei buvo sumanęs.

Kai vieną vakarą jis stovėjo ant kopėčių ir tapė ant lubų įmantrią rožę, staiga pajuto svaiginančią *déjà vu* bangą. Nuleido teptuką. Andrėja švilpavo kitame kambaryje. Jis atpažino dainos „The River“* motyvą. Stovėjo ant kopėčių tuščiame, aidinčiame kambaryje ir prisiminė, kaip prieš metus dirbo name Morėj Pleise, erdviame kambaryje, kuriame baldai buvo uždengti paklodėmis, o jis vilkėjo tuos pačius drabužius, išteptus dažais, klausėsi Andrėjos švilpavimo, sklindančio iš gretimo kambario, ir jautėsi nepaprastai ir visiškai laimingas. „Na ir sekasi man, šunsnukiui, – galvojo jis. – Aš tiek daug turiu, tiek daug gero yra aplink mane. Bet turiu ne viską. Norėčiau turėti dar daugiau, tikriausiai daugiau, nei pajėgčiau aprėpti. Tiesą sakant, turbūt noriu dalykų, kuriuos turėdamas jausčiausi nelaimingas. Tačiau net ir tai nėra blogai – tai tik pasitenkinimo dalis.“

„Jeigu mano gyvenimas būtų filmas, – mąstė jis, – dabar rodyčiau kūrėjų sąrašą. Ekranas pamažu išblanksta kartu su palaiminga šypsena tuščiame kambaryje. Vyrukas ant kopėčių pagerino, atnaujino, pagražino. Išjungiame kameras. Filmo pabaiga.“

„Tačiau tai ne filmas, vaikine“, – pasakė sau. Jį užliejo tyro džiaugsmo banga, naivus pasigėrėjimas savo būtimi ir žmonėmis, kuriuos

* Roko dainininko Bruce'o Springsteeno (gim. 1949) daina iš 1980 m. albumo tuo pačiu pavadinimu.

pažįsta. Jis nusviedė teptuką į kambario kampą, nušoko nuo kopėčių ir nubėgo pas Andrėją. Ji tuo metu dažė sieną.

– Dieve, pamaniau, kad nukritai nuo kopėčių. Ko toks išsišiepęs iki ausų?

– Ką tik prisiminiau, kad dar nepakrikštijome šito kambario, – jis paėmė iš jos rankų dažymo volelį ir numetė sau už nugaros.

– Iš tiesų. Turiu įsidėmėti, kad tave veikia dažai.

Dėl įvairovės jie pasimylėjo atsirėmę į sieną. Prie jos palaidinės prilipo nesudžiūvusių dažų. Ji juokėsi, kol skruostais pradėjo riedėti ašaros.

Jis tapo kino mėgėju. Per paskutinį festivalį jie dažniau eidavo į kiną nei į spektaklius ar koncertus, ir staiga suvokė, kad pražiopsojo šimtus filmų, apie kuriuos buvo girdėjęs ir kuriuos norėtų pamatyti. Jis įstojo į kino mėgėjų draugiją, nusipirko vaizdo magnetofoną ir narše po vaizdajuosčių parduotuves, ieškodamas filmų. Verslo reikalais nuvykęs į Londoną, stengėsi kuo dažniau eiti į kiną. Jam patiko visi filmai. Jis tiesiog mėgo lankytis kine.

Tuo metu išpopuliarėjo škotų grupė „The Tourists". Jos dainininkė vėliau tapo „Eurythmics" nare. Žmonės klausdavo, ar jiedu giminės. „Deja, ne", – atsidusdavo jis.

Atsirado ir kitų švelnių balsų bei dailių užpakalių. Andrėja turėjo keletą romanų, o jis stengėsi nepavyduliauti. „Tai ne pavyduliavimas, – sakydavo sau, – tai tikrų tikriausias pavydas. Ir baimė. Vienas jų gali būti gražesnis, malonesnis, geresnis vyras nei aš, gali stipriau ją mylėti."

Kartą Andrėja dingo beveik dviem savaitėms. Tuo metu ji patyrė greitą romaną su jaunu dėstytoju iš Edinburgo Herioto-Watto universiteto. Meilė iš pirmo žvilgsnio baigėsi durų trankymu, dekoratyvinių daiktų mėtymu ir išdaužtais langais. Ir visa tai įvyko per dvylika dienų. O jis beprotiškai jos ilgėjosi. Savaitei išėjo atostogų ir motociklu nuvažiavo į Škotijos šiaurės vakarus. Mat šalia „Range Rover" ir GTi atsirado ir „Ducatti". Jis turėjo vienvietę palapinę, alpinistų miegmaišį ir aukščiausios kokybės reikmenų, būtinų keliaujant pėsčiomis. Nuūžė į šalies šiaurės vakarų aukštumas ir ištisas dienas vienas vaikščiojo kalnuose.

Kai grįžo, jos santykiai su dėstytoju jau buvo nutrūkę. Jis paskambino jai telefonu, tačiau ji kažkodėl nenorėjo susitikti. Jis nerimavo,

blogai miegojo. Kai po savaitės jie susitiko, jis pamatė blankią gelsvą dėmę aplink jos kairę akį. Jeigu ji bare užsimiršusi nenusiimtų tamsių akinių, būtų nepastebėjęs mėlynės.

– Ai, menkniekis, – tarstelėjo ji.

– Ar dėl to nenorėjai su manimi susitikti? – paklausė jis.

– Prašau tavęs, tik nieko nedaryk, – prašė ji. – Viskas baigta. Mielai pati tą niekšą prismaugčiau, bet jeigu bent pirštu jį paliesi, su tavimi daugiau nesikalbėsiu.

– Ne visi vyrai, – šaltai tarė jis, – iš karto puola naudoti jėgą. Galėjai manimi ir pasitikėti. Visą praėjusią savaitę liguistai nerimavau.

Be reikalo tai pasakė, nes Andrėja nesusivaldė, apsikabino ir ėmė verkti. Jis suprato, ką ji išgyveno, todėl jautėsi nesmagiai, kaip savanaudis, pridaręs jai papildomų rūpesčių. Glostė jos plaukus, kol ji kūkčiojo įsikniaubusi jam į krūtinę.

– Eime namo, mergyte, – pasiūlė jis.

Kai ji išvykdavo į Paryžių, jis pasinaudodavo proga ir pabėgdavo iš Edinburgo, kad prasiblaškytų salose ir kalnuose. Pakeliui aplankydavo tėvą. Kartą, leidžiantis saulei, jis įkūrė stovyklavietę Binna Časkein Moro kalno atšlaitėje. Netoliese stovėjo namelis, tačiau, jeigu oras geras, labiau mėgdavo nakvoti palapinėje. Jis žvelgė į Fiono ežerą ir į takelį, kuriuo kitą dieną ketino pasiekti kalnus kitoje ežero pusėje, ir staiga pagalvojo, kad niekada nebuvo Paryžiuje, o Gustavas per visus tuos metus niekada nesilankė Edinburge.

Ak! Gal tai cigaretės su marichuana poveikis? Tačiau tą akimirką, nors juos skyrė daugybė mylių ir abipusio nepalankumo metai, jis jautėsi nepaprastai artimai susijęs su prancūzu, kurio niekada nebuvo sutikęs. Jis nusijuokė į vėsų aukštumų orą. Vėjas judino palapinės šonus, tarsi jais kvėpuotų.

Vienas jo ankstyviausių prisiminimų siejosi su kalnais ir sala. Kai jam buvo treji, mama ir tėtis, vykdami poilsiauti į Arano salas, kartu pasiėmė jį ir jaunesniąją jo sesę. Garlaiviui lėtai plaukiant tviskančia upe link tolimo, melsvo salos masyvo, tėtis parodė Miegantį kareivį. Kalvagūbris šiaurinėje salos dalyje atrodė kaip gulintis ant žemės didžiulis šalmuotas kareivis. Jis niekada nepamiršo nei to vaizdo, nei jį lydinčių garsų samplaikos: kirų klykavimo, garlaivio ratų plekšėjimo,

akordeonų orkestrėlio, grojančio denyje, žmonių juoko. Tai jam sukėlė ir pirmąjį košmarą. Kai jis miegojo kartu su sesute svečių namelio lovoje, mamai teko jį pažadinti, nes pradėjo verkti ir zirzti. Sapnavo, kad didžiulis akmeninis kareivis atsibudo ir žingsniavo – lėtai, grėsmingai, garsiai – užmušti jo tėvų.

Ponia Kramond ir panelė Kramond puikiai mokėjo išnaudoti didelio namo galimybes – keldavo pobūvius, linksmindavosi. Jų vakarėliai tapo itin populiarūs. Kas vakarą jos ką nors pristatydavo: poetą, pakviestą į universitetą skaityti eilių, iš kito miesto atvykusį tapytoją, bandantį parduoti vieną kitą paveikslą galerijai, rašytoją, kurio knygynas paprašė pristatyti knygą. Būdavo vakarų, kai susirinkdavo būrys jam nepažįstamų žmonių. Jie atrodė kiek mažiau pasiturintys, nei Andrėjos draugai, ir dažniausiai buvo linkę daugiau pavalgyti ir išgerti. Prieš kiekvieną priėmimą ponia Kramond, ko gero, gerą pusdienį kepdavo pyragaičius, apkepus su įdaru ir sumuštinius. Jis jaudinosi, kad ponia Kramond, net tapusi našle, vis dar visą laiką praleidžia virtuvėje, ruošdama patiekalus svečiams, bet Andrėja patarė nesirūpinti, nes mamai malonu matyti žmones, besidžiaugiančius tuo, ką ji pagamina. Jis su tuo sutiko, tačiau, matydamas, kaip į paltų kišenes kai kurie atvykėliai kiša pyragėlius ir likusius vyno butelius, nerimavo, kad jo damos yra išnaudojamos.

– Šie žmonės – intelektualai, – kartą jis pasakė Andrėjai, – o tu jiems atidarei *saloną*. Po velnių, tampi „mėlynąja kojine“*!

Ji tik nusišypsojo.

Andrėja iš draugės nusipirko keturių Siamo kačių vadą. Viena katė nudvėsė. Katinėliams ji davė Franklino ir Finėjaus vardus, o dailiai katytei – Storulės Fredės vardą. Jis visa tai pavadino prakeikta nostalgija. Poniai Kramond kažkas padovanojo karaliaus Čarlzo spanielį. Savo šunelį ji praminė Kromveliu.

* Nuo XVIII a. vidurio iki XIX a. pradžios Anglijoje veikė aukštuomenės damų „Mėlynųjų kojinių draugija“ (angl. „Blue Stockings Society“). Draugijos susibūrimuose damos diskutuodavo apie literatūrą, muziką, tapybą ir kūrė stiprios moters įvaizdį. Pavadinimas atsirado neatsitiktinai – mėlynos kojinės buvo neformalios dieninės aprangos dalis.

Užtekdavo vien pagalvoti, kad vyks jų aplankyti, ir pasijusdavo gerai, o važiuodamas patirdavo kone vaikišką jaudulį. Jų namas jam buvo antrieji namai, šilti ir svetingi. Kartais, ypač išgėręs keletą taurelių, jis susimąstydavo apie motinos ir dukters ryšį ir turėdavo kovoti su absurdišku savo sentimentalumu.

Prie GTi ir „Range Rover" jis pridėjo „Citroën CX". Paskui pardavė visus tris ir nusipirko „Audi Quattro". Nuvažiavęs į Jemeną verslo reikalais, kartą išėjo pasivaikščioti po Mokos griuvėsius Raudonosios jūros pakrantėje. Jis žiūrėjo, kaip iš Afrikos atkeliavęs šiltas vėjas pustė smilteles aplink jo pėdas ir jautė atšiaurų dykumos abejingumą, tylų tęstinumą ir senosios žemės dvasią. Glostė amžių išvargintus gruoblėtus akmenis ir stebėjo, kaip mėlynos bangos puola, tačiau balti jų kumščiai švelniai griausdami sprogsta atvirame auksiniame kranto delne.

Įvykiai rutuliojosi toliau. Nušovė Lenoną, Dylanas tapo religingas. Jis negalėjo suprasti, kuri naujiena jį labiau nuliūdino. Dar dirbo Jemene, kai Izraelis įsiveržė į pietų Libaną dėl to, kad Londone buvo nušautas žmogus, ir kai argentiniečiai išsilaipino Port Stenlyje. Jis nežinojo, kad jo brolis Semis kovojo specialiosios paskirties būryje. Grįžęs į Edinburgą, jis diskutuodavo su draugais. „Žinoma, kad argentiniečiai turi teisę valdyti tas prakeiktas salas, – sakė jis, – bet kodėl revoliucinės partijos palaiko fašistų chuntą? Kodėl visada viena pusė turi būti teisi, o kita neteisi? Kodėl negalima pasakyti: „Tegu velniai abi šeimynas jūsų!" *

Jo brolis grįžo gyvas ir sveikas. Tačiau jis vis dar ginčydavosi dėl karo – su Semiu, su tėvu, su draugais radikalais. Tačiau atėjus naujiems rinkimams ėmė manyti, kad jo bičiuliai galbūt buvo teisūs.

– Naaa... Baikit nesąmones... – nusivylęs numykė jis.

Ir vėl Leiboristų partija negavo daugumos, nes daug balsų iš jų atėmė socialdemokratai, ir vėl konservatoriai netikėtai laimėjo. Žinovai prognozavo, kad toriai gaus mažiau balsų, nei praėjusį kartą, bet savo daugumą parlamente jie padidino šimtu vietų, o gal ir didesniu skaičiumi.

* Citata iš Williamo Shakespear'o dramos „Romeo ir Džuljeta". Frazė, kurią prieš mirdamas ištaria Romeo draugas Merkucijus.

– Po velnių!

– Tai jau darosi nuobodu, – pasiskundė Andrėja, ieškodama viskio.

Televizoriaus ekrane pasirodė Margareta Tečer, švytinti pergalės džiaugsmu.

– Išjunk! – suriko jis, slėpdamasis po antklode.

Andrėja dūrė pirštu į nuotolinio valdymo pultelį, ir ekranas pajuodo.

– Dieve mano, – sudejavo jis po antklode, – tik nekalbėk man apie aukščiausią mokesčių tarifą.

– Nė žodelio, vaikine.

– Pasakyk, kad tai – tik blogas sapnas.

– Tai – tik blogas sapnas.

– Iš tiesų?

– Nė velnio. Viskas tikra. Tiesiog sakau tai, ką nori išgirsti.

– Idiotai! – piktinosi jis, kalbėdamas su Stiuartu. – Dar ketverius metus ta pusprotė bus valdžioje! Viešpatie! Kad ją velniai nujotų! Iškaršusi klounė, apsupta gaujos ksenofobiškų reakcionierių!

– Ksenofobiškų reakcionierių neišrinktų, – pabrėžė Stiuartas.

Ronaldas Reiganas taip pat neseniai buvo išrinktas antrai kadencijai. Pusė rinkėjų nė nesivargino ateiti į rinkimus.

– Kodėl aš negaliu balsuoti? – niršo jis. – Mano tėvas gyvena per spjūvio atstumą nuo karinių bazių, įsikūrusių Kolporte, Fasleine ir Holy Loche. Jeigu tas juokdarys savo nešvariu pirštu paspaus mygtuką, žus mano senukas tėvas, tikriausiai ir mes – tu, aš, Andrėja, Šona, vaikai. Žus visi, kuriuos mylime... Tai kodėl aš, po galais, negaliu balsuoti?

– Be atstovavimo negali būti sunaikinimo*, – mąsliai tarė Stiuartas, o paskui pridūrė: – O jeigu kalbėsime apie neišrinktus reakcionierius, ką manai apie Politbiurą?

* „No annihilation without representation“ (angl.) – anglų istoriko Arnoldo Toynbee frazė, pasakyta 1947 m. Tai aliuzija į amerikiečių šūkį „No taxation without representation“ („Be atstovavimo nebus mokesčių“), kuris pirmą kartą nuskambėjo XVIII a. kaip Jungtinių Amerikos Valstijų atsakas į britų elgesį su savo kolonijomis. JAV tuo metu britai turėjo trylika atstovų, o amerikiečiai Didžiosios Britanijos parlamente neturėjo nė vieno.

– Jie tiek pat sušiktai atsakingi, kiek ir tų karštakošių subingalvių šutvė.

– Taip, ko gero. Tu teisus. Dabar tavo eilė bėgti alaus.

Kelią į namą Morėj Pleise, į ponios ir panelės Kramond rezidenciją, dabar jau daugelis labai gerai žinojo, ypač kai vykdavo festivaliai. Negalėdavai ten patekti, neužkliuvęs už perspektyvaus dailininko, už naujo ir autoritetingo škotų grožinės literatūros atstovo, už paniurusių, spuoguotų jaunuolių, kurie iš kambario į kambarį tampė sintezatorius, stiprintuvus ir kelioms dienoms pasisavindavo juostinį magnetofoną „Revox". Jis sugalvojo pavadinimą: „Paskutinio šanso salonas". O Andrėjai nepaprastai patiko jos gyvenimo būdas. Ji toliau dirbo knygyne, vertė knygas iš rusų kalbos, rašė straipsnius, skambino pianinu, piešė ir tapė, bendravo ir linksminosi, lankė draugus, atostogavo Paryžiuje, kartu su juo eidavo į kiną, į koncertus ir spektaklius, o su mama – į operą ir baletą.

Kartą jis atvyko į oro uostą pasitikti Andrėjos po įprastos kelionės į Paryžių. Jis stebėjo ją. Iš muitinės ji išėjo iškelta galva, pasitikėdama savimi. Buvo užsidėjusi ryškiai raudoną plačiabriaunę skrybėlaitę, apsirengusi žvilgančiu mėlynu švarkeliu, raudonu sijonu, mėlynomis pėdkelnėmis, apsiavusi raudonais, blizgančiais odiniais bateliais. Jos akys spindėjo, oda švytėjo. Kai Andrėja jį pamatė, plačiai nusišypsojo. Jai buvo trisdešimt treji, bet ji dar niekada neatrodė tokia graži kaip dabar. Tą akimirką jis išgyveno keistą jausmų sąmyšį. Be abejo, meilę, bet sykiu ir susižavėjimą, atmieštą pavydo. Jis pavydėjo jos laimės, pasitikėjimo savimi, ramaus požiūrio į gyvenimo sunkumus ir nesėkmes. Su kiekvienu ji elgėsi kaip su vaiku, kuris nuoširdžiai tiki savo prasimanytomis istorijomis. Elgėsi ne globėjiškai, tačiau su tokia pat pašaipiai rimta šypsena, su tokiu pat ironišku atsainumu, sumišusiu su prieraišumu ir net su meile. Jis prisiminė pokalbius su advokatu ir suprato, kad kai kuriuos tėvo charakterio bruožus paveldėjo Andrėja.

„Esi laiminga moteris, Andrėja Kramond, – pagalvojo jis, kai ji įsikibo jam į parankę oro uosto laukiamajame. – Laiminga ne mano dėka ir vienu atžvilgiu laiminga mažiau nei aš – juk aš galiu bendrauti su tavimi ilgiau nei bet kuris kitas. Nors kitu atžvilgiu..."

„Tegul tai tęsiasi, – mąstė jis. – Tik neleiskime idiotams susprogdinti pasaulio, neleiskime, kad įvyktų kažkas siaubingo. Ramiai, vaikine. Su kuo mes čia kalbamės?“ Netrukus jis pardavė motociklą. Tą žiemą jo tėvas nugriuvo ir susilaužė šlaunikaulį. Kai aplankė jį ligoninėje, jis atrodė labai sumažėjęs, nusilpęs, gerokai pasenęs. Pavasarį tėvui operavo išvaržą, bet, išėjęs iš ligoninės, jis greitai ir vėl nugriuvo. Susilaužė koją ir raktikaulį.

„Kartu su manimi turėtum priimti ir padavėją“, – jis pratarė sūnui ir atsisakė persikelti pas jį į Edinburgą, nes norėjo būti su draugais. Moragė ir jos vyras taip pat pasisiūlė jį įkurdinti savo namuose, ir Džimis, parašęs laišką iš Australijos, pakvietė paviešėti kelis mėnesius. Tačiau tėvas neketino palikti įprastos aplinkos. Šį kartą jis ilgiau gulėjo ligoninėje, o kai iš jos išėjo, nebepriaugo prarasto svorio. Kas rytą jį lankė slaugė. Vieną dieną ji rado senuką prie židinio. Jis buvo tarsi užmigęs su vos įžiūrima šypsena veide. Neatlaikė širdis. Daktaras pasakė, kad jis tikriausiai nieko nepajuto.

Jis ėmėsi organizuoti laidotuves, bet rūpesčių nebuvo daug. Atvyko jo broliai ir seserys, net Semis, gavęs leidimą iš darbovietės. Džimis atskrido net iš Darvino. Jis paklausė Andrėjos, ar ji galėtų nedalyvauti ceremonijoje. Ji atsakė, kad viską supranta ir neatvyks. Viskam pasibaigus, buvo gera sugrįžti pas ją, į Edinburgą ir į darbą. Kiekvieną kartą, kai prisimindavo savo senuką, jis tarsi sustingdavo, ir nors neverkė, žinojo, kad jį mylėjo, todėl nesijautė kaltas, jog sielvartauja be ašarų.

– Ak, tu mano vargšas našlaiti, – guodė jį Andrėja.

Jų įmonė plėtėsi. Padaugėjo žmonių. Jie įsigijo naujas dideles biuro patalpas naujoje miesto dalyje. Jis ginčijosi su kompanionais dėl atlyginimų darbuotojams, teigdamas, kad jie visi – kaip lygūs partneriai – turėtų turėti savo dalį.

– Ką tu sakai? – klausdavo du jo bičiuliai tolerantiškai šypsodamiesi. – Ar nori įteisinti kolektyvinę nuosavybę?

– Po velnių, kodėl ne? – paprieštaravo jis.

Jiedu buvo Socialdemokratų partijos šalininkai. Aljansas, kurį sudarė ši partija ir liberalai, palaikė darbuotojų dalyvavimo įmonių valdyme idėją. Partneriai nesutiko su jo pasiūlymu, tačiau bent jau įvedė premijų sistemą.

Kartą Andrėja atskrido iš Paryžiaus ir nebesišypsojo, ir jo širdis nusirito į kulnus. „O ne, – galvojo jis. – Kas yra? Kas atsitiko?“

Kad ir kas nutiko, kalbėti apie tai ji nepanoro. Pasakė, kad viskas gerai, bet didžiąją laiko dalį atrodė rimta ir susimąsčiusi, retai juokdavosi, dažnai žvelgdavo išsiblaškiusiu žvilgsniu, atsiprašiusi paprašydavo kalbančiojo pakartoti paskutinį sakinį. Jis nerimavo. Ketino paskambinti Gustavui į Paryžių ir paklausti, kas per velniava jai darosi ir kas apskritai ten atsitiko?

Nepaskambino. Nervinosi, mėgino ją pralinksminti, vesdavosi į restoranus, į kiną, veždavosi pas Stiuartą ir Šoną. Surengė nostalgišką vakarėlį – vakarieniavo kinų restorane „Loon Fung“ prie jo seno buto Kenonmilse, paskui taksi nuvažiavo į aludę „Canny Man's“, bet niekas nepadėjo. Jis niekaip nesuprato, kas atsitiko. Ponia Kramond jaudinosi taip pat kaip ir jis, ir jie abu pavieniui bandė iš jos sužinoti tiesą. Tai pavyko motinai, tačiau tik po trijų mėnesių ir dar po dviejų dukros apsilankymų Paryžiuje. Andrėja papasakojo motinai, kas įvyko, o po to vėl išskrido į Prancūziją. Ponia Kramond jam paskambino. „DS, – pranešė ji. – Gustavas susirgo daugine skleroze.“

– Kodėl man nepasakei? – paklausė jos.

– Nežinau, – atsakė apatišku, monotonišku balsu, niūriai žvelgdama. – Nežinau. Ir nežinau, ką daryti. Jis neturi žmogaus, kuris tinkamai juo pasirūpintų...

Kai išgirdo šiuos žodžius, jį nupurtė šaltis. „Vargšas vyrukas“, – nuoširdžiai pagalvojo. Tačiau kartą susigriebė svarstąs: „Tai užtruks taip ilgai. Kodėl jis negalėtų numirti greičiau?“ Nekentė savęs dėl tokios minties.

Dar vienas ginčas. Per 1984-ųjų streiką jis atsisakė trukdyti piketuojantiems šachtininkams, todėl firma neteko kontrakto.

Andrėja vis daugiau laiko praleisdavo Paryžiuje. Vis mažiau svečių lankydavosi jos namuose Morėj Pleise. Grįžusi iš Prancūzijos atrodydavo pavargusi. Ji ir toliau neskubėdavo supykti, lengvai bendraudavo su žmonėmis, bet mažiau juokdavosi ir rimčiau žiūrėdavo į malonumus. Kai jie mylėdavosi, jis jautė ypatingą jos švelnumą ir

suvokė, kokios brangios ir laikinos yra tokios akimirkos. Buvo jau ne taip *smagu* kaip anksčiau, tačiau aktas kažkodėl sukeldavo stipresnių pojūčių, tapo tam tikra kalba.

Kai ji išvykdavo į Paryžių, jis gyvendavo vienas ir vienišas dideliame name, skaitydavo arba žiūrėdavo televizorių, arba dirbdavo prie braižybos lentos. Jeigu išgerdavo mažiau, nei leidžia įstatymas, įsitaisydavo prie „Quattro" vairo ir nuvažiuodavo į Šiaurės Kvinsferį, kur sėdėdavo po didžiuoju tamsiuoju tiltu ir klausydavo, kaip į akmenis teškena vanduo, o virš galvos dunda traukiniai. Surūkydavo žolės suktinę arba tiesiog kvėpuodavo šviežiu oru. Jeigu imdavo savęs gailėti, tai jausdavo tik viena jo proto dalis – drovi ir nedrąsi. Kita dalis panėšėjo į vanagą ar erelį, alkaną ir žiaurų, fanatiškai aštriomis akimis. Savigaila trukdavo vos kelias sekundes – bemat užpuldavo plėšrusis paukštis ir kapodavo, draskydavo šį jausmą.

Paukštis – tai realus pasaulis, samdinys, atsiųstas jo neramios sąžinės, tai visų žmonių, didžiosios daugumos, gyvenančios blogiau už jį, rūstusis balsas. Tai tiesiog sveikas protas.

Jis beveik pagrįstai nusivylė, sužinojęs, kad tiltas nuo vieno galo iki kito nebuvo dažomas be perstojo trejus metus. Jį dažė su pertraukomis, o darbas truko nuo ketverių iki šešerių metų. „Normali trukmė, – pamanė jis. – Sugriautas dar vienas mitas."

Dabar Andrėja Paryžiuje praleisdavo beveik tiek pat laiko, kiek ir Škotijoje. Ten ji gyveno kitą gyvenimą, turėjo kitų draugų. Su kai kuriais jis susipažino, kai jie lankėsi Edinburge. Malonūs žmonės – žurnalo redaktorius, moteris, dirbanti UNESCO, Sorbonos universiteto dėstytojas. Jie taip pat ir Gustavo draugai. „Seniai reikėjo man tenai nuvykti, – priekaištavo sau. – Reikėjo nuvažiuoti ir susipažinti su draugais. Dabar per vėlu. Kodėl esu toks kvailys? Galiu suprojektuoti konstrukciją, kuri atlaikys šimto pėdų aukščio bangas trisdešimt metų ar ilgiau. Moku ją padaryti tvirtą ir saugią, kaip ir kiekvienas kitas inžinierius, turintis tokią pat kvalifikaciją ir tokį pat biudžetą, bet nematau toliau savo nosies, kai ateina laikas priimti protingus sprendimus asmeniniame gyvenime. Aš neturiu savo egzistencijos

projekto. Koks yra grupės „Family“ senos dainos pavadinimas? „The Weaver's Answer“*. Taigi. O kur mano atsakymas?“

Jis nusipirko „Toyotą MR2“ ir naujausią „Quattro“ modelį, pradėjo mokytis pilotuoti lėktuvą, sukonstravo garso sistemą iš Škotijoje pagamintų detalių, nusipirko ką tik parduotuvėse pasirodžiusį fotoaparatą „Minolta 7000“, prie stereoaparatūros pridėjo kompaktinių plokštelių grotuvą ir ketino įsigyti motorlaivį. Su senais Andrėjos bičiuliais išplaukdavo jachta iš prieplaukos Edgaro uoste ir būriuodavo palei pietinį Forto upės krantą, prieš srovę, tarp dviejų didelių tiltų.

Jo nebetenkino nei „Quattro“, nei MR2. Visada būna geresnių automobilių: „Ferari“, „Aston“, „Lambo“, koks nors ribotos laidos „Porsche“ ir daug kitų... Jis nusprendė nebesivaržyti ir rinktis nesenstančią eleganciją. Iš vietinio prekiautojo nusipirko gerai prižiūrėtą „MK II Jaguar 3.8”, o „Audi“ ir „Toyotą“ pardavė.

„Jaguaro“ sėdynes aptraukė britų firmos „Connelly“ raudona oda. Profesionalus meistras išardė variklį ir padarė jo brėžinį. Pakeitė alkūninius velenus, stūmoklius, vožtuvus, karbiuratorius ir įrengė elektroninio užvedimo sistemą. Visiškai perdarė pakabą, uždėjo naujus ratus su padangomis, kurių protektoriaus raštas asimetriškas, įmontavo stipresnius stabdžius, taip pat naują pavarų dėžę. Jis pakeitė keturis saugos diržus, įtaisė galingesnius žibintus, įdėjo laminuotą priekinį stiklą, automatiškai atsidarančius tamsintus langus ir stoglangį. Įrengė įtaisus nuo vagystės, kurie apsaugotų net ir tanką „Chieftain“ (bet juos nuolat pamiršdavo). Automobilis tris dienas stovėjo specializuotoje firmoje, kuri pasirūpino nauja garso sistema, taip pat nauju kompaktinių plokštelių grotuvu. „Toks garsas, kad kraujas gali pasrūti *iš ausų*, – gyrėsi jis bičiuliams. – Aš dar net *nesuradau* visų garsiakalbių. Vien stiprintuvas užima pusę bagažinės. Nežinau, kas greičiau neištvers vibracijos – ausų būgneliai ar išorės dažai.“ Mat automobilis buvo padengtas antikoroziniu gruntu ir dvylika kartų nudažytas ranka.

– O dangau! – nustebo Stiuartas, kai sužinojo, kiek kainavo apsaugos sistemų įrengimas. – Už tuos pinigus galėjai nusipirkti naują mašiną.

* „Audėjo atsakymas“ – daina iš folko, džiazo ir sunkiojo roko grupės „Family“ albumo „Entertainment“ (1969). Kūrinio herojus – mirštantis žmogus, kuris savo gyvenimą regi lyg drobėje išaustą raštą. Audėjas – Dievo simbolis.

– Žinau, – sutiko jis. – Už vienų metų draudimo sumą galėjau nusipirkti naują mašiną, taip pat naujų padangų komplektą. Pinigų daugiau nei prasmės.

Technika neveikė idealiai. Automobilis erzinančiai barškėjo, kompaktinių plokštelių grotuvas namuose turėjo defektą, fotoaparatą teko pakeisti, beveik visos nusipirktos plokštelės buvo subraižytos, o indų plovykla dažnai užliedavo virtuvę. Bendraudamas jis greitai susierzindavo, o transporto kamščiai jį tiesiog siutindavo. Jį užvaldė kažkoks nekantrumas ir šiurkštumas, ir to jam niekaip nepavykdavo atsikratyti. Žinoma, jis paaukojo pinigų labdaros koncertui „Live Aid", bet kai išgirdo grupės „Band Aid" plokštelę, pirmiausia prisiminė revoliucinį posakį: labdara kapitalizmo sąlygomis – vėžio gydymas pleistru.

Jo sielos neatgaivino net ir 1985 metų festivalis. Tuo metu Edinburge lankėsi Andrėja, tačiau net tada, kai ji būdavo su juo gretimoje koncertų salės ar kino teatro kėdėje, automobilyje ar lovoje, iš tikrųjų negyveno kartu, neatsiduodavo visa. Tos moters mintys sklandydavo kitur ir buvo skirtos ne jam. Ji ir toliau nenorėdavo apie tai kalbėtis. Iš kitų šaltinių jis sužinojo, kad Gustavo dauginė sklerozė komplikavosi. Bandė paliesti šią temą, bet ji tylėjo. Jį liūdino tai, kad jie negali bendrauti atvirai. Tai buvo jo kaltė – juk niekada nenorėdavo šnekėtis apie Gustavą. Dabar jau per vėlu keisti taisykles.

Jis sapnuodavo kitame mieste mirštantį vyrą, o kartais ir nemiegant atrodydavo, kad mato jį, gulintį ligoninės lovoje tarp medicinos aparatų.

Pačiame festivalio įkarštyje Andrėja grįžo į Paryžių. Vienas jis neištvertų tūkstančiui bombonešių prilygstančio kultūrinio antskrydžio, tad pasiskolino draugo „Pontiac Bonneville" ir išvyko į Skajaus salą.

Lijo.

Firma tolydžio stiprėjo, bet jam darėsi nebeįdomu. „Ką, galų gale, iš tiesų aš veikiu? – klausė savęs. – Esu tik viena iš suknistų plytų sienoje, tik mažas mašinos sraigtelis, nors ir suteptas šiek tiek geriau nei kiti. Uždirbu pinigų naftos kompanijoms, jų akcininkams, vyriausybėms, kurios juos išleidžia ginklams, galintiems mus visus sunaikinti tūkstantį kartų, užuot sunaikinę tik penkis šimtus kartų. Aš netgi dirbu ne kaip eilinis padorus darbuotojas, koks buvo mano tėvas, bet

esu sušiktas *bosas*, *darbdavys*. Esu labai veržlus, iniciatyvus (bent jau toks buvau anksčiau) ir iš tiesų darau viską, kad būtų šiek tiek geriau, nei galėtų būti tuo atveju, jeigu to nedaryčiau."

Jis vėl metė gerti viskį ir kurį laiką gurkšnodavo tik mineralinį vandenį. Beveik neberūkė žolės, pajutęs, jog tai nebeteikia malonumo. Parūkydavo tik lankydamasis pas Stiuartą. Tuomet viskas vykdavo kaip senais gerais laikais.

Tačiau jis pradėjo reguliariai vartoti kokainą. Tai buvo kiekvieno pirmadienio ryto ritualas ir įprasta kiekvieno pasilinksminimų vakarėlio įžanga. Bet vieną vakarą, prieš išeidamas palėbauti, pasiruošė dvi nemažas kokaino porcijas ir įjungė televizorių. Naujienose rodė reportažą apie badą Afrikoje. Jis nusisuko, pamatęs vaiką, kurio akys buvo negyvos, o oda šikšnosparnio sparno spalvos. Žvilgtelėjo į veidrodį ant stalo, prie kurio tupėjo, ir pro spindinčius baltų miltelių grūdelius išvydo savo veidą. Praėjusią savaitę jis sušniaukštė to šlamšto už tris šimtus svarų. Metė skutimosi peiliuką ir šūktelėjo: „Šūdas!"

„Blogi metai, – kartojo. – Dar vieni blogi metai." Ėmė rūkyti cigaretes. Pagaliau susitaikė su tuo, kad jam reikia akinių. Nuplikusio pakaušio plotelio skersmuo jau buvo kaip vonios kamščio. Tuo pačiu metu jis jautė ir jaunatvišką nerimą, ir jo amžiaus diktuojamą norą nepraleisti paskutinės progos. Jam buvo trisdešimt šešeri, bet jautėsi kaip aštuoniolikmetis, kuriam tuoj sukaks septyniasdešimt dveji.

Lapkričio mėnesį Andrėja jam pranešė, kad ketina ilgam išvykti į Paryžių ir rūpintis Gustavu. Jeigu Gustavo šeima primygtinai reikalaus, galbūt jiems reikės susituokti. Ji tikėjosi, kad jis supranta.

– Man labai gaila, vaikine, – tarė apatišku balsu.

– Taip, – atsakė jis, – man taip pat.

Ai, velnias, manau, niaturiu kuo skųstis – nugyvianau ilgą amžių. Bet, po galais, dar visai nenoriu visko atsisakyti. Manytšeu, kardininkas visada lieka kardininku. Tik keli varguoliai, aš jums garantuoju, sulauke tokio amžiaus. Aš išskirtinis. Tai – faktas. Gal ir nepasisektų, jeigu mažas prielipa nesėdėtų ant peties, bet aš jam to nesakau. Jis labai išpuikęs ir be mano pagyrimų. Vis dėlto jis nesumąstė, kaip sutvarkyti mūsų mažą problemėlę – senatvę. Mažas žioplys nėra toks gudrus.

Kad ir kaip būtų, sėdžiu lovoje, žiūriu į vidinės televizijos ekranus, o galvoje man sukasi nepadorios mintys, bandau pastatyti. Prisimenu Angarjenę ir tai, ką mes kartu išdarinėdavome. Daug ko prisigalvodavome! Vargu ar patikėtumėte, betgi jaunystėje daug kam galima pasiryžti. Et, juk sakoma, kad jaunas esi tik kartą (mažasis prielipa nesutinka, kad senatvė neišvengiama, bet tegul įrodo, kad gali būti kitaip). Žinoma, trys šįtaj metų nėra blogai, bet, po šimts kelmų, dar nesu pasiruošęs mirti, nors panašu, kad mano balsas tše nieko nelemia. Naminis išbandė kelias priemones (jis taip pat balso neturi – juk prie manęs prikibęs), bet kol kas niekas nepasitvirtino. Manau, kad tas mažas pašlemėkas daugiau nebeturi idėjų. Esu tikras, kad viską suknis, kai man tikrai prireiks jo pagalbos. Jis tvirtina, jog reikia kalti geležį, kol karšta. Įdomu, ką tai reiškia. Gal jis turi omenyje, kad laikas nebežaisti golfo arba ketina ką nors pakankinti. Mažas pelėdžiukas tupi ant stalo prie mano lovos visas susiraukšlėjęs ir pražilęs. Jis nelipa man ant peties jau nuo tada, kai gavome skraidančią pilį (jis vadina ją laivu, nes mėgsta viską painioti, o miegamąjį vadina laivo tiltu.) Žodžiu, buvo taip. Grįžome pas burtininką, kuris man padėjo patekti į Požemio karalystę, ir tiedu – magas ir naminis – susikovė. Kaip kirvis su akmeniu susikirto. O aš iš už kampo viską stebėjau, bet buvau sustingęs, nes naminis paskleidė kerus. Galiausiai jis laimėjo, bet tada, kai jau atrodė, kad atsikratysiu mažo snargliaus, jis suprato, kad ne jo jėgoms užvaldyti burtininko kūną. Mat pasirodė, kad tai neįmanoma, nes prieštaravo taisyklėms, o gal dėl kitų priežasčių. Mano dėka jam pavyko išeiti iš Požemio karalystės, bet jis neįstengė užvaldyti gyvos būtybės, todėl turėjo likti negyvame kūne. Jis buvo visiškai subjaurotas ir sumuštas. Įstrigo mažame kūnelyje ir niekaip negalėjo iš jo išlįsti. Įniršo baisiai ir ėmė daužyti viską, kas pasitaikė burtininko buveinėje. Maniau, kad ir mane gali pulti, bet nepuolė, pamažu aprimo, grįžo man ant peties ir išlaisvino nuo kerų. Paaiškino, kad esame glaudžiai vienas su kitu susieti laimėje ir varge, todėl šiuo metu mums tiesiog belieka tuo pasinaudoti.

Gal taip ir geriau – kas čia supaisys. Abejoju, ar būčiau taip ilgai be jo išgyvenęs. Jam kildavo gerų sumanymų. Pavyzdžiui, grįžti ir aplankyti jauną raganą, su kuria turėjau bendrų reikalų prieš išgel-

bėdamas naminį iš Hado požemių. Jos vardas – Angarjenė. Naminis pasiūlė, kad aš ir ji galėtume sudaryti kokią nors sutartį. Iš pradžių ji labai abejojo, manė, kad naminis mėgins ją apmauti ir užvaldyti jos kūną, ar ką nors panašaus iškrėsti, bet abu velniškai sudėtingai pasikalbėjo, pasitelkė magiją ir paniro į transą (man buvo mirtinai nuobodu). Po to atsibudo šypsodamiesi ir bemat susitarė. Naminis pareiškė, kad dabar teks sudaryti trijų asmenų sąjungą. Aš sutikau, bet su sąlyga, jog manęs neįvels į jokias nepadorybes. Beje, manau, dėl to ir sulaukiau senatvės.

– Ką darai? Bandai numirėlį prikelti?

– Užsičiaupk, ne tavo reikalas.

– Žinoma, kad mano. Kas bus, jeigu tave ištiks širdies smūgis ar kas nors panašaus?

– Tai kodėl tokiu atveju savo burtais man nesuveiki kokios kekšės?

– Jokiu būdu. Tada jau tikrai užverstum kojas. Liaukis. Toks elgesys nedera tavo metų vyrui. Tavo smegenys gal ir atsilieka, bet amžius – pažangus.

– Tai mano pimpalas ir mano gyvenimas.

– Tai ir mano gyvenimas. Kai tampai vieną, tampai ir kitą. Jausk saiką, žmogau.

– O aš visai ir nenorėjau smaukyti, tik buvo įdomu pasižiūrėti, ar dar atsistoja. Nagi, parodyk mums nepadorų filmuką, a?

– Ne. Žiūrėk į ekranus.

– Kam?

– Žiūrėk, ir tiek. Niekad nežinai, kas gali nutikti. Dar ne viskas prarasta.

– Turėjome toliau ieškoti Jaunystės šaltinio. Gal būtume suradę...

– Ai... Tikriausiai į jį tik nusišlapintum.

– Ot, velnias! – nusikeikiu ir guliu sukryžiuotomis rankomis, ir gailiu savęs.

Skraidanti pilis dabar stovi kalvos šlaite. Mes čia nusileidome prieš kelias savaites, po apsilankymo planetoje, kurios gyventojai teigia neva galintys padėti žmonėms tapti nemirtingiems. Nežinau, ką jie ten darė, bet tai nepaveikė nei manęs, nei mažojo naminio (jie teisinosi, kad neturi patirties su tokiais kaip mes – kariais ir naminiais).

Ketinau nuvykti į vieną fantastišką miestą Žemėje ir paragauti magiškų narkotikų, kurie dabar itin madingi. Kelias savaites lakstai kaip jaunuolis ir, prisismaginęs iki soties, greitai ir neskausmingai išvirsti iš klumpių. Tačiau naminis nė girdėti apie tai nenorėjo. Nutupdė pilį niekieno žemės viduryje, šaltame, vėjuotame kalvos šlaite, atleido visus sargus ir tarnus ir net išvijo porą mano provaikaičių. Atidavė pusę mūsų magiškos įrangos – krištolo kamuolius, galinčius nuspėti ateitį, užkerėtus kulkosvaidžius, magiškas raketas ir panašius daiktus. Atrodė, kad jis bandė aplinkiniams sudaryti įspūdį, jog ruošiamės mirti, bet vis dėlto neišmetė to, kas vertingiausia. Pasiliko skraidančią pilį ir paslėpė triume keletą kitų dalykėlių: skraidantį švarką, universalų vertimo prietaisą ir kelias tonas nematomos platinos. Jis net rado naujas baterijas durklui – naminis jį vadino „skraidančiuoju peiliu". Senos baterijos išsikrovė maždaug prieš šimtmetį, peilis atšipo, bet jį laikiau dėl sentimentalių priežasčių. Kažkada naminis jo visiškai nevertino. „Tai tik pigi kopija, sakau aš tau", – bambėjo jis. Tačiau vis tiek surado naujas baterijas ir liepė jam būti atsakingam už saugumą – skraidančios pilies durų saugotoju. Velniai žino, kam to reikia. Naminis senatvėje darosi ekscentriškas.

Iki šiol negaliu negalvoti apie žmoną. Padėjo šaukštą jau beveik prieš pusę amžiaus, bet vis dar matau jos kaulėtą veidą, lyg būtų tik vakar nustagaravusi. Pasirodo, ji buvo ne tokia jauna, kaip atrodė. Taip ir nesužinojau jos tikslaus amžiaus, tačiau naminis įsitikinęs, kad ji sulaukė mažiausiai tūkstančio metų. Ji sentų ne lėčiau nei kitos raganos, bet nuolat panaudodavo burtus, kad atrodytų kaip mergina iki pat pabaigos. Pastangos išlikti jauna ją ir išsekino. Nenoriu jos kaltinti, nes ir ji neišvengė paskutiniosios. Ji tapo statula – mažu tamsaus medžio drožiniu. Sukietėjo, pajuodo ir paseno. Ji mums nurodė ją pasodinti miške netoli vietos, kur gimė, ir greitai pavirto medeliu. Naminis sako, kad mažas, sudžiūvęs medelis išaugs į didelį, aukštą ir jauną medį, tada džius, lyg keliautų laiku į praeitį, paskui išpūzdrys, o kas nutiks vėliau, niekas nežino. Tai man sakydamas naminis atrodo liūdnas, nes žino – kai mirsiu aš, mirsime abu, nes jis be manęs neišgyvens. Jis tiesiog pavirs dulkėmis. Štai ir viskas. Jis netgi nepateks į Požemio karalystę. Nepasisekė vargšeliui. O manęs vei-

kiausiai net į pragarą neįleis po to, ką ten pridirbau. Kai kalbamės su mažuoju naminiu apie senus gerus laikus, apie tai, kaip jį išgelbėjau, jis vis kikena. Kai tas vyrukas Charonas suakmenėjo, atrodo, pragare teko pakeisti visą režimą. Valdžią laikinai perėmė tokie veikėjai, kaip Vergilijus ir Dantė, ir ten iki šiol vadovauja. Velniai žino, kaip mane sutiktų prie dangaus vartų, jeigu pro juos šiandien dar įeinama. Gal ir įsileistų, bet tikriausiai paruoštų kokią nors neabejotinai šlykščią staigmeną. Tiesą sakant, todėl ir nenoriu pakratyti kojų. Jokiu būdu.

– Aha.

– Kas „aha“?

– Aš maniau, kad tu žiūri į ekranus.

– Žiūriu, žiūriu, tik... Ei, palauk minutėlę! Kas čia per velnias?

– Būk tikras, jis ne iš tų, kurie linki mums gero.

– O, šūdas!

Kalvos šlaitu leidžiasi raumeningas šviesiaplaukis vyrukas su velniškai dideliu kardu. Jis labai plačių pečių, prisidengęs kūną kažkokiomis metalinėmis juostomis, apsiavęs dideliais batais, o strėnas apsijuosęs trumpu audeklu. Ant jo galvos – šalmas su dantis iššiepusio vilko galva. Atsisėdu lovoje. Man baisu. Paskutiniu metu esu baisiai sustingęs (išskyrus kūno dalį, kuri tik kartais sukietėja). Be to, kamuoja reumatas, dreba rankos, reikia akinių ir taip toliau. Aš tikrai nenorėčiau susikauti su jaunu ir stipriu kariu, turinčiu didelį kardą.

– Kas atsitiko mūsų suknistai visiško saugumo zonai, a? Maniau, kad žmonės, bandantys patekti į skraidančią pilį, turėtų užmigti!

– Hm... – svarsto naminis, – veikiausiai taip yra dėl jo šalmo. Turbūt jame paslėptas koks nors neuroapsaugos įtaisas. Pažiūrėkim, ar pavyks mūsų vyruką sustabdyti lazeriu.

Raumenų kalnas lyg niekur nieko žygiuoja šlaitu žemyn ir, suraukęs šviesius antakius, spokso į pilį. Jo raumenys juda, sukdami virš galvos didelį šlykštų kardą. Staiga jis tarsi nustemba ir kardą ima sukti dar greičiau. Aplink įsibrovėlį susidaro migla. Ekranas žybteli ir išsijungia.

– O, ne! Ką dabar daryti?

Mėginu išsiropšti iš lovos, bet mano sukriošę raumenys – lyg drebučiai. Be to, prakaituoju kaip kiaulė. Vėl įsijungia ekranas – pamatau vidines pilies duris.

– Hm... – vėl murma naminis, tarsi būtų labai nustebintas. – Neblogai. Garantuoju, kad tai buvo ribotas ateities numatymas. Vyrukas *žinojo*, kad į jį bemat šaus lazeris. Galbūt jis tik kelias sekundes pažvelgė į ateitį, bet to pakanka. Bus sunku jį sustabdyti. Puikiai pergudravo lazerį. Tikriausiai kardas sukuria tam tikrą veidrodinį lauką. Tai, kad atsispindėjęs spindulys pataikė į kameras, gali būti ir atsitiktinumas. O jeigu ne, vadinasi, *labai* įžūlu. Tai bent priešininkas, ką?

– Aš negaliu pajudėti! Daryk ką nors! Man nereikalingas prakeiktai sumanus priešininkas. Gelbėk mus nuo to išgamos! Pakelk pilį!

– Deja, neužteks laiko, – kaip visada ramiai sako naminis. – Pažiūrėkime, ar jį sustabdys skraidantis peilis.

– Sušiktas stebuklas! Ar tai viskas, kuo mes galime jam pasipriešinti?

– Deja, taip. Dar yra du nelabai sudėtingi ir nelabai patvarūs oro užraktai.

– Ir *viskas*? Kvailas *šunsnuki*, kokio velnio paleidai visus sargus ir...

– Ko gero, tai buvo klaidingas sprendimas, seni, – taria naminis ir nusižiovauja.

Jis užšoka man ant peties, ir abu žiūrime į vidines pilies duris. Kardo smaigalys praduria metalą ir išpjauna apskritimą, kuris nukrenta ant grindų, ir stambus šviesiaplaukis išgama įžengia į vidų.

– Ašmenys, – tyliai lemena naminis ir linkčioja prie mano ausies. – Šios durys su oro užraktu, sustiprintos monopluoštu. Jas taip lengvai perpjauti įmanoma tik itin aštriais ašmenimis. Tas jaunuolis puikiai apsiginklavęs... Nors, žinoma, gali būti ir dar vienas raundas...

– Kur tas nelemtas durklas? – šaukiu, suakmenėjęs iš baimės ir pasiruošęs prišikti į lovą.

Stambus šviesiaplaukis išgama dunda pilies koridoriumi. Atrodo budrus, ryžtingas ir nejuokais mosuoja kardu. Rūsčiai pasižiūri į šoną.

Durklas skrieja tiesiai į jį, bet pernelyg lėtai, lyg dvejotų. Blondinas piktai seka jį akimis. Durklas pakimba ore, nukrenta ant grindų ir nurieda į kampą.

– O, ne! – sušunku.

– Sakiau, kad jis – tik pigi kopija. Jame turi būti draugų ir priešų atpažinimo schema, tačiau tikriausiai mūsų bičiulio kardas arba šalmas

pasiuntė klaidinantį draugo signalą. Originalas pats gebėtų nuspręsti, kas draugas, o kas priešas... Kaip tik todėl jis visiškai netinka tokiems kaip mes.

– Baik šnekėti kaip suknistas ginklų prekeivis ir *daryk ką nors*! – rėkiu naminiui, bet jis tik gūžteli pilkais petukais ir atsidūsta.

– Apgailestauju, seni, bet šaukštai jau po pietų.

– Apgailestauji?! – staugiu jam į veidą. – Tai ne tu, bičiuli, laukiamas Hado požemiuose. Per tris šimtus metų jie neabejotinai man paruošė ką nors skausmingo ir bjauraus. Per suknistus tris šimtus metų!

– Ak, nusiramink, žmogau. Nejau negali žvelgti mirčiai į akis bent su trupučiu orumo.

– Velniop orumą! Noriu *gyventi!*

– Hm... Geras noras, – sako naminis, kai stambus šviesiaplaukis išgama dingsta iš ekrano.

Už miegamojo durų pasigirsta garsus bildesys, pradeda drebėti grindys.

– O, ne! – prisišlapinau į lovą, tiesiog nesusiturėjau. – Mama, tėti!

Staiga atsidaro durys. Stambus šviesiaplaukis išgama užima visą tarpdurį. Jis dar didesnis nei atrodė ekrane. Suknistas kardas beveik tokio ilgio kaip mano ūgis. Susigūžiu lovoje ir drebu. Karys pasilenkia, kad įeidamas pro duris nesutrenktų į staktą vilko galvos, esančios ant šalmo.

– K-k-kas atsitiko, didžki? – klausiu.

– Jokių probliamų, sūniali, – atsako vyrukas ir prieina prie lovos.

Prakeiktas kalnas, o ne žmogus. Jis iškelia virš manęs kardą.

– Ei, klausyk, bičiuli, gal galime susitarti? *Prašau.* Gali pasiimti ką tik...

Pokšt.

Tokio smūgio dar niekada gyvenime nesu gavęs. Tarsi pats Dievas būtų užtvojęs arba nukrėtę milijardai elektros voltų. Žvaigždės, šviesa ir svaigulys. Mačiau, kaip ant manęs leidžiasi kardas, spindintis šviesoje. Mačiau grimasą išgamos kario veide. Ir girdėjau garselį prie pat ausies. Tai buvo keistas garselis, panašus į kikenimą. Prisiekiu... tikrai panašus į kikenimą.

Sianas krienas lovoje jau niagyvas. Kaukolė skilo puseu kaip sutriašiąs kokosas. Šūdelis nuo jo piaties ižnyko kaip dūmas. Man suknistai svajgo galva, mačeu žvajgždes ir panašei. Galiu prisiekti, kad sianis ant lovos dabar atrodo kitajp, niagu tada, kaj įėjau į kąbarį. Jo plaukaj buvo nia tokie šviesej pilgžvi, ania?

– Geraj, po galais! Suveikė velniškas perkėlimas. Kaip jautiesi, bukagalvi?

Taj mano šalmas prakalbo. Acisėdu ant lovos ir jį nusiimu, kad pažiūrėčeu į vilko nasrus.

– Kiajstokaj, – acakau.

– Kaip nesavas, – ląktšioja vilko galva ir šiepia dątis. – Nėra ko stebėtis. Atsigausi ir tu. Juk mano galingas intelektas pergyveno transportavimą sveikutėlis. Jeigu tokia didžiulė proto biblioteka buvo patikimai perkelta, manau, kad ir tavo sąmonės brošiūra persikėlė nepažeista. Beje, grįžtame prie reikalų. Laivo sistemos pagaliau sureagavo į įsibrovimą, o tavęs jos nepriims kaip teisėto savininko. Man reikia laiko pertvarkyti telepatines schemas šiame kvailame šalme. Judinkimės lauk, kol laivas nesusinaikino. Kiek žinau, gali įvykti termobranduolinis sprogimas, nuo kurio, kai esame taip arti, neapsaugotų nei mano pastangos, nei tavo nuostabusis kardas. Tad laikas eiti.

– Geraj, bitšiuli, – acistoju ir vėl ušsidiadu šalmą. Jaustšeusi pujkei, jiaj nia makaulė. Atrodo, lyg būtšeu ką tik acibudiąs iš sapno. Sapnavau kaškokį sianį, panašų į tą, kuris lovoje. Niasvarbu. Vėleu išsiajškįsiu. Gereu jau niašdįtis iš pilies, jiaj tajp vilko galva liepia. Pasiimu kardą ir pasiliajdžiu bėgti lįk laukujų durų. Ir vėl niagavau nialiąto lobio, biat juk niagali visada lajmėti. Nieko bajsaus – visur pylna pilių, burtinįkų, sianų barbarų ir ko tik nori...

Taj bjant gyvianimėlis, ania? Tikras rojus!

Kvarteras*

– Žinai, ta prakeikta plokštelė pas mane pragulėjo ilgiau nei trejus metus, kol pagaliau suvokiau, kad vardas „Fay Fife“** yra škotiškų žodžių žaismas. „Iš kur tu?“ – „Aš iš Faifo“***, – aiškino Stiuartui kraipydamas galvą.

– Taip, – pritarė Stiuartas. – Žinau, bičiuli.

– Dieve, kartais esu toks kvailas, – atsiduso ir liūdnai įsižiūrėjo į eksportinio alaus skardinę.

– Taip, žinau, bičiuli, – linktelėjo Stiuartas ir atsistojo, kad apverstų plokštelę.

Jis pažvelgė pro langą į miestą ir į tolimus plikus medžius miškingame slėnyje. Jo laikrodis rodė 14.16. Jau temo. Pamanė, kad turbūt artėja saulėgrįža. Gurkštelėjo alaus.

Išgėrė penkias ar šešias skardines, ir atrodė, kad teks nakvoti pas Stiuartą arba traukiniu grįžti į Edinburgą. Traukinys, galvojo jis, nevažiavo traukiniu jau metų metus. Būtų puiku įlipti Danfermline ir pervažiuoti senąjį tiltą. Jis pro langą išmestų monetą ir panorėtų, kad Gustavas nusižudytų arba kad Andrėja pastotų ir nuspręstų vaiką auginti Škotijoje, arba...

Liaukis, idiote, paliepė sau. Stiuartas vėl atsisėdo. Jiedu aptarė politiką. Sutarė, kad jei būtų nuoširdūs kalbėdami apie dalykus, kuriais tikėjo, dabar kovotų Nikaragvoje už sandinistus. Šnekučiavosi apie

* Žemės geologinės istorijos kainozojaus eros šiuolaikinis periodas, prasidėjęs po neogeno; per tą laikotarpį susidariusių uolienų sistema.

** Fay Fife – pankroko grupės „The Rezillos“ vokalistė.

***Ah'm fay Fife (škot.).

senus laikus, seną muziką, senus draugus, bet apie ją – niekuomet. Kalbėjo ir apie „Žvaigždžių karus“ – strateginės gynybos iniciatyvą, prie kurios prisijungė ir Didžioji Britanija. Jiems tai nebuvo labai tolima tema, mat abu universitete turėjo pažįstamų, dirbančių su optinėmis mikroschemomis, kuriomis domėjosi Pentagonas. Paminėjo ir Kestlerio* parapsichologijos katedrą Edinburgo universitete bei sąmoningo sapnavimo programą. Laidą apie ją prieš kelias savaites jie abu matė per televiziją. Taip pat kalbėjo apie morfinio rezonanso hipotezę** (Jis pasakė, kad tai, žinoma, įdomu, tačiau prisiminė, kad ir Eriko fon Denikeno teorijos*** kažkada buvo „įdomios“).

Jie aptarė atsitikimą, apie kurį šią savaitę pranešė laikraščiai ir televizija. Prancūzijoje gyvenantis emigrantas, rusų inžinierius, Anglijoje pateko į autoavariją. Jo automobilyje rasta didelė pinigų suma. Įtariama, kad Prancūzijoje jis įvykdė nusikaltimą. Inžinierius neva ištiktas komos, tačiau daktarai mano, kad apsimetinėja.

– Mes, inžinieriai, esame apsukrūs šunsnukiai, – pasakė jis Stiuartui.

Tiesą sakant, jie šnekučiavosi beveik apie viską, išskyrus tai, apie ką jis iš tikrųjų norėjo pasikalbėti. Stiuartas mėgino paliesti tą temą, bet kiekvieną kartą jis nukreipdavo kalbą. Sąmoningų sapnų programa atėjo į galvą todėl, kad tai buvo paskutinė tema, kuria diskutavo su Andrėja, o morfinio rezonanso hipotezę prisiminė, nes dėl jos veikiausiai jie taip pat susiginčytų. Stiuartas neklausinėjo apie Andrėją ir Gustavą. Galbūt jam tiesiog reikėjo pasikalbėti. Apie bet ką.

– Beje, kaip sekasi vaikams? – pasidomėjo jis.

Stiuartas užsinorėjo valgyti ir paklausė, ar jis ko nors užkrimstų, bet jis nesijautė alkanas. Jie sutraukė dar po vieną žolės suktinę, jis išgėrė dar vieną skardinę alaus. Kalbėjosi toliau. Popietė aptemo. Stiuartas

* Arhturas Koestleris (1905–1983) – britų rašytojas ir tyrinėtojas. Domėjosi mistika, tyrė jos sąsajas su mokslu. Visą savo turtą testamentu paliko Edinburgo universiteto parapsichologijos katedros įkūrimui.

** Morfinio rezonanso idėjos autorius Rupertas Sheldrake'as (g. 1942), anglų mokslininkas biologas, tyrinėjantis telepatiją ir kitus psichikos reiškinius. Jis sukūrė teoriją apie morfogenetinių laukų egzistavimą, kuri teigia, kad žmogaus sąmonę dažnai veikia nematomos jėgos, arba laukai.

*** Erichas von Dänikenas (g. 1935) – šveicarų tyrinėtojas, knygų apie ateivių paliktus pėdsakus Žemėje autorius.

po kurio laiko pasijuto pavargęs ir nutarė truputį numigti. Jis prisuko žadintuvą ir pažadėjo, kad atsibudęs paruoš arbatos, o po to jie užkąs ir išlenks po bokalą.

Jis klausėsi per ausines senos grupės „Jefferson Airplane", tačiau plokštelė buvo subraižyta. Gurkšnodamas alų ir baigdamas paskutinę cigaretę su marichuana, peržiūrėjo draugo knygų kolekciją. Galiausiai priėjo prie lango ir žvelgė pro žaliuzių tarpus į parką, į slėnį, į rūmų griuvėsius ir vienuolyną.

Iš dangaus, kurio vieną pusę dengė debesys, pamažu traukėsi šviesa. Gatvėse įsižiebė žibintai. Jos buvo pilnos stovinčių ir lėtai judančių automobilių, pilnos Kalėdų dovanų pirkėjų. Virš slėnio tvyrojo prieblanda. Jį domino, kaip atrodė ši vieta, kai rūmuose dar gyveno karaliai.

Faifo karalystė. Kadaise ji buvo gana didelė, o dabar liko tik maža teritorija. Roma taip pat iš pradžių buvo maža, bet tai jos nesustabdė. Įdomu, kaip atrodytų pasaulis, jeigu kuri nors Škotijos dalis – dar iki šios valstybės atsiradimo – būtų suklestėjusi kaip Roma? Ne, tuo metu tam nebuvo jokio pagrindo, istorinių priežasčių. Atėnai, Roma, Aleksandrija jau didžiavosi bibliotekomis, o pas mus ant kalvų dar stovėjo pilaitės. Nebuvome laukiniai, tačiau nebuvome ir civilizuoti. Kai pagaliau subrendome suvaidinti savo vaidmenį, buvo per vėlu. Mes visuomet skubėdavome arba vėluodavome, o tai, ką padarėme geriausio, atidavėme kitiems.

Na, tai tik sentimentalus škotiškumas, – pamanė jis. – O ką, tiesą sakant, manau ne apie nacionalizmą, bet apie klasinę savimonę?

Kaip ji galėjo taip pasielgti? Juk čia jos namai, čia gyvena jos mama, seni draugai, su šia vieta ją sieja daug vaikystės prisiminimų, čia susiformavo jos charakteris. Kaip ji galėjo palikti tai, ką šiuo metu čia turi? Pamirškime jį – jis pats mielai išbrauktų save iš lygties... Tačiau ji tiek daug čia nuveikė ir privalo dar daugiau nuveikti... Kaip ji taip galėjo?

Moteris aukojasi dėl vyro, prižiūri jį, o save nustumia į antrą planą. Tai prieštarauja visiems jos įsitikinimams.

Jis vis dar negalėjo su ja deramai apie tai pasikalbėti. Jo širdis pradėjo greičiau plakti, susimąstęs jis nuleido skardinę. Nežinojo,

ką pasakytų – norėtų tik pasišnekučiuoti, ją apkabinti, tiesiog būti šalia ir išreikšti viską, ką jaučia jai. Reikėtų prisipažinti, ką visada galvojo apie Gustavą, apie ją, apie save. Turėtų būti visiškai atviras, kad ji sužinotų, ką jis iš tikrųjų išgyvena, ir dėl jo nepuoselėtų jokių iliuzijų. Tai, po velnių, yra svarbu.

Jis baigė gerti skardinę, įmetė į ją nuorūką ir tvarkingai sulankstė raudoną metalą. Nuo sulankstyto aliuminio kraštelio ant delno nuvarvėjo keli lašai. Nusišluostė rankas. Aš privalau jai pasakyti. Privalau dabar su ja pasikalbėti. Ką ji veikia šį vakarą? Ar jos abi yra namuose? Taip, jos abi. Mane kvietė ateiti, bet aš norėjau aplankyti Stiuartą. Paskambinsiu jai. Jis nuėjo prie telefono.

Užimtas. Tikriausiai vėl visą valandą kalbasi telefonu su Gustavu. Net būdama čia pusę savo laiko ji praleidžia su juo. Jis padėjo ragelį ir ėmė žingsniuoti po kambarį. Širdis dunksėjo, delnai prakaitavo. Norėjo nusišlapinti. Nuėjo į tualetą, po to nusiplovė rankas, praskalavo burną. Savijauta buvo gera – nesijautė nei apsirūkęs, nei girtas. Dar kartą pamėgino paskambinti – vėl užimta. Pastovėjo prie lango. Prisišliejęs prie stiklo ir pažvelgęs žemyn, matė „Jaguarą“ – baltą grakštų vaiduoklį tamsioje gatvėje. Jis darsyk dirstelėjo į laikrodį. Jautėsi puikiai, visiškai blaivus. Pasirengęs vairuoti.

Kodėl gi ne? – pagalvojo. Nerk albinosu „Jaguaru“ į sutemas, važiuok iki greitkelio, lėk per tiltą, visu garsu paleidęs muziką. Išdidžiai nusišypsok vargšui šunsnukiui, renkančiam kelio mokestį, ir sukelk jam ausų skausmo šuorą... Šūdas. Labai panašu į tai, kas vyksta knygoje „Baimė ir neapykanta Las Vegase“, labai primena Hanterį S. Tompsoną. Užteks, vaikine. Dėl tos prakeiktos knygos pradėjai šiek tiek greičiau važinėti. Pats kaltas, nes prieš kelias minutes klauseisi „White Rabbit“. Štai kas tave paveikė. Ne, vairavimą pamiršk – per daug išgėrei.

Velniai nematė! Juk visi taip elgiasi šiuo metų laiku. Po velnių, girtas vairuoju geriau, nei dauguma žmonių tai sugeba daryti blaivūs. Būk ramus – tau pavyks. Juk puikiai žinai kelią. Atsargiai važiuok mieste, nes gali koks vaikas išbėgti į gatvę, o tavo reakcija sulėtėjusi. Paskui atidžiai ir ramiai, leistinu greičiu arba lėčiau pasiek greitkelį. Jokių lenktynių su vietiniais berniukais lenktynininkais, vairuojan-

čiais „Capri“, jokių rizikingų staigmenų automobilių BMW vairuotojams, kurių akys stiklinės. Tiesiog nebijok, susikoncentruok, negalvok apie „raudonuosius ryklius“ ir „baltuosius banginius“*, netikrink stabdžių prie betono sienų, nevažiuok laisva eiga dobilo lapo formos sankryžoje. Nusiramink ir klausykis muzikos. Galbūt tetulės Džoanos Kafi. Reikėtų kokių nors ramesnių, bet ne migdančių, ritmingų, bet ne *per daug* žvalinančių dainų, ne tokių, kurių klausantis dešinė koja savaime mina pedalą iki galo. Nieko panašaus...

Jis pabandė jai paskambinti paskutinį kartą. Nepavyko. Nuėjo pasižiūrėti į Stiuartą. Šis ramiai miegojo ir apsivertė ant kito šono, kai pro pravertas duris iš prieškambario prasismelkė šviesa. Parašė jam raštelį ir paliko prie žadintuvo. Pasiėmė savo seną baikerišką striukę, šaliką su monograma ir išėjo iš buto.

Kad ištrūktų iš miesto, prireikė laiko. Pliaupė lietus, gatvės buvo šlapios. Vairuodamas „Jaguarą“ transporto sraute, klausėsi „Big Country“ albumo „Steeltown“ – ši muzika atrodė tinkama Karnegio** gimtinėje. Jis ir toliau jautėsi puikiai. Žinojo, kad nereikėjo sėsti prie vairo, ir bijojo net pagalvoti, kiek pripūstų į alkoholio matuoklį, tačiau negirta jo sąmonės dalis stebėjo ir vertino vairavimą – viskas bus gerai, jeigu pavyks išlikti susikaupusiam ir nenusigręš sėkmė.

Daugiau tai nepasikartos, – pažadėjo sau, kai įvažiavo į greitkelį ir pagaliau atsidūrė tuščiame kelio ruože. – Tik šį kartą, nes tai yra svarbu...

...Ir būsiu labai atsargus.

Tai buvo kelias su skiriamąja juosta. Jis gerokai padidino greitį ir išsišiepė, kai nugara prisispaudė prie sėdynės. „O, kaip man patinka šio variklio urzgimas“, – murmėjo sau po nosimi. Iš „Nakamichi“ grotuvo ištraukė „Big Country“ kasetę, susiraukė, pastebėjęs, kad viršijo leistiną greitį. Kiek atitraukė koją nuo pedalo ir ėmė važiuoti lėčiau.

Reikėtų kokių nors mažiau triukšmingų, ne tokių adrenaliniškų dainų, kad pasiekčiau didžiulį pilką tiltą ir jį pervažiuočiau. Gal

* „Raudonuoju rykliu“ ir „baltuoju banginiu“ minėtoje H. S. Thompsono knygoje vadinami išnuomoti kadilakai.

** Andrew Carnegie'is, (1835–1919) – amerikiečių verslininkas, pramonininkas, plieno magnatas, filantropas. Buvo vienas turtingiausių pasaulio žmonių. Gimė Škotijos mieste Danfermline.

„Bridge Over Troubled Water“*, – pagalvojo šypsodamasis. – Deja, jos seniai nebėra automobilyje, seni. Tačiau yra „Lone Justice“ bei „Los Lobos“ albumas „How Will the Wolf Survive?“ kitoje kasetės pusėje. Kai jau artėjo prie greitkelio, jis paėmė kasetę ir į ją žvilgtelėjo. Taip, dabar jis norėjo išgirsti Teksaso vyrukus, bet neketino laukti, kol persisuks. Pasirinko „The Pogues“. Albume „Rum Sodomy & the Lash“ – melodijos, kurių velniškai gera klausytis vairuojant. Nepakenks truputis triukšmo. Bent jau nesuims miegas. Tik nereikia visą laiką stengtis neatsilikti nuo muzikos. Pirmyn...

Jis įvažiavo į pietinį greitkelį M90. Dangus virš palšų debesų buvo tamsiai mėlynas, vakaro oras – švelnus, beveik nešaltas. Kelias dar nepradžiūvo. Jis dainavo kartu su „The Pogues“ ir stengėsi greitai nevažiuoti. Norėjosi gerti. Automobilio durų kišenėje paprastai turėdavo kokakolos skardinę arba limonado „Irn Bru“, tačiau šįsyk pamiršo nusipirkti. Paskutiniu metu labai daug ką pamiršdavo. Žibintus įjungė tik tada, kai jam sumirksėjo keli pravažiuojantys automobiliai.

Greitkeliui pakilus į kalvą tarp Inverkitingo ir Rosaito, išvydo įspėjamuosius tilto signalus lėktuvams – greitus baltus blyksnius ant dviejų aukštų bokštų. Tikrai apmaudu – jam labiau patiko raudoni signalai, kurie buvo anksčiau. Jis persirikiavo į kairiąją juostą, kad praleistų „Ford Sierra“, ir, lydėdamas akimis tolstančius jo žibintus, pagalvojo: kitą dieną iš manęs to nesulauktum, bičiuli. Atsirėmė į sėdynės atlošą, pirštai į mažą sportinį vairą barbeno muzikos ritmą. Kelias driekėsi tarpekliu, iškirstu uolose, kurios sudarė nedidelį pusiasalį. Šmėstelėjo ženklas, rodantis kryptį į Šiaurės Kvinsferį. Jis galėjo tenai nuvažiuoti, vėl pastovėti po geležinkelio tiltu, tačiau nematė jokios prasmės pratęsti kelionę – tai būtų žaidimas su likimu arba bent jau ironija.

Jis klausė savęs: kodėl aš tai darau? Ar dėl to kas nors pasikeis? Juk *nekenčiu* žmonių, kurie vairuoja išgėrę. Kodėl, po velnių, pats taip elgiuosi? Pagalvojo, kad vertėtų apsisukti ir važiuoti į Šiaurės Kvinsferį. Ten yra stotis. Automobilį pastatytų stovėjimo aikštelėje, įliptų į traukinį ir riedėtų į vieną ar kitą pusę... Tačiau jis jau pralėkė paskutinį

* Simono ir Garfunkelio daina iš jų paskutinės plokštelės tuo pačiu pavadinimu.

posūkį, esantį prieš tiltą. Velniop. Galima sustoti ir kitoje jo pusėje, Dalmenyje. Tai būtų geriau, nei rizikuoti ir prieškalėdiniame Edinburgo eisme subraižyti tobulai nudažytą kėbulą. Tik reikėtų nepamiršti įjungti signalizaciją, o iš ryto grįžti ir pasiimti sumautus ratus.

Kelias išsiveržė iš tarpeklio tarp kalvų. Jis pamatė Pietų Kvinsferį, Edgaro uosto prieplauką, viskio gamyklos VAT 69 ženklą, „Hewlett Packard" fabriko žiburius ir blėstančioje vakaro dangaus šviesoje tamsuojantį geležinkelio tiltą. Už jo matyti ir daugiau šviesų – „Hound Point" naftos terminalas, su kuriuo jie buvo sudarę sutartį, o dar toliau – Lito žiburiai. Atrodė, kad senojo geležinkelio tilto tuščiaviduriai metaliniai kaulai – sudžiūvusio kraujo spalvos.

Tu, sušiktas gražuoli, galvojo jis, koks puikus ir didingas esi įrenginys. Iš toli atrodai trapus, o iš arti – masyvus ir tvirtas. Elegantiškas ir grakštus, tobulos formos, aukštos kokybės tiltas. Granito taurai, geriausio plieno plokštės, iš kurių statomi laivai, ir niekada nesibaigiantis dažymo procesas...

Jis vėl nukreipė žvilgsnį į kelią, kuris, artėjant prie tilto, lėtai kilo aukštyn. Asfaltas drėgnokas, bet nėra ko jaudintis. Jokių problemų. Juk važiuoja nelabai greitai, kairėje kelio juostoje, palei krantą, nuo kurio matyti geležinkelio tiltas, upės tėkmės kryptimi. Tolimame salos gale, po vidurine geležinkelio tilto dalimi mirksėjo švieselė.

Vieną dieną, mąstė jis, ir tavęs jau nebebus. Nieko nėra amžino. Galbūt tai aš noriu jai pasakyti? Galbūt noriu pasakyti: ne, žinoma, kad neprieštarauju – tau reikia važiuoti. Aš nejaučiu pagiežos tam vyrui. Tą patį padarytum ir dėl manęs, o aš – dėl tavęs. Tiesiog gaila, ir tiek. Išvažiuok. Kaip nors išgyvensime. Galbūt tai tik į gerą...

Jis pamatė, kad priekyje važiavęs sunkvežimis netikėtai atsidūrė gretimoje juostoje, dešinėje pusėje. Žvilgtelėjo į priekį ir prieš save išvydo lengvąjį automobilį, paliktą kairėje juostoje. Įkvėpė, stipriai nuspaudė stabdžius, bandė sukti į šalį, bet buvo per vėlu.

Tą akimirką, kai jo koja mynė stabdžių pedalą iki galo, kai rankos vienu mostu suko vairą į šoną tiek, kiek sukosi, žinojo, kad jau nieko negalima pakeisti. Jis niekada taip ir nesužinos, kiek truko toji akimirka. Tik spėjo pamatyti, kad automobilis priekyje – MG markės, kad jame nėra žmonių (palengvėjimo virpulys siaubo cunamyje), ir

suvokė, kad į jį smarkiai trenksis. Akyse švystelėjo numerių lentelė, raidės, atrodo, VS. Ar tik ne vakarų pakrantės numeriai? Aštuonkampis ženklas MG ant sugedusio automobilio bagažinės artėjo prie jo automobilio talismano ant priekinio dangčio, o „Jaguaras“ lėkė, slydo ir smogė, ir viskas – tuo pat metu. Jis mėgino suglebti, atsipalaiduoti ir paklusti vyksmui, bet kol jo pėda spaudė prie grindų stabdžių pedalą, tai buvo neįmanoma. Šmėkštelėjo mintis: tu – kvailys...

Individualiam vartotojui pritaikytas baltas „Jaguaras“, kurio registracijos numeris – 233 FS, įsirėžė į MG markės automobilio galinę dalį ir vertėsi. Smūgis „Jaguaro“ vairuotoją bloškė į priekį ir į viršų. Apsaugos diržas išlaikė, bet mažas vairas lyg apvalus kūjis trenkė į jo krūtinės ląstą.

Po tamsiu dangumi banguoja žemos kalvos. Žemų rausvų debesų apačios tarsi atspindi švelnius reljefo kontūrus. Tirštas ir tvankus oras atsiduoda krauju.

Po kojomis šlapia, bet tai – ne vanduo. Ant šių kalvų, kurios atrodo amžinos, įvyko kažkoks mūšis ir žemė prisigėrė kraujo. Visur guli kūnai – įvairių gyvūnų, įvairių tautybių bei rasių žmonių – ir mėtosi daug viso kito. Pagaliau sutinku žemaūgį juodaplaukį žmogų, dirbantį prie lavonų.

Jis apsirėdęs skarmalais. Praėjusį kartą mes buvome susitikę... Mokoje? (Okame? Kažkoks panašus pavadinimas.) Tuomet jis geležiniu kultuvu talžė bangas. Dabar muša kūnus. Negyvus kūnus. Kiekvienas gauna šimtą smūgių, jeigu dar liko ką daužyti. Kurį laiką jį stebiu.

Jis dirba ramiai, metodiškai – kūną muša lygiai šimtą kartų, o po to eina prie kito. Jis yra nešališkas rūšies, lyties, ūgio ir spalvos atžvilgiu – kiekvieną pliekia vienodai stipriai. Jeigu įmanoma – per nugarą, o jeigu ne – kur papuola. Lavoną liečia tik tada, kai kūnas su šarvais. Tuomet nerangiai pasilenkia, atitraukia antveidį ir atsega krūtinės diržą.

– Sveikas, – prabyla.

Lieku stovėti atokiau. Kas žino – gal jam įsakyta plakti visus, esančius šiame lauke. Ir mirusius, ir gyvus.

– Ar mane prisimenate? – klausiu.

Jis paglosto kruviną kultuvą.

– Nesu tikras... – dvejoja.

Papasakoju jam apie miestą prie jūros. Jis papurto galvą.

– Ne, ten buvau ne aš.

Jis pasikuičia nešvariuose skarmaluose ir išsitraukia mažą stačiakampę kortelę. Nušluosto ją apdaro skvernu ir ištiesia man. Atsargiai žengiu kelis žingsnius link jo.

– Imkite, – sako jis. – Man buvo nurodyta ją perduoti jums. Imkite, – pasilenkia į priekį.

Paimu kortelę ir atsitraukiu. Tai korta – būgnų triakė.

– Kam ji reikalinga? – nustembu.

Jis tik gūžteli pečiais ir sudriskusia rankove nušluosto kultuvo rankeną.

– Nežinau.

– Kas jums ją davė? Iš kur jie žinojo?

– Ar tikrai būtina užduoti tiek klausimų? – pakraipo galvą.

Pasijuntu sugėdintas.

– Gal ir nebūtina, – įsidedu kortą į kišenę. – Ačiū.

– Nėra už ką.

Jau buvau pamiršęs, koks ramus jo balsas. Nusisuku norėdamas eiti, bet tuoj pat atsigręžiu.

– Tik dar vienas klausimas, – linkteliu į lavonus, kurie guli aplinkui lyg nukritę lapai. – Kas čia įvyko? Kas atsitiko visiems šitiems žmonėms?

Jis trūkteli pečiais.

– Jie neklaūsė savo sapnų, – atsako ir grįžta prie darbo.

O aš vėl leidžiuosi į kelionę – link tolimo šviesos ruoželio, kuris horizonte – lyg balto aukso sluoksnis.

Palikau miestą išdžiūvusios jūros dugne ir žingsniavau geležinkeliu į tą pačią pusę, į kurią Feldmaršalo traukinys važiavo iki užpuolimo. Niekas manęs nesivijo, tačiau eidamas girdėjau iš miesto atsklindančius tolimus šūvių garsus.

Kraštovaizdis pamažu keitėsi ir darėsi vis lygesnis. Radau vandens, o netrukus ir vaismedžių su vaisiais. Klimatas buvo jau ne toks

atšiaurus. Kartais sutikdavau žmonių, kurie keliavo vieni, kaip ir aš, arba grupėmis. Laikiausi nuo jų atokiau, o jie taip pat vengė manęs. Kai supratau, kad nebetyko pavojus ir randu vandens bei maisto, pradėjau sapnuoti kiekvieną naktį.

Visada sapnuodavau tą patį bevardį vyrą ir tą patį miestą. Sapnai aplankydavo ir išnykdavo, nuolat kartodavosi. Daug ką juose regėdavau, tačiau labai blankiai. Dukart atrodė, kad bemat sužinosiu to vyro vardą. Imdavau tikėti, kad mano sapnai yra tikroji realybė, o kas rytą, atsibusdamas po medžiu arba uolų šešėlyje, tikėdavausi atsirasti kitoje tikrovėje, kitokiame gyvenime. Iš pradžių bent jau tvarkingoje, švarioje ligoninės lovoje... To nebuvo. Visada atsidurdavau čia, kalvotoje vietovėje, galiausiai tapusioje mūšio lauku, kuriame neseniai sutikau vyrą su kultuvu. Tačiau horizonte – šviesa.

Einu į tą šviesą. Ji atrodo kaip šalto, lietingo debesies pakraštys, kaip tolima, užsimerkusi auksinė akis. Kalvos viršūnėje atsigręžiu ir pažvelgiu į palinkusį žemaūgį vyrą. Jis vis dar ten – plaka kažkokį žuvusį kareivį. Galbūt turėjau atsigulti ir leisti, kad užtvatytų ir mane? Galbūt mirtis – vienintelis būdas atsibusti iš šio siaubingo užburto miego?

Tam reikia tikėjimo, bet aš netikiu tikėjimu. Aš tikiu, kad jis yra, tačiau netikiu, kad veikia. Nežinau, kokios čia taisyklės. Negaliu viską pastatyti ant vienos kortos. Per daug rizikinga.

Prieinu vietą, kurioje baigiasi debesys ir tamsios aukštumos ir pasirodo žemos stačios uolos. Už jų plyti smėlynai.

Čia viskas netikra, pagalvoju, žvelgdamas į tamsaus debesies kraštą, pernelyg aišku, vienoda, per daug tiksliai nubrėžta riba tarp šešėliuotų kalvų, kur guli negyvėlių armijos, ir auksinės smėlio dykumos. Karštas smėlynų alsavimas veja troškų mūšio lauko dvoką. Turiu buteliuką vandens ir kelis vaisius. Padavėjo švarkas – plonas, Feldmaršalo milinė – sena ir nešvari. Kaip suvenyrą vis dar nešuosi nosinaitę.

Nuo paskutinės kalvos šoku į įkaitusį smėlį ir, kojomis vagodamas auksinį šlaitą, slystu į dykumą. Oras – karštas ir sausas. Nebesijaučia puvimo tvaiko, tvyrojusio mūšio lauke, kuris liko už nugaros, tačiau pilna kitokios mirties. Ji gali ištikti šiame nepaprastai sausame ore, jeigu keliaudamas per dykumą nerasi vandens, maisto ir pavėsio.

Einu toliau.

Kartą pamaniau, kad mirštu. Ėjau, šliaužiau, beviltiškai ieškodamas pavėsio. Galop nuslydau nuo kopos šlaito ir supratau, kad be vandens ar kokio kito skysčio neatsikelsiu. Saulė panėšėjo į baltą skylę danguje, kuris buvo toks mėlynas, kad atrodė bespalvis. Aš laukiau, kol susikaups debesys, bet nesulaukiau. Ilgainiui atskrido tamsūs plačiasparniai paukščiai. Virš manęs jie pradėjo sukti ratus, pasibalnoję nematomas oro sroves. Jie laukė.

Stebėjau juos pro pusiau sulipusius vokus. Paukščiai virš dykumos sklandė spirališka trajektorija, lyg danguje kybotų didžiulis nematomas varžtas, o prie jo prilipusios juodo šilko skiautės lėtai suktųsi kartu su šiuo milžinišku stulpu.

Kopos viršūnėje pasirodo žmogus. Jis – augalotas, raumeningas ir apsirėdęs kažkokiais lengvais barbariškais šarvais. Auksaspalvės rankos ir kojos – apnuogintos. Jis nešasi masyvų kardą ir papuoštą šalmą, laikydamas jį ant sulenktos rankos. Nors ir didelis, atrodo peršviečiamas ir nematerialus. Jo kūną permatau kiaurai. Gal jis vaiduoklis? Kardas spindi saulėje, tačiau blausiai. Žmogus stovi ir svyruoja. Manęs nemato. Drebančią ranką jis pakelia prie kaktos, ir tuomet atrodo lyg kalbėtųsi su savo šalmu. Leisdamasis nuo šlaito ir eidamas į mano pusę, jis smarkiai svirduliuoja. Batuotos raumeningos kojos klimpsta karštame smėlyje. Atrodo, manęs vis dar nepastebi. Jo plaukai išblukinti saulės, nuo veido, rankų ir kojų lupasi oda. Kardą jis velka per smėlį sau už nugaros. Sustoja prie mano kojų, įsistebeilija į tolį ir siūbuoja. Ar jis atėjo manęs nugalabyti tuo dideliu kardu? Bent jau būtų greita pabaiga.

Jis stovi, svyruoja ir žiūri į neaiškų vaizdą tolumoje. Galvą guldau, kad jis yra labai arti manęs, labai arti mano pėdų. Toks įspūdis, lyg jo kojos būtų susijungusios su manosiomis. Aš guliu ir laukiu. Jis stovi virš manęs, mėgindamas nenugriūti. Kad išlaikytų pusiausvyrą, netikėtai mosteli ranka. Šalmas nuo sulenktos rankos nukrenta ant smėlio. Šalmo papuošimas – vilko galva – sustaugia.

Kario akys ima vartytis, pabąla. Jis palinksta ir virsta ant manęs. Aš užsimerkiu – tuoj mane sutraiškys.

Nieko nejaučiu ir nieko negirdžiu. Jis nenugriūna ant smėlio greta manęs. Kai atsimerkiu, kario ir jo šalmo nebėra nė pėdsako. Vėl imu žiūrėti į dangų, į sukančių ratus mirties paukščių susipynusią dvigubą spiralę.

Iš paskutinių jėgų atsisagsčiau milinę ir švarką, atidengdamas krūtinę danguje besisukančiam nematomam varžtui. Kurį laiką gulėjau išskėstomis rankomis ir kojomis. Šalia manęs nusileido du paukščiai. Nejudėjau.

Vienas jų kirto į mano ranką lenktu snapu ir atšoko. Aš gulėjau nejudėdamas. Laukiau.

Kai jie prisiartino prie akių, griebiau abu už kaklų. Jų kraujas buvo tirštas ir sūrus, bet man priminė gyvenimo skonį.

Matau tiltą. Iš pradžių esu įsitikinęs, kad tai – haliucinacija. Paskui pamanau, kad galbūt miražas. Ore atsispindi kažkas panašaus į tiltą ir mano išdžiūvusiose, karščiuojančiose akyse įgauna jo pavidalą. Per karštį einu link jo klampinančio, slenkančio smėlio šlaitais. Kaip priedangą nuo saulės ant galvos užsidėjau nosinaitę. Tiltas mirguliuoja tolumoje kaip ilga, nelygi viršūnių virtinė.

Visą dieną lėtai artėju prie tilto, tik kartą sustojau trumpai pailsėti, kai saulė buvo aukščiausiai. Retkarčiais užlipu į ilgų kopų viršūnes, kad nuraminčiau save, jog jis tebėra tenai. Kai nueinu dar apie dvi mylias, mano nepatiklios akys pripažįsta tiesą – tiltas sugriuvęs.

Pagrindinės statinio dalys daugmaž sveikos, tik truputį apgadintos, tačiau jungiamosios dalys – tilteliai tarp tiltų – sugriuvusios arba sugriautos, o kartu su jomis dingo ir didžiųjų dalių galuose esančios konstrukcijos. Tiltas, žvelgiant iš šono, jau nelabai panašus į ilgą šešiakampių seką ir veikiau primena atskirų aštuonkampių eilę. Jo kojos dar stovi, kaulai dar kyšo, bet siejančios rankos – jungtys – pranykusios.

Nepastebiu jokio judesio, šviesos blykstelėjimų. Kopų pakraščiuose vėjas žarsto smiltis, tačiau iš aukšto, ochros spalvos tilto skeleto negirdėti nė garselio. Jis stovi smėlyje išdžiūvęs, sunykęs ir sulūžęs. Lėtos auksinės bangos siaučia granitinius statinio cokolius ir apačią.

Jausdamas dėkingumą, pagaliau įžengiu į jo šešėlį. Tarp aukštai iškilusių santvarų dejuoja deginantis vėjas. Randu laiptus ir lipu į viršų. Karšta ir vėl norisi gerti.

Man ši vieta pažįstama. Žinau, kur esu.

Viskas apleista. Nematau skeletų, tačiau nerandu ir gyvųjų. Traukinių aukšte prirūdiję prie bėgių keli seni garvežiai ir vagonai. Pagaliau jie tapo tilto dalimi. Smėlis atkeliavo net iki čia ir nudažė bėgius ir iešmus gelsvai auksine spalva.

Štai ir mano mėgstama vietelė – „Svaiginančio kablio" baras. Ši užeiga sugriuvusi – dauguma virvių, kuriomis prie lubų buvo tvirtinami baldai, nutrūkusios. Sofos, kėdės ir stalai riogso ant dulkėtų grindų kaip seniai gulintys numirėliai. Keletas baldų dar kabaliuoja už vieno krašto ar kampo – luošiai tarp negyvėlių. Nueinu į salę, kurioje buvo vaizdas į jūrą.

Kadaise sėdėjau čia su Bruku. Būtent šitoje vietoje. Mes žiūrėjome pro langą, Brukas reiškė nepasitenkinimą priešlėktuvine aerostatų užtvara, o paskui praskrido lėktuvai. Po aukštai pakilusia saule ryškiai spindi dykuma.

Daktaro Džoiso kabinetas, o gal ir ne jo. Neatpažįstu baldų, bet juk jis nuolat kraustydavosi. Žaliuzės, ramiai besiplaikstančios vėjyje prie išdužusių langų, atrodo kaip ir anksčiau.

Ilgokai pasivaikščiojęs, ateinu į apleistus Erolų vasaros apartamentus. Jie pusiau panirę į smėlį. Durys atdaros. Smėlyje matyti vis dar uždengtų paklodėmis baldų viršus. Židinys ir lova paskendę smėlio bangose.

Iš lėto sugrįžtu į geležinkelio lygį ir stoviu žvelgdamas į smėlynus, mirguliuojančius aplink tiltą. Prie mano kojų guli tuščias butelis. Pakeliu jį ir sviedžiu nuo traukinių platformos. Jis skrieja lanku, vartosi, spindi saulės šviesoje ir nukrenta į smėlį.

Pakyla vėjas, stūgauja skersai tilto, šveičia mane ir plaka. Įsispraudžiu į kampą ir žiūriu į vėją, kuris lyg begalinis, šiurkštus liežuvis lupa tilto dažus.

– Pasiduodu, – sakau jam.

Man atrodo, kad mano smegenys prisipildo smėlio. Jaučiuosi taip, lyg mano kaukolė būtų smėlio laikrodžio dugnas.

– Pasiduodu. Aš nežinau. Tai daiktas ar vieta. Pasakyk tu, – atrodo, kad tai mano balsas.

Vėjas ima pūsti stipriau. Negirdžiu savo kalbos, bet žinau, ką noriu pasakyti. Staiga suvokiu, kad mirtis turi garsą. Tai žodis, kurį kiekvienas gali ištarti ir kuris bus jo mirties priežastis ir mirtis. Stengiuosi tą žodį įminti, bet kažkas tolumoje sudžeržgia ir pasisuka, ir mane iš čia iškelia rankos.

Išsiaiškinkime vieną dalyką iki galo: visa tai – sapnas. Bet kuriuo atveju, viskas yra sapnas. Mes abu tai žinome.

Tačiau aš galiu pasirinkti.

Esu ilgoje, tuščioje, aidinčioje patalpoje. Guliu lovoje. Šalia manęs – aparatai, virš manęs – lašelinės. Retkarčiais užeina vienas kitas žmogus ir į mane pasižiūri. Lubos kartais atrodo padengtos baltu tinku, kartais – pilku metalu, kartais – raudonomis plytomis, o kartais – sukniedytais plieno lakštais, nudažytais kraujo spalva. Pagaliau suprantu, kur aš esu. Tilto viduje, tuščiaviduriuose, metaliniuose jo kauluose.

Skystis varva į mane per nosį ir išbėga lauk per kateterį. Jaučiuosi veikiau kaip augalas nei kaip gyvūnas, žinduolis, beždžionė, žmogus. Esu aparato dalis. Visi procesai sulėtėję. Turiu rasti kelią atgal – pripildyti degalų bakus, įjungti variklį, iki galo nuspausti akceleratorių?

Kai kurie žmonės lyg ir pažįstami.

Čia yra daktaras Džoisas. Jis dėvi baltą chalatą ir kažką užsirašinėja į bloknotą. Esu tikras, kad neseniai probėgšmiais mačiau ir Ebeleinę Erol... Tačiau ji vilkėjo seselės uniformą.

Kambarys – ilgas ir aidintis. Retsykiais užuodžiu geležį ir rūdis, dažus ir vaistus. Jie atėmė iš manęs kortą ir šaliką... Tai yra nosinaitę.

„O! Pagaliau atsigauname, ar ne?“ – šypsosi daktaras Džoisas.

Pažvelgiu į jį ir stengiuosi prabilti. Kas aš esu? Kur esu? Kas su manimi vyksta?

„Turime naują gydymo būdą, – sako daktaras, lyg būčiau nieko neišmanantis vaikas. – Ar norite, kad jį išbandytume? Ar norite? Galėtų jums padėti. Jeigu sutinkate, pasirašykite čia."

Pasirašysiu, pasirašysiu. Krauju, jeigu norite. Atiduočiau savo sielą, jeigu ją turėčiau, bet tai nesvarbu. Gal pageidaujate, kad užmokėčiau keliais milijardais neuronų? Smegenys geros būklės, daktarėli. Rūpestingas savininkas (hm!). Sekmadieniais net nenešdavau jų į bažnyčią... Šunsnukiai! Čia juk aparatas!

Turiu pasakyti viską, ką atsimenu, aparatui, kuris panašus į metalinį lagaminą ant aukšto serviravimo stalelio su ratukais.

Tai ilgokai užtrunka.

Dabar – tik aš ir aparatas. Kurį laiką su mumis buvo išblyškęs vyrukas, medicinos sesuo ir net brangusis, gerasis, senasis daktaras, tačiau jie išėjo. Likome vieni – tik aš ir aparatas. Jis pradeda kalbėti.

– Na... – tarsteli.

Klausyk, juk visi daro klaidų. Argi šiuo metų laiku to nebūna? Tiek to, pamiršk. Gerai jau, klydau. Tai suknista *mea culpa*. Atgailauju. Ar nori, kad išpirkčiau kaltę krauju?

– Na, – sako jis, – tavo paskutiniai sapnai buvo tikri. Tie, kuriuos sapnavai, kai iš čia išvažiavai. Juose – tikrasis tu.

– Netikiu tavimi, – prabylu.

– Patikėsi.

– Kodėl?

– Nes aš – mechanizmas, o tu pasitiki mechanizmais, supranti juos ir jų nebijai. Jie tau daro įspūdį. Tarp žmonių jautiesi kitaip.

Apmąstau jo žodžius ir bandau užduoti kitą klausimą:

– Kur aš?

Aparatas atsako:

– Tikrasis tu, tavo fizinis kūnas dabar yra Glazgo pietinės nespecializuotos ligoninės neurochirurgijos skyriuje. Tave čia perkėlė iš Edinburgo karališkosios ligoninės... prieš kurį laiką, – aparatas tarsi suabejoja.

– Tiksliai nežinai?

– Tai tu nežinai, – sako. – Tave perkėlė. Tai viskas, ką mudu žinome. Tai galėjo įvykti prieš tris, prieš penkis, o gal net prieš šešis mėnesius. Nesvarbu kada. Tavo sapnuose tai užima maždaug du trečdalius viso laiko. Gydymo procedūros ir vaistai sujaukė tavo laiko suvokimą.

– Ar tu? Ar aš? Ar mudu žinome, kokia šiandien diena? Kiek laiko buvau be sąmonės?

– Į šį klausimą atsakyti lengviau. Septynis mėnesius. Kai paskutinį kartą tave aplankė Andrėja Kramond, užsiminė, kad už savaitės – jos gimtadienis, ir jeigu tu iki to laiko atsibusi, tai bus geriausia...

– Gerai, – sakau aparatui. – Vadinasi, dabar – liepos pradžia. Jos gimtadienis – dešimtą dieną.

– Puiku.

– Hm... Tikriausiai nežinai mano *vardo*?

– Ne.

Kurį laiką nieko nesakau.

– Taigi, – domisi aparatas, – atsibusi ar ne?

– Nesu tikras. Nežinau, kokios alternatyvos? Koks pasirinkimas?

– Likti po vandeniu arba išnirti, – sako aparatas. – Tai paprasta.

– O kaip išnirti? Kai keliavau čia, aš bandžiau, kol priėjau dykumą. Bandžiau atsibusti...

– Žinau. Deja, šiuo atveju negalėsiu tau padėti. Nenutuokiu, kaip tai padaryti, tik žinau, kad gali, jeigu to nori.

– Velnias, aš nežinau, ar tikrai *to* noriu?

– Tavo reikalas, – konstatuoja aparatas. – Aš žinau tiek pat, kiek ir tu.

Nežinau, ką jie į mane pumpuoja, tačiau šiuo metu viskas miglota. Aparatas, kai yra šalia, atrodo realus, o žmonės – nerealūs. Lyg mano akys būtų pilnos rūko, lyg jų skystis būtų patamsėjęs, visiškai uždumblėjęs. Kiti mano pojūčiai taip pat pažeisti – garsai išsklidę ir iškreipti. Nebėra jokių kvapų ir skonių. Atrodo, kad sulėtėjo net mintys.

Guliu. Paviršutiniškas vyras, paviršutiniškai kvėpuoju, tačiau stengiuosi giliai mąstyti.

Po kurio laiko – tuščia. Nėra nei žmonių, nei aparato, nei vaizdo, nei garso, nei skonio, nei kvapo, nei lytos, nei savo paties kūno suvokimo. Aplink – pilkuma. Vien prisiminimai.

Užmiegu.

Atsibundu mažame kambaryje, kuriame vienos durys, o sienoje įtaisytas ekranas. Kambarys – kubo formos, nudažytas pilkai, be langų. Sėdžiu dideliame odiniame krėsle. Jis atrodo matytas, panašus į krėslą, stovintį Leite, darbo kambaryje. Ant dešinio ranktūrio turėtų būti mažytė nudegimo žymė, kurią paliko iš suktinės iškritęs žėruojantis marichuanos gumulėlis... Ne, nėra. Krėslas turbūt naujas. Pasižiūriu į rankas. Dešinioji truputį randuota. Aš aviu „Mephisto" batais, vilkiu „Lee" džinsais ir languotais marškiniais. Nebeturiu barzdos. Jaučiuosi liesesnis, nei buvau anksčiau.

Atsikeliu ir dairausi po kambarį. Tuščias ekranas. Nėra pultelių. Lubose, palei sienas, paslėptos apšvietimo lempos. Viskas pilkai išbetonuota. Šilta. Betone nematyti jokių raukšlių – neblogai užlieta. Šiek tiek įdomu, kas rangovai. Durys paprastos, medinės. Jas atidarau.

Kitoje durų pusėje – panašus kambarys. Jame nėra nei ekrano, nei krėslo, tik stovi lova. Tai tuščia ligoninės lova, uždengta gurgždančia balta antklode ir pilku apklotu, kurio vienas kampas atlenktas. Panašu į kvietimą.

Kambaryje, iš kurio ką tik išėjau, pasigirsta bruzdesys.

Jeigu ten sugrįšiu ir rasiu pagyvenusį vyriškį, kuris atrodo kaip aš, manau, reikės kaip nors iš čia ištrūkti, susirasti aparatą ir *pasiskųsti.*

Einu į kambarį, kuriame stovi krėslas. Nerandu nugrimuoto Kairo Dalėjaus*. Kambarys – tuščias, tačiau šviečia ekranas. Atsisėdu į krėslą ir žiūriu.

Vėl matau vyrą lovoje. Tik šį kartą vaizdas spalvotas. Įžiūriu jį geriau. Jis guli ant pilvo kitoje lovoje, kitame kambaryje. Mažoje palatoje –

* Keiras Dullea (g. 1936) – amerikiečių aktorius, išgarsėjęs astronauto vaidmeniu Stanley'o Kubricko (1928–1999) filme „2001 metų kosminė odisėja" (1968). Turima galvoje filmo pabaiga, kai kelionė kosminėmis ir psichodelinėmis prarajomis baigiasi viešbučio kambaryje, o astronautas, apžiūrėjęs save susenusį, gulasi miegoti.

trys lovos. Dviejose guli senyvi vyrai aptvarstytomis galvomis. Mano žmogaus lova aptverta pertvaromis, tačiau aš esu virš jo ir žvelgiu žemyn. Labai aiškiai regiu nuplikusį plotelį jo viršugalvyje. Paliečiu savo pakaušį – nuplikęs. Kaip ir tikėjausi, plaukai ant mano rankų – ne juodi, o pilkšvai rudi. Šūdas!

Čia daug jaukiau negu buvusioje palatoje. Vazoje, stovinčioje ant spintelės šalia lovos, pamerkta geltonų gėlių. Lovos apačioje nekaba diagrama. Galbūt šiais laikais jie to nebedaro. Ant vyro rankos užmauta plastikinė apyrankė. Neįskaitau, kas ant jos parašyta.

Tolumoje girdžiu garsus – kalbasi žmonės, nusijuokia moteris, dzingsi buteliukai, o gal kažkokie metaliniai daiktai, cypia ratukai, riedantys grindimis. Pasirodo dvi medicinos seserys. Jos įeina į pertvaromis aptvertą erdvę ir apverčia vyrą. Papurena jo pagalves, paguldo jį pusiausėda, beveik visą laiką plepėdamos. Mane tai erzina, nes negirdžiu, ką jos kalba.

Seselės išeina. Į vaizdą įslenka naujų žmonių. Jie įsitaiso prie kitų dviejų lovų. Paprasti žmonės – jauna pora, atėjusi pas vyresnio amžiaus vyrą, ir senutė, lankanti senuką ir ramiai su juo besišnekučiuojanti. Pas maniškį kol kas niekas neatėjo, tačiau jam, regis, tai visai nerūpi.

Paskui pasirodo Andrėja Kramond. Žiūrint iš viršaus, ji atrodo keistai, bet akivaizdu, kad čia tikrai ji. Moteris apsirengusi baltu kostiumėliu, pasiūtu iš neapdoroto šilko, raudona šilkine palaidine, apsiavusi raudonais aukštakulniais bateliais. Ji padeda švarkelį kojūgalyje (ar tik ne aš pernai jį nupirkau jai parduotuvėje „Jenner"?), nueina prie vyro ir pasilenkusi jį pabučiuoja, iš pradžių – kaktą, paskui švelniai – lūpas. Ji kilsteli ranką ir nužeria plaukus nuo jo kaktos. Andrėja atsisėda į kėdę prie lovos, užkelia koją ant kojos, alkūnę atremia į šlaunį, o smakrą – į delną. Ji įdėmiai žiūri į vyrą. O aš žvelgiu į ją.

Jos ramiame, bet susirūpinusiame veide, regis, pradeda ryškėti dar kelios raukšlės. Po akimis tebėra tos pačios raukšlelės, tačiau atsirado ir neryškūs šešėliai. Jos plaukai ilgesni, negu buvo anksčiau. Negaliu gerai įžiūrėti akių, bet skruostikaulius, elegantišką nosį, plačius, tamsius antakius, tvirtą smakrą ir švelnią burną matau.

Andrėja pasilenkia ir, vis dar įdėmiai į jį žiūrėdama, paima jo ranką. Kodėl ji čia? Kodėl ne Paryžiuje?

Atliaisk, širdialia, ar dažnaj tše ušsuki?

(Tai vyksta dabar ar vyko praeityje?)

Kurį laiką ji sėdi, laikydama ranką ir žvelgdama į baltą, neišraiškingą veidą. Paskui lėtai nuleidžia galvą ant susiglamžiusios baltos antklodės prie vyro plaštakos ir įsikniaubia į iškrakmolytą baltumą. Jos pečiai suvirpa – vieną, du kartus.

Ekranas užtemsta, o tada išsijungia šviesa. Lempos gretimame kambaryje, kuriame stovi lova, tebešviečia.

Įtariu, kad mano pasąmonė stengiasi man kažką pasakyti. Subtilumas niekada nebuvo jos stiprioji pusė. Aš atsidūstu, pasiremiu rankomis į odinio krėslo atramas ir lėtai atsistoju.

Numetu drabužius ant grindų šalia lovos. Ant pagalvės guli trumpi medvilniniai naktiniai marškiniai, susegami nugaros pusėje. Apsivelku juos, įlipu į lovą ir užmiegu.

K O D A *

Kvaily! Idiote! Ką, po velnių, ketini daryti? Juk anksčiau buvai laimingas! Pagalvok apie valdžią, malonumus, galimybes. Visa tai turėjai. O dabar? Kodėl dabar turėtum grįžti? Tikriausiai jau esi išspirtas partnerių, neabejotinai stosi prieš teismą už tai, kad vairavai girtas (daugiau nebus jokių prašmatnių automobilių, vaikine), visą laiką sensi ir tapsi vis nelaimingesnis. Prarasi ją dėl dar vienos ligos, dėl dar vienos ligoninės lovos. Visada darei tai, ko ji norėjo. Ji tave išnaudojo, o ne atvirkščiai. Gyvenote apsikeitę vaidmenimis. Buvai išdurtas. Nepamiršk, kad ji tave pažemino, tave paliko. Nuolat tai darydavo, ir kai tau nors kiek pagerės, ji vėl pabėgs. *Nedaryk to*, idiote!

O kas man daugiau belieka? Juk jie gali mane išjungti. Be abejo, mano smegenys rodo gyvybės požymių, tad jie žino, kad jos nemirė, tačiau jeigu ir toliau gulėsiu kaip daržovė, jie nuims lašelines, neduos vandens ir skysto maisto ir leis man numirti.

Taigi, turiu pasirūpinti savisauga. Ar tai nėra svarbiausias instinktas?

Be to, negalima jos šitaip palikti. Negalima taip pasielgti su moterimi. Ji, kaip ir kiekvienas kitas žmogus, to nenusipelnė. Tu nepriklausai jai, o ji nepriklauso tau, bet jūs abu esate vienas kito dalimis. Jeigu ji dabar atsikels ir išeis, ir jūs iki gyvenimo pabaigos daugiau niekada nesusitiksite, o tu pragyvensi dar penkiasdešimt eilinių metų, net gulėdamas mirties patale vis tiek žinosi, kad ji yra tavo dalis.

* Kodà (lot. cauda, it. coda) – muzikinio kūrinio pabaiga, baigiamoji dalis.

Palikote savo žymių vienas kitame, padėjote vienas kitam susiformuoti, suteikėte vienas kitam bruožų, kurių nebeprarasite, kad ir kas nutiktų.

Būdamas labai arti mirties, tu jai esi už jį svarbesnis. Jeigu pasveiksi, ji gali vėl pas jį sugrįžti. Sunkus atvejis. Bet juk tu nusprendei, kad nejauti jam pagiežos. Ar tuo metu tavo lūpomis kalbėjo tik alkoholis?

Ne...

Garsiau.

Sakau, ne. Ne alkoholis...

Vis dar negirdžiu tavęs, žmogau. Kalbėk garsiau.

Gerai! Aš rimtai kalbu! Rimtai!

Po velnių, tikrai rimtai. Ir dar vienas dalykas: ji įsitikinusi, kad paprastai ištinka trys nelaimės. Mirė jos tėvas automobilyje, vėliau Gustavas buvo pasmerktas lėtam nykimui... Paskui – aš. Dar vienas automobilis, dar viena avarija, dar vienas jos mylimas vyras. Ak, dabar aš neabejoju, kad mudu su Gustavu labai panašūs ir galbūt patiktume vienas kitam. Esu tikras, kad jis susitartų su advokatu taip pat, kaip ir aš, ir dėl tos pačios priežasties... Tačiau, dievaži, nebevardysiu mūsų panašumų. Aš nebūsiu trečiasis vyras! (Blyškūs pirštai išnyra iš juodo ekrano ir virpa nakties vėjyje kaip balti stiebagumbiai... Prakeiktas daiktas vėl užstrigo. Vienspalvis vaizdas lupasi ir plyšta, už jo – balta šviesa. Vėl per vėlu – snaiperis pirmiausia pamato taikinį, paskui nusitaiko ir šauna, o trečia...)

Ne, ši trumpa seka baigsis dviem, jeigu tai nuo manęs priklauso. (Dabar, kai suvokiu, kad mudu su Gustavu esame tokie panašūs, kyla dar viena truputį niekšiška mintis: žinau, ką pasakyčiau Andrėjai, jeigu būčiau tas, kuris pamažu nyksta, o ji norėtų būti kankinė ir mane prižiūrėtų...)

Nuvažiuosiu į tą kitą miestą. Visada tikrai to norėjau. Noriu *susipažinti* su tuo vyru. Po šimts velnių, aš noriu tiek daug *nuveikti!* Noriu keliauti Transsibiro magistrale, nuvykti į Indiją, stovėti ant Ajerso uolos*, noriu kiaurai permirkti Maču Pikču kalno šlaite! Noriu plaukioti

* Stalo formos raudono smiltainio uola Australijoje. Priklausomai nuo saulės padėties, smiltainis keičia spalvas ir gražiausiai atrodo saulėlydžio metu, kai įgauna raudonai oranžinę spalvą.

banglente! Aš *įsigysiu* skraidyklę. Noriu vėl aplankyti Didįjį kanjoną ir šį kartą neapsiriboti vien pasižvalgymu nuo uolos skardžio. Noriu išvysti Šiaurės pašvaistę Svalbarde arba Grenlandijoje, noriu stebėti visišką saulės užtemimą. Noriu pamatyti piroklastinį srautą*, noriu pasivaikščioti lavos tunelyje. Noriu pasigrožėti Žeme iš kosmoso. Noriu paragauti „Chang" alaus Ladako regione, noriu plaukti Amazonės ir Jangdzės upėmis ir žingsniuoti Didžiąja kinų siena. Noriu aplankyti Azaniją!** Vėl noriu žiūrėti, kaip nuo lėktuvnešių nustumiami sraigtasparniai! *Noriu būti lovoje su trimis moterimis vienu metu!*

O Dieve, grįžti į Tečer Britaniją ir į Reigano pasaulį, grįžti į visą įprastą šlamštą! Tiltas su jo keistenybėmis buvo bent jau nuspėjamas, bent jau palyginti *saugus*.

O gal ir ne. Nežinau.

Žinau viena – man nereikia, kad aparatas patartų, ką rinktis. Pasirinkimas – ne iš sapno ir realybės, pasirinkimas – iš dviejų skirtingų sapnų.

Pirmasis yra mano sapnas: tiltas ir visa tai, ką apie jį sukūriau. Antrasis – mūsų bendras sapnas, mūsų kolektyvinis vaizdinys. Mes gyvename sapne. Galime jį vadinti kaip norime – amerikietiškuoju, vakarietiškuoju, šiauriniu ar tiesiog visų žmonių, viso gyvenimo sapnu. Laimei ar nelaimei, aš buvau vieno sapno dalimi, sapno, kuris buvo pusiau košmaras, ir beveik leidausi jo nužudomas, tačiau jis nepribaigė manęs. Bent jau kol kas.

Kas pasikeitė?

Ne sapnas, ne mūsų sapnų vaisius, kurį vadiname pasauliu, ne modernių technologijų pilnas mūsų gyvenimas. Vadinasi, pasikeičiau aš? Galbūt. Kas žino. Mūsų viduje viskas yra įmanoma. Negalėsiu atsakyti, kol nesugrįšiu atgal, kol vėl nepradėsiu gyventi bendrame sapne, atsisakydamas savojo sapno: apie daiktą, kuris tapo vieta, apie priemonę, kuri tapo tikslu, apie kelią, kuris tapo lemtimi... Iš tikrųjų –

* Vulkaninių pelenų, karštų dujų ir kitų uolienų srautas, besiveržiantis iš ugnikalnio. Srauto greitis siekia 700 km/h. Jo temperatūra – 100–1000 °C. Piroklastinis srautas ugnikalnio šlaitais slenka žemyn.

** Arabų prekeiviai pirmojo tūkstantmečio pabaigoje taip vadino pietinę Vakarų Afrikos pakrantės dalį.

būgnų triakė ir aukščiausio lygio tiltas, begalinis tiltas, niekada nesikartojantis tiltas. Jo neaprėpiamas raudonas karkasas nuolat nusilupa ir atsinaujina kaip gyvatė, kuri periodiškai išsineria iš odos, arba kaip metamorfozės stadijas pereinantis vabzdys, kuris yra kokone ir nepaliaujamai keičiasi...

Ak, tie traukiniai! Kai kuriais jų ateityje dar prisivažinėsiu. Juk neabejotinai man uždraus vairuoti. Bukagalvis. Sudaužiau automobilį, neš prieš pat Kalėdas vairavau girtas. Labai nemalonu tai prisiminti. Gerai bent tiek, kad niekas, išskyrus mane ir du automobilius, nenukentėjo. Nežinau, ar norėčiau sugrįžti, jei būčiau ką nors užmušęs arba rimtai sužeidęs. Tikiuosi, MG savininkas nebuvo per daug įsimylėjęs savo automobilį. Vargšelis „Jaguaras". Į jį investuota tiek laiko, tiek pinigų, tiek kruopštaus meistrų darbo. Gal ir neblogai, kad neilgai juo džiaugiausi prieš sudaužydamas. Galbūt jo atžvilgiu pasidaryčiau pernelyg sentimentalus, galbūt pradėčiau jam ką nors jausti. („Pone Iksai, ar buvote labai prisirišęs prie savo automobilio?" – „*Prisirišęs*? Tas bjaurybė laikė mane suspaudęs tris valandas!")

O tas tiltas, tas tiltas... Kai tik pagerės sveikata, privalau į jį surengti piligrimišką kelionę. Jeigu, žinoma, pajėgsiu. Vandeniu pereisiu per upę (su sąlyga, kad galėsiu vaikščioti), įmesiu monetą dėl laimės. Cha cha!

Trys tilto dalys – pirma, antra, trečia... Forto įlanka... Beprotis aš, beprotis... Dabar jau prisimenu, kad tarp automobilių tilto bokštų taip pat kabėjo pilki iksai. Trys dideli iksai vienas virš kito – kaip nėriniai ar kaspinai... Ir dar... Ir dar... Kas dar? Ak taip, perklausiau ne visą „The Pogues" kasetę. Praleidau „A Man You Don't Meet Every Day"* ...Tai mano mėgstamiausia jų daina. Padainuok, bičiuli... Kitoje pusėje dėl kontrasto turėjau „Eurythmics". Jaunoji Eni plėšia kartu su tetule Areta. Jos tai daro iš širdies – kodėl gi ne? Dainuoja „Better To Have Lost In Love (Than Never To Have Loved At All)"**. Ar tai klišė? Klišėse taip pat būna jausmų.

Noriu grįžti. Tik ar galiu?

* „Vyras, kurio kasdien nesutiksi" (angl.).
** „Geriau prarasti meilę, negu iš viso nemylėti" (angl.).

Pyp pyp pyp... Tai – atsakiklis. Jūsų sąmoningo proto šiuo metu nėra, bet jei norėtumėte palikti...

Dunkt.

Ar galiu? Prašau pasakyti, ar galiu? Noriu grįžti. Dabar. Dabar pabandykime. Miegame – bundame. Dabar.

Eikime *tenai.*

Netrukus – pabudimas. Prieš tai – žodis mūsų rėmėjams. Bet pirmiausia – trys žvaigždutės:

* * *

Kartą, vieną lietingą ir ne itin šiltą vasarą, buvau paplūdimyje prie Valtos. Buvau kartu su ja. Stovyklaudami mes vartojome chemijos, kuri keičia realybę. Lietus švelniai barbeno į palapinę. Ji norėjo likti viduje ir vartyti knygą su Dali paveikslais, o man leido pasivaikščioti.

Ėjau jūros įlankos pakraščiu, kur bangos graužėsi į auksinį smėlio pusratį. Buvau tik aš, šiltas drėgnas vėjas, paplūdimys, besitęsiantis vieną ar dvi mylias, ir lietus, lašnojantis iš pilkų išsidraikiusių debesų. Radau aštriabriaunių kriauklių, atrodančių kaip sudužusios vaivorykštės šukės, žiūrėjau, kaip lietaus lašai krenta ant vietomis dar sauso smėlio, kurį pusto vėjas. Atrodė, kad visas paplūdimys banguoja, teka, lyg būtų gyvas. Pamenu savo džiaugsmą, tiesiog vaikišką susijaudinimą, kai paliečiau smėlį ir tamsius plotelius jame, kai pajutau smilteles, byrančias tarp mano pirštų.

Buvau Išorinių Hebridų salų išoriniame pakraštyje. Audringas vandenynas skyrė mane nuo Niufaundlando, Grenlandijos, Islandijos ir nuo Šiaurės ašigalyje besisukančios ledo kepurės. Ilgosios salos, kurią sudaro daugybė salelių, gale yra tvirtai įsirėžęs į jūrą kalvotos žemės kyšulys, tarsi stuburo stulpas, tarsi smegenų žiedas virš centrinės nervų sistemos. Mano protas buvo lyg toji sala. Aštrūs narkotikų ašmenys jį atvėrė jūros ir vėtrų puolimui. Plačiai atvėrė...

Tada maniau, kad supratau viską – kaip žydi smegenys lankstaus stiebo viršuje, kaip mes, įleidę šaknis į dirvą, augame ir bręstame. Tai reiškė viską ir nereiškė nieko – ir tuomet, ir dabar.

Ir pasakiau sau, kad buvau išvykęs be galo toli... Todėl, kad buvau savo tėvu ir savo vaiku. Tam tikrą laiką manęs nebuvo, bet aš grįžau. „Vaike, tavo tėvas buvo išvykęs į labai tolimą šalį." Taip ir pasakiau sau, grįždamas atgal: „Vaike, tavo tėvas buvo išvykęs į labai tolimą šalį."

...Taip, žinoma, bet tai vyko seniai. O kas dabar? Dieve mano, šeši mėnesiai be alkoholio ir cigarečių! Gulėdamas be sąmonės turbūt esu sveikesnis, nei buvau per visą sąmoningą gyvenimą. Galbūt trūksta fizinio krūvio, tačiau nieko nėra sunkesnio už rijimą to, ką jie stumia į mane per vamzdelį nosyje. Kaip, po velnių, mano kūnas *išgyveno* šešis mėnesius be alkoholio ir narkotikų?

Galbūt aš pakeisiu charakterį, galbūt mesiu gerti, niekada nerūkysiu, niekada nešniaukšiu kokaino ir nekramtysiu jokio šlamšto. Kai atgausiu vairuotojo pažymėjimą, daugiau niekada neviršysiu leistino greičio. Ir niekada, tikrai niekada neburnosiu apie mūsų teisėtai ir demokratiškai išrinktus atstovus ir apie mūsų sąjungininkus. Būsiu daug tolerantiškesnis kitų žmonių pažiūroms ir labiau jas gerbsiu, kad ir kokios suknistai kvailos jos būtų. Ne. Jeigu aš taip elgsiuosi, kokia prasmė stengtis sugrįžti? Velniop! *Daugelį* šitų dalykų, kai tik galėsiu, darysiu ir toliau. Darysiu, tik būsiu truputį *atsargesnis*.

Vaike, tavo tėvas...

Taip, žinau. Tai mes jau girdėjome. Manau, viską aiškiai supratome. Ačiū. Ar dar kas nors?

Mūsų linksmybės baigėsi*	(ačiū, Bilai)
Procesas baigtas**	(dėkui, Makai)
Brammeris*** bunda	(prašyčiau tai ištaisyti)
Brahma**** bunda	(dėkoju)
viskas gerai	(užsičiaupk ir pirmyn)

* „Our revels now are ended" (angl.) – eilutė iš W. Shakespeare'o dramos „Audra" (ketvirtas veiksmas, pirma scena).

** Šią frazę 1945 m. rugsėjo 2 d. JAV koviniame laive „Misūris" žurnalistams ištarė generolas Douglasas MacArthuras, kai Japonija pasirašė kapituliaciją.

*** Brammer (angl.) – taip vadinamas žmogus, kuris stipriai prisigėręs neatsimena, ką veikė praėjusią naktį.

**** Aukščiausioji dievybė, įeinanti į brahmanizmo ir hinduizmo trejybę trimurti (Brahma, Višnus ir Šiva). Šioje trejybėje Brahma – visatos kūrėjas, jos įkūnytojas ir siela.

Tamsa.

Ne. Ne tamsa. Kažkas. Tamsus, beveik rusvai raudonas. Visur. Mėginu apsižvalgyti, bet negaliu, vadinasi, tai nėra vien sienų ar lubų spalva. Gal tai mano akyse? Nežinau. Sunku pasakyti...

Garsas. Kažką girdžiu. Tai panašu į garsą, kurį girdi, kai paneri į baseiną, o paskui kyli į paviršių. Tas garsas – tarsi burbuliuojantis baltas šniokštimas. Jo tonas lėtai keičiasi nuo labai žemo iki labai aukšto. Galop jis sprogsta kaip burbulas...

Pokalbis, moters juokas. Dzingsėjimas ir barškėjimas, ratukų cypimas, o gal kėdės kojos girgždesys.

Kvapas. O taip, labai medicininis. Nebėra jokių abejonių dėl to, kur mes esame. Ir dar kvapas, primenantis gėles. Užuodžiu du kvapus. Vienas aštrus, bet gaivus, kitas – labiau... Nežinau. Negaliu apibūdinti... A! Pirmasis kvapas turbūt gėlių šalia lovos, jos pamerktos vazoje, stovinčioje ant spintelės. Antrasis yra *jos*. Atrodo, ji vis dar kvėpinasi kvepalais „Joy". Tai turbūt ji. Niekas daugiau taip nekvepia. Net jos mama. Andrėja – čia!

Ar šiandien ta pati diena? Ar aš ją pamatysiu? Ak, tiktai neišeik! Pasilik!

Pajudink ką nors. Na, *pajudėk*.

Visiška netvarka. Nė velnio nematau ir jaučiuosi kaip mieguistas lėlininkas, kurį užklupo snaudžiantį ir kuris kuičiasi už kulisų, ieškodamas tinkamo ilgio virvelės ir bandydamas išnarplioti raizginį. Rankos? Kojos? Pėdutės? Kuri virvelė timpčioja kurią kūno dalį? Kur instrukcija? O Dieve, tikiuosi, mums nereikės visko mokytis *iš naujo*?

Akys, atsimerkite, po velnių!

Sutrūkčiokite, rankos!

Kojos, nagi darykite tai, ką mokate!

...Ei, atsiliepkite kas nors!

Ramiai. Gulėk ir galvok apie Škotiją. Visiškai nusiramink, bičiuli. Kvėpuok, pajusk kraujo pulsavimą, pajusk antklodės ir apkloto, kuriais esi apkamšytas, svorį, pajusk kutenimą šnervėje, į kurią įvestas vamzdelis.

...Štai ir viskas. Nebegirdžiu, kad šalimais kas nors kalbėtų. Tik prislopęs pastato ir miesto gaudesys. Lengvas vėjelis išsinešė „Joy“ kvapą... O gal jo visai ir nebuvo. Tik sudžiūvusio kraujo spalva aplinkui.

Vėl traukia silpnas skersvėjis. Jaučiuosi keistai, kai jis liečia skruostą ir odą tarp nosies ir lūpos. Šioje vietoje nejutau vėjo nuo tada, kai buvau studentas. Daug metų nešiojau barzdą... Atsiauginsiu, jeigu kada nors iš čia išeisiu.

Atsidūstu.

Iš tikrųjų atsidūstu. Pajuntu užgulusios patalynės pasipriešinimą, kai mano krūtinė pakyla aukščiau nei įprasta. Vamzdelis, įkištas į šnervę, slenka per medžiagą ant mano peties, o paskui, kai atsipalaiduoju ir iškvepiu, slysta atgal. Kvėpuoju!

Aš labai nustembu, kad atsimerkiu. Kairysis vokas virpa, blakstienos sulipusios, tačiau netrukus nušvinta. Nors vaizdas truputį dreba ir yra pernelyg ryškus, po kelių sekundžių viskas stabilizuojasi.

Andrėja sėdi arčiau nei per metrą, pakišusi kojas po kėdute. Viena jos ranka padėta ant šlaunies, kita prie burnos laiko vienkartinį puodelį. Lūpos pravertos. Matau jos dantis. Plačiai atmerktomis akimis ji žvelgia į mane. Sumirkčioju. Ji – taip pat. Pakrutinu kojų pirštus ir pamatau, kaip kojūgalyje sujuda baltas švarkelis.

Palankstau plaštakas – labai sunkūs jų apklotai. Norisi *valgyti*.

Andrėja nuleidžia puodelį, truputį pasvyra mano pusėn, lyg netikėtų tuo, ką mato. Žiūri tai į vieną mano akį, tai į kitą, turbūt jose ieškodama sąmoningumo ženklų (turiu pripažinti, kad tai pagrįsta atsargumo priemonė). Sukosėju.

Andrėjos kūnas atsipalaiduoja. Kartą mačiau, kaip iš jos rankų iškrito šifono šalikas. Iki šiol nesu regėjęs nieko, kas grakščiau leistųsi žemyn. Iš jos veido išnyksta visas nerimo sluoksnis. Dingsta tiesiog akimirksniu. Aš... Aš prisimenu savo vardą ir man šiek tiek gėda. Ji lėtai linkčioja ir šypsosi.

– Sveikas sugrįžęs.

– Nejaugi?

Įžvalgi socialinė antiutopija, įtaigi sapnų fantazija ar painus psichoanalitinis trileris? Viskas kartu! Visus šiuos žanrus škotų rašytojas Iainas Banksas, 1984 m. išgarsėjęs kontraversišku debiutiniu romanu „Širšių fabrikas“, trečiajame romane „Tiltas“ (1986 m.) įaudžia į tankų sapno vaizdinių ir tariamos tikrovės įvykių audinį, kuriame tarsi įrašytas retorinis klausimas: „Ar vis dar tikite, kad pasaulis yra realus?“

Daugiasluoksniame polifoniniame kūrinyje, kurį kritikai laiko geriausiu I. Bankso romanu, glaudžiai persipina trys siužetinės linijos – trys pagrindinio herojaus sapnai. Pirmajame sapne atmintį praradęs žmogus kankinasi ant milžiniško Tilto, simbolizuojančio totalitarinę valstybę. Antrajame jis – antikos mitų pasaulio barbaras, ieškantis aukso ir kovojantis su mitologinėmis būtybėmis. Trečiajame sapne, labiausiai primenančiame realybę, inžinierius gyvena įprastą ir betikslį buržua gyvenimą šiandieniame Edinburge, kol patenka į avariją ir panyra į komą.

Sapnai pinasi, herojaus pavidalai sapnuoja vienas kitą, kol tampa visiškai neaišku, – kuris iš jų tikras? Atsakymo nėra. Barbaras pamažu sensta ir tunka nuo prisiplėštų gėrybių, inžinierius merdi po kvailos avarijos, o totalitarinės valstybės gyventojas prigula po sugriuvusiu Tiltu, kadaise jungusiu gyvybe trykštančius pasaulius. Ar tai nėra logiška žmonijos pabaigos metafora? Kas žino...